

Kamil Yıldız .

Tarihimizin Devrimci Muhasebesi

Bir Politik Akımın Eleştirel Tarih Değerlendirmesi

TARİHİMİZİN DEVRİMCİ MUHASEBESİ

Bir Politik Akımın Eleştirel Tarih Değerlendirmesi

Kamil YILDIZ

Ali Aslan'a

Kamil Yıldız

TARİHİMİZİN DEVRİMCİ MUHASEBESİ

Kapak Düzeni : Hatice Erbay
Baskı-Cilt : Can Matbaası
Baskı Tarihi : Temmuz 2009
Davutpaşa Cad. İpek İş Merkezi Kat: 3 No: 7 Topkapı-İST
Tel: (0212) 613 10 77

ISBN : 978-605-89454-0-1

İçindekiler

GİRİŞ **5**

BİRİNCİ BÖLÜM
GENEL DEĞERLENDİRME **9**

Tarihsizlik Boşluk Demektir 9
Türkiye Gerçekleri ve Devrimciler 11
Sakat Siyasal Kutuplaşma: İlericilik-Gericilik 12
Avrupa'ya Hapsedilen Marksizm 13
Gelişmenin İki Kanalı 15
İşçi Hareketinde Sakatlanma 16
Anadolu'da Devrimci Dönem 17
Anadolu Direnişinin Ezilmesi 19
Ulusal Kurtuluş Savaşı ve Komünistler 20
Türkiye Aydın Hareketi 23
Komünist Harekette Rota Değişimi 26
Türkiye'de Devlet Sorunu 29
Türkiye'de Devlet-Aydın İlişkisi 33
Tek Parti Döneminde Sınıf Mücadelesi 35
1960'lara Gelen Miras 37
Batıcılar ve Karşıtları 41
İdeolojik Mücadele 52
İslamiyet ve Milliyetçilik 55

İKİNCİ BÖLÜM
GELENEĞİMİZİN DEVRİMCİ ELEŞTİRİSİ **59**

TKP(B)'nin Oluşum Dönemi 59
1971 Değerlendirmesi 60
71'in Tasfiyesi: Ecevit Hamlesi 67
1975'e Doğru 70
Devrimci Harekete Sokulan Kanlı Kama:
Perinçek 73
Geri Kaçarken İleri Fırlatılan Solculuk 75
TKP Tasfiyeciliğinin Piyasaya Çıkışı 80

TKP(R) Dönemi 83
Konsolidasyon Dönemi 85
Anti-Faşist Mücadele ve Sorunlar (1976-80) 87
12 Eylül'e Doğru Devrimci Hareket 90
TKP(B) I. Kongre ve Konferansı 94
12 Eylül Değerlendirmesi 104
12 Eylül Karşısındaki Çaresizlik 109
Bekaa'da Kurulup
Avrupa'da Dağıtılan "Cephe": FKBDC 112
1984 Kürt Atılımı ve Devrimci Hareket 116
TKP(B) II. Kongresi: Türkiyelileşme Çabaları 119
Devrimci Harekette 11 Eylül Beklentileri 123
TKP(B)'de İç Mücadele ve Bölünme 126
Kürt Devriminin Yükselişi ve Devrimci Hareket 133
92 Platformu 138
92 Sonrasının Değerlendirilmesi 147
Dr. H. Kıvılcımlı'nın Etkileri 155
Örgüt Sorunu 158

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SONUÇLAR **163**
Bazı Tespitler 163
Taktiğe İlişkin 170

GİRİŞ

Türkiye Devrimci Hareketi birikmiş ve ağırlaşmış çok yönlü sorunlar yaşıyor. İsteyen bu sorunlar yokmuş gibi davranarak kaldığı yerden devam edebilir. Büyük çoğunluk isteyerek veya istemeyerek bu mantıkla yoluna devam etmeye çabalıyor. Bu çaresizliktir.

Arkamızı döndüğümüzde, var olan bir nesneyi artık görmeyiz, ama var olan gerçeklik değişmez. Teorik ve siyasal sorunlar da biz arkamızı döndüğümüz için ortadan kalkmaz. Sadece kendimizi kandırmış oluruz. Geri döndüğümüzde, gerçeğin duvarlarına çarparız.

Yaşam her canlıyı zaman zaman böylesi çarpmalara mahkum eder. Ancak bunların tekrarlanması tehlikelidir. Sürekli duvarlara çarpmak bir dönem sonra sersemletir, başka türlü düşünmeyi ve davranmayı imkansız hale getirir. Hızla bu noktaya doğru itiliyoruz. Sorunlarımıza daha fazla arkamızı dönemeyiz. Tersine, zaman kaybetmeden, sorunlarımızın üzerine üzerine giderek büyük bir mücadeleyi başlatmak zorundayız.

Ancak bu mücadele kendimize karşı bir mücadeledir. Yüzleşmeye hiç alışık olmadığımız en zayıf yanımızdır. Zayıflıklarımız oldukça fazla. Zayıf yanlarımız hep düşmanın vurduğu yerlerdir.

Bu zayıflıkları aşmanın tek yolu, onların üzerine gitmek, yaraya neşter vurmaya cesaret etmektir. Dr. Hikmet Kıvılcımlı bu konuya hekimlikten gelme bir deyimle "dağlamak" diyor. Yara derinse ve dokuların bir kısmını çürütmüşse, onu "kızgın ateşle yakmak"tan başka çare yok. Bu ne kadar acıtıcı ve azap verici ise, kurtulmak isteyen de o kadar acımasız olmak zorundadır. Hastasına acıyan hekim onu musalla taşına yollar.

Burada hekim ve hasta ayrı ayrı özneler değil. Kendimize acıma lüksümüz yok. Bu, komple ve her alanı kapsayan bir hesaplaşma olmak zorundadır.

Türkiye Devrimci Hareketi 12 Eylül'e çakılıp kalmıştır, 12 Eylül ile hesaplaşama-mıştır. Türkiye'de sistem 12 Eylül'ü çoktan aştı, 12 Eylül'ün başladığı işleri çok ötelere götürdü. Emekçi haklarına karşı, işçi sınıfının kazanımlarına karşı 12 Eylülcülerin bile cesaret edemediği boyutlardaki saldırılar, darbeye ihtiyaç duyulmadan "reform" adı altında uygulamaya sokulmaktadır. 12 Eylül'ü aşamayan devrimci harekettir. Türkiye Devrimci Hareketi 12 Eylül'le, daha doğrusu 12 Eylül'de alınan ağır yenilgiyle hesaplaşamadığı için 12 Eylül'ü aşamamıştır. Bundan dolayı, 12 Eylül'e takılıp kalmak Türkiye Devrimci Harekctinin kaderi olmuştur. Hala 11 Eylül beklenmektedir. Bilinçaltında, 12 Eylül öncesine dönüş hayali yaşanmaktadır. Oysa köprülerin altından çok sular aktı. Bir daha o asr-ı saadet günleri geri gelmeyecek, ancak 12 Eylül yenilgisiyle hesaplaşamadığımız sürece asr-ı saadet beklentileri devam edecektir. Bundan kurtulmanın yolu geleccğe bakmaktır. Ama geleccğe bakabilmcmiz, eski dcfterlerin kapanmasıyla mümkündür.

12 Eylül'ün üzerinden yirmi sekiz yıl geçti. Geçen bu zaman aralığında eski dcfterler ve bu dcfterlerdeki hesaplar daha da kabarmıştır. Ek olarak, reel sosyalizmin yıkılması da bu hesapların üzerinc daha ağır borçlar bindirmiştir. Buna dünya gericiliğinin her alandaki şiddetli saldırıları da eklcnmelidir. Reel sosyalizmin çöküşüyle dünya çapında teorik-idcolojik mcrkezlerimiz de çökmüştür. Bu koşullarda, devrimcilikte kararlıysak, artık kcndi göbeğimizi kcndimiz kesmek zorundayız. Tarih olmuş eskiye göbek bağıyla bağlı şekilde yarı geçmişte, yarı bugünde var olma durumuna artık son verilmelidir. Türkiye Devrimci Harcketi, ya geçmişe bağlı yarı ölüm halini devam ettirecek ya da devrimci bir cesaretle eskiye bağlı bu kordonu kesip atarak bütün güçsüzlüğüne rağmen kendisini sınıflar savaşının cangılına fırlatacaktır. İkincisi yaşama, var olmaya, büyümeye adım atmaktır.

Bugün devrim iddiasını sürdüren yapılar 1960'lardan sonra doğmuştur. Bu yapılar, 1980'e kadar kesintili ama yükselen bir kitle dinamiğini ve aynı zamanda, dünya çapındaki ideolojik ve politik merkezleri hazır bulmuşlardır. Yerel ve evrensel olarak bizleri var eden bu dinamikler, doğrulukları, yanlışlıkları, eksikleri bir yana, şimdi yoklar. Eski, ana rahmi misali beslendiğimiz, var oluş koşullarımız kökten altüst olmuştur. Göbek kordonunu kesme zorunluluğu böylesi bir gerçekliktir. Üstelik kordonu kesmek de yetmez. Yeni koşullarda beslenmeyi, büyümeyi ve kendi ayaklarımız üstünde durmayı başarmak zorundayız.

Bu gerçekler ışığında, teoriye ve tarihin yardımına başvurmak zorunludur. Kendimize dönük özel bir tarih anlayışımız hiç olmadı. Bu zaten devrimci bir yaklaşım değildir. Kendi yaşadıklarımız en iyi kavradığımız ve en iyi sonuçları alacağımız alan olduğu için, kendi tarihimizden başlayacağız. Bir parçanın muhasebesini, onu bütünden koparmadan yapmak zorundayız. Türkiye Devrimci Hareketinin tarihine girişler ve oradan çıkan temel eğilimler üzerinden kendimizi eleştirmeye çalışacağız.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL DEĞERLENDİRME

Tarihsizlik Boşluk Demektir

Hareketimiz Türkiye Devrimci Hareketinin bir parçasıdır, onun içinden doğmuş ve aynı tarihsel süreçte şekillenmiştir. Hareketimizin bugünkü sorunları ve özellikleri Türkiye Devrimci Hareketinin genelinden ayrı değildir. Devrimci hareketin yaşadığı tüm ağır sorunları üzerinde hissetmektedir. Genel devrimci ortama hakim olan olumlu ve olumsuz tüm özellikler, bizim için de aynen geçerlidir. Bundan dolayı, tüm sorunlarımız genelin sorunlarıyla iç içe geçmiştir.

Gerçekte bu durum tüm devrimci gruplar için geçerlidir. Kendilerine hangi misyonu uygun görürlerse görsünler, bu durum Türkiye Devrimci Hareketinin tüm parçalarının gerçekliğidir. Kim kendisini nereye koyarsa koysun, Türkiye Devrimci Hareketinin genelinin sorunlarından koparak kendi sorunlarını çözemez. Hareketin genel sorunlarından kaçış, farkında olmadan kendi gerçekliğinden kaçıştır. Örgütler, ısrarla, kendilerine ait genelden, genelin sorunlarından azade bir tarih yaratmaya çalışıyorlar. Bu boş bir çabadır. Böyle yapmaya çalışanlar kendilerine bir güzelleme yazabilir, ama gerçekliklerinden biraz daha uzağa düşmüş olurlar.

Türkiye'de tarihe yaklaşım ve tarih bilinci çok sakatlanmıştır. Egemen tarih anlayışı, olduğu gibi devrimci harekete de geçmiştir. Tarih bilinci ve tarihsel süreç, esas olarak, geleceğimizin temellerini oluşturan güçlü bir kaynak olarak değil, keyfi bir seçmecilikle basit bir propaganda malzemesi olarak ele alınmıştır. Gerçekliğimizin temeline, bilimin söz söyleyeceği esas alana böylesi yüzeysel yaklaşımlar,

bizi hemen her alanda büyük bir boşluğa ve çaresizliğe düşürmüştür. Bundan sonrası zaten kendiliğinden gelir. Bilimin ana alanı olan tarihe gayri ciddi şekilde yaklaşmak, en başta bilimsel temellerimizi sakatlar. Hiçbir alanın nesnel olarak kavranmasının ve bu yöndeki çabaların bir anlamı kalmaz. Bilimsel faaliyetin her alanı, bizim için propaganda ve ajitasyonun alanı haline gelir.

Bütün bunlar devrimci harekette ifrat derecesinde yaşandı, yaşanıyor. Tarihi kendisinden başlatma budalalığı her tarafa hakim olmuş durumda. Buradan bir adım geriye gidilince, en fazla uzak tarihten bir kök arayışına varılıyor. Uzak tarihten bulunan köklere yaklaşım da, aynı ağır subjektivizmin etkisi altındadır. Seçilen tarihsel miras ve bugünle kurulacak bağlar da keyfi olduğundan, bu sadece mevcut durumu koruma kaygısına hizmet ediyor. Böylece bugünün sorunlarını kavrayıp aşabilmek için güç biriktirilmez. Aksine, gerçek sorunların üstünü örten mistik bir örtü yaratılmış olur.

Türkiye Devrimci Hareketinde olanlar, tarih bilincinin eksikliğinin ötesinde bir durumdur. Gerçek anlamda bir "tarihsizlik durumu"dur. Ne demek tarihsizlik durumu? Tam anlamıyla şimdiki durumdur. Yani boşlukta olmak... Türkiye Devrimci Hareketi kelimenin gerçek anlamıyla boşluktadır. İdeolojik ve teorik olarak boşluktadır, sınıfsal olarak boşluktadır, politik olarak boşluktadır. Teorik sorunlar, teorinin kendisi toplumu ve olayları kavramada bir yöntem olmaktan çıkmış, dışımıza karşı bizim alamet-i farikamız haline dönüşmüştür. Türkiye Devrimci Hareketi, sınıfsal olarak tümüyle ara sınıflara daralmıştır. Politikamız kitleler için değil, kitleler olarak gördüğümüz sınırlı taraftarlarımız içindir.

Tarih bilinci bir yana, devrimci hareket kendi tarihinden habersizdir. İsteyen istediği kadar araştırma yapsın, hafızasını zorlasın; Türkiye'de devrimci harcketin tarihi üzerine akla gelen kaç tane eser vardır? Var olanların hangisi tarihsel bir belge niteliğindedir? Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın çalışmaları çıkarıldığında, kimin aklına az çok hatırlanan bir tarih çalışması geliyor? Bunlar bir yana, yakın tarih bile sis perdesi altındadır.

12 Eylül öncesinin en etkili iki akımı olan Devrimci Yol (DY) ve Türkiye Komünist Partisi'nin (TKP) kendilerini anlatan, ilgili dönemi irdeleyen belge niteliğindeki çalışmaları yoktur. Türkiye Devrimci Hareketinin tarihiyle ilgili, bazı akademisyenlerin eserleri dışında, dişe dokunur bir şey bulmak zordur.

Türkiye Gerçekleri ve Devrimciler

Türkiye, büyük imparatorluk mirasıyla, Doğu-Batı köprüsü olmasıyla, İslamiyet'in etkileriyle, coğrafi konumuyla ve mevcut kapitalist gelişme düzeyinin yarattığı toplumsal özellikleriyle nev-i şahsına münhasır bir ülkedir. Aynı veya benzer şeyler Rusya, Çin, İran vb. için de geçerli. O halde niçin bu beylik kalıbı tekrar ediyoruz? Amaç bir çelişkiyi açığa çıkarmaktır. Türkiye ne kadar kendine özgü bir ülkeyse, Türkiye Devrimci Hareketi de bu gerçekliğe o kadar ters bir genellemecilik içindedir. Başkan Mao'nun sık sık başvurduğu oranlamaları kullanırsak, Türkiye Devrimci Hareketi yüzde doksan beş genellemeci, yüzde beş kendisidir. Örgütsel, siyasal, kültürel vb. konularda dış dünyadan aldığı modellerin takipçisi ve kötü taklitçisi durumundadır.

Başlangıçta bir biçimde mazur görülebilecek bu durum kalıcı bir hal alınca, Türkiye Devrimci Hareketi karşı gücün vuramayacağı darbelerle kendisine zarar veriyor, kendisini felç ediyor. Toplumun ana gövdesiyle karşı karşıya geliş ve bunun kronik bir hal alması kaçınılmaz oluyor. Bu temel hastalık, akla gelebilecek tüm hatalara ve hastalıklara kaynaklık ediyor. İdeolojide kalıpçı, örgütte bağnaz, politikada günü kurtarıcı, eylemde gösterişçi, eğitimde medreseci, kadro sorununda memur zihniyetli, tarzda bürokratik olma gibi yan hataları doğuruyor. Bu temel sakatlanma anlaşılmadan, hiçbir sorunu aşmak ve siyasal arenada yer almak mümkün olmuyor.

En kötü ve öldürücü yan kendine eleştirel bakamamaktır. Her öbek başkasının gözündeki çöpü görüyor, kendi gözündeki merteği göremiyor. Mevcut durum tam bir zavallılıktır. Her öbek kendisinde, olmayan şeyleri görüyor. Örgüt, strateji, taktik siyaset adına bir şey yok, ama var zannediliyor. Ellerimizdeki silahlar paslanmış, körelmiş, bozuk, işlevini yerine getiremiyor.

Biz siyaset alanına bunları var kabul ederek çıkıyor ve her defasında hüsrana uğruyoruz. Siyasal alan, gerçekte bir sanal aleme dönüşüyor. Düşmanın karşısına silahımızın olduğunu sanarak çıkıyoruz ve çalışmayan, bozulmuş silahlarla ya kendimizi vuruyoruz ya da düşmanın darbesini yiyoruz. Yasa dışı, korunaklı, kalıcı kurumlarımız var zannediyoruz. Bunlar bir anda tuzla buz oluyor. Bir, beş, on değil, otuz yıldır... Burada, yaşıyoruz, savaşıyoruz palavraları, parlak sloganlar, keskin ajitasyonlar sökmez. Savaş alanında güçlü olan zayıfı yer. Savaşacaksan bunu öğreneceksin. Savaşmak isteyen bunu öğrenmek zorundadır. Öğrenmeye başlamak için eldekinin çürük olduğunu kavramak gerekir. Bu gerçeklik kavranmadan, savaşı eski tarzda sürdürmek bile imkansızdır.

Sakat Siyasal Kutuplaşma: İlericilik-Gericilik

Türkiye komünist hareketinin, doğuşundan gelen özelliği olduğu için bir türlü kurtulamadığı en büyük prangası, Türkiye'de tarihsel olarak oluşmuş olan sakat ilericilik-gericilik kutuplaşmasıdır. İlericilik-gericilik, emek-sermaye çelişkisine, ezen-ezilen gibi sınıfsal ayrımların veya karşıtlıkların eksenine oturur. Türkiye'de bu kavramlar bambaşka anlamlarla yüklüdür. İlerici, solcu kimliği altında en gözü kara sermaye siyaseti güdülebilir. Sağ, muhafazakar tüm akımlar zaten sermayenin siyasal yapılarıdır. Gerçekte bunlar, ilerici veya gerici olmaktan önce, emek düşmanıdırlar. Siyaset arenasında ilerici-gerici olarak kutuplaşırlar. Bu kutuplaşma, bir bütün olarak Türkiye siyasetini belirliyor veya belirsizleştiriyor. Onu siyaset olmaktan çıkarıyor veya tüm siyasal çıkışları kendine bağlıyor. Hepsini karanlık ve kirli bir havuza boca ediyor ve içlerini boşaltıyor. Siyasette sahte ile gerçeği, doğru ile yanlışı, haklı ile haksızı karmakarışık bir bulamaç haline getiriyor ve böylece her türlü oportünizm meşru ve geçer akçe haline geliyor.

Bütün siyaseti olduğu gibi Türkiye komünist hareketini de bu sahte kamplaşma belirlemektedir. Bu sahte kamplaşmada Türkiye komünist hareketi çok fazla kan kaybetti ve kanama hala devam ediyor. Bu kanama durdurulamadığı müddetçe, bu

ülkede komünist hareketin etkili olabilmesi, var olabilmesi, hatta bir kimlik edinebilmesi dahi mümkün değildir.

Devrim ve iktidar mücadelesinde etkili olmak bir yana, bu sorunları düşünebilmek için dahi, egemen tüm odaklardan bağımsızlaşmak zorunludur. Kimlik sahibi olabilmek, böyle bir özellik kazanmak demektir.

Türkiye Devrimci Hareketi hiçbir dönem bağımsız bir kimlik ve güç oluşturamadı. Doğuşundan bugüne ödediği ağır bedellere rağmen, 1960-80 arası hariç, güç ve etki sahibi olamadı. Hep iki arada bir derede kaldı. Hep toplumdan kopuktu. Kendisi için var olan küçük dünyalar olarak kaldı. Az çok etkili olduğu dönemlerde ise yabancılaşma üretti. Güçlendiği oranda Türkiye toplumuna yabancılaştı.

Avrupa'ya Hapsedilen Marksizm

Yukarıda bahsettiğimiz sakatlık sadece Türkiye'yle sınırlı değil. Avrupa dışındaki tüm devrimci hareketleri cenderesine alan, Marksizmin Avrupacı yorumudur. Bu durum, Türkiye'nin özgüllükleriyle birleşerek Türkiye Devrimci Hareketine daha ağır şekilde yansımıştır.

Marksizm Avrupa'da doğdu ve "Avrupa devrimi"ni hedef aldı. Bunu da daha çok dünya devrimi olarak anladı. Marks-Engels son yıllarında genel olarak Doğu, özel olarak da Rusya üzerine çok önemli gözlemlerde bulunurlar, ama bunun ötesinde, somut olarak devrime ve iktidara dair tüm beklentileri Avrupa merkezlidir. Marks-Engels'in, en azından son dönemlerinde, Doğu'ya veya Avrupa dışındaki dünyaya yöneldiklerini biliyoruz. Ama sonrasındaki Marksist hareket için, devrim ve iktidar sorunları bir yana, mücadele alanları olarak bile Avrupa dışındaki dünya gündemden düşer. Ta ki Lenin'e ve 1915'lere kadar... Bu tarihe kadar dünya Avrupa'dır. "Avrupa devrimi" kapıdadır. Avrupa devrimi, kıta çapında olacak ve bir dünya devrimi anlamına gelecektir.

Bu okulun öğrencisi olan Lenin'in, bu teorik prangadan kurtulmak için nasıl zorlandığı biliniyor. Başlayan I. Emperyalist Savaş ve kapıya dayanan Rus devrimi, Lenin'i gerçekçi teorik çıkışı yapmaya zorlar. Emperyalist rekabet

ve eşitsiz gelişimin sonuçlarını gözleyen Lenin, 1915'te tek ülkede devrimin olabileceği sonucuna ulaşır. Bu artık yeni bir dönemdir. Yeni dönem, 1917 Ekim Devrimi'nden aldığı hızla, kısa sürede kendi önünü açar. Ancak eski dünyadan kopmak kolay olmamıştır. Ekim Devrimi kapitalist Avrupa'nın dışında doğmuştur, ama yaşamasını ve geleceğini yine eski paradigmaya, Avrupa devrimine bağlamıştır.

Devrimi tamamlayacağı veya başarısını garantileyeceği düşünülen Avrupa devrimi gerçekleşmedi. Tersine, Avrupa emperyalizmi, Rus Devrimi'ni yıkmak üzere Alman faşizminin yolunu döşedi. Daha sonraki tüm devrimler de, kapitalizmin gelişmediği veya az geliştiği Avrupa dışındaki ülkelerde gerçekleşebildi. Pratik hayat bu yönde akmasına rağmen, Marksizm iddialı III. Enternasyonal'in ve ona bağlı tüm partilerin devrim anlayışı aynı kaldı. Devrimin olabilmesi için, kapitalizmin gelişmesi ve işçi sınıfının iktidarı alabilecek birikime ve güce kavuşması temel şart olarak görüldü.

Marks gelişen kapitalizmi çözümledi. Kapitalizmin gelişmesinin kendi mezar kazıcısı olan proletaryayı büyüteceğini, proletaryanın da kapitalizmi yıkarak yeni bir dünya kuracağını ileri sürdü. Gelişen ve dünya hakimiyetini kuran kapitalizmin, kendi iç çelişkileriyle kendi merkezinde yıkılacağını, yıkılması gerektiğini ortaya koydu. Marks 19. yüzyıl devrimcisiydi ve kendi döneminin çok ilerisine bakabilecek büyük bir tarihsel teorik sistem kurmasına rağmen, döneminin koşullarıyla ve birikimiyle sınırlanmıştı. Ömrü Avrupa dışındaki dünyayı bütün boyutlarıyla kavramasına yetmedi. Avrupa dışındaki dünyaya yoğun bir ilgi duymasına rağmen, Avrupa kapitalizminin analizi olan "Kapital"in bile ancak ilk cildinin yayınlandığını görebildi.

Devrimin Avrupa'da ve kıtasal olarak gerçekleşmesinin tek yol olduğunu söyleyen ve bütün teorik sistemini bu temel üzerine inşa eden Marks, Rus devrimcilerinin sorduğu sorulara cevaben V. Zasuliç'e yazdığı mektupta çok önemli değerlendirmeler yapar. Kendi koyduğu teorik temeli yok sayarak, önüne çıkan bu yeni olgu karşısında, yepyeni ufuklar

açacak önemli tespitlerde bulunur. Burada önemli olan şudur: Sonrasındaki Marksistlerin, aksi yöndeki gelişmelere rağmen, Marks'a bağlı kalma adına yaptıklarının tersine, dünyayı ve sınıf mücadelelerini Avrupa'ya hapsetme hatasına düşmez. Marksizmin bugüne gelişini ve yaşadığı handikapların tamamına yakınını anlatan bir garabet vardır burada. Bu teorik temeli (Avrupa'da kıtasal devrim) kuran Marks, küçük bir farklı gelişme yolu bulduğunda "Kapital"de yazdıklarını unutmuş değildir. Marks devrimcidir ve devrimin gelişmesinin en küçük bir olasılığına bile ilgisiz kalamaz veya daha doğru bir ifadeyle, devrimci bir gelişme ihtimali gördüğü yerlerde teorik bağnazlığa düşerek devrimlerin gelişmesinin ve farklı yollar denenmesinin önüne takoz koymaz. Devrimleri bir ekonomik yapıya, Avrupa'ya hapsetmez. Lenin döneminin ve Lenin'in kopuş çabasının dışındaki tüm komünizm tarihi, teoriye sadık kalma adına devrimlerin gelişmesine körleşmenin tarihidir. Bu bir gerçektir. Marksist hareketin tarihi gerçeğidir.

Gelişmenin İki Kanalı

Türkiye komünist hareketi, yüz yıl veya daha uzun tarihine ve ödenen ağır bedellere rağmen niçin toplumda meşruluğu tartışılmaz bir güç haline gelemedi? Bu soru hayati derecede önemli olduğu için, cevabı doğuş koşullarımıza ve tarihsel köklerine inilerek tartışılmalıdır.

Bizim bilmediğimiz başka gelişme biçimleri olabilir, ama dünyada komünist hareketler iki kanaldan gelişip güçlenmiş ve ulusal çapta tarihsel kökler elde etmiştir. Birinci kanal, kapitalist metropollerde işçi sınıfı mücadeleleri temelinde güçlenen komünist partilerdir. İkinci kanal, sömürgeciliğe karşı mücadele ve ulusal kurtuluş hareketleridir. Bu iki kanal, genel olarak tüm dünyada belirleyici olmuştur. Gelişmenin, kökleşmenin temelini oluşturmuştur. Bu iki kanaldan yükselen kitlesel mücadeleler, var olan bilinçli aydın birikimleriyle bütünleşerek kendilerini şekillendirmiş ve güçlendirmiştir.

Kapitalist metropoller ve buralarda yükselen işçi sınıfı hareketleri biliniyor. Üç yüz yıla yayılan bir zaman dilimi içinde, metropol kapitalizminin gelişimine paralel şekilde işçi

sınıfı da gelişmiş, kesintisiz olarak kan ter içinde, güneşin altındaki yerini almıştır. Böylesi mücadelelerin içinden doğan komünist hareketler, zamanla o ülkelerin tarihinin ve toplumsal bilincinin vazgeçilmez parçaları haline gelmiştir. Güçlü sınıfsal zeminlere oturmuşlardır. Ülkelerinin politika arenasındaki belli başlı güçler arasında yer almışlardır.

Sömürge ve yarı sömürge ülkelerde sömürgecilikten kurtuluş mücadeleleri çoğu ülkede ya direkt komünist akımların öncülüğünde başlamış ya da ulusal kurtuluş mücadelelerinin sol kanatları ayrışarak komünist partiler haline dönüşmüştür. Her iki durumda da, ulusal kurtuluş mücadelesinin ya öncüsü olmuş ya da aktif gücü olarak tüm ulus çapında güçlü tarihsel temellere oturmuştur.

İşçi Hareketinde Sakatlanma

Türkiye için bu iki kanal da geçerli olmamıştır. Kapitalizmin geç gelişmesinden dolayı, işçi sınıfı mücadelesi hep cılız kalmıştır. Kapitalist metropollerdekine benzer bir sınıf mücadelesi ve işçi hareketi ülkemizde geç gelişmiştir. Geç kapitalistleşen tüm ülkelerde aynı sorunlar yaşanmıştır. Yüzyılın başında zayıf da olsa bir işçi hareketi vardır, ancak bu zayıf hareket bile, yaşanan tarihsel süreçten dolayı, çeşitli zorunluluklarla sakatlanmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde, kapitalizm kıyı bölgelerinde ve Avrupa yakasında gelişmiştir. Buralardaki burjuvazinin ve işçi sınıfının çoğunluğunu Müslüman olmayan kesimler oluşturmuştur. Cumhuriyetle birlikte, bu toprakların bir kısmı sınırların dışında kalır. Savaş ve mübadele sonucunda, hem işletmeler el değiştirmiş, hem de işçi sınıfı değişmiştir. Az çok sınıf mücadelesi deneyinden geçmiş işçiler Türkiye sınırlarının dışında kalmış, yerine yeni Türk-Müslüman işçiler geçmiştir. Halkın, bu tarihsel altüst oluştan ve uzun bir savaşlar döneminden yorulmuş, bitap düşmüş ve yılmış bir şekilde çıkışı, siyasal bilincin ve mücadelenin koşullarını kökten değiştirmiştir. Kurtuluş Savaşı'yla iktidara gelen Türk burjuvazisi, bu koşulları alabildiğine iyi kullanarak sınıf mücadelesinin gelişmesini uzun bir süre engelleyebilmiştir.

Anadolu'da Devrimci Dönem

1920'lerin dünyası olağanüstü koşulları yaşamaktaydı. Ekim Devrimi'yle emperyalist sistem parçalanmıştı ve dünya devrimci bir dönemden geçiyordu. Anadolu'nun yaşadığı koşullar da olağanüstüydü. İttihat ve Terakki iktidarı dağılmıştı. İşgal İstanbul'unda, Anadolu'nun yakın tarihinde ilk defa büyük bir iktidar boşluğu yaşanmaktaydı. Dönemin en güçlü rüzgarı, kuzeyden gelen Bolşevizm rüzgarıydı. Politik ortam Bolşevizm rüzgarı altındaydı...

Ekim Devrimi büyük bir politik iradeyle gerçekleşmiş olmasına rağmen, başlangıçta, kendisini tümüyle Avrupa'da gerçekleşmesi umulan devrimlere tabi kılmıştır. Gerçekte ise, bu büyük devrim, Avrupa'dan çok Asya'yı ve diğer üçüncü dünya ülkelerini etkilemiştir. Elbette Avrupa'yı da etkilemiştir, ama yaşanarak görüldüğü gibi, bu etki yeni devrimler yaratacak kadar güçlü değildir. Bolşevikler, devrimin Asya'daki etkilerinin farkında olmamıştır.

Avrupa'da devrim beklentisinin boşa çıkmasıyla, Bolşevikler ve III. Enternasyonal, yüzünü Asya'ya ve ezilen dünyanın tümüne dönmüştür. I. Doğu Halkları Kurultayı bu dönüşün somut bir adımı olmuştur. Doğu halkları, yaşadıkları ağır sorunlara rağmen, Ekim Devrimi'ne büyük bir sempatiyle karşılık vermiştir. Ekim Devrimi, ulaştığı her kesimde büyük bir etki bırakmıştır. Asya toplumlarına yabancı olmayan cemaat dayanışması, paylaşmacılık ve eşitlik özlemleri, Ekim Devrimi'nin sloganlarının hemen benimsenmesine yol açmıştır.

Devrim, toplumsal kesimlerde olduğu gibi, inanç topluluklarında da ciddi etkiler bırakmıştır. Özellikle İslam toplumları devrimden daha çok etkilenmiştir. O dönemlerde, İslamiyet'te bugünkü gibi güçlü bir anti-komünist damar yoktu. İslamiyet'e anti-komünizm sonradan girmiştir. ABD'nin "yeşil kuşak" projesiyle, hem İslam paylaşmacı, ortaklaşmacı, eşitlikçi geleneksel damarlarından koparılmış, hem de İslamiyet'e güçlü bir anti-komünist eğilim zerk edilmiştir.

Ekim Devrimi sonrasında Anadolu'da bu durum açık bir gerçekliktir. O dönemde hem siyasal kadrolar arasında, hem de kitlelerde Bolşevizm giderek yaygınlaşan bir eğilimdi. Halk İştirakiyun Fırkası, Yeşil Ordu ve Rusya'dan dönen savaş esirleri, beyinleri bugünkü gibi anti-komünist propagandayla kirlenmemiş emekçi yığınlarda güçlü bir destek bulmaya başlamıştı. İngiliz emperyalizminin ağır saldırıları altındaki Doğu halkları, Bolşevizm'de, bütün bunların ötesinde, can düşmanlarına karşı güçlü bir müttefik bulmuştu.

Bu süreci kesen, birbiriyle bağlantılı iki gelişme olmuştur. Birincisi, Sovyetler Birliği-İngiltere ticari anlaşmasıdır. Hemen peşinden de Sovyetler Birliği-İran, Sovyetler Birliği-Ankara Hükümeti, Sovyetler Birliği-Afganistan anlaşmaları... İkincisi ise, Kemalist güçlerin TKP önderlerini Karadeniz'de boğması, Halk İştirakiyun Fırkası'nın kapatılması, Çerkez Ethem kuvvetlerinin kuşatılmasıdır.

Yaşamsal sorunlarla boğuşan Sovyetler Birliği, çaresizlikten İngiltere'yle ticaret anlaşması yapmak zorunda kalmıştır. Gerçekte bu, bir ticaret anlaşmasından öte, bir ittifaktır. Maddeleri gözden geçirildiğinde, bu durum zaten açıkça ortaya çıkar. Buna göre, İngiltere, Sovyetler Birliği üzerindeki ekonomik ablukayı kaldıracak ve iki ülke arasındaki ticari ilişkiyi başlatacaktır. Sovyetler Birliği ise, İngiliz egemenlik alanlarındaki İngiltere karşıtı faaliyetlere destek vermeyi bırakacak, dahası İngiltere aleyhine yürütülen propaganda faaliyetlerine bile son verecektir.

Bu anlaşmanın sonuçları ortadadır. Batı'ya uzanamayan Ekim Devrimi, bu anlaşmayla Doğu'ya yönelmekten vazgeçerek kendi içine dönmüştür. Dünya devrimi, ezilen halkların kurtuluşu unutulmasa da, uzak bir tarihe ertelenmiştir. Lenin'in ve diğer Bolşevik liderlerin dünya devrimine sarsılmaz bağlılıkları devam etse de, pratikte bu anlaşma Doğu devrimlerine karşı emperyalizmle ittifak sonucunu doğurmuştur. Zorunluluk veya ilkelerden sapma... Adı önemli değil. Bu durum, en yıkıcı sonuçlarını Sovyetler Birliği'nde göstermiştir. Bir anlamda, 1989'a giden yol bu ittifakla açılmıştır.

Anadolu Direnişinin Ezilmesi

Kurtuluş Savaşı'nın en yüksek dönemi, aynı zamanda bir iç savaş dönemidir. Bu savaşta Kemalist burjuva önderlik, kendini güçlü hissettiği oranda ve anda, ilk olarak devrimci ve halkçı ittifak güçlerini ezmiştir. İlk eylem TKP önderliğinin Karadeniz'de boğulmasıdır.

Anadolu direnişinde yalnız komünistler ezilmemiş, tüm halkçı eğilimler tasfiye edilmiştir. Kemalist burjuva kadrolar, ideolojik, siyasal, örgütsel olarak bin yıllık bir devlet gcleneğinin birikimini taşıyan son derece gelişkin ve tecrübeli kadrolardır. İdeolojik olarak sınıf bilinçleri oturmuştur. Siyasal olarak, Osmanlı'nın en civcivli döneminin tecrübesine sahiptirler. Ölüm halinde bile, Osmanlı, bütün dünya emperyalizmine karşı kendince bir direniş içindedir. Hükmedilen toprakların ve halkların yönetilmesi sanatında ustalaşmış kadrolardır. İttihat ve Terakki'nin bütün örgütsel yapısının üstüne oturmuş ve aynı etki ile, Osmanlı ordusunun 15. Kolordu dahil en diri kesimlerinin kontrolünü ele geçirmişlerdir. 1915'ten sonra Ermeni ve Rumlardan servet transferiyle palazlanan Anadolu burjuvazisinin gücünü arkasında bulmuştur, ancak halk desteği zayıftır.

Halkçı güçler açısından durum bunun tam tersidir. Kitlelerin giderek yükselen coşkulu bir yönelimi vardır, ama örgütlülük, kadrolaşma, politik deney ve tecrübe düzeyi çok düşüktür. İdeolojik bütünlük bir yana, programları, stratejileri, taktikleri ve iktidar hedefleri çok bulanıktır. Bütün bu eksikliklerin giderilebileceği tek odak, Ekim Devrimi'nin ateşlerinde doğan ve ideolojik, politik, örgütsel bütünlüğünü kurmaya ve sağlamlaştırmaya doğru hızla yol alan TKP'dir. TKP kararlı bir önderliğe sahiptir, fakat sınıflar mücadelesinde hayalcidir. Daha kötüsü, Kemalist kadroların sınıf düşmanı karakterini kavramaktan uzaktır. Bu yanlışın bedelini çok pahalıya öderler. Kemalist kadrolar, güçlü bir sınıf önsezisiyle, bu önderliğin ve etrafında toplanan siyasi iradenin kendileri açısından ciddi bir tehdit oluşturduğunu kavramış ve onları imha etmekten çekinmemiştir.

21 Ocak 1921'de gerçekleştirilen bu katliam üzerine yapılan tüm spekülasyonlar ve karartmalar geçersizdir. M. Kemal bu katliamla direkt bağlantı içindedir ve bu, Türkiye burjuvazisinin ilk bilinçli anti-komünist katliamıdır.

Türkiye burjuvazisinin bu eylemi yalnız Anadolu direnişinde komünist harcketi saf dışı bırakmakla sonuçlanmamış, komünist hareketin tüm geleceğini de sakatlamıştır. Bu katliamla beraber Türkiye'de komünizm hareketi rota değiştirmiştir. Bu çok ciddi bir savrulmadır. Bugünkü hastalıklı yapı, bu kırım ve rota değişimiyle birlikte adım adım geliştirilmiştir.

Türkiye komünist hareketinde, Türkiye gerçeklerine doğru şekilde yaklaşan ilk siyasal güç 1920 Bakü TKP'sidir. Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın teorik faaliyetlerinin hiçbir zaman örgütlü, siyasal bir güce dönüşmediği, dönüşcmediği göz önüne alınırsa, Bakü TKP'si, dünyaya, bölgemize ve Türkiye'ye somut gerçekliğiyle yaklaşabilen ilk vc tek girişimdir.

Ulusal Kurtuluş Savaşı ve Komünistler

Ikinci kanal, sömürgc ve yarı sömürgelcrdeki ulusal kurtuluş mücadeleleridir. Bu mücadeleler komünist hareketlerin güçlenmesine büyük ivme kattığı gibi, onların ulusal düzeyde güçlü bir politik moral üstünlük kazanmalarını vc emekçi katmanlar içinde canlı vc coşkulu geniş bir kitle destcği bulmalarını kolaylaştırmıştır. Etki tek taraflı değildir. Halk kitlesiyle kurulan böylesi geniş ve canlı ilişkiler, komünist kadroları veya partileri ciddi olarak etkilcmiş, eğitmiştir. Onları teoriyle uğraşan aydın toplulukları olmaktan kurtararak büyük kitle eylemlerinin yönlendiricisi, politika sanatında ustalaşmış öncü kurmaylar haline getirmiştir.

Birinci kanalı, yani işçi sınıfı mücadelesini ve sınıf hareketinin sorunlarını irdelerken, aynı tarihscl döneme denk geldiği için ikinci kanala da belirli boyutlarıyla değindik. Ancak ikinci kanaldaki sorunlar yukarıda değindiklerimizle sınırlı değildir. Çok daha geniştir.

Komünist hareketin bu kanaldaki sorunları, asıl olarak yanlış Marksizm anlayışından ve Marksizmin Avrupacı

yorumundan kaynaklanır. Bu etkilerle Marksizm, kendi tarihsel ve sınıfsal gerçekliğimizi kavrayacağımız bir kılavuz olmaktan çok, kendi gerçeklerimizin bozularak ve yeniden dizilerek uydurulması gereken bir şablon olarak kavranmıştır. Bu sorun, Türkiye'deki komünistler kadar III. Enternasyonal'den de kaynaklanmaktadır.

Türkiye bir ulusal kurtuluş savaşından geçmiştir. Türk burjuvazisi, kendisi öncülük ettiği için, bu mücadeleye sahip çıkmanın ötesinde onu mitleştirir ve dünyaya örnek olan ilk ulusal kurtuluş mücadelesi olarak gösterir. Bu geleneğe yaslanarak Türkiye toplumunun ekonomik, siyasal, kültürel tüm varlığını ipotek altına almak için elinden geleni yapar. İktidarını devam ettirebilmek için ulusal kurtuluşçuluğu bir bayrak olarak kullanır. Buradan aldığı güçle, halka karşı topyekun bir savaş yürütmekten kaçınmaz. Buna karşılık, komünist hareketin ulusal kurtuluş mücadelesine yaklaşımı çok sorunlu ve dalgalıdır. Dönemlere göre değişmektedir ve tutarlı, geliştirici olmaktan uzaktır. Hızlı "milli kurtuluş"çu olabildiği gibi, hızla karşı uca da savrulabilmektedir. Bunun sebebi, Türkiye'nin veya bakiyesi olduğu Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihsel sürecinde yatmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu bir Doğu imparatorluğudur, ama Doğu'nun en batısında kurulmuş, büyük kıtalara yayılmış bir imparatorluktur. Osmanlı'ya en uzak olan şey, bir ulusal kimliktir. Osmanlı, çok milletli olmanın ötesinde, bir anlamda milliyetsizdir. Osmanlı'da milliyetçilik temelinde, kavimlere karşı ayrımcılıktan veya bir kavmin üstünlüğünden söz etmek çok zordur. Ancak bu, ayrımcılığın olmadığı anlamına gelmez. Ayrımcılık, din ve inançlar üzerinden yürütülmüştür. Benzeri imparatorluklarda hakim ulus kimliği çok belirgindir. Türk kimliğinin öne çıkması son yüzyılda gerçekleşmiştir. Son yüzyıl, emperyalistlerin saldırılarıyla ve Osmanlı İmparatorluğu'nun bünyesindeki ulusların ulusal kurtuluş mücadeleleriyle son bulmuştur. Bu durumun yarattığı sorunlar, Türkiye toplumunda çok karışık ve çarpık derin etkiler bırakmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu, Anadolu'yu kat kat aşan bir coğrafyayı ve oralardaki halklar topluluğunu olabilecek en az sorunla uzun yıllar bir arada tutmuş, tutabilmiş bir imparatorluktur. Son yıllarında ise, sürekli toprak ve nüfus kaybıyla daralmış ve Anadolu'ya doğru büzüşmüştür. Bu süreçte, daha önceden yayıldığı topraklardaki Türk-Müslüman ve Türkleşen (Avrupa yakasında Müslümanlaşmak Türkleşmek olarak kabul edilmektedir) unsurları bünyesinde tutmayı büyük oranda sürdürmüştür. Sürekli savaşlarla geçen bu tarihsel süreç ve bu süreçte yaşanılan kitlesel göçün yarattığı travmalar, Türkiye toplumunun sosyal ve siyasal dokusunda silinmeyen derin izler bırakmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu, Avrupa'da, Asya'da, Afrika'da halkların isyanlarını bastırmaya uğraşırken çökmüştür. Diğer halkları ezerken kendisi de Batı'nın güçlü emperyalist ülkelerinin ekonomik, siyasi, diplomatik ve askeri saldırılarına maruz kalmıştır. Gerçekte bu iki çatışma tek bir çatışmanın, emperyalist saldırının değişik cephelerinden başka bir şey değildir. Bu tarihsel bir gerçekliktir. Tüm Balkan halklarının işgalci bir güç olan Osmanlılara direnmesi onların doğal haklarıdır. Ancak Batı emperyalizminin bu direnişlerdeki elini ve oynadığı oyunları görmemek, bugünkü sorunların büyük bölümünü karanlıkta bırakır. Çok yönlü sorunları karartır. Türkiye toplumunun tarihsel bilincinin ve toplumsal tepkilerinin kavranmasını, daha da önemlisi, devam eden emperyalist politikalara karşı doğru bir cephenin kurulmasını zorlaştırır.

Osmanlı İmparatorluğu, genişlerken fethettiği topraklara Türk ve Müslüman bir kitleyi iskan etmiştir. Yüzyıllara dayanan hakimiyeti sonucu, fethettiği bu topraklarda Müslümanlaşan unsurlar olmuştur. Geriye dönüş başlayıp topraklar kaybedilince, oralardaki Osmanlı'ya bağlı nüfus Osmanlı topraklarına göçmek zorunda kalmıştır. En son Balkanların tümden terk edilmesiyle, bütün bu kitle Anadolu'da toplanmıştır. Bugünkü Türkiye nüfusunun önemli bir bölümü göç eden bu kitlelerden oluşmaktadır. Bu göçmen kitlelerin bir

kesimi Balkanların yönetici tabakasını ve devlet memurlarını oluşturur. Yaşadıkları tarihsel trajedinin bilinçlerde yarattığı güçlü etkiler, onları iktidara ve devlete karşı mücadeleye değil, tersine devletle bütünleşmeye ve iktidarlarla yakın ilişki içinde olmaya itmiştir.

Türkiye'de devletle bütünleşme, iktidar olanlarla iyi geçinme, orduya güçlü bağlılık bir toplumsal gerçekliktir. Bunun çok yönlü sebepleri var. En başta, yakın tarihte büyük bir imparatorluk olmaktan çıkıp kısa sürede Avrupa ülkelerinin oyuncağı haline gelmenin toplumun genelinde yarattığı eziklik önemlidir. Türkiye toplumunun bilinçaltında hep eski parlak günlere dönme özlemi yaşamaktadır. Zayıf ve güçsüz Türkiye egemenleri, iktidarlarının devamı için, bu bilinçaltıyla inanılmaz boyutlarda oynamaktadır.

Türkiye Aydın Hareketi

Yukarıda belirttik, komünist hareket dünyada iki kanaldan beslenerek güç ve etki kazanmıştır. Metropollerde işçi sınıfı hareketleri, sömürge ve yarı sömürgelerde ulusal kurtuluş savaşları... Bu iki kanaldan yükselen kitlesel mücadeleler, her yerde sosyalist aydınlarla buluşarak şekillenmiştir. Bundan dolayı, aydınların komünist hareketlerde belirleyici etkileri olmuştur.

Sosyalizm bilinci, ilk olarak aydın hareketinde doğar. Geç veya erken Türkiye'de de böyle olmuştur. Aydınlar genel olarak üst sınıflardan gelir. Zamanla, sosyalist bilince eriştikçe, sınıf intiharı gerçekleştirerek yönlerini emekçi yığınlara dönerler. Türkiye'de aydınların özgün bir gelişimi vardır. Osmanlı İmparatorluğu'nun maliye ve dışişleri bürokrasisi, asıl olarak Müslüman olmayanlardan, daha çok Rum ve Ermeni kesimlerden oluşuyordu. 1800'lerin ortalarından itibaren, daha önce başlayan ama bu tarihlerde kalıcılık kazanan milliyetçi eğilimlerin gelişmesiyle, bunların yerini Türk ve Müslüman unsurlar almaya başladı. Osmanlı'da ticaret burjuvazisini de aynı kesimler oluşturduğundan, bu kesimlerin gençliği Avrupa'da veya Osmanlı'da açılan misyoner okullarında yetişiyordu.

Osmanlı'da Türk ve Müslüman bir burjuvazi veya tüccarlar olmadı. Osmanlı'da üst sınıfları büyük imparatorluk mekanizmasının devasa bürokrasisi oluşturuyordu. İlk aydın veya eğitilmiş kesimler, bu kesimlerin çocukları arasından doğmuştur. Bu, saraya ve imparatorluğa organik ve maddi olarak bağımlı bir aydın kuşağıdır. Burjuvazi, tüccarlar gelişmediği için, ilk aydınlar tümüyle devlet bakışlıydı. Başka türlü düşünmeyi bilmiyorlardı. Bu aydınlarda devletten bağımsız siyasal bir bilinç gelişmemiştir. Milliyetçi fikirler bile bu aydınlara uzaktır. Bunun için, ideolojik olarak Türk milliyetçiliği ve Türk tarihi, imparatorluğun dışındaki Türkler arasında, asıl olarak da Batı üniversitelerinin Türkoloji kürsülerinde doğmuştur. Bu aydınların düşünce dünyası öylesine kireçlenmiştir ki, dönemin coşkuyla yükselen sosyalist fikirleri karşısında uzun süre kaskatı şekilde kapalı kalmışlardır. Milliyetçi fikirlere bile uzun süre uzak kalınmıştır.

Uzun bir dönem boyunca, Türk aydınının hiçbir fikir akımı veya doktrinle ilgisi olmamıştır. Bu aydınlar hiçbir fikir akımına bağlı değildir ve bunlardan etkilenmemiştir. Tüm fikir akımlarıyla ilişkisi, derin bir oportünizm içindedir. Türk aydınının Kabe'si devlet olmuştur ve fikir akımları bu devletin varlığına ve devamına hizmet ettiği oranda ve müddetçe dikkat çekmiştir.

Türkiye'nin geleneksel aydınlarının siyasal akımlarla bilinen en derin ilişkisi, "Üç Tarz-ı Siyaset" başlıklı kısa makaleyle sınırlıdır. Bu makalenin döneni için anlamlı bir sınıflama ve çözümleme içerdiği söylenebilir. Osmanlıcılık, İslamcılık ve milliyetçilik olarak sınıflanan bu eğilimlerle ilişkisi de, son derece yüzeysel ve oportünisttir. Bu üç akım içinde, "Üç Tarz-ı Siyaset" makalesi ve Namık Kemal'in piyesleri dışında hatırlanan hangi eseri var? Fransız İhtilali'nden sonra bütün Avrupa'ya hakim olan ulusçuluk ve ulus devlet ideolojisi konusunda bile, Türk aydınının bütün fikirleri ithal düzeyindedir. Osmanlılığa, İslamiyet'e ve milliyetçiliğe yöneliş, asıl olarak bunların devlete faydaları oranında olmuştur. Milliyetçilik gibi İslamcılık da yüzeyseldir. Türk

aydını İslam'ın büyük kültür birikiminden çok uzaktadır. Ona tümüyle yabancıdır. Milliyetçilik ithal edildiğinde, ulus devlet, cumhuriyet, milletin egemenliği, vatandaşlık hakları gibi en basit kavramlara bile uzak durulmuştur. Türkçülük, Batı'nın Türkolojisinden ithaldir. Asıl olarak, Osmanlı'nın çöküşü ve Arap dünyasının kopuşuyla yönelinen, imparatorluğu doğuda Türk cumhuriyetlerine uzatma düşüncesidir. Bu üç akımın üçünde de halk ve halkçı yaklaşımlar yoktur. Özetle, bu akımlar ithal edilmiş ve faydacılık temelinde benimsenmiştir. Siyasal Türkçülük ise, çok sonraları, soğuk savaş döneminde anti-komünist bir saldırı olarak, ABD tarafından piyasaya sürülmüştür.

Türkiye'de sosyalizme yönelen aydının ana rahmi budur. Komünist harekete dahil olan aydınlar da buradan çıkmıştır. Sınıfsal olarak, yüksek devlet bürokrasisinin, daha çok da paşaların çocuklarıdır. Kendilerinden önceki aydın kuşağı gibi devletten doğmaları ve devlete dönük olmaları sebebiyle, bu aydınlar için de halk yoktur. Saraya ve devlete yakın oldukları oranda halka ve emekçilere uzaktırlar. Emekçilerden kopuk tüm fikirler, cansız doktrinerlikten, ölü metinlere bağlılıktan başka bir sonuç vermez. Doktrinerlik, en devrimci fikir akımlarını bile iğdiş eden bir hastalıktır.

Türkiye aydınının Marksizme yönelmesi yüzyılın başlarına tekabül eder. Kitlelerden ve kendi tarihsel, kültürel birikiminden yoksun olan, devlete bakan, devletten bakan aydın, Marksizmden önce Batıcılığın çengeline düşer. Bu, halka ve emekçi kitlelere uzaklığını biraz daha derinleştirir. Bu aydınlar Marksist olmadan önce misyonerdir. Batı gerçekte soyut bir kavramdır. Batı denilen, o dönemde emperyalizme geçen kapitalizmdir. Çürüyen kapitalizmin emperyalist gerici değerleri haline dönüşmüş Batı burjuva ideolojisinin hükmettiği beyinler Marksistleşir.

Aynı dönemde, Batı'da Marksizm olarak, reformcu, kalkınmacı, Aydınlanmacı II. Enternasyonalciliğin hakimiyeti vardır. II. Enternasyonal'in fikirleriyle donanmış olan aydınlar, Osmanlı coğrafyasına Marksizmi taşırlar. Klasik kavramları

alarak, tıpkı Batı ülkelerinde olduğu gibi, propaganda grupları oluşturmaya girişirler. Getirdikleri propagandanın ve yürütmeye çalıştıkları politikaların Anadolu'yla ve Anadolu'nun ezici çoğunluğunu oluşturan köylülükle hiçbir ilişkisi yoktur. Şehirlerde işçi çevrelerine ilgi göstermekle beraber, asıl olarak aydın ve Batıcı kesimlerle ilişki içinde olurlar.

Türkiye'nin temel sınıfsal güçlerinden ideolojik ve manevi olarak kopuk oldukları gibi, bu kesimlerin tarihsel, kültürel ve geleneksel değerleriyle de ciddi bir karşıtlık içerisine girerler. Ne Türkiye tarihiyle, ne de toplumsal hayatı derinliğine kavrayan İslamiyet'le teorik, ideolojik, politik bir ilişki geliştirilebilir. Batılı kafasıyla "Müslüman mahallesinde salyangoz satan" misyonerler olmaktan kurtulamazlar.

Komünist Harekette Rota Değişimi

1920'de Bakü TKP'sini de kuran öncü aydınlar, Batı'da eğitilmiş unsurlardır. Bunlar, Ekim Devrimi öngününde Rusya'da bulunurlar. Ekim Devrimi'nden etkilenirler. Bizzat devrim Rusya'sında yaşayarak, büyük bir devrimin içinde bilinçlenirler. Ekim Devrimi, bu aydınlar üzerindeki II. Enternasyonal etkisini tuzla buz eder. Henüz Marksist olmayan aydınlar ise, direkt Bolşevizm ile karşılaşırlar. Mustafa Suphi'nin kendisi de bu kategorinin içindedir.

Ekim Devrimi'nin belki de en önemli etkisi, TKP kadrolarını Anadolu'yla ve İslamiyet gerçeğiyle buluşturmasıdır. Ekim Devrimi'yle özgürlüğüne kavuşturulan on binlerce Türk savaş esiri, Anadolu köylüsünden başka bir şey değildir. TKP kadroları, bu savaş esirleri içinde çalışarak gerçek emekçileri tanırlar. Aynı dönemde, Rusya'daki Türk ve Müslüman kesimler arasında faaliyet yürütürler. Bu ilişki de onlar üzerinde oldukça önemli etkiler yaratır. Ekim Devrimi sürecine, Çarlık Rusya'sının ezdiği bütün halklar gibi, Türk kimlikli halklar da aktif olarak katılırlar, ama bunların önde gelen kimliği Müslümanlıktır. "Müslüman Komünistler Birliği", "Müslüman Komünist Askeri Komite" gibi isimlerle, Bolşevik Partisi'nin içinde ve bütün örgütlenme alanlarında yer alırlar. Müslüman ve komünist... Bu iki kelimenin yan yana

gelebileceğini, bugün dahi Türkiye'deki Marksist eğilimlerin hiçbiri aklından geçirmez. Bu ilişki, TKP kadrolarına Müslümanlığa yaklaşım konusunda devrimci bir birikim sağlar. Rusya'daki Türk-Müslüman halklarda Marksizm ve komünizm kavramları güçlü ulusal eğilimlerle iç içedir. Uzun yıllar Çarlık Rusya'sının ezdiği bu halklar açısından, bunun yadırgatıcı bir yanı yok. Ancak bu ilişkilerle, TKP kadrolarında zaten var olan milliyetçi, Türkçü damar biraz daha canlanmıştır. Ekim iktidarıyla bu halklar arasındaki sorunların gelişimine göre, bu damar öne çıkar veya geriye çekilir.

TKP'nin bütün belgelerinde, kullandığı dilde, ajitasyon ve propagandasında, Anadolu gerçeğine ve İslamiyet'e devrimci yaklaşım açık olarak görülür. Bu belgeler Türk ve Müslüman emekçiler açısından hem anlaşılırdır, hem de onları kültürel ve manevi olarak kucaklar. Böylece, Türkiye toplumunun tarihsel ve kültürel birikimiyle yakınlaşmanın ve bu birikimin devrimci yönde geliştirilmesinin başlangıç adımları atılmıştır. İslamiyet ve Müslüman kitleler gericiliğin, irticanın, Orta Çağ'ın kaynağı değildir. Bizzat bunların kökünü kazımak üzere, İngiliz emperyalizmine karşı tüm dünyada "kutsal cihat" için ayaklanacak güçlerdir.

Teorik düzeyi itibariyle de, TKP'nin temel belgeleri devrimci ve ileri hedefler içermektedir. Bunlar, az çok düzenlemeyle, günümüz açısından da geçerli hale gelebilir. TKP'nin programı ve temel belgeleri, III. Enternasyonal'in ve Bolşevik Partisi'nin ideolojik doğrultusunu yansıtır. Bu metinlerde, enternasyonal ve yerel görevler iç içe ve devrimci bir bütünlük içinde bulunur. Uluslararası görevleri ihtiva etmekte, ama Türkiye gerçeklerinin üzerinden atlanmamaktadır. III. Enternasyonal'in devrimci, ama bütün ülkeleri genelleyen, tekleştirici programatik anlayışına rağmen, bu belgeler Türkiye gerçeklerinin üzerine oturur.

TKP'nin Türkiye'deki komünizan ve halkçı muhalif güçlerle ilişkileri de olumludur. Hem Halk İştirakiyun Fırkası'nın, hem yerel komünist grupların, hem de Yeşil Ordu ve Çerkez Ethem kuvvetlerinin teorik Marksizmle ilişkisi

zayıftır, ama ayakları Türkiye gerçeklerine basmaktadır. Halkçı ve emekçi damarları güçlüdür. Bu güçlerin birleşmesi veya ortak bir alternatif güç olarak ortaya çıkma ihtimali, Kemalist burjuva güçler için çok tehlikeli bir durumdur. Bundan dolayı, Kemalistler için uygun bir zamanda hep beraber ezilmekten kurtulamazlar.

Kemalist burjuva güçler, TKP katliamıyla iktidar mücadelesinde en önemli rakiplerini bertaraf etmiştir. Ancak bu operasyonun etkisi bununla sınırlı değildir. Bu, aynı zamanda, komünist hareketin "içine" bir müdahaledir veya sonuçları buraya varmıştır. Komünist hareket bir yapı değişimine, bir kan değişimine, bir rota değişimine uğramıştır.

1920 TKP'sinin kurucuları, dünya Marksizminin teorik ve pratik olarak en ileri sıçramasını yaptığı dönemde ve o koşulların içinde yetiştiler. Bundan dolayı sınıf intiharına uğradılar. Anadolu emekçileriyle bütünleşme gereğini kavradılar. Türkiye'nin aydın geleneğinden koptular. Bu katliamla Türk Marksist hareketinde yeni doğan devrimci, halkçı damar kesildi. II. Enternasyonalci, reformcu damarın önü açıldı. Yeniden örgütlenen TKP'de, Batı'dan gelen, Avrupa'da eğitim görmüş kadrolar hakim oldu. İçinden çıktıkları Türk aydınları, Osmanlı Devleti'nin yaşamasını istiyordu ve saraya bağlıydı. Komünist olanlar da devlete bağlı, Kemalist, Avrupacı ve modernleşmeciydiler. Asıl olarak halktan kopuktular.

1920 katliamından sonra yeniden örgütlenen TKP'nin ideolojik ve politik konumunun kavranılması çok önemlidir. Zira organik bağı olsun ya da olmasın, sonraki gelişmeleri ciddi olarak etkilemiştir. Sürekli polis takibi altında olmasına, hep dar bir aydın çevresi içinde kalmasına, yediği darbelerle zayıf örgütsel yapısının sık sık dağılmasına, 1936'lardaki sözü edilen bilinçli örgütsel tasfiyeye ve ünlü 1951 tevkifatıyla örgütsel hayatının devam edemez hale gelmesine rağmen, sonrasına etkileri oldukça ciddidir. Dönem, Türkiye'deki politik atmosfer ve kadrolar tümden değişmiş, ama TKP'nin temel ve öldürücü hastalıkları, kendisinin yokluğunda da devam etmiştir.

Türkiye komünist hareketinin tarihi üzerine yazılmış, akademisyenlerin yetersiz çalışmaları dışında, bilimsel, ciddi eserler yok. Bu ilginç bir durum. Kesintilere rağmen yüzyılın başından beri süren ve dönem dönem ödenen ağır bedellerle bugüne gelen bir mücadele var. 1960'lardan sonra ise, adeta Türkiye politik arenasının tek kutbu olabilecek kadar öne çıkan bir mücadele yaşanmış. Buna rağmen, bu yaşananların tarihsel ve teorik bir analizi ortada yok. Bu tespit ve buradan kalkarak sorulacak niçin sorusu bile çok şey anlatmaktadır.

Niçin bu kadar uzun bir tarihe ve ödenen ağır bedellere rağmen orta yerde dişe dokunur bir teorik analiz yok? Teoriye ilgisizlik bir neden olabilir mi? Tersine, hemen her konuda o kadar çok yazılı materyal var ki... Benzeri bir duruma başka ülkelerde rastlamak zor. Neredeyse hiç siyasal faaliyeti olmayan birçok çevre bile periyodik yayınlar çıkarabiliyor, kitaplar yayınlıyor. Ancak anlaşılıyor ki, yazanlar açısından bile, bunların teorik bir değeri yok. Bu kadar çok basılan, güncelliğe hapsolmuş bu yayınlar, yeni dönemde hiçbir şey ifade etmiyor.

Türkiye'de Devlet Sorunu

Yukarıda sözünü ettiğimiz göçler sonucu Anadolu'ya daralma, Türkiye'de devlet ve toplum arasında gizli, ama kökleri derinlere uzanan bir uzlaşma yaratmıştır. Büyük tarihsel trajedilerin ardından, canını kurtarıp bu topraklara gelen kitle açısından Anadolu son sığınaktır. Gidilecek başka bir yer yoktur. Bu bilinçteki kitleler, varlık ve bekasını güçlü bir devlette ve güçlü bir orduda görmüştür. Bu, onlar açısından varlık-yokluk sorunu durumundadır. Öyle ki, özellikle Türkiye toplumundaki Türk unsurlar açısından, güçlü bir devlet ve güçlü bir ordu varsa kendileri vardır, yoksa kendileri de yoktur. Her şey buna bağlıdır. Din, siyaset, sanat, ideoloji, ekonomi, sınıfsal çıkarlar... Bütün bunlar, çekirdeğinde "Muhammet ocağı" olan ordunun bulunduğu devlet için ve devletin geleceği açısından önemlidir. "Her şey vatan için" sloganının oluşturduğu bilinç "her şey devlet için"dir.

Türkiye'de devlete çıkmayan hiçbir kanal yoktur. Bütün yollar devlete çıkar. Türkiye'dc dinin, siyasetin, idcolojinin, sanatın, kültürün, aydınların, milliyetçilerin, solcuların, iktidarın, sermayenin, muhalefetin... yüzü devlete dönüktür. Hepsi devletle iç içedir. En radikal muhalefetler bile, bir biçimde devlet karşısında ve devletle cepheden mücadele konusunda sorunludur. Hiçbir biçimde devletten tam olarak kopuşamaz, ideolojik berraklıkla tavır alamazlar. Bu, devlet ideolojisinin onlar üzerindeki gücünün bir etkisidir.

Milliyetçilik ve bu temeldeki ırkçı, faşizan Türkçü eğilimler açısından bu durum ideolojik olarak anlaşılabilir, ama yine de bu kesimlerin devletle ilişkileri çok sorunludur. Diğer ülkelerdeki faşizan milliyetçi eğilimlere hangi anlamlar yüklenirse yüklensin, genel olarak onlar için devlet bir araçtır. Onlar devleti kutsamaya değil, ele geçirmeye çalışırlar. Bunun için de ellerinde olmayan devleti parçalamaktan, hırpalamaktan çekinmezler. Güç topladıkları her dönemde, mevcut devleti dağıtmaya ve kendi devletlerini kurmaya yönelirler. Türkiye'de bu ilişki tersinden işler. Burada kırıp döken, ezen, dağıtan ve yeniden düzenleycn hep devlet olmuştur. Devlet her türlü milliyctçiliği en kötü biçimde kullanmıştır. Yerine göre kendisinin oluşturup beslediği güçleri, başka bir dönemde ezmekten çekinmemiştir. Buna rağmen, her türlü milliyetçilik için, devlet hep kutsal ve dokunulmaz olmuştur.

Milliyetçilik, Türkiye'de yüzyılın başında imal edilmiş yeni bir ideolojidir ve bu anlamda yaygın, ama yüzeyseldir. Toplumsal yaygınlığının en yüksek olduğu dönemlerde bile yüzeyseldir. Sürekli dine yaslanmak zorundadır. Din olmadan, İslamiyet'e yaslanmadan, ideolojik vc toplumsal olarak, hem genişliğine, hem derinliğine zayıf bir damardır. Türkiye'de milliyetçilik ancak İslam'la birlikte etkili olabilir ve olmuştur.

Milliyetçiliğe göre çok daha eski olan ve derinlemesine toplumsal yaygınlığı bulunan İslamiyet de devletten ayrı var olamaz ve devletçidir. Türkiye'deki İslamcılık ne kadim İslam'ın değerleriyle ilgilidir, nc de bu temelden güç alarak yenilenen devrimci İslami bilinçle... Siyasal bilinciyle devletçi

olduğu gibi, itikadi bilinciyle de derinlemesine devletçidir. Tarihsel ve toplumsal derinliği ve etkisine rağmen, hiçbir zaman devlet karşısında dirençli olamamış, hep teslimiyetçi olmuştur. Devlet tarafından sürekli horlanıp aşağılanmasına ve sistemli olarak baskı altında tutulmasına rağmen, hiçbir dönemde devlete kafa tutamamış, bir kimlik sahibi olamamıştır.

İslam-milliyetçilik ilişkisinde de, kullanılan İslam, faydalanan milliyetçilik olmuştur hep. Türkiye'deki, İslam'ın en radikal ve Kurani kaynaklarına dayandığını iddia eden kesimler bile kavmiyetçilikten kurtulamazlar. Bu bağ onları sürekli din düşmanı olmakla suçladıkları devlete bağlar. Bu ideolojik bağlarıyla, İslamcılar İslamiyet'ten önce devlete bağlıdırlar.

İslamiyet ve milliyetçiliğin bir türlü kendileri olamamaları, devletle karşı karşıya geldikleri dönemlerde bile ideolojik olarak netleşememeleri üzerine düşünülmelidir. Ana akımları bir yana, radikal iddialarla kopan eğilimler bile devletle karşı karşıya geldiklerinde uzlaşma veya teslimiyeti seçmiştir. Bu akımlardan kopan milliyetçi veya İslamcı radikal bir eğilimin çıkmaması önemlidir. Biri olmadan diğeri olamıyor. İslam Türkçü, Türkçülük İslamcı olmak zorunda, ama devlet olmadan ikisi de etkili olamıyor. Bu onların zayıflıklarının ve zaaflarının yanında, devletin gücünü ve etkisini de gösteren bir gerçekliktir.

Türkiye'deki ana siyasal akımlardan biri olan Kemalizmin durumu biraz daha farklıdır. Kemalizm zaten devletten doğan ve kendisi de devletçi olan bir ideolojidir. Kemalizm kendisini devletin sahibi sanır. Gerçekte bu da bir yanılsamadır. Burada bir sahiplik ilişkisi aranacaksa, diğer her şey gibi, Kemalizmin sahibi de devlettir. Devletin o günkü çıkarları neyi gerektiriyorsa, Kemalizm ona uygun bir çerçeveye girer veya sokulur.

Türkiye işçi sınıfının konumu da farklı değildir. Yakın tarihe kadar sınıfın ana gövdesinin ekmek kapısı "devlet baba"dır. İşçi sınıfının büyük bir kesimi devlet işletmelerinde çalıştığı gibi, işçi aristokrasisinin ana gövdesini de bu kesim

oluşturmaktadır. Devlet işçileri, sahip oldukları iş güvencesi ve aldıkları yüksek ücretle gerçek bir ayrıcalıklı zümreyi oluşturur. İşçi sınıfının büyük kesimi, devlet sendikaları ve iş güvencesi bağıyla devletçidir ve devlete bakmaktadır. Bu durum şimdilerde büyük oranda farklılaşmıştır.

Türkiye köylülüğü de kat kat ve üst üste binen tarihsel, kültürel, ideolojik bağlarla devlete bağlıdır. Tarihsel olarak, kadim devlet, kerim devlet geleneği en canlı şekilde köylülükte yaşar. Ekonomik olarak, devlet yakın zamana kadar tüm tarım ürünlerinin yüksek fiyatlarla alıcısıydı. Tüm gerici ideolojilerin en katı ve inançlı savunucusu köylülüktür.

Alevilik-devlet ilişkisi de, oldukça karmaşık, çelişkili ama çok yönlü bağlarla iç içedir. Alevilik Türkiye'de devletsiz olamaz, olamayacağına inanır. Bu durum aşk ve nefret ilişkisine, biraz da aydınların devletle ilişkisine benzer. Devletin en radikal muhalifi olabildiği gibi, devlete en sadık kesim de olabilir. Bu durum en somut olarak Aleviliktc görülmektedir.

Bütün inanç, siyaset ve sınıf farklılıkları bu devletin gücüdür. Alevilikle Sünnileri, Sünnilerle de Alevileri terbiye eder. Terbiyeden öte, kendisine kul köle yapar. Tüm kesimlerle ilişkilerini birlikte ve birbirini dengeler biçimde sürdürür ve yönlendirir. Laikliği ve Atatürkçülüğü en yüksek düzeye çıkarır. Aynı dönemde, tüm Alevi köylerine zorla cami yaptırmaya kalkar. Yine aynı dönemde, tüm İslami kesimleri hedefe koyar ve saldırır. Aleviliği devlet düşmanı tehdit olarak lanse eder. Saldırıya geçer, ezer, dağıtır, ama aynı zamanda, bu saldırıları Aleviliği korumak için gerçekleştirdiğini geniş kesimlere benimsetebilir. Zira aynı dönemde irticaya karşı da harekete geçmiştir. Alevi katliamlarının yükseldiği dönemlerde Ecevit veya İnönü hükümette olmak zorundadır.

Devletin Alevilik ve Sünnilik politikaları tümüyle birbirini bütünleyen ve geliştiren bir eksende yürütülür. Alevileri hedefe koyduğunda ve onlara karşı saldırıya geçtiğinde her zaman seçicidir. En zararlı gördüklerine saldırırken başka bir kesime ikbal kapılarını sonuna kadar açar. Türk Alevilerle Kürt Alevileri hep ayırır ve bu iki kesime farklı şekilde

yaklaşır. Birine vururken öbürüne havuç uzatır. İkisine birden saldırırken Alevilerin duyarlı olduğu değerleri ve sembolleri yukarı kaldırır. 12 Eylül'de tüm Alevilere saldırırken, en önde, hem cellat hem de kurtarıcı rolünde, Alevi kimlikli paşası Haydar Saltık vardır.

Alevilere uyguladığı seçmeli ve ayrıcalıklı yöntemlerin tümünü Sünnilere de uygular. Bir tarikatı yükseltcrek diğerlcrini tırpanlar. Tüm tarikatları hedef alırken, dini sembol ve motifleri olabildiğince yükseğe kaldırır. İrticaya savaş açarken imam hatip okullarını her yere yayar. Tüm İslami kesimleri hedefe koyduğunda, mutlaka seçtiği etkili kesimlere ikbal kapılarını sonuna kadar açar. Ana politikası bu iki kesimi birbiriyle terbiye etmektir.

Türkiye'de Devlet-Aydın İlişkisi

Türkiye'de aydınlar ve devlet ilişkisine dair yukarıda söylenenlere eklenmesi gereken şeyler var. Aydınlar ve devlet ilişkisini daha geniş planda ele almak gerekir. Kapıkulu-aydın ilişkisi oluşumundan itibaren değişmemiş, pekişmiştir. Aydınların ana gövdesi hep devlet memurlarından oluşmuştur. Yönetici çekirdeklerden derece derece tabana yayılan, devasa bir hizmetliler ordusunun hiyerarşik bütünüdür aydınlar. Şimdilerde kamu emekçileri olarak adlandırılsalar da, Türkiye gerçekliğinde, bu kesimlerin kültürel, sınıfsal ve ideolojik kimliklerinin gerçek tarifi kapıkulu olmalarıdır. Öğrenci gençlik dışta tutulursa, bağımsız aydın kategorisine dahil edilebilecek bir kesim hiç olmamıştır.

Hiyerarşik katmanları ve zamanla farklılaşan çeşitli siyasal eğilimleriyle, devasa memurlar ordusunu belirleyen temel özellik devletçilik veya devlete bağlılıktır. Bu değişik katmanların, son tahlilde veya en kritik anda tavırlarını belirleyen şey devletin bekasıdır.

Kabaca iki kategoriye toplarsak, birinci kategoride, yüksek bürokrasiden en alt birimlere yayılan idari kadroların tümü yer alır ve bu kesimi, ideolojik yönelimleri ne olursa olsun, tekelci oligarşinin arkasına saklandığı devletin kendisi olarak sınıflandırmak gerekir. Burjuvazinin durumu gibi, bu

durum da hem bir yanılsama, hem de bir gerçekliktir. Dönem gelir, bu kesimler kendilerini devletin kendisi sanır ve öyle davranırlar. Dahası, bu konuda fiili eylemlerde bulunurlar. Bu eylemler, görüntüde tufeyli Türk sermaye oligarşisine karşı ideolojik ve politik mesajlar taşır. Gerçekteyse, sermayenin iktidarını daha da derinlemesine pekiştirmeye hizmet eder.

İkinci kategoriyi yönetim kademelerinin dışındaki tüm emekçi kesimler oluşturur. Son otuz yılda bu kesimlerin siyasal kimliğinde önemli değişimler olsa da, devletle ilişki biçimleri özde değişmemiştir. Aydınlar denilen kesimin kimyasını daha iyi kavrayabilmek için onun somut bir bölüğünü, en emekçi ve en muhalif kesimi olan öğretmenleri ele alabiliriz.

Türkiye kapıkulları arasında, sınıfsal olduğu kadar, ideolojik ve kültürel olarak da emekçi kesimlere en yakın duran ve bu oranda kapıkulluğuna başkaldıran kesim öğretmenlerdir. Politik olarak, devlete ve sisteme söylemde karşı duran en radikal kesim de öğretmenlerdir. Ama en radikal oldukları dönemlerde bile, devletten kopuşamazlar. Devletçiliğin etkisi altındadırlar. En sert dönemlerde, öğretmenler Kemalizmin ana gövdesini oluşturmuştur. En kritik dönemeçlerde, devletin yanında tavır almışlardır.

Türkiye, kapitalizmin ve tekelci burjuvazinin giderek tam hakimiyetini kurduğu bir ülkedir. Bu konuda en küçük bir yanılsama, siyaseten her türlü eğilimi bahsedilen devletin bir parçası haline getirir. Türkiye'deki burjuvazinin gücü veya güçsüzlüğü tam da bu noktadan masaya yatırılmalıdır. Türkiye tekelci oligarşisi bu devlete sımsıkı sahiptir, iktidardır, ama aynı zamanda iktidar değilmiş gibi görünür. Görüntüden öte, devlet karşısında çeşitli alanlarda zayıftır, ama bu zayıflık, toplumsal olarak onun güç toplamasına hizmet eder. Tüm bu çelişkiler yumağı içinde, sürekli sermaye yapısını güçlendirir, iktidarını pekiştirir.

Klasik kapitalizmin geliştiği ülkelerle Asyalı kadim imparatorluk geleneğine dayanan toplumlarda devlet sorunu farklıdır. Bu farklılık, tarihsel ve kültürel gelişim farklılıklarından kaynaklanır. Bu imparatorluklar parçalanıp

Batı icadı ulus devletler oluştukça, kapitalizmin derinleşmesi oranında benzerlikler artmıştır, ama hiçbir zaman aynılaşmazlar.

Teorik olarak, günümüzde tüm devletler hakim sınıfların iktidar araçlarıdır. Bu, derinlemesine ve genellemesine doğru bir tespittir, ancak her devlette, bu iktidar aracının oluşumu, kullanılması ve toplumsal doku ile arasındaki bağlar birbirinden farklıdır. Doğu'daki devletler de özünde iktidar aracı olmakla birlikte, toplumsal dokuyla bütünleşmede ve kullanımda farklılıklar artmaktadır. Devrimci siyaset, asıl olarak bu alanda yürütülüş biçimiyle önemlidir. Bu farklılıklar, asıl olarak devlet karşısında siyaset yapışın mihenk taşıdır.

Türkiye'de devlet, Marksist tanımda tarif edilen devlettir. Ek olarak, yukarıdaki analizlerde irdelenmeye çalışıldığı gibi, toplumsal ve siyasal tüm kesimleri kendisine bağlamış veya kendisinde toplamış, bütün eğilimlerden güç alan, kutsal, dokunulmaz ve hakem olan devlettir. Devlet babadır. Bütün çalkantılar, her türlü toplumsal çelişki, en radikal çıkışlar onu zayıflatmaz, tersine vazgeçilmezliğini ve kudretini pekiştirmesine hizmet eder.

Devlet hem bir beka sorunu içindedir, hem de tüm cihana meydan okuyan, ilelebet yaşayacak yıkılmaz bir kaledir. Beka sorunu canlı tutularak, toplumun derinlerinde yaşayan geçmişin trajik anıları hatırlatılarak güçsüzlüğünü güce çevirir. Ebed-i müddet yaşamak için her kesimi kolaylıkla etrafında toplar, birleştirir. Buradan aldığı güçle, kendisine yönelecek her türlü muhalefeti terörize eder. O, ilelebet yaşayacak yıkılmaz bir güçtür.

Tek Parti Döneminde Sınıf Mücadelesi

Bakü TKP'sinin ezilmesinden sonra, yeni TKP bu koşullarda siyaset sahnesine çıkar. TKP, Komintern üyesidir, ancak yukarıda söylediğimiz Avrupacı ve II. Enternasyonalci ideolojik eğilimleri daha ağır basar. Aslında, III. Enternasyonal'in Avrupa dışındaki ülkelere bakışında da aynı eğilim etkilidir. III. Enternasyonal de TKP'nin önüne Kemalist iktidarı destekleme görevini koyar. Bu, Ekim Devrimi'ne ve Lenin'in Avrupa merkezci Marksizm anlayışlarına karşı etkin

mücadelesine rağmen yaşayan bir hastalıktır, "kapitalizm gelişmeden sosyalizm mücadelesi gelişmez" anlayışıdır.

Aynı eğilimle o zamanki Türkiye'ye bakan bir komünistin arayacağı ilk şey işçi sınıfıdır. Maddi ve bilinç düzeyiyle üzerinde siyasal savaşın geliştirilebileceği bir işçi sınıfı bulunamaz. Doğal olarak, sınıfın büyümesine, bunun için de kapitalizmin gelişmesine yardımcı olmak tek görev haline gelir.

Zamanın TKP'sinin sınıfsal analizleri dikkatle incelendiğinde, bunların Kemalistlerin "sınıfsız, imtiyazsız" toplum sloganının Marksist teorik izahatından başka bir şey olmadığı açıkça görülür. TKP'ye çok da haksızlık yapmayalım, bugün bile o döneme ilişkin değerlendirmelerde, işçi sınıfının yokluğu, iktidar mücadelesine uzak durmanın meşru gerekçesi olarak görülebilmektedir. Gerçekte, bu ağır bir bilinç çarpılmasıdır. Burada, olmadığı söylenen şey yalnız işçi sınıfı değildir. "İşçi yoksa sınıflar mücadelesi de yoktur" denmektedir. Bu, süren sınıfsal çatışmaları şaşı görmeye varan bir çarpıklıktır.

Bu çarpıklık, Türkiye ve TKP ile sınırlı değildir ve Marksizmin klasik Avrupacı yorumundan kaynaklanır. Bu yaklaşımla, devrim ve işçi sınıfının iktidarı, kapitalizmin gelişim düzeyine bağlanır. Kapitalizm gelişmemişse, işçi sınıfı iktidarı alacak düzeyde değilse, orada iktidar için değil, kapitalizmi geliştirecek burjuvazinin iktidarı için, burjuva devrimi için mücadele edilir. Kendisi bizzat bu oportünist anlayışın reddi olan Rus Devrimi ve onun ideolojisi (Bolşevizm) tam anlamıyla bu mantıktan kurtulamamıştır. III. Enternasyonal, giderek aynı mantığın daha derinlemesine etkisine girmiştir.

Kapitalist olmayan kalkınma yolu safsatası ve oportünizminin 1960'lı yıllarda tüm üçüncü dünya ülkelerine model olarak dayatılması, III. Enternasyonal'deki bu eğilimin olgunlaşmasının sonucudur. Aynı mantığın 1920'li yıllardaki ucu, Türkiye komünistlerinin önüne konulan emperyalizme karşı olan ulusal burjuvazinin desteklenmesi görevidir. Kemalistlere zaman zaman sert eleştiriler yöneltmesine, hatta

"Kemalist faşizm" terimini kullanmasına rağmen, TKP'nin 1951 tevkifatına kadarki stratejisinin temeli, Kemalist tek parti diktatörlüğüne soldan destek olmaktır. Hangi gerekçeyle olursa olsun, iktidarda olan güçler desteklenerek devrimci bir strateji izlenemez. Devrimci strateji izlemek bir yana, bu şekilde muhalif bile olunamaz. Nitekim, TKP muhalefet bile olamamıştır. Ağır bedeller ödemiş, Marksizm-Leninizmi savunduğunu iddia etmiş, dahası buna inanmış, ama bunlara rağmen muhalefet bile olamamıştır. Nitekim aynı dönemlerde, muhalif renkler taşıyan her türlü düzen içi eğilim, bastırılsa dahi kitleler arasında derin izler bırakmıştır. Tek parti döneminde iki Kürt ayaklanması vardır ve bunlar karşısında, TKP iktidarın destekçisi konumundadır. TKP, muhalif ve eleştirel tavırlar takınan İslami renkli siyasal çıkışlar sert baskılarla ezilirken de Kemalist iktidarı militan biçimde desteklemiştir.

Ulusal kurtuluş mücadelesini zafere ulaştıran güç olarak Türkiye burjuvazisi, pervasız bir baskı ve sömürü düzeni inşa eder. Siyasal alan adeta dondurulmuştur. "Sınıfsız, imtiyazsız bir kitleyiz" parolası altında, gözü dönmüş bir sermaye birikim süreci başlar. Bu parolanın altında kıran kırana bir sınıflar kavgası yaşanır. Sınıflar kavgası öylesine keskindir ki, burjuvazi içinde bile kan gövdeyi götürür. Doğuda Kürt isyanları ezilir. Anadolu köylülüğü, bugün hala anıları canlı olan ağır bir aşağılama ve terör altında soyulup soğana çevrilir. Tüm bu gelişmelere rağmen, TKP Türkiye'de sınıf mücadelesinin olmadığını düşünür.

İktidar hedefi taşımayan, mevcut iktidarı destekleyen, ona karşı çıkan muhalif akımlara onunla birlikte karşı duran bir komünizmin akıbeti, benzeri tüm ülkelerde hüsran olmuştur. Başka türlü bir sonuç, bizzat partinin yapısından dolayı, mümkün değildir.

1960'lara Gelen Miras

1960'larda doğan milli demokratik devrimin (MDD) dağ teorisi biliniyor. Türkiye'de, 1923'te emperyalizme ve feodalizme karşı burjuva ulusal devrimci bir iktidar kuruldu. Kurulan bu iktidar 1945'lere kadar öylesine ilerı adımlar attı

ki, bizi sosyalizme yakınlaştırdı. 1945'lerden sonra, aniden tüm kazanımlar kaybedildi ve "dağdan aşağı yuvarlandık". Bu tespit her şeyi anlatıyor. Burada ne iktidarın sınıf yapısıyla, ne de Marksizm ve sınıflar mücadelesiyle ilgili bir şey var. Maalesef, 1960'lardaki coşkulu yükselişin, devrimci atılımın bilinç yapısı böyle.

Türkiye'de 1960'lara kadar komünizm adına yapılanlar, elbette buraya kadar anlatılanlardan ibaret değil. Korkunç bir kuşatma altında, kahırlı, özverili ve inatçı bir kavga, her şeye rağmen sürdürülmeye çalışıldı. Sosyalizmin ideallerine bağlılık, o zaman sosyalizmin anavatanı olarak görülen Sovyetler Birliği'ni savunmak, Türkiye sathında özgürlüğü, eşitliği, adaleti ve emekçilerin haklarını savunmak, bütün bunları ağır baskı ve terör koşullarında sürdürmek... Yüzlerce, binlerce insan, çok olumsuz koşullarda, küçük bir ışık bile yokken, bütün ömürlerini bu davaya adamıştır. Bunlar, geçmiş komünizm mücadelemizin değerleridir.

İlk öncü çekirdeği dağıtılan TKP'nin, ideolojik ve politik olarak bugüne gelen olumlu katkılarından bahsedemeyiz. Tersine, 1960-80 arasındaki devrimci atılımlara rağmen, eski TKP'nin temel zaafı olduğu gibi sonrasına taşınmıştır. İlk bakışta çok net olarak görülemeyecek bu öldürücü etkinin nedenleri, daha derinlemesine tahlil edilmelidir.

Genel olarak, 1971 devrimci atılımıyla geçmişten kopulduğu düşünülmektedir. 1971'de yasa dışı devrimci örgütlerin kurulması ve silahlı mücadeleye başlanması, ileriye doğru atılmış büyük bir devrimci adımdır, ancak buna rağmen, hareket, içinde yeşerdiği koşulların sınırlılıkları ve mevcut bilinç birikimi yüzünden tam bir devrimci kopuşa varamamıştır. 1960'ların devrimciliği, birçok bakımdan geçmişten kopuştur, ama aynı zamanda, geçmişin temel hatalarını derinleştirerek devam ettirmiştir. 1960'larda yükselen devrimci hareketin önceki hareketle kopuş ve buluşma noktaları, yeniden ve daha derinlemesine tahlil edilmek zorundadır.

1960'ların devrimciliği Türkiye İşçi Partisi (TİP) içinden çıkmıştır. TİP'in kendisi eski devrimciliğin eseridir. Ancak

TİP'in kendi gerçekliğinden çok, oynadığı rol önemlidir. TİP'in sosyalizmin herhangi bir sorununda devrimci ve miras alınacak bir görüşü, eylemi yoktur. TİP özlemleri ve yeni TİP hayalleri dönem dönem depreşmektedir. Ancak bugün, geçmişteki her eğilimin şu veya bu biçimde mirasçıları veya devamcıları olmasına rağmen, TİP'in devamı olduğunu iddia eden bir siyasi eğilim mevcut değildir. Bu, TİP'in önemsiz olduğunu göstermez, devrimci olmadığını gösterir. Yoksa TİP, Türkiye sosyalizm mücadelesinde çok önemli bir rol oynamıştır. Türkiye Devrimci Hareketinin "ikinci doğuş" döneminin birçok özelliği TİP'ten kalmıştır. TİP, aynı zamanda, dünya komünist hareketinin o dönemdeki özelliklerinin Türkiye topraklarında aldığı biçimdir. Yeni TİP hayallerini gerçekleştirmeye dönük tüm çabalar bunun için boşluğa düşüyor. Yeni bir TİP olmadı, olamaz. Bu, 1975'te kurulan ikinci TİP deneyinin kadük kalmasıyla kesinleşmiştir, ama TİP özlemleri hep devam edecektir.

TİP'in önemi, ilk ve tek oluşudur. Bu, TİP'in ideolojik, teorik bir artısı değil, hazır bulduğu büyük bir avantajıdır. TİP, bu olumluluğu ileri götürmek bir yana, onu en kötü ve dayatmacı tarzda kullanarak heba etmiştir. Buna rağmen, önemli bir mayalanma alanı olmuş ve sonrasında yükselen devrimci birikime analık yapmıştır. Annenin temel biyolojik zaafları, maalesef sonrakilere geçmiştir. Bu temel zaaf, TİP'in ideolojik, politik, örgütsel ve pratik çizgisinden bağımsız değildir, ama bunları aşan köklere dayanır.

Bu, emekçiler için tabi olunması intihar anlamına gelen, sahte politik kutuplaşmadır. Türkiye gerçekliğinde, bu kutuplaşmanın kazananı olmaz. Bu öylesine bir saflaşmadır ki, bu kapışmada bütün taraflar kaybetmeye mahkumdur. Kazanırken bile kaybetmek denilen olay böylesi durumları anlatır. Türkiye'de kan gövdeyi götürdü. Peki kim kazandı? İlericiler mi, gericiler mi veya şeriatçılar mı, laikler mi? Somut özneler üzerinden duruma bakalım. Milliyetçiler, İslamcılar, devrimciler... Geçen dönemin çarpışan bu güçlerinden hangisi kazandı? Her koşulda kazanan tufeyli Türkiye burjuvazisidir.

Yukarıdaki bölümlerde, ilk doğuş döneminin tarihsel, toplumsal köklerini belli boyutlarıyla irdelemeye çalıştık. Burada, siyasi mücadelede saflaşma boyutuyla bu soruna tekrar girip konuyu tamamlamaya çalışacağız.

Türkiye'de siyasal kutuplaşmalar ve keskin sınıfsal tavırlar 1960'larda ortaya çıkıyor. Bu bir tespittir ve doğrudur. Ancak bu, bu tarihten önce sınıf çatışması yoktur anlamına gelirse, ağır bir oportünizm olur. Bu ağır yanlış, maalesef derin izleriyle hala devam ediyor. Bu yanlış, yukarıda başka biçimlerine değindiğimiz, Marksizmin Avrupacı yorumunun dünya Marksist düşüncesi üzerindeki etkisinden başka bir şey değildir. Aynı zamanda, III. Enternasyonal'de hortlayan II. Enternasyonalciliktir.

Marks ve onun dönemindeki komünist hareketin tamamı, kapitalizmin kendi merkezlerinde yıkılacağını ve bu doğrultudaki mücadeleyi başa alır. Düşmanın kendi kalelerinde yıkılması anlamında, dönemsel olarak çok yanlış olmayan bu tespit, Ekim Devrimi sonrası bir dönemde, tüm dünya komünist hareketinin temel prangası haline gelir. Devrimleri kapitalizmin gelişmesi ve proletaryanın belli bir seviyeye ulaşması şartına bağlar. Başka bir anlamda, devrimleri Avrupa'ya hapseder. Avrupa dışındaki partilerin önüne, somut olarak, kapitalizmin gelişmesini hızlandırma görevini koyar. Bu, açık olarak, Rus Devrimi'nin inkarı ve II. Enternasyonal oportünizmine geri dönüştür.

Bu dönüşüm, zaman içinde tam olarak gerçekleşir. Ekim Devrimi'nin sıcaklığında ve hemen III. Enternasyonal'in ikinci kongresinde, bu sorun çok boyutlu tartışmalara neden olur. Bu tartışmalar bir orta yol bulunarak aşılır. Bolşevizm yeni doğduğu ve bütün ideolojik diriliğini koruduğu için, geri ülke partilerinin ulusal burjuvaziyi desteklemesi görüşü açık olarak programlara giremez. Ancak bir dönem sonra burada durulmaz ve geri ülkelerin partileri, kapitalizmin gelişmesine hizmet edecek reform programlarına mahkum edilir. Bir anlamda, bu ülke partilerine devrim yasaklanır. Bu çelişki en sert biçimde Çin Devrimi'nde ortaya çıkar. Başkan Mao hem kendi partisinin, hem de Komintern'in politikalarına karşı

durabildiği için Çin Devrimi gerçekleşir. Bu politikaların 1960 sonrasına uzantısı ise, "kapitalist olmayan kalkınma" gibi, bilinen oportünist tezlerdir.

TKP'yi bu tezler ve politikalar dışında düşünemeyiz. Ancak Türkiye'de sorun, bu boyutların da ötesinde sakatlanmalara yol açar. Bunun Türkiye gerçeğindeki izlerini ve nasıl şekillendiğini Türkiye'deki siyasal mücadelelerin geçmişine giderek anlamaya çalışabiliriz.

Batıcılar ve Karşıtları

Türkiye'de siyasal kutuplaşma, tarihsel derinliği olan, çok karmaşık ve oldukça özgün bir şekillenmedir. Türkiye'de siyasal ve sınıfsal çatışmalar 1960'larda veya 1900'lerde başlamadı. Daha öncesini bir tarafa bırakarak, kaba bir ayrımla, son üç yüz yıla bakabiliriz.

Cihanşümul Osmanlı İmparatorluğu, Batı karşısında gerilemeye, giderek yenilmeye başlayınca, bunu engellemek üzere Batılılaşma çabalarına girer. Batılılaşarak kendini koruyacağını hayal eder. Bu, bükemediği eli öpmektir. Bu süreç, AB'ye giriş çabalarıyla hala devam etmektedir.

Batılılaşma, tepeden, saraydan başlar ve bu hep böyle devam eder. Türkiye'de Batıcılar asıl iktidar kliğidir. Batıcılığa muhalefet edenler de, en az iktidar kliği kadar Batıcıdır. Zaman zaman roller değişir. Batıcılık bayrağını muhalefet alır. Ama Batıcılık, Türkiye'de asıl olarak hakim kesimin vazgeçemeyeceği hedefidir. Batı denilen ise, emperyalizmden başka bir şey değildir. Mustafa Kemal'in "muasır medeniyetler seviyesine ulaşma", Bayar-Menderes'in "Küçük Amerika olma" ve şimdiki "dünya ile bütünleşme" hedeflerı aynı muradı dillendirir. Bunların politik anlamı, emperyalizmle bütünleşmedir. Türkiye'deki egemen siyaset sahnesinde, emperyalizme karşı bir eğilim hiç olmamıştır. Emperyalizmle bütünleşme, Türk egemen siyaset kliklerinin adeta varlık sebebi gibidir. Buna rağmen, siyaset ve siyasi çatışmalar hep bu eksende yürür.

Bu, sakat ama gerçek bir saflaşmadır. Bu saflaşma ve çatışma, uzun bir zaman diliminde tüm toplumu kuşatır ve onu

boydan boya, karşıt güçler halinde cepheleştirir. Aradan geçen zamana, alt ve üst yapıdaki tüm değişimlere rağmen, bu durum toplumun tüm gözeneklerine siner. Zaman zaman daha geride olsa da, tüm dönemlerde asıl politik kutuplaşmaların ekseni haline gelir. Bu, Türkiye'nin bir gerçekliğidir. Bu çatışma kıran kırana sürer. Bu çatışmada iki padişahın, sayısız vezirin, bir başbakanın kellesi düşer. On binlerce yeniçerinin kafası, yine aynı saflaşma sonucunda kesilir. Cumhuriyet döneminin bütün iktidar kapışmaları, aynı eksende, aynı motifler üzerinden yürütülmüştür. Türkiye toplumu, bu uzun zaman diliminde, bu eksenler üzerinden saflaşmış, bu temelde, kolay kolay değişmeyen gelenekler ve refleksler kazanmıştır.

Türkiye siyaset sahnesindeki ilericilik-gericilik, laiklik-şeriatçılık, Batıcılık-Osmanlıcılık gibi ayrımlar veya adlandırmalar bu kamplaşmayı oluşturur. Sol, sağ, muhafazakar, modernist, solcu, İslamcı, Türkçü, Kemalist... Sayabileceğimiz tüm ana akımların ekseninde bu saflaşma ya temel motiftir ya da hakim renklerden biridir. Siyaset sahnesinde, bu çatışmanın veya onun etkisinin dışında başka bir renk bulmak mümkün değildir. Bu kamplaşmanın asıl önemi, kitlelere üzerindeki etkisidir. Kitlelere derinlemesine nüfuz etmiş olmasıdır. Tüm emekçi kesimler, duydukları her siyasal sese bu eksenler üzerinden yaklaşır. Daha önemlisi, buna göre tavır alırlar. Bu kamplaşmanın asıl önemli yanı burasıdır.

Bunlar birbiriyle kıyasıya çatışırlar ve halk yığınlarını bu temelde, karşıt saflarda düşmanlaştırırlar. Birbirinin zıddı gibi görünürler, ama temelde aynı bokun soyudurlar. Biri olmadan diğeri olamaz. Birinin tükenişi, diğerinin yok oluşunu getirir. En keskin kapışmalarında bile birbirlerini kollarlar. Biri diğerine can verir. Biri fazla zayıfladığında diğeri onun imdadına yetişir ve politik ataklarıyla rakibini canlandırır. Ona hayat öpücüğü verir. Her iki kesim de, bu sahte kapışma ortadan kalktığında, varlık şartlarının yok olacağının bilincindedir. Bütün bu karmaşa içinde, değişmeyen tek özellikleri halk ve emek düşmanlığıdır. Bu eksenin dışında gelişen her eğilim, bin bir politik dalavereyle boşa çıkarılır ve kendi kirli kanallarına

aknaya zorlanır. Politik dalaverelcri yetmediğinde, o eğilimi acımasızca ezerler. Bu konudaki ittifakları hiç bozulmaz. Halka karşı, domuz topu misali, her zaman birleşirler.

Bu kesimler, gerçekte aynı sınıflardır. Bu o kadar aşikardır ki, birbirlerinin içinden çıkarlar. Kemalistler ittihatçı kalıntılarıdır. İttihatçıların bir kesimi tasfiye edildikten sonra, Kemalizmin bel kemiği eski ittihatçılardan oluşur. Demokrat Parti (DP), cumhuriyeti kuran partiden, CHP'den çıkmıştır. Bayar-Menderes ikilisi, tek parti döneminin CHP'sinin kodamanlarıdır. Demirel onların devamcısıdır. Özal ve Erbakan, Demirel'in altından çıkar. Tayyip, Erbakan'ın terbiye edilmişidir. Mebus pazarlarında bu daha net şekilde görülür. Bir gün AP'li olan biri, başka bir gün CHP'li oluverir. Tersi de aynıyla vakidir.

İç içelik bununla sınırlı değildir. Bir dönem Batıcı-modernleşmeci kesimin en hızlısı olan, hatta onun solunu temsil eden Turhan Feyzioğlu, aynı hızla muhafazakarlığın militan sözcülüğüne soyunur. Saflar kaygandır. Bir dönem, her türlü sağ siyasetin koruyucusu, kollayıcısı Demirel'dir. Türkeş'e, Erbakan'a kanat geren, Müslüman kitlelerin koruyucusu Demirel'dir. "İrtica"nın kaynağı olarak gösterilen imam hatipleri ve Kuran kurslarını bütün Türkiye'de yaygınlaştıran Demirel'dir. Bugün "modernliğin", "çağdaşlığın", "cumhuriyet değerlerinin", Batılılaşmanın ve "irtica"ya karşı laikliğin şampiyonu da aynı Demirel'dir.

Bu iki yönlülüğe en uygun örnekler Ecevit ve Özal'dır. Her biri, diğerinin pabucunu dama atabilir. Özal hem modern hem muhafazakardır. Hem ABD'ci hem Suudici, hem liberal hem "devrimci", hem tarikatçı hem Atatürkçüdür. Laikliğin şahinliğini kimseye kaptırmayan Ecevit, rahatlıkla Fethullahçılığa geçer. Burada her şey mubahtır. Yeter ki, bu kirli düzene hizmet etsin.

Bu siyasal mekanizma, bu sistemin en kirli çukurudur. Bu aşağılık sistem, ancak böylesi bir kirli çukur oluşturularak ve kitleleri orada boğarak sürdürülebilir. Her ikisi de asalak ve halk düşmanı olan bu zümreler, ancak böylesi mekanizmalarla

kitleleri bu çürümüş sistemin içinde tutarlar. Birinden aman deyip kaçanları diğeri toplar. Diğerinden nefret edenler için başvurulacak tek yer yine öbürü olur. Bu mekanizma, basit bir şekilde, iki parti sistemi olarak anlaşılmamalıdır. Bu muazzam bir siyasal mimaridir. Öylesine iç içe geçen kurumlarla donatılmıştır ki, başka türlü bir alternatif imkansızdır.

Her iki kamp da birbiriyle, kendi meşreplerine uygun tarzda, kıyasıya rekabet eder. İki kesim de en kudurgan biçimde devrimcilere düşmandır. Her türlü devrimci alternatifi, dışgüçlerin uzantısı olarak lanse ederler. Gerçekte, her iki kesim de varlığını ve geleceğini emperyalistlere bağlamıştır. Emperyalizmle işbirliğinde birbirleriyle yarışırlar. Emperyalistler olmadan iktidarlarını devam ettiremeyeceklerini bilirler.

Özetle, her iki kesim de halk düşmanı, sömürücü egemen zümrelerin içindedir. Halka dönük politikalarında en küçük bir farklılık yoktur. Tersine, halka karşı gizli bir ittifak içindedirler. Bu konudaki en küçük bir yanılsama, bulanıklık, her türlü muhalif eğilimi bu halk düşmanı zorbaların bir uzantısı haline getirir. Bu, çok önemli ve akıldan çıkarılmaması gereken bir gerçekliktir.

Bunların, aynı kirli sistemin parçaları olma gerçeğinin yanında, siyasal ve sınıfsal olarak oturmuş ve gelenekselleşmiş yapıları vardır. Politik amaçları açısından, emekçilere yaklaşımda herhangi bir farklılık taşımamaları ile arkalarında saflaştırdıkları kesimlerin değerlendirilmesi ayrı sorunlardır.

Komünist hareket, doğuş koşullarının sonucu olarak, bu kampın Batıcı, laik, ilerici maskeli kesimine yakındır. Hatta onun bir uzantısı olarak doğmuştur. Doğuşundan gelen bu lekelenmeyi, yaşanan onca şeye rağmen aşamamıştır. Asıl kahredici olan yanlış budur.

Halk kitlelerinin uzun yıllardır lastik top gibi bir o yana, bir bu yana savrulması son derece geri bir durumdur. Ama dönem dönem komünist ve devrimci saflarda bile, yağmurdan kaçarken doluya tutulmaktan kurtulamayan eğilimler olmuştur. Kemal Tahir ve İdris Küçükömer, Kemalist, Batıcı cenahtan illallah diyerek onun ikizi olan karşı cenahta ilericilik, halkçılık

veya demokratlık bulmuştur. İki kesim de bu niteliklere sahip değildir. Bunlar birbirlerine kelle verirken bile, halka ve emekçilere en küçük bir nefes alanı açmazlar. İt dalaşlarının çok hızlandığı ve keskinleştiği dönemlerde, kaçınılmaz olarak doğan boşluklarda sınıfsal ve devrimci dinamikler boy verirse, onu boğmak için ilk fırsatta birleşirler.

Bu kamplaşmalar hep bir sınırda durur veya durdurulur. Bu yapının arkasında Türkiye sermayesi ve devleti vardır. Sermaye ve devlet, yukarıda da belirttiğimiz gibi, hem bunlarla iç içedir, hem de bunların dışındadır. Kirli sistemin bekası ve geleceği buna bağlıdır. Ama bu kadar değil. Bunların hepsinin arkasında ve üzerinde emperyalist sermaye ve onun kurumları yer alır. Çatışma şirazeden çıkışa doğru gidince, görünmez el olarak devreye girerler.

Her iki kampın da mabedi devlettir. Gerek Kemalist Batıcı kamp, gerekse de onun karşıtı gibi görünen muhafazakar İslamcı kamp, devlete tapınç derecesinde bağlıdır. Taparcasına bu devleti korurlar. Yanlış anlaşılmamalı, bu, devletperest oldukları için değil, tümüyle sınıfsal karakterlerinden dolayı böyledir. Bu devlet olmadan iktidarlarını sürdüremeyeceklerinin bilincinde oldukları için böyledir. Devlet içinde de TSK'ye ölümüne muhtaç olduklarını bilirler.

Bütün gericiliklerde ve halk düşmanlığında ortaktırlar. Bugün Kemalist, devletçi kesimlerin bağımsızlıkçılığı da, İslamcı, liberal kesimlerin özgürlükçülüğü de sahtekarlıktan öte bir anlam taşımaz. Bütün bu ortak özellikleriyle, bu düzenin devamını bir arada sağlayabilirler. Herhangi birinden, herhangi bir biçimde, halk yararına bir beklentiye girilemez. Bu gerici kesimlerden birisine şu veya bu gerekçelerle yakın olmak, halka uzak olmak demektir.

Batıcılar ve karşıtları veya ilericiler-gericiler kamplaşması, hiçbir sınıfsal ayrıma tekabül etmez. Daha doğrusu, bu, aynı hakim sınıfın ortak var olma koşuludur. Daha önce açıkladığımız gerekçelerle, sistemin varlığı ve bekası açısından, karmaşık ve karşıt dengeler üzerinden yürüyen bu tarza mahkumdur. Ayrıca bu konuda oldukça bilinçlidir. Bu kapanın emekçi halk

yığınlarına etkileri öldürücüdür. Egemenler kendi aralarındaki menfaat kavgasını kıyasıya sürdürürken ortak çıkarlarını hiç göz ardı etmez, gerektiğinde hemen bir araya gelirler. Ancak, bu temelde düşman saflara ayrılmış emekçi yığınlar asla ve kat'a bir araya gelmez ve getirilmezler. Egemenler, sistemin bekası için, temel iç ve dış politika konularında nihayetinde uzlaşırlar. Bunun adına devlet siyaseti veya milli dava denir. Bu konularda ayrı gayrı olmaz. Ama emekçi yığınlar, kendi sınıfsal çıkarları dahil, hiçbir konuda bir araya gelmezler. Türkiye komünist hareketinin bir türlü içinden çıkamadığı ve aşamadığı tarihsel kurt kapanı budur. Bağımsız ideolojik politika ve aynı anlama gelmek üzere devrimci politika, bu kurt kapanlarını kırma yeteneğini gösteren politikadır, bu kapana daha derinlemesine girmek değildir.

Bu tuzağın cumhuriyet dönemindeki işleyişine daha yakından bakmak gerekiyor. Batılılaşma, Batı kapitalizmiyle bütünleşme süreci, aynı zamanda Türkiye'nin sömürgeleşme sürecidir. Cumhuriyet, Osmanlı'da başlayan Batılılaşmanın devamcısıdır. Altı yüzyıla hükmeden büyük Osmanlı İmparatorluğu, 1920'lerde yerini TC'ye bırakarak tarih oldu. Bu imparatorluktan çıkan yeni devlet, bir anda bambaşka bir şeye dönüşmedi. Yeni devletin kadrolarının bütün eskiyi silme ve reddi miras çabalarına rağmen, yeni devlet Osmanlı bakiyesinden başka bir şey olmadı. Başka türlüsü zaten eşyanın tabiatına aykırıdır. Üzerini cumhuriyet şalıyla örtmesi ve adını değiştirmesi onu başka bir şeye çevirmedi.

Gerçekte, 1908 Devrimi Osmanlı padişahını siyasetin dışına itmişti. Padişahın İngiltere kral veya kraliçelerinden daha fazla bir hükmü kalmamıştı. Türkiye burjuvazisi 1918'e kadar işini tamamladı ve sermaye büyük oranda Türkleştirildi. Gerisi kendiliğinden geldi. Saltanatın yanında yer alan İstanbul ve İzmir burjuvazisi, İzmir İktisat Kongresi'yle cumhuriyetçileşti. 1923, iktidarın sınıfsal yapısında başkaca bir değişiklik yapmamıştır.

Osmanlı yıkılmış, cumhuriyet kurulmuştu. Cumhuriyetin cumhur reisi, yıktığı padişahın hayal dahi edemeyeceği büyük

bir otoriteyi kendi kişiliğinde toplamıştı. Meclis-i Mebusan, cumhuriyetin millet meclisinden çok daha demokratik bir kurumdur. Tek parti iktidarı, ekonomik, idari, siyasi alanların tümünü kendi bünyesinde bütünleştiren korporatif bir yapılanmadır. Bu yapı, idari ve siyasi hayatı olduğu gibi, ekonomik ilişkileri de kendi bünyesinde toplar. Devlet bütün bu yapının üstündedir, her şeye hakimdir.

Batılılaşma ve laikçilik, cumhuriyetle birlikte, ağır bir sömürü ve baskı temelinde hızla kapitalizme geçmek isteyen Türkiye burjuvazisinin hakim ideolojik motifleri haline gelir ve şiddet eşliğinde kararlıca sürdürülür. Bu azgın bir burjuva şiddetidir ve tepeden dayatılır. Bu dayatmacı modernizm, ilericilik adına öne sürülen her türlü eğilime karşı, toplumun ana gövdesinde muhafazakar bir içe kapanmayı getirir. Tek parti diktatörlüğü, hiçbir kural ve sınır tanımadan bu politikayı devam ettirir. 1950'ye kadar, tüm politik alan ve devlet CHP'nin denetimindedir. Ekonomi, siyaset, kültür gibi bütün alanlar tek partinin denetimindedir. Siyasi ikbal de, ticari ikbal de CHP'den geçer. Toplumsal yaşam dondurulmuş gibidir. Sermayenin ilkel birikim döneminin vahşetini aratan azgın bir sömürü... Hiçbir denetimin olmadığı, hayasız bir vurgun ve zorbalık... Tek partiyle bütünleşmiş ucube Türk modernleşmesi böyle var oluyor. Bu hayasız baskı ve sömürü dönemi, hangi saiklerle, nasıl sosyalizme doğru "dağa tırmanma" diye nitelenebilir?

Bütün bunlar, hiçbir gericiliğin yapamayacağı boyutta ve kalıcı olarak, emekçi yığınları geçmişe ve geriye dönük geleneksel ideolojilere doğru iter. Burası da boş bırakılmamıştır. Laiklik, tam da bu despotizme görc, şiddetli bir iktidar ideolojisidir. Bu öyle bir laikliktir ki, dini Osmanlı'dan çok daha derinlemesine kontrolüne alır. İktidar kliğinden az çok bağımsız ve halka yakın tüm dinsel eğilimler, her yöntem kullanılarak tasfiye edilir, ezilir. Ama din boş bırakılmaz. Hele gerçekten inananlara hiç bırakılmaz. Devletleştirilerek iktidar kliğinin kontrolüne ve devşirme İslamcılara teslim edilir.

Değişen hiçbir şey yok veya hamam değişmiş, ama tellaklar aynı... Bugün de irticaya bayrak açanlar, irtica yoksa

onu üretmek ve yaymak için ellerinden geleni yaparlar. İrtica yoksa, irtica ekerler. İrticasız yapamazlar. 1960'larda Komünizmle Mücadele Dernekleri (KMD) ile, sonrasında faşist askeri darbelerle, irticayı, yani İslam'ı en çirkin şekilde ve günahkarca kullananları kendileri beslemişlerdir. Bugünkü Tayyip gibi... Tayyip olmazsa, başka bir Tayyip bulurlar.

Tek parti zorbaları tüm yaptıklarının bilincindeydiler. Zulüm altında inleyen Anadolu köylüsünün feryadını ve giderek kızgınlaşan öfkesini çoktan hissetmişlerdi. Serbest Fırka denemesi, ne yaman politikacılar olduklarını, nasıl kitlelerle oynadıklarını gösteriyor. Muhalefeti, en güvendikleri, kendi aralarında etle tırnak gibi oldukları, ama aynı zamanda halkın da güvenebileceği kişilere kurdururlar. Arkasında öfkeli yığınlar toplanmaya başlayınca da, aynı el çabukluğuyla provokasyonlara başvurur ve kendi kahramanlarını yerle yeksan ederler. Müslüman kimliğiyle bu dönemlerde ortaya çıkan tüm eğilimler aynı tezgahın ürünüdür. En başta, Türkiye burjuvalarının İslamcılarıdır. Türkiye'de bugüne kadar İslami kimliğiyle siyaset sahnesinde yer alanların ezici çoğunluğu, İslam'ın değil, bu kirli sistemin hizmetinde olmuştur.

Araya dünya bunalımı girer. Düzenin temel direği olan Mustafa Kemal ölür. Kemalist kadrolar arasındaki didişme bir dönem devam eder. Ardından taşlar yerine oturur. Türkiye emekçileri, harp yıllarında görülmedik biçimde soyulup soğana çevrilir. Harp vurgunları, varlık vergisi yoluyla azınlık mülklerinin yağmalanması ve karaborsayla Türk burjuvalar biraz daha semirir, gürbüzleşir. Halk yığınlarında biriken öfke patlayacaktır. Türk demokrasisi yerleştirilmelidir. Bayar-Menderes DP'si böyle zuhur eder. Hem kitlelerde biriken basınç boşaltılır, hem de sistemin dümeninin bir kısmı emin ellere teslim edilir.

DP'nin iktidara gelmesiyle ilgili solda, sağda nasıl da envai çeşit teorik inciler üretilir. Türk sağı denilenler bunu hala "demokrasinin zaferi" olarak kutlarlar. Soldan Kemal Tahir ve İdris Küçükömer'e haksızlık yapılmamalı. Bugün TÜSİAD ve Tayyip'ten demokrasi bekleyenlerle kıyaslandığında, daha

ileri bir yerde durur lar. Halk yığınlarının gerçekten de kurtuluş ümidiyle akın akın koştukları yerden, samimi olarak az da olsa demokrasi beklerler. Ayrıca bu konuda yalnız değiller. Komünist olarak bilinen hemen tüm kadrolar aynı dönemde DP'ye girer veya onu destekler.

DP iktidarının hangi iç ve dış zorlamaların ürünü olduğu biliniyor. Ancak solun bir kesiminde, böylece "millet iradesi"nin ve sistemin siyasal kanallarının genişlediği palavrasına inanmayı sürdürenler artıyor. Sanılanın aksine, bu olayla politikanın alanı değil, tufeyli Türkiye burjuvalarının zemini oturmaya ve genişlemeye uğramıştır. DP, anası CHP'den öğrendikleriyle, halk ve emekçiler için en küçük gediği bile sıkı sıkıya kapatır.

Böylece, gerçekte kapitalizmin zemini genişlemiş ve güçlenmiştir. Bu, DP iktidarıyla, kıyılarda ve batıda gelişen kapitalist ilişkilerin Anadolu'ya açılması ve yeni sınıfsal dayanakları oluşturacak kesimlerin yaratılması hamlesidir. Bu dönemin sloganları, "Her mahallede bir milyoner yaratmak" ve "Türkiye küçük Amerika olacak"tır. Devletin çocuğu olarak doğan ve devlet fideliğinde yetiştirilen burjuvazi, dış sermayenin de desteğiyle, devlet vesayetinden çıkmanın hazırlık adımlarını atmaya soyunur. Siyasal anası olan CHP'nin toplumsal dayanaklarını tasfiye etmeye yeltenir. Kendisine toplumsal destek sağlamak için, tek parti döneminde sert baskılarla ezilip sindirilen dini kesimleri siyasal sistemin içine çekecek adımlar atar. Bu dönem, NATO'nun yeşil kuşak politikasıyla çakışır.

Bu gelişmeler, odağında ordunun bulunduğu dev bir mekanizma olan devletlü kesimlerin şiddetli tepkisiyle karşılaşır. Ekonomik alanda devlet işletmeleriyle, siyasal alanda tek parti ve devlet bürokrasisi iç içe geçmiştir. Buna devasa bir memurlar ordusu eklendiğinde, DP iktidarı yaygın bir muhalif kesimi karşısında bulur ve 27 Mayıs bu kesimin önünü açar. Açılan bu alan, Türkiye'de devrimciliği de besleyen bir alan olacaktır.

Bu alandan yükselen devrimci hareketin 60'lardaki sınıfsal, ideolojik ve siyasal özellikleri doğru kavranmalıdır.

Devrimci hareketin 1960'lardaki ikinci yükselişinin toplumsal ve siyasal temelleri üzerine oldukça ayrıntılı analizler yapıldı. 1950'lerde başlayan hızlı kapitalistleşme, bunun sonucu olarak kırdan kente yoğun göç, büyüyen proletarya, 1960 Anayasası'nın getirdiği kısmi siyasal özgürlükler ve dünyada yükselen devrimci dalganın etkileri... Bunlar, 1965'te yükselen devrimci hareketin nesnel temelleridir.

Yukarıda belirtilen nesnel gelişmelerin sonucunda devrimciliğe yönelen kesimlerin, nasıl bir bilinç zemininden buraya sıçradığı önemlidir. İkinci yükseliş döneminin kitle ve kadro temeli, aydınlar ve üniversite gençliğidir. Dönem damgasını bu militan kesim vurmuştur. Bu kesim, Batıcı, laik eğitimden geçmiştir ve Kemalist ideolojinin etkisi altındadır. Nesnel koşulların olgunlaşmasıyla, Batıcı, laik eğitim gören ve Kemalist ideolojiyi benimseyen birkaç kuşak, sol ve devrimci ortama savrulmuştur.

Nüanslarda hata payları vardır tabii, ama 1960'ların devrimciliğinin Kemalizmden devrimciliğe geldiği açıktır. Kemalizmin bir burjuva ideolojisi olduğundan şüphe etmek ve yaşanan onca şeyden sonra, burada bir bilinç bulanıklığına düşmek, son derece sakattır. Bu anlamda, Kemalizme özel bir misyon veya rol yüklemeksizin, 1960 devrimciliğinin Kemalizmden geldiğini söyleyebiliriz. Kürtler ve İbrahim Kaypakkaya dışta tutulursa, 1960 devrimciliği Kemalisttir. Dönem dönem yükselen Kemalizm eleştirilerine ve Kemalizmle eleştirilmeye rağmen, bu etki ve ilişkilenme hala devam ediyor.

Devrimci hareketin Kemalizmle ilişkisi kolay kolay çözülemiyor. Bu, sınıfsal yapı kadar ideolojik, kültürel dokuyla da yakından ilgili. 1960'lara uzanan ilk dönem devrimciliğinin özellikleri şunlardır: Üst sınıflardan gelir. Mevcut devlet düşüncesinde varlığını bulur. Batıcı, Aydınlanmacıdır ve bundan dolayı, kendi toplumundan kopuktur.

1960 sonrasının devrimciliği ise, orta sınıflardan gelir. O da Batıcı ve laiktir. İdeolojik temelini Kemalizm oluşturur. İlk dönem devrimciliğinden daha az devletçi ve Kemalist değildir. Silahlı eylemlere başladığında bile, ana öbekleri devletin ve

Kemalizmin ağır etkisi altındadır. İç dinamikten değil, dış dinamikten beslenir. Teoriyi, örgütü, ideolojiyi dışarıdan ithal eder ve bunları şablon olarak Türkiye'ye uygulanmak ister.

Her iki dönemin ortak özelliği Batıcılık ve Aydınlanmacılıktır. Düşünme biçimi Batı merkezcidir. Bu sakatlanmayla kendi toplumuna baktığı için devrimci olamaz. Zira kendi toplumunun alttan gelen dinamiğine güvenmek bir yana, onu yok sayar. Böyle baktığı için, bu toplumun ana gövdesinin devrimcileşebileceğine, isyana kalkabileceğine bir türlü inanamaz. Kitlelerin örgütlenip politik mücadeleye katılmasından önce eğitilmesini (medenileştirilmesini) ve ıslah edilmesini esas alır.

Bu eğitim ve ıslah hareketinin hedefi Batı toplumlarına benzemek olduğu için, az çok etkili olduğu dönemde toplumun ana gövdesiyle şiddetli bir yabancılaşma yaratır. Batıcı, Aydınlanmacı olan devrimci hareket, ilk planda cumhuriyetin etrafında toplanan ve ondan beslenen bir orta sınıflar dünyasından destek buluyor. Burada güç toplar gibi olduğunda, karşısında daha büyük güçleri biriktiriyor. Bu birikim, toplumun ana gövdesine kendisini inkar olarak yansıyor. Devrimci faaliyet, emekçi halk yığınlarına kendine güven ve kimlik kazandırmıyor. Tersine, kendisi olmaktan çıkma, başka birilerine, Batı toplumlarındakilere benzeme olarak yansıyor. Batı toplumlarına benzeme, kendi kendisini inkar, kimliksizleşme, hiçbir toplumun kabul edebileceği bir durum olamaz. Birbirine eklemlenen bu sakat yaklaşımlar, daha radikal ve eylemli şekilde hayata geçirilmek istense bile, sonuçta sadece ıslahatçılık anlamına geliyor. Bu, cumhuriyet tarihi boyunca Türk egemenlerinin hedefi olmuştur ve devrimci değildir.

İlk dönemin komünist kadroları üst sınıflardan geliyorlardı. Marksizmin klasik metinleriyle belli bir etkileşim içinde oldukları yazılarından anlaşılıyor, ama Türkiye gerçekliğini hiç kavramıyorlar. Batı'da uygulanan örgüt ve politika modellerini buraya taşımaya uğraşıyorlar. Oysa, ikisi apayrı dünyalar. Asıl seslenmek istedikleri kesimlere hiç

ulaşamıyorlar. Marksizmde devrim ve iktidar sorunları, emekçi kitlelere bağlıysa gerçek olabiliyor. Emekçilerin ve ezilenlerin hareketleriyle buluşmayan devrimci ve Marksist eğilimler, önünde sonunda reformculaşmaktan ve egemen sistemle bütünleşmekten kurtulamıyorlar.

İdeolojik Mücadele

El kitaplarında yazılıdır: İdeolojik ve örgütsel bağımsızlık olmadan devrimci bir hareket inşa edilemez. Devrimci hareket ideolojik mücadelenin öncmi üzerinde çok durur, ama en az anladığı konu ideolojik mücadeledir. İdeolojik mücadele olarak yaptığı yalnızca örgütler arası polemiktir. Karşılıklı olarak Lenin'in ve Marks'ın metinlerinin tokuşturulmasıdır. Marks'ın ve Lenin'in metinleri, kendi haklılığının kanıtı olarak rakibin karşısına çıkarılır. Ancak burada bir karmaşa vardır. Bu yönteme Lenin başvurmuştur, ama o, Marksist metinleri daha çok Marksist olmayanlara karşı kullanır. Daha az olarak, Marksizmin açık tahrifatçılığına karşı Marksizmin metinleriyle ideolojik mücadele vermiştir. Ancak Türkiye'de Marks'ın ve Lenin'in metinleri üzerine tartışma yapılmaz. Onlara derin bir iman vardır. Marks ve Lenin alıntılarıyla eleştirilenler bu metinleri reddetmez. Tersine, herkes birbirini bu metinlerden sapmakla itham eder. Herkes kendisini "en gerçek Marksist-Leninist" olarak görür. Bundan dolayı, devrimci hareketteki, ideolojik mücadele denilen şeyin tamamı yalnızca kendine yönelik güzellemedir.

İdeolojik bağımsızlık kazanılmadan devrimci mücadele yürütülmez. Bu anlamda, ideolojik mücadelemizin birinci yönü, burjuva ideolojisinin tüm biçimleriyle kesintisiz bir savaş demektir. Bunun dışında, ideolojik mücadelenin iki boyutu vardır. Biri, Marksizm alanına sızan oportünizmlerle mücadele, diğeri ise örgütsel yapı içinde süren ideolojik mücadeledir. Türkiye'de bu iki boyut da sakattır. Burjuvaziye ve burjuva ideolojisinin sol versiyonlarına karşı zayıf kalınmıştır. En fazla bilinen ideolojik mücadele örnekleri, Doktor Kıvılcımlı'nın Kemalizm, Kadroculuk, Yön ve MDD eleştirileridir. Yine onun TİP eleştirileridir. "Oportünizm Nedir" broşürü ideolojik

mücadelenin nasıl yapılacağına örnektir. Bunun dışında ideolojik mücadele olarak kimin aklına ne geliyor? Grupların yaptığı, kendi dünyalarına güzellemeler düzmek ve tek doğru Marksist devrimci çizgiyi temsil ettiklerini iddia etmek olmuştur.

İdeolojik mücadelemizin hedefi ve nihayetinde başarısı, emekçi sınıflar ve halk yığınları üzerindeki burjuva ve küçük burjuva ideolojilerinin etkisinin kırılması ve devrimci bir ideolojik hegemonyanın oluşmasıdır. İdeolojik mücadelenin bir işe yarayıp yaramadığının asıl göstergesi burasıdır. Türkiye Devrimci Hareketi, dünyanın en büyük kütüphanesinin bile alamayacağı hacimde ideolojik malzeme yayınlanmıştır. Bunların hepsi neye yarıyor? Kitleleri bir yana bırakalım, kadrolar arasında başarı kazanmış hangi eserden söz edilebilir veya Türkiye'de hangi konuda başarılı bir ideolojik mücadele yürütülmüştür? Burjuva ideolojilerine karşı hangi alanda ideolojik zafer kazanılmıştır?

G. Dimitrov'un, Türkiye'de bir dönem başucu kitabı olan, "Faşizme Karşı Birleşik Cephe" broşüründeki gerici tarihçilikle veya faşizmin tarihle nasıl oynadığıyla ilgili bölüm çok okunmuştur. Buna rağmen, Türkiye Devrimci Hareketi bu alanı tümüyle boş bırakmıştır. Geleneksel Türkçülük veya milliyetçilik bir yana, tümüyle Batı'nın Türkoloji enstitülerinden gelen Amerikancı Türk milliyetçiliğiyle bile doğru dürüst hesaplaşılamamıştır. Her tarafı dökülen bu kökü dışarıda siyasal Türkçülük bile, ne olduğu bilinmesine rağmen, yeterince teşhir edilememiştir.

İdeolojik mücadelenin önemli bir alanı da örgüt içinde süren ideolojik mücadelelerdir. İdeoloji üzerine fazlasıyla titreyen devrimci hareket, bu mücadeleyi en gerekli olduğu yerde, gerçek arenasında hiç yürütememiştir. Çoğunlukla pratik sorunlardan, örgütsel başarısızlıklardan veya örgütsel yapının sağlıksızlığından kaynaklanan ayrılıklar sonucu, örgütler hemen bölünür. Örgüt içinde bu tür sorunlar başladığında, iktidarın da muhalefetin de düzgün bir ideolojik mücadele yürütme yeteneği olmadığı için, kısa süre sonra herkes kendi

yoluna gider. Ayrılık kaçınılmaz olur. İstim arkadan gelir. Başlayıp biten ayrılığa ideolojik çerçeve sonradan oluşturulur.

Gerçekten ideolojik ayrılıklar yok mudur? Tabii ki bunlar da vardır. İdeolojik ayrılıklar da, zamansız şekilde, olgunlaşmadan ortaya çıkar ve ortalık boz bulanık hale döndürülerek, yıkıp dökerek sonuçlandırılır. Her bölünmede, taraflardan daha fazla bir kesim kaybedilir. Bu ayrılıklar, nadiren sessiz sedasız sonuçlanır.

Türkiye Devrimci Hareketi direngen bir damardır. Bu çok önemlidir, ama maalesef tek başına kaldığında kuru kalır. Bu, giderek toplum karşısında hırçın ve itici bir kavgacılığa dönüşmüştür.

Türkiye Devrimci Hareketi, doğru yanlış, yeterli yetersiz savunduğu idealler için kavgaya atılmakta, gerektiğinde silaha sarılmakta tereddüt etmemiştir. Baskılar, saldırılar, işkenceler karşısında boyun eğmemiştir. Örgütlenmiş, kavgaya atılmış, sürekli ezilmiş, ama toplayabildiği tüm güçlerle tekrar ayağa kalkarak bayrağı hep dik tutmuştur. İçinden teslimiyetçi eğilimler çıkmış olsa da, böyle bir direniş damarı hep diri kalmıştır. Bugün de devrimciliğin bayrağı çeşitli gruplara bölünmüş bu kesimlerin elindedir.

Tarihsel süreç düşünüldüğünde şu rahatlıkla söylenebilir: Türkiye Devrimci Hareketi fiili kavgada yenilmemiştir. Yenilginin temeli ideolojik ve siyasaldır.

Sistem, devrimci hareketi iki askeri darbeye, binlerce derin operasyona rağmen çökertemedi. Asıl olarak ideolojik ve politik olarak çökertti. İdeoloji ve siyaset soyut kavramlar değildir. Türkiye Devrimci Hareketi bunları soyut kavramlar olarak anladığı için, şimdiki tüm grupları kendilerini ideolojik ve politik olarak dimdik ayakta sanıyor. Tüm gruplar bunu iddia ediyor. Dolayısıyla, yenilgiyi yaratan sebepler hiç anlaşılamıyor.

İdeoloji ve politikalar soyut değilse somuttur. Doğruluklarının göstergesi de kitleler tarafından benimsenip kabul görmesidir. Daha doğrusu, kitlelere nüfuz edebilmesidir. Terazi veya ölçüm aleti budur. Bazılarının sandığı gibi,

"bilimsel teorimiz", "Marksist-Leninist çizgimiz", "doğru devrimci teorimiz" iddiaları ölçü değildir. Bunların kitaplara uyup uymaması kimseyi enterese etmez. Bunların baştan aşağı keskin ve coşkun bir akıcılıkla yazılması da ancak sınırlı taraflarımızı memnun edebilir.

İdeolojik ve politik tavırlarımız her dönem ve her koşulda kitleleri kavrıyorsa doğrudur, aksi takdirde yanlıştır denilemez. Ama bir tarihsel dönem düşünüldüğünde, bu dönemde ödenen ağır bedeller göz önüne alındığında, bunlara rağmen kitlelerle ilişki çok zayıfsa, dahası günümüzdeki gibi ağır bir tecrit ve kuşatma altında bulunuluyorsa, şiddetli bir yabancılaşma içine düşülmüşse, o zaman kesinlikle ideolojik ve politik sorunlar var demektir.

Binlerce insanını toprağa veren (yüzü aşkın insanı, en zayıf ve en eşitsiz koşullarda, ölüm oruçlarında kendisini feda eden) bir harekete şiddet ve baskı sebebiyle yenilmiş denilemez. Buralarda çok ağır hatalar vardır. 12 Eylül'de de, tüm kesimlerin teslim olmasının ve direnmek isteyenlerin dahi direnememesinin temel sebepleri ideolojik ve politiktir.

Türkiye Devrimci Hareketi, binlerce şehit pahasına bu durumdadır. Bunun karşılığında neler biriktirilmiştir? Türkiye Devrimci Hareketi, anti-emperyalizm, yurtseverlik, emekçi sınıfların bayrağını yukarı kaldırma ve sayabileceğimiz diğer bütün değerlerin savunulmasında, bu ülkede ilk olma onuruna sahiptir. Buna rağmen bu duruma gelinmesinin, bugünkü işlevsizliğin veya kötürüm halin sebebi nedir?

İslamiyet ve Milliyetçilik

Sistem Türkiye Devrimci Hareketini tarihsel kökleri olan iki silahla yenmiştir: Türk milliyetçiliği ve İslamiyet. Bu, somut, göz önündeki olgudur. Milliyetçilik ve Müslümanlık, toplumsal yapımızın derinliklerine nüfuz etmiş eğilimlerdir. Tarihin bu kesitinde, toplumlar din ve milliyetçilik olmadan var olamıyor. Bütün toplumlar, kökü bin beş yüz, iki bin yıl önceye dayanan dinlerle birlikte varlar. Milliyetçilikler ise,

yine uzun bir tarihsel geçmişten esinler taşısa da, asıl olarak son üç yüz yılın gerçekliğidir. Ulusal devletler milliyetçilik çimentosuyla birlikte doğmuştur.

Milliyetçilik ve dinler kendinde iyi veya kendinde kötü değildir. Bu Kantçı bir mantıktır, devrimci değil. Bunlar tarihsel ve sosyal gerçekliklerdir. Bunların egemenlerin çıkarlarına hizmet eder hale gelmeleri, bu biçime evrilmeleri veya böyle olmaları, onları sınıf mücadelesinin direkt özneleri haline getirmez. Bunlar siyasal kavganın alanı içinde yer alır, ama onun özneleri değildir. Siyasal anlamda direkt hedef alınmaları yanlıştır. Böyle yaparsak, mindere yanlış silahlarla çıkmış oluruz. Bu, düşmanın kurallarına ve silahlarına teslim olarak, onun arazisinde kavga etmek anlamına gelir. Bizim minderimiz sınıflar savaşıdır ve sınıflar savaşının karşı öznesi din ve milliyetçilik değil, burjuva sınıflarıdır. Türkiye Devrimci Hareketinin en temel hatası, ideolojik ve politik yenilgisinin sebebi buradadır. Din ve milliyetçilikle direkt kavgaya girilmesi hatalıdır. Bu, bu eğilimlerle dolaylı olarak mücadele etmeyeceğimiz anlamına gelmez, ama doğru temellerde mücadele etmezsek, biz değil onlar kazanır. Nitekim son kırk yılın ağır çatışmalarının sonucu budur. Devrimci hareket kitlelerden tecrit olurken, İslami ve milliyetçi siyasal eğilimler en başat siyasal aktörler durumuna gelmiştir.

Türkiye'de din ve milliyetçilik toplumsal olarak yaygın ve güçlü eğilimlerdir, ama siyasal İslam ve siyasal milliyetçilik, asıl olarak devrimci harekete karşı, devrimci hareketin toplumsal bir güç olarak sahneye çıkmasıyla doğmuştur. Geleneksel Türkçülük elbette ki daha eskidir, ancak siyasal milliyetçilik, onunla ve hatta Turancılıkla akraba veya sıkı ilişki içerisinde olsa da, farklı bir siyasal gerçekliktir. Türkçülük ve Turancılık, siyasal akımlar olarak dönem dönem Türkiye'de çok etkili olmuştur. Siyasal bir partinin ideolojisi olmaktan çok, devlet ideolojisi olarak, tüm siyasal kümelerin ideolojik yönelimini oluşturmuştur. Cumhuriyet döneminde Türkçülük siyasal partilerin bir eğilimidir. Çok partili dönemde, bütün partiler derece derece milliyetçidir. Milliyetçilik bütün partilerin ortak

bölenidir. Ama onun bir siyasal parti olarak örgütlenmesi, devrimci hareketin yükselmesiyle gerçekleşmiştir.

Aynı durum İslamiyet için de geçerlidir. İslamiyet, toplumsal etkisi oranında, siyasal hayatın tümünü etkilemiştir. Milliyetçilikten daha güçlü ve yaygın olarak, İslamiyet de siyasal partileri derece derece etkiler ve tüm partiler, şu veya bu oranda, siyasal olarak dini motifleri kullanırlar. Kısacası, İslamiyet de milliyetçilik de, Türkiye toplumsal hayatında olduğu gibi, siyasal hayatında da çok etkili akımlardır.

Ancak siyasal İslam ve siyasal milliyetçilik, geleneksel İslam ve geleneksel Türkçülükten ayrı olarak, sistem tarafından oluşturulmuş yapılardır. Siyasal milliyetçilik, MHP'yi ve ondan kopan benzeri tüm eğilimleri kapsar. Siyasal İslam, Milli Nizam Partisi'ni (MNP), daha sonra Milli Selamet Partisi'ni (MSP) ve bunların devamcıları olan benzeri tüm eğilimleri kapsar. Her iki eğilim de, asıl olarak, daha önce oluşturulan KMD içinden çıkmıştır. KMD, belgelerinde açıklandığı gibi, yerli oligarşi ve esasen Pentagon patentlidir. Türkiye'de devrimci hareket canlanmaya başladığında, bunlar piyasaya sürülmüştür.

Bunların Pentagon'un strateji masalarında planlandığı bir gerçektir. Her ikisi de, tüm Müslüman ülkelerde Sovyetler Birliği'ne karşı oluşturulan "yeşil kuşak" projesinin imalatıdır. Bir imalat olmalarının ötesinde, yukarıda belirttiğimiz gibi, Türkiye'nin tarihsel ve toplumsal gerçekliğinin birer parçası olan geleneksel Türkçülük ve geleneksel İslam'dan beslenmişlerdir. Siyasal mücadele arenasına çıkmış ve çok önemli, etkili roller oynamışlardır.

Türkçülük ve İslamiyet, tarihsel, toplumsal gerçeklerdir. İkisi birlikte bambaşka bir olgudur. Türkiye'de ayrı kimlikler ve eğilimler olarak var olmadılar. "Türk-İslam sentezi" olarak var oldular. Bu, anlaşılması gerekçen çok önemli bir nokta. Türkçülüğü İslamiyet'e, İslamiyet'i Türkçülüğe buladığında, ortaya Türk egemen oligarşisini koruyan enfes bir ideolojik bulamaç çıkıyor. Bu, ne bilinen milli bir şeydir, ne de dini bir değerdir. Millilik açısından eleştirildiğinde, İslam zırhının arkasına kaçıyor. İslami değerlere yaklaşımındaki sahteliği

açıklandığında, Türk milliyetçisi zırhına saklanıyor. Bu ideolojik bulamaca yaslanılarak, Türkiye'de milli olmayan bir milliyetçi dalga ve kozmopolit bir Müslüman kitle yaratıldı. Bu öyle bir şey ki, Türkiye'deki milliyetçilerin tarihinde, anti-emperyalist tavır anlamında en küçük bir millilik dahi görülmemiştir. Tersine, her dönem en saldırgan emperyalist odaklarla iç içe var oldular. Türkiye'deki Müslüman kitlelerde de, hiçbir dönem yerli ve yabancı oligarkların etkisinin dışına çıkan bağımsız bir eğilim oluşamadı. Bunun sebebi "Türk-İslam sentezi"dir. Türkçülük bu tufeyli oligarşinin demir zırhı, İslamiyet ise bakır zırhı oldu. İkisi birlikte, "Türk-İslam sentezi" olarak, bu oligarşinin tunç zırhı rolünü oynadı.

Günümüzde bu ideolojik alaşım ciddi olarak zorlanmaktadır. Laik cumhuriyetin, aynı anlama gelmek üzere bu kirli düzenin korunması, toplumun kutsal değerleri hoyratça çiğnenmeden gerçekleştirilemiyor. Milliyetçi, İslamcı bin bir odaktaki hareketlenme ve tedirginlik buradan kaynaklanıyor. Türkçülük ve milliyetçilik temelinde şirazeden çıkan gelişmeler, bir yükselişten çok bitiş döneminin hareketliliğidir. Sistemin koruyucu zırhı olarak geliştirilen ve büyütülen bu eğilimler tırpanlanırken, ideolojik ve toplumsal olarak, sistem kendi temellerini, koruyucu zırhlarını aşındırmak zorunda kalmıştır. Bundan dolayı, ideolojik olarak zayıf bir dönemden geçmektedir. Tek avantajı alternatifsiz olmasıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

GELENEĞİMİZİN DEVRİMCİ ELEŞTİRİSİ

Yukarıda belirttiğimiz gibi, Türkiye Devrimci Hareketini oluşturan örgütler 1960'ların sonlarında doğdular. Harcketimiz de aynı dönemlerde şekillenmiştir. Değerlendirmenin bundan sonraki bölümünü, kendi gelişim sürecimiz üzerinden, genel devrimci ortama paralel olarak sürdüreceğiz.

TKP(B)'nin Oluşum Dönemi

TSİP-TKP(B)'nin kuruluşu, daha doğrusu şekillenmesi, Türkiye'deki bütün örgütlerden farklı biçimde oluşmuştur. Bunun, olumlanması veya olumsuzlanmasından önce, altının çizilmesi gerekiyor. Hareketimiz bütün farklılıklarına rağmen Türkiye Devrimci Harcketi'nin bir parçasıdır. Bambaşka bir yapı değildir, ama ciddi ve önemli faklılıklar taşıdığı kesindir. Bununla, bu harekete özel misyonlar atfetme veya onu Türkiye Devrimci Harekctinin üzerinde bir yere yerleştirme iddiasında değiliz. Aksine, hareketimiz genel devrimci ortamın tüm sorunlarından, ileri ve geri yanlarından etkilenmiştir veya onun etkilerini üzerinde taşımaktadır. İlk şekillenme dönemi baz alınırsa, oldukça eski yapılardan biridir. Bu dönemi 1970 olarak alabiliriz. Harekctimiz o tarihten itibaren Türkiye Devrimci Hareketinin mücadele sürecinde kesintisiz olarak yer aldı. Biriktirilen tüm deneyleri ve tecrübeleri yaşadı. Bu birikimi, Türkiye Devrimci Harcketinin gelişim sürecine ilişkin kapsamlı bir eleştiri ve özeleştiriyle, genel mücadeleye katmak gerekir.

Türkiye Devrimci Harcketinden temel farkı, var olan ve bilinen hemen hiçbir geleneğin devamcısı olmamasıdır. Çok özel bir dönemde, çekirdeğini Dr. H. Kıvılcımlı'nın

görüşlerini savunanların oluşturduğu, THKP, THKO ve TİP geleneklerinden gelen devrimcilerin de içinde yer aldığı, 12 Mart faşizmi koşullarında şekillenen, ama adı konmayan bir birlik üzerinden doğmuştur.

Hareketimiz sadece tek bir kökten doğmadığı, değişik devrimci geleneklerin içinden çıktığı için, genel devrimci birikime daha kapsayıcı olarak yaklaşabiliyor. Türkiye Devrimci Hareketinin çeşitli kollarının yarattığı birikimi sahiplenmekte diğer yapılar gibi zorlanmıyor. Hareketimiz hem kendisinin dışındaki teorik, pratik, örgütsel ve politik birikimi sahiplenmekte, hem de bu birikimden öğrenmekte diğer örgütlerden daha öndedir. Türkiye Devrimci Hareketinin ağır bir hastalığı olan grupçuluktan daha az etkilenmiştir. Gene aynı eğilimden dolayı, güçlü bir birlikçi çizgi izlenmiştir. Grupçuluktan uzak olmak ve birlikçilik, hareketimizi olumlu şekilde etkilediği gibi, tersten, iddiasızlık gibi önemli hastalıklara da sebep olmuştur. Birlik politikası, uzun ve ciddi tartışmalarla 1992'de reddedilmesine rağmen, bunun etkileri şu veya bu biçimde devam ediyor. Örgütsel ve politik kararlılığına, bunun göstergesi olan devrimci pratiğine rağmen, hareketimiz Türkiye siyasal arenasında gereken iddialılıktan uzak bir görüntü çizdi. Bu durumun bir yanı, devrimci hareketin tüm birikimini sahiplenmek ve kendisine olmayan vehimleri yüklememek gibi olumluluklar, diğer yanı, var olan mücadele ve eylem pratiğinin çok gerisinde kalan bir iddia eksikliği olmuştur.

1971 Değerlendirmesi

1960 sonrasında yükselen devrimci birikim, 1969 yılına kadar ana gövdesiyle TİP içindedir. Hareket, iç ve dış dinamiklerin etkisiyle hızla yükselir, militanlaşır ve kitleselleşir. İçeride sertleşen sınıf mücadeleleri, 1960'ların sonlarına gelindiğinde, artık içinde belli bir dönem geliştiği kabuğu zorluyordu. 1970'teki 15-16 Haziran büyük işçi direnişiyle birlikte, mücadele mevcut TİP ve Dev-Genç muhtevasında gelişebilceği son sınıra varmıştır. Hareket bu sınırda duramaz, durdurulamazdı. İleri bir düzeye sıçramak zorunluydu. İdeolojik, politik ve örgütsel sıçramalar yapmak,

sınıf ve kitle hareketini bir üst düzeye yükseltmek, hareketin önüne görev olarak gelmişti. Devrimci hareketin bu adımı atıp atmaması hayat memat meselesiydi.

Mevcut durumu kabullenmeyip saldırıya geçen ilk kesim burjuvazidir, ama bu, emperyalizmin dünya çapındaki, topyekun anti-komünist saldırısından ayrı değildir. Burjuvazi, emperyalizmin yedeğinde, her alanda saldırıya geçmiştir. Siyasal İslam ve siyasal milliyetçilik, emperyalist merkezler aracılığıyla devreye sokulmuştur. Yükselen kitle eylemleri devletin resmi güçleriyle durdurulamayınca, devreye gayri resmi güçler girmiştir. Müslüman kitleler, çok şiddetli bir anti-komünizm histerisiyle doldurularak devrimci harcketin üstüne saldırılır. Türk milliyetçiliği, gene aynı yöntemlerle saldırıya geçirtilir. Türkeş ve MHP, ünlü komando kamplarıyla devreye sokulur. Her grev saldırıya uğramakta, her devrimci gösteri kanlı saldırılarla karşı karşıya kalmaktadır. Devrimciler ilk şehitlerini vermeye başlar.

Türkiye burjuvazisi, yalnızca yasal parti ve dernekler üzerine oturan hareketi, hazır olmadığı alanlarda ve araçlarla savaşa çekmeye çalışır. Karşısında ciddi bir savaş gücü olmadığının bilincindedir. Asıl hedef, ordu içindeki 27 Mayıs kalıntılarını temizlemektir. Aynı zamanda, kendi arasındaki parçalanmaya son vermek, yükselen kitle eylemliliğini ve bunun kanallarını dağıtmak, siyasal sistemi tekeller dışındaki tüm siyasal muhalefete kapatmak için harekete geçilir. Adım adım 12 Mart cuntasına hazırlanılmaktadır.

Devrimci hareket ideolojik, politik, örgütsel olarak tıkanmıştır, çıkışsızdır. TİP, bu gelişmelere önderlik etmesi bir yana, ciddi bir set, baraj olarak ortaya çıkar. Tarih çok hızlı akmakta, mücadele sertleşerek yükselmektedir. Denenen her yol ve yöntem elde kalır. TİP'e duyulan güven boşa düşer. Yükselen devrimci hareket, çok kısa bir dönemde ve ana birikimiyle, TİP barajını aşarak yoluna devam etmiş ve hızla, alternatif olarak ortaya çıkan MDD saflarına akmıştır. Aynı hızla MDD'den de kopulur. Toplumsal hareket bütün kesimlerde yükselerek sürer, ama gençlik hareketi çok hızlı

radikalleşir. İşçi sınıfı 15-16 Haziran'la dev bir çıkış yapmıştır, ama siyasallaşma ve örgütlülük düzeyi daha geridir. Güçlü ve devrimci bir önderlikle çok daha ileri hedeflere sıçrayabilecek olan sınıf hareketi, daha ileri bir siyasal hedef için hazır değildir. Ne devrimci bir başkaldırıyı başlatabilecek durumdadır, ne de başlayacak daha ileri bir mücadeleyi izlemeye hazırdır. Aynı durum diğer toplumsal kesimler için de geçerlidir. Yükselen ve radikalleşen devrimci gençlik hareketi, MDD'den koptuğu gibi, kendi içinde de hızla parçalanır. Bununla birlikte, örgütler arası rekabet şiddetlenmiştir. Devletin ve sivil faşistlerin saldırılarıyla devrimciler öldürülmeye başlanır. Genç hareket kendisini savunmak üzere silahlanmak zorunda kalmıştır. Saldırılara silahla karşı konmaya başlanmasıyla silahlı yasa dışı örgütlere varış aynı dönemlerde olur. Hız inanılmazdır. 1968'e kadar TİP vardır ve her şey TİP ekseninde yürümektedir. 1969, MDD yılıdır. 1970-71'de THKO ve THKP/C vardır. 1972'de TKP/ML kurulur. 1972 yılında, önder kadroları imha edilerek üç örgüt de ezilir.

Dr. H. Kıvılcımlı aynı dönemde devrimci hareketin üzerinde ve çok farklı bir yerde durmaktadır. Doktor TİP'i çok ciddiye alır ve sonuna kadar sahip çıkarak, onu ilerletecek çok doğru eleştirilerini ve önerilerini sıralar. Israrla bunun mücadelesini yürütür. TİP'in dışına atıldığında, dozajı sertleşmiş eleştirilerine MDD saflarından devam eder, ama TİP'i sahiplenen tavrını sürdürmektedir. TİP yönetimini, ABA'cı (Aybar, Boran, Aren) oportünizm olarak yerden yere vurur, ama daha devrimci ve savaşçı bir TİP için de hep mücadele eder. MDD'nin TİP'e yönelik sekter tavırlarını eleştirir. MDD saflarındadır, ama MDD'cilerinkinden çok farklı bir programı ve politikayı savunur. MDD'yi teorik ve pratik eleştiri oklarının altına alır. MDD bölünmelerinde de tavrı aynıdır. Ayrılıkları aşıp büyük bir yasal partide derlenmeyi esas alır. Önce "sosyalist kurultay" önerisi yapar. Bunun dışında, Bolşevik ayaklanmayı örgütlemeye çalışacak klasik bir Leninist partiyi hedeflemektedir. Leninist partiyi (proletarya partisi) yasal ve yasa dışı tüm çalışmaların merkezi kurmayı olarak düşünür.

Doktor hem Türkiye gerçeklerinin, hem de kiminle aşık attığının farkındadır. Hapiste geçirdiği uzun yılların ve tüm bu dönemler boyunca yaşadıklarının sonucu olarak, aşırı ihtiyatlı ve ketumdur. Doktor, arkasında son derece zorlu bir mücadele ve toplumsal hareketlilik bakımından alabildiğine kısır bir elli yıl bırakmıştır. Hem devleti, hem Türk toplumunu çok iyi tanımaktadır. Gelen dönemi ve onun varacağı aşamaları çok önceden görür. Politikalarını buna göre çizer.

Doktor, başlayan sürecin nereye evrileceğini çok önceden görür. "Anarşi Yok, Büyük Derleniş" broşüründe "Faşizm geliyor" demiştir. TİP'in "Aman faşizm gelir ha!" umacısı dışında, gelmekte olan faşizmi ciddiye alan kimse yoktur. Tersine, herkes bir devrim öngününün ruh haleti içindedir. Doktor, genel siyasal süreci neredeyse kendi yazdığı bir senaryo gibi önceden okur. Aynı biçimde, devrimci hareketin gerçekliğini de doğru olarak görmektedir. Hareketin örgütlülük düzeyi her geçen gün gerilemektedir. Kitle bağları pamuk ipliğine bağlıdır. Kadroların bilinç düzeyi geridir. Örgütlülükleri, tecrübeleri zayıftır. Politik olarak öne çıkanların, Marksizm bilinci geri, Türkiye gerçeğine yaklaşımları hayalcidir. Harcketin ilk darbede tuzla buz olacağı açıktır. Doktor, hep bu gerçekleri öne çıkarır ve eleştirilerini bu temelde sertleştirerek sürdürür.

1969-70'te, genç devrimcilerden bir ekip Doktor'un çevresinde toplanmaya başlar. Kurucu çekirdeğimiz bu ekibin içinden çıkmıştır. Hayat, Doktor'un söylediği doğrultuda akar. Yükselen gençlik hareketi MDD'den kopar, ama bütünlüğünü koruyamaz ve parçalanır. Ekipler arasındaki rekabet keskinleşir. Devletin ve sivil faşistlerin devrimci kanı dökmeye başlaması, devrimci hareketin çevresinde toplanan kesimleri tereddüde ve giderek geriye iter. Hareketin zaten geri olan örgütlülük düzeyi daha da geriler. Bu koşullarda, saldırılara karşı silahlanmak kaçınılmaz olur. İlk önce silahlı banka soygunları gerçekleştiren THKO, Amerikalıları kaçırarak kuruluşunu ilan eder. THKP/C'yi kuracak olanlar, THKO'nun eylemlerini zamansız ve erken çıkışlar olarak görüp çok sert şekilde eleştirirler. THKO'nun eylemleri gençlik içerisinde büyük bir sempati ile karşılanır.

Daha önce THKO'ya sert eleştiriler yöneltenler, hemen benzer eylemler gerçekleştirerek THKP/C'yi ilan ederler.

THKO, THKP/C ve TKP/ML, o zamana kadar Türkiye'de görülmemiş, hatta düşünülmemiş türde örgütlerdir. Bundan dolayı, toplumun tüm kesimlerinde ve Türkiye sathında büyük yankı uyandırırlar. Devlet kısa bir şaşkınlık geçirse de, hemen toparlanıp saldırıya geçer. 71 hareketi büyük bir cürettir. Bir gelenek üzerinden yükselmez. Örgütlenmesi zayıftır. Hatta bir örgütlülükten bile söz edilemez. Daha önemlisi, ideolojik ve politik olarak ağır hatalar içindedir. Buna rağmen, büyük bir sempati kazanır. Burada Türkiye tarihinde ilk olmalarının payı vardır, ama asıl önemlisi, hedef seçimlerinin doğru olmasıdır. Büyük sermaye sahiplerini kaçırdılar ve bankaları hedef aldılar. THKO Amerikalıları kaçırmıştır. THKP/C, İsrail elçisini kaçırmış ve cezalandırmıştır. İsrail elçisinin kaçırılması, 1971'in en önemli eylemidir. TC bu eylemle çılgına dönmüş ve topyekun saldırıya geçmiştir. O zamana kadar "reform kabinesi" ve benzeri lakırdılarla oyalanan 12 Mart, bir anlamda bu eylemden sonra, "Balyoz Harekatı" ile başlamıştır. Bu tam bir kudurganlık halidir. Kendi hukuk sistemlerini açıkça çiğneyerek "kısasa kısas" ve ünlü "makabline şamil" uygulamalarını başlatmışlardır. Devrimci hareket ile direkt ilişkisi olmayan aydın kesimleri dahi hedef alınmıştır. Öyle ki, muhalif düzen aydınları bile cezaevlerine doldurulmuştur. Bu uygulamalarla, toplum terörize edilerek devrimciler yakın çevrelerinden tecrit edilmiştir. Zaten zayıf ve hazırlıksız şekilde başlatılan eylemler, kısa sürede kanlı bir biçimde bastırılmıştır...

12 Mart'ın ilanıyla beraber, hasta olan Doktor'la bağlantı kopmuştur. Doktor'un çevresinde toplananlar, örgütsel ve ideolojik olarak tam şekillenmeden, bir anlamda boşlukta kalmıştır. Bir kısmı afişlerle aranan ve durumu belirsiz olan kadrolar, tamamen korunma amacıyla fabrika semtlerine, şimdi varoş tabir edilen bölgelere çekilmiş ve buralarda kendiliğinden yeni barınma alanları oluşturmuştur. İstanbul merkezinin terk edilmesi hem yakalanmaları önlemiş, hem de gidilen alanlarda

yeni ilişkilerin kurulmasını sağlamıştır. Üstelik böylece, direkt fabrikalarda sınıf ilişkileri kurulmuştur. Bir dönem sonra, varoşlar eksen alınarak örgütlenme çalışmalarına başlanmıştır. Aynı dönemde, THKO'nun ve THKP/C'nin zor durumda olan kadrolarıyla karşılaşılmıştır. Önce dayanışma sergilenerek aranır durumda olanlar güvenli alanlara yerleştirilmiş, ardından siyasal, ideolojik tartışmalar ve yakınlaşma başlamıştır.

71 direnişi, Türkiye zorbalarına bir meydan okumadır, savaş ilanıdır ve bu yanıyla devrimci bir sıçramadır. Ama aynı zamanda kötü bir yenilgidir. 71'in kısa zamanda ezilmesi, bir anlamda Doktor'un yukarıda belirttiğimiz görüşlerinin pratikte doğrulanması olarak anlaşılmıştır. 12 Mart koşullarında bir araya gelen kadrolar için bu kadarı yetmiştir. İdeolojik ve politik olarak iki temel tespitle yola devam etme kararı verilir: İşçi sınıfına gitmek ve yasa dışı bir parti kurmak. Sınıfa dayanan Leninist ve ihtilalci bir parti kurulmadan Türkiye'de hiçbir kalıcı başarı elde edilemez. Bu iki tespit temelinde, eskiden Doktor'un çevresinde olanlarla THKO, THKP/C ve TİP'ten gelenler birleşmiştir. Birleşmenin ideolojik temeli, sınırlı itirazlar olsa da, Dr. H. Kıvılcımlı'nın görüşleridir.

Doktor yoktur. Daha önemlisi, Doktor'un görüşleri de tam olarak bilinmemektedir. Zira bugün bile yazılarının tamamı yayınlanmamıştır. O dönemde piyasada çok fazla kitabı vardır, ama "Yol" serisi başta olmak üzere, en önemli eserleri henüz yayınlanmamıştır. Bu koşullarda, 71'in devrimci özü ve ileri çıkışı doğru olarak değerlendirilememiştir. Daha çok yenilgi yanı öne çıkarılmıştır. 12 Mart öncesini iki ideolojik ve politik eksende değerlendirirsek, TİP'in ileri çıkanları ile THKP/C ve THKO'nun geri kaçanlarının Doktor'un çizgisinde bir araya geldiği söylenebilir. Aralarında tam bir teorik-ideolojik birlik yoktur. Daha önemlisi, teorinin ve ideolojik birliğin önemi kavranmamıştır. Birlik daha çok, 12 Mart'a karşı devrimci dayanışma temelinde yükselen devrimci güven üzerine inşa edilmiştir. Bu son derece olumlu bir başlangıçtır ve önemlidir, ama tek başına yetmemiştir. Nitekim birleşenler, dönemin koşullarına göre pratik ve örgütsel olarak ciddi adımlar

atılmasına, önemli birikimler yaratılmasına rağmen, politik ortamın değişmesi ve tartışmaların başlamasıyla birlikte, önce Doktor üzerinden ikiye, sonra THKP/C'den gelenlerin kopuşmasıyla üçe bölünmüşlerdir.

Birleşenler kısa zamanda Türkiye çapında ve bütün toplum kesimlerinde geniş ilişkiler kazanmıştır. Merkez ve alt organları olan yasa dışı bir parti oluşmuştur, ama henüz birliğin bir tüzüğü ve programı yoktur. Daha önemlisi, henüz partinin adı konmamıştır. Lenin'in "Bir Yoldaşa Mektuplar" broşürü ve RSDİP tüzükleri üzerinden, tüzük tartışmaları yapılır ve örgütlenme bu ilkeler temelinde yürütülmeye çalışılır. Merkeze bağlı işçi, gençlik, yasal çalışma, ordu içinde çalışma ve lojistik (mali ve teknik işler) birimleri oluşturulmuştur. Tüm birimler kendi alanlarında kısa zamanda örgütlenmiştir. Örgütlenme faaliyetinin ekseni işçi sınıfıdır. Sınıfın içinde, bizzat fabrika hücreleri temelinde örgütlenilmiştir. Başta metal, tekstil ve kimya sektörleri olmak üzere, birçok iş kolunda yaygın ilişkiler kurulmuştur. Aynı dönemde, DİSK'e bağlı Basın İş sendikasının kongresinde yönetim alınmıştır. Daha sonra Tekstil Sendikası'nda ve ünlü Maden İş sendikasında merkezleri zorlayacak olan sendikal muhalefetler, bu çalışmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Bahsedilen sendikalarda yürütülen faaliyetler, Türkiye'de çok az görülen kitlesel işçi hareketleridir.

Gençlik faaliyeti de olağanüstü hızlı gelişmiştir. 12 Mart sonrasındaki ilk kitlesel öğrenci gençlik örgütlerinin temeli bu dönemde atılmıştır. ADYÖD (Ankara), İYÖD (İstanbul), İZYÖD (İzmir), AYÖD (Adana), BYÖD (Bursa) dernekleri, gençlik komitemize bağlı gençler tarafından kurulmuştur. Aynı dönemde, mücadele eğilimi gösteren sınırlı sayıdaki aydınla ilişki kurulmuş ve bu sayede, dönemin Türkiye çapında yasal olarak yayınlanan etkili gazetesi Yeni Ortam'daki günlük yazılarla, gür bir sesle devrimci muhalefet sürdürülmüştür. Bu çalışmalar, 12 Mart sonrasının ilk yasal sosyalist dergisi olan İlke'ye ve ilk yasal partisi olan TSİP'e varmıştır. Bu dönemdeki çalışmaların, öğretmen hareketinin kapatılan kitlesel örgütü TÖS'ün yeniden toparlanmasına ve sonrasında

TÖB-DER olarak etkin bir faaliyet yürütülmesine de büyük katkısı olmuştur. Bütün bu faaliyetler, adı konmadan yasa dışı temellerde yürütülmüştür. Birliğin henüz ne adı vardır, ne de tüzük ve programı...

12 Mart kısa zamanda aşıldı. Dünyadaki ve Türkiye'deki nesnel gelişmeler ve konjonktürel siyasal atmosfer öylesine büyük bir devrimci dalga yarattı ki, bu hızlı yükseliş, 1971 devrimci atılımı ve 12 Mart yenilgisi üzerine düşünmeyi ve yaşananlardan dersler çıkarmayı engelledi. Öncüleri ezilmiş, ana kadro gövdesi harpalanmış, yorgun düşmüş ve hızlı yenilginin şokundan kurtulamamış hareket, alttan gelen büyük bir basınçla karşı karşıya kalır. Bu basınç muhasebe yapmayı engeller. Bu durumda, 71'in teorik eleştirisini yapmak ve onun üzerine tartışmak bir yana, o dönemin kaba eksiklikleri hakkında konuşmak bile mümkün olmaz. 71'in öncülerinin kazandığı toplumsal sempati ve yeni genç devrimci kuşak üzerinde oluşan manevi otorite, 12 Mart öncesindekinden çok daha coşkulu, direngen ve kitlesel bir mücadele dalgası ile birleşerek devrimci bir ortam oluşturdu. Az çok deneyimli ve kararlı bir devrimci önderliğin varlığında çok ciddi gelişmelere yol açabilecek bu birikim, 12 Mart yorgunu ve geri çekilme eğilimindeki kadroları inanmadan ileri gitmeye zorladı. Nesnel koşullar itibariyle olabildiğince devrimci olan bu ortamda, devrimci hareketin geriliği ve sorumlu yapısı sebebiyle, son derece sahte, keskin bir küçük burjuva solculuğu geçer akçe haline geldi. 1975'ten itibaren, bu ortam gittikçe derinleşerek harekette en sağlıksız eğilimleri besledi.

71'in Tasfiyesi: Ecevit Hamlesi

Düzen güçleri, bu dönemi son derece akıllı şekilde ve kendi politik hedefleri doğrultusunda yönlendirir. Bir bakıma, kendi aralarında en sert şekilde kapışırken sistemi yükselen devrimci dalgaya karşı olabildiğince esnetirler. Sonrasında yükselecek kitle hareketlerini, devrimci birikimi, sistemin güvenlik kurumlarını bile içine çekecek boyutlardaki sert mücadele dinamiklerini bu adımlarla karşılayacak barajları oluştururlar. Ecevit'in keskin sol çıkışının önemi buradadır.

Devrimci ortama ilk ivmeyi Ecevit şahsında düzen solu verir. Türkiye'deki burjuva siyaset tarihinin en sol söylemiyle piyasaya çıkar. Bu adım çok önemlidir. Devrimci hareketin bu noktada sağlam bir duruş göstermesi geleceği belirleyecek önemdedir, ancak ortam çok farklı rüzgarların etkisine girmiştir.

12 Mart faşizmi, daha çok gerici burjuva saflarındaki çatışmalardan dolayı, oturamadan ve programını uygulayamadan geri çekilmek zorunda kalmıştır. 12 Mart'a ilk muhalefet Ecevit tarafından başlatılır. CHP'nin 12 Mart darbecilerinin kurduğu hükümete katılma kararı alması üzerine genel sekreterlikten istifa eden Ecevit, kısa süre sonra yapılan kongrede İsmet İnönü'yü devirerek CHP genel başkanı olur. Türkiye'deki burjuva siyaset tarihinin en sol söylemiyle piyasaya çıkar. 1960'lar boyunca gelişen ve 71 direnişiyle sonlanan dönemde, sol, tarihinin en ciddi birikimini yaratmıştır. Yenilmiş, ama bir anlamda, toplumun ileri kesimlerinin adalet ve özgürlük beklentilerinin, emekçi kitlelerin sömürüden kurtuluş ve gelecek ideallerinin temsilcisi olmuştur. Türkiye tarihinde ilk defa, devletin dışındaki bir ses toplumsal vicdanın sesi olmuştur. Devrimci hareket farkında değildir, ama Türkiye egemenleri çoktan bu durumun kokusunu almıştır. Karaoğlan imajı ve solun sloganlarıyla, Ecevit sahneye sürülür. Amaç devrimci birikimin önünü kesmektir. Bu, Türkiye'deki burjuva siyasetinin gelişkinliğinin, taktik ustalığının, gerçek anlamda siyasal becerisinin göstergesidir. Bu hamle çok önemlidir. Bu, solun tasfiyesi ve kitlelerin sola dönük umutlarının tırpanlanması, içinin boşaltılması hamlesidir. 12 Mart darbesiyle fiili olarak ezilen, ama ideolojik ve politik olarak oldukça ciddi etkiler bırakan devrimci hareket, bu hamleyle tasfiye sürecine sokulmuştur. 12 Mart sopası istenilen sonucu tam olarak vermediği için, Ecevit'le sol adına kendi alternatiflerini sahneye sürdüler.

12 Mart'tan çıkış bu atmosferde gerçekleşti. Ecevit rüzgarı her tarafı sardı. Dağ taş "Umudumuz Ecevit" sloganlarıyla doldu. Ecevit mitingleri meydanlara sığmaz oldu ve devlet partisi CHP peş peşe tarihinin en büyük seçim zaferlerini

kazandı. Sola yönelim çok güçlüydü. Yukarıda işaret ettiğim gibi, bizim etrafımızda küçümsenmeyecek bir birikim toplanmıştı. O dönemde, şu veya bu biçimde sesi duyulan başka bir eğilim yoktu. Elbette küçük öbekler ve benzeri gruplaşmalar olabilir, ama kitlelere seslenen, yasal ve yasa dışı alanda sesini duyuran kimse yoktu. Devrimci hareketin geçmiş birikimi, kadroların büyük çoğunluğu cezaevlerindeydi. Bu dönemde siyaset yapan tek eğilim bizdik. Yasal bir günlük gazeteyi ve İlke dergisini çıkarıyorduk. Burjuvazinin Ecevit'le sahne almasına karşı kararlı bir ideolojik ve politik tavır sergiledik. Daha sonra kurulan TSİP bu tavrı sürdürdü. Bu, TSİP'in ciddi bir ideolojik artısıdır. Devrimci hareketin neredeyse hiçbir eğilimi bu ideolojik kararlılığı göstermedi. Açık ve gizli CHP kuyrukçuluğu genel eğilim haline geldi. "Sezar'ın hakkı Sezar'a." TSİP'in daha sonra gerilemesinin ve tecrit olmasının önemli sebeplerinden biri, bu doğru ideolojik tavrıdır. Sadece yaptığı yanlışların bedelini ödememiştir. Diğer tüm eğilimler, en radikal çizgide durduğunu iddia edenler dahil, CHP kuyrukçuluğu yapmıştır. CHP'ye faşist diyenler dahi, faydacı bir oportünizmle, çevresinden, mahalli teşkilatlarından, gençlik kollarından çıkmayarak, kendilerinden çok CHP'ye kan taşımışlardır. Daha sonra bu tasfiyeci oportünizmin şampiyonluğunu TKP kapmıştır.

73 Ecevit çıkışı, devrimci hareketin tüm birikiminin ideolojik ve politik tasfiyesinin başlangıcıdır. Ecevit'in devlete direkt hizmetleri de unutulamaz, ama en büyük hizmeti, kurduğu iki uğursuz hükümetle (1974 ve 1977) Türkiye toplumunun ilk defa soldan umut bekleyerek kendisine oy veren geniş kesimlerini, solun ve devrimciliğin mezar kazıcıları olacak olan MHP ve MSP'ye bilinçli olarak itmesidir. Aş, ekmek, adalet bekleyerek arkasında toplanan halk yığınlarını, yıllarla, emekçi düşmanı gözü kara uygulamalarla, demagojisiyle büyük bir moral çöküntüye uğratmış, kitleler akın halinde gerici, faşizan düzen partilerine koşmuştur. Bu, 1960 sonrasındaki solun tasfiyesinin ilk ayağıdır. İkinci ayağını 12 Eylül tamamlamıştır, ama 12 Eylül'ü hazırlayan Ecevit'in

çöküşü olmuştur. Burjuvazi, halk hareketinin 74 sonrasındaki yükselişini adım adım, vezir feda ederek, Ecevit'in siyasal bitişiyle geriye çevirmiştir. Bu, Türkiye burjuvazisinin siyasal başarısı olduğu kadar, devrimci hareketin çok ciddi ideolojik geriliğinin ve politik öngörüsüzlüğünün de göstergesidir.

1975'e Doğru

1974 yılına gelindiğinde 12 Martçılar geri çekilmiş, Ecevit rüzgarıyla yeni bir dönem açılmıştır. İsimsiz faaliyetimiz, yukarıda sözü edilen alanlara ve ilişkilere basarak hızlı bir çıkış yapmamızı sağlamıştır. Bu dönem, aynı zamanda yasa dışı zeminlerimizin aşınmaya başladığı, ideolojik tartışma ve ayrışmaların uç verdiği dönemdir. İsimsizlik o zaman çok önemli görülmüyordu, zira amaç belliydi: Yurt dışı bürosu dışında önemli bir faaliyeti olmayan TKP'nin yeniden kurulması. Aıma bunun bedelini daha sonra pahalıya ödedik.

Kabaca iki tartışma vardı. Bir kesim, hemen yasa dışı örgüt ilanıyla siyasal propagandaya ve faaliyetlere başlayalım diyordu. İkinci eğilim, örgütü ilan etmeden önce birlik yapma taraftarıydı. Birlik, Doktor'dan kalma bir hedefti. Dolayısıyla, herkes bunu aynı şekilde yorumlamasa da, birlik siyasetinde anlaşılıyordu. Politik kesimler, 12 Mart sopasının etkilerini üzerlerinden atamamışlardı, ama toplumsal hareketlilik hızla canlanıyordu. Bizim açımızdan, zaten süren yasal faaliyetler, zorunlu olarak yasal bir sosyalist partiye sıçramayı zorluyordu. Kısa süren tartışmaların ardından bu konuda karara varıldı. Bir kısmımız, yasal partinin yasa dışı partiden sonra kurulmasını savunuyorduk. İkinci bir itiraz noktamız da, eli kulağında olan siyasal afla cezaevlerindeki devrimcilerin çıkmasının beklenmesiydi. Bu konularda herkes anlaşmış gibiydi, ancak gelişmeler bunun böyle olmadığını gösterdi.

Teoriyi ciddiye almama ve birliği koruma adına ideolojik tartışmalardan kaçınma, birliğimizi koruyamadığı gibi, hızlı bölünmelere hizmet etmiştir. İlk tartışmalar Doktor'la ilgiliydi. Bu aşamada, henüz Doktor'un eleştirisi gündemde değildi. Tartışma, onun farklı şekilde yorumlanmasından dolayı, Doktorcu kadrolar arasında ortaya çıktı. O zamanki

adlandırmayla "has Doktorcular", ideolojik ve politik olarak, somut pratik sorunlar dahil her konuda, söylenen her şeye öncelcri itiraz etmeye, giderek de bunları sapma olarak niteleyip eleştirmeye başladılar. Doktor'un söylediklerinin dışında, herhangi bir konuda ortak bir teorik görüş üretilmediği, bir metin kalcme alınmadığı için, tartışmalar başlar başlamaz birliğin ideolojik zemini tuzla buz oldu. Bu ortamda, Doktorcu geleneğin dışından gelenler, kendilerini özgür hissederek ortamı koklamak için sotaya yattılar. Bir anlamda, "has Doktorcular", merkez ve THKP'den gelenlerin oluşturduğu GSB'ciler (Genç Sosyalistler Birliği) olarak, üç ayrı eğilim kopuştan çok önce oluştu. Bunun en zararlı etkisi yasa dışı faaliyetlerimiz üzerinde oldu. Henüz şekillenmekte olan ve yasal ortamın genişlemesiyle zorunlu olarak daralan yasa dışı yapı, neredeyse tamamen tasfiye oldu. Açık alanda kazanılan ilişkiler, mevziler ve yaşanılan yoğun hareketlilik, birbirine karşı sotalanmış eğilimlerin yasa dışı alanlardaki kadrolarını hızla yasal alana çekti. Doğal konumlarından dolayı, yasal faaliyetler büyük oranda merkezcilerin kontrolündeydi.

Bu karmaşa içinde, daha önce cezaevlerindeki devrimcilerin çıkmasını bekleyeceğini ve yasal partinin onlarla birlikte kurulmasını amaçladığını ilan etmiş olan merkez ekibinden bir grup, bir oldubittiyle TSİP'nin kuruluşunu yasal olarak ilan etti. Bu oldubitti, ideolojik birlikten yoksun olan, daha çok 12 Mart koşullarında oluşan güven ilişkilerine dayanan birliği tuzla buz etti. Birliğin tek bağı olan güvenin ortadan kalkmasıyla, ortam her türlü oportünizmin ve grupçuluğun adım adım boy verdiği bir duruma evrildi. Bu gelişmelere rağmen, sınırlı kopuşlar olsa da, üç eğilim de bir müddet daha, faydacı bir temelde TSİP içinde birlikte yürüdü.

Bu sorunlara rağmen, TSİP'in kurulması büyük bir heyecan yarattı. Parti, büyük şehirlerde, başta büyük fabrikalarda çalışan işçilerden olmak üzere, gençlikten, aydınlardan ve esnaflardan ilgi gördü. Anadolu'nun her tarafındaki devrimcilerin akınına uğradı. Her şeye rağmen devrimci ve militan bir pratik faaliyet sürdürüldü. TSİP kurulduktan hemen sonra, TSK, ABD ve

İngiltere'nin gizli desteğiyle, faşist Samson darbesini bahane ederek bağımsız Kıbrıs adasını işgal etti. Şimdi Kürtlere yönelen biçimde, şovenist bir kabarışın her tarafı kapladığı bir durumda, TSİP "Bağımsız Kıbrıs" şiarını atarak kararlı bir tavır koydu. Çıkarmanın akşamında, bütün İstanbul sokaklarını "Bağımsız Kıbrıs, İşgale Hayır" yazılı afişleriyle donattı. Sıkıyönetimin tehdidine rağmen, büyük bir salon toplantısıyla işgali protesto etti. Sendikal mücadelede hala sorun olan, sendika seçme özgürlüğü için Türkiye çapında etkili bir "referandum" kampanyası yürütüldü. Çatışmalı bir sendikal mücadele ve fabrika işgalleri yoğun olarak sürdürüldü. Yukarıda saydığım illerde gençlik dernekleri kuruldu. O zamanki anlayışımıza uygun olarak, komsomol tipi bir örgütlenme olan GSB'nin kuruluşu gerçekleştirildi. Aynı dönemde, sınırı geçen yirmi yedi Kürt köylüsünün Viranşehir'de kurşuna dizilmesi üzerine, sıkıyönetimin yasaklamasına rağmen, Beyazıt Meydanı'nda büyük bir miting yapıldı. Parti binaları basılmış, miting alanı kuşatılmıştı. Panzerler eşliğindeki polis kuşatması yarılarak eylem gerçekleştirildi. Elli yıldır süren 1 Mayıs yasağı, İstanbul'da kitlesel bir salon toplantısıyla ve sonrasında gerçekleştirilen protesto yürüyüşü ile 1975'te kırıldı. Kitlesel bir katılımla, 12 Mart sonrasında ilk kez İstanbul Üniversitesi işgal edildi. Gençlik hareketinin kabuğunu kırmasında ve 12 Mart korkusunun yıkılmasında bu işgal bir dönemeç noktası olmuştur. İstanbul Üniversitesi bir gün ve bir gece boyu işgal edilerek, faşist saldırıda öldürülen devrimci Kerim Yaman'ın cenazesi büyük bir törenle memleketine gönderildi. 12 Mart sonrasındaki gençlik eylemlerinin ilk zirvesi olan ODTÜ Kissinger boykotu, diğer eğilimlerin karşı çıkışına aldırılmadan başarıyla yürütüldü. Aynı yıl, İspanyol faşist devletinin beş devrimciyi mengeneyle boğarak infaz etmesi üzerine, İstanbul'daki İspanya konsolosluğu bir protesto eylemiyle tahrip edildi. Kısa bir bölümünü aktardığım militan eylemlilikler, bir dönem Türkiye çapında sürdürüldü.

Bu yoğun ve sert pratikle birlikte, iç mücadele de kızışarak devam etti. Doktorcu kesim açık ideolojik mücadele

ile, GSB'ciler ise gizli ve entrikacı yöntemlerle TSİP'e gelen kitleyi kazanmaya çalışıyor, aynı çatı altında bu amaçla bulunuyorlardı. Partinin ayakta kalması için gereken hiçbir çabaya katılmadan, orayı bir nevi av alanı olarak kullandılar. Doktorcu kesimin merkeze yönelik ideolojik eleştirilerinde haklı yanlar olduğu, zaten sonradan merkezin Doktor'u reddeden eleştirisi ile ortaya çıkmıştır. Somut olarak, birlik konusundaki eleştirilerinde doğru bir çizgide duruyorlardı, haklıydılar.

TSİP ve bir dönem TKP(B), komünist hareketin birliğini TİP-TSİP-TKP ve Özgürlük Yolu'nun (Kemal Burkay) birliği olarak anlamıştır. Halbuki Doktor, TİP ve TKP'yi açık burjuva sosyalistleri olarak görür ve komünistlerin birliğinin dışına atar.

GSB'ciler ideolojik ve politik olarak sürekli eklektizm içinde oldular. Doktor'un görüşlerini toplu olarak ve çok kolay kabul ettiler, çok kolay reddettiler. Sürekli savruldular. Bir eski cepheci geçmişlerine sallandılar, bir Maoculuğa meylettiler. Neredeyse hiçbir konuda açık bir eleştirileri olmadı. Politik sorunlar karşısında net bir tavır sergilemediler. Sonunda da kapağı TKP'ye attılar.

Devrimci Harekete Sokulan Kanlı Kama:

Perinçek

1974 yılında genel af çıkarıldı ve cezaevindekiler serbest bırakıldı. 1974-75 yıllarına TSİP yılları demek çok yanlış olmaz. Bu tezin irdelenmesi, TSİP'ten çok, özellikle THKO, THKP/C ve TKP/ML geleneklerinin devamcıları açısından önemli ve ilginçtir. TSİP'ten sonra, 12 Mart sonrasında ilk olarak, ultra sol demagojik bir söylemle Türkiye İşçi Köylü Partisi (TİKP) piyasaya çıkar. Diğer eğilimler 12 Mart darbesinin etkisini üzerlerinden atamamıştır. 1974'ten 75'in ikinci yarısına kadar Türkiye sathında bu iki siyasi grup vardır. Neredeyse tüm alanlarda bu iki grup karşı karşıya gelmektedir.

TİKP sahneye çıkıncaya kadar, TSİP'in dünya sosyalist hareketine yaklaşımı, Doktor'un da etkisiyle, bir denge üzerine

kuruludur. TSİP net olarak Sovyetçi çizgidedir, ama Çin ile Arnavutluk'a düşmanca yaklaşmaz ve onları sosyalist ülkeler olarak kabul eder. Bu dengeli yaklaşımın bozulmasında Doğu Perinçek ve TİKP'in saldırgan ve şiirret politikasının etkileri vardır. Perinçek, söylemlerinin başına "Sovyet sosyal emperyalizmi"ni ve "sosyal faşizmi" yerleştirir. Tam anlamıyla, saldırgan, provokatif bir çizgi geliştirmiştir. Türkiye Devrimci Hareketine çok pahalıya mal olan Sovyetçi-Maocu çatışmalarının ilk tohumlarını Doğu Perinçek serpmiştir.

Daha sonra faaliyete başlayan tüm gruplar bu zehirli ortamı hazır buldular. Yalnızca Çin çizgisini, Maoculuğu benimseyenler değil, ortacı eğilimler de bu havanın etkisinde kaldılar. Bu tarihlerde Arnavutluk henüz Maoculuktan ayrı bir çizgi değildi. Sosyal emperyalizm tezini benimseyenlerin tamamı Maocuydu. Tüm Maocu eğilimler ilk eğitimlerini ve alışkanlıklarını Doğu Perinçek'ten aldılar. Daha sonra da, fenere koşan kelebekler misali, bu etki etrafında dönüp durdular. THKO ve THKP/C'nin keskin eylemcilerinin bir bölümü D. Perinçek'e iltihak etti. 1977 yılına kadar da bu etkiden kurtulamadılar. O yıl Çin'in üç dünya teorisi Arnavutluk tarafından reddedilince, ayrı bir odak olarak Arnavutçuluğa yöneldiler.

Bu sahte kamplaşmanın sonraki etkileri düşünüldüğünde, devrimci ortamın nasıl geri olduğu ve devrimcilerin her türlü sürüklenmeye ne kadar açık olduğu ortaya çıkar. Gerçekte Maoculuk, aynı dönemde uluslararası cazibesi yükselen bir akımdır. Türkiye'ye direkt Çin Devrimi'nin özgün kaynaklarıyla gelmemiştir. ABD'den kampus Maoculuğu olarak gelmiştir. Çin ve Mao kaynaklı eserlerden önce, Batı'da basılan broşürlerle gelmiştir. (Türkiye'de, İslamcılar da İslamiyet'i Batılı kaynaklardan öğreniyor.) Avrupacı Marksizme alternatif bir devrim deneyi olmasından önce, tarihsel Rus düşmanlığının üzerine oturmuştur. Devrimci değil, kan davası güden bozguncu bir akım olarak gelmiştir.

Doğu Perinçek, Maocuları, ortacıları ve dahası Sovyetçileri, yani tüm solu istediği şiirret ortama kolaylıkla

sürüklemiştir. Bunda Doğu Perinçek kadar, Sovyetçi kesimlerin de payı vardır. TSİP bir noktaya kadar buna direnmiştir. Uzun süre "sosyal faşizm" saldırılarına aldırmadan işine bakmıştır. Devrimci harekette Fetret Devri TKP'nin sahneye çıkmasıyla açılmıştır. TKP, Doğu Perinçek'ten daha iştahlı biçimde, bu sahte düelloyu kabul ederek "Maocu bozkurtlar" sloganıyla karşı saflarda yerini almıştır. Hem TKP hem TİKP, bu ortamı kızıştırmak için karşılıklı olarak ellerinden geleni yaptılar. Bu sahte çatışma, tüm devrimci ortamı zehirliyor, halk yığınlarının bilincini bulandırıyor, güvensizliği artırıyordu. Ama "sahibinin sesi" iki eğilime de kan taşıdı. TSİP bir müddet buna direndi, ancak Sovyetçilik yarışı veya o zamanki mantıkla, kimin uluslararası hareketi temsil ettiği yarışması Maoculuğa daha fazla saldırmaktan geçtiği için, bu tuzağa düşmekten kurtulamadı. Sonrasında onlarca devrimcinin hayatına mal olan bu kardeş kavgasına sürüklenmesi, 12 Mart'tan çıkışta devrimci hareketin içinde bulunduğu durumu ortaya koymaktadır.

Geri Kaçarken İleri Fırlatılan Solculuk

12 Mart sonrasındaki harekete daha genel bir bakış gerekiyor. 12 Mart kısa sürede gerildi. Ecevit hükümetinin kurulmasıyla politik ortam tamamen değişti. Dünyada esen hava ve içerideki nesnel ortam hızlı bir yükselişi getirdi ve büyük bir devrimci dalga yarattı. 71 çıkışının toplumda yarattığı sempati ve 71'in öncülerinin gençlik üzerindeki muazzam otoritesi, maalesef 71 yenilgisi üzerine sağlıklı değerlendirmeler yapmayı engelledi. 12 Mart sonrasında yükselen bu dalga, başta 71'e sahip çıkan kesimler olmak üzere, herkesi sürükledi. Bu dönemde muhasebe yapan tek kesim olan TSİP yeterince devrimci olamadığı için, ortama göre daha ileri ve doğru şeyler söylemesinin fazla bir etkisi olamadı.

Somut bir durumdur: 12 Mart'tan çıkışta THKO, THKP ve TKP/ML'nin devamcıları yorgun ve yenilginin şokunu üzerlerinden atamamışlardı. Bugün net olarak söyleyebiliriz: TKP/ML dışındaki eğilimler tereddütlüydü, hatta geri çekilme eğilimindeydiler. TKP/ML daha farklı sorunlar yaşamaktaydı, ama geçmiş çizgisine kararlılıkla sarıldığı açıktır. Aynı şey

THKO ve THKP için söylenemez. Nitekim uzun süre, aynı ad ve aynı siyasal çizgide devamcıları çıkmadı. Dönem çok hızlı yükselirken, bu eğilimler siyasal faaliyet yürütmeye 1976'da başlayabildiler. O da sürüklenerek ve dergi adlarıyla...

Genel af sonrası dönem biliniyor. Daha sonra THKO ve THKP'nin mirasçısı olarak ortaya çıkanlar, bu dönemde, yasal parti bir yana, yasal alandaki her türlü mücadeleyi tasfiyecilik olarak görüp reddettiler. Bu ilkesel bir tavırdan çok, pratik faaliyete ürkek yaklaşmak demektir. Önce üniversitelerde kurulan derneklere karşı çıktılar. İYÖD, ADYÖD gibi öğrenci derneklerinin kurulmasını "devrimcileri polise deşifre etme" çabaları olarak gördüler. Önce buralardan uzak durdular. Sonra, ortamın canlılığı ve gençlik kitlelerinin bu derneklere yönelmesi sonucu, ortamı koklayarak ürkekçe bu derneklerde yer aldılar. 12 Mart sonrasının ilk büyük eylemi, siyasal ortamı tümden değiştiren ODTÜ'deki 1975 tarihli Kissinger boykotudur. Bu boykota sert şekilde karşı çıktılar. Karşı propaganda yürüttüler ve açıkça katılımı engellemeye çalıştılar. ODTÜ öğrenci kitlesinin tamamı boykota katılınca, onlar da katılmak zorunda kaldı. Aynı dönemdeki tüm eylemlere ürkekçe yaklaşıyor ve ancak sürüklenerek katılıyorlardı. Alttan çok güçlü ve radikal bir dalga geliyordu ve yönünü 71 devrimciliğine çevirmişti. THKO ve THKP'nin devamcılarını asıl olarak bu dalga sürükledi. Onlar bu dalganın ardından, çok da inanmayarak, bu itmeyle tereddütlerini aşarak, siyaset sahnesine yavaş yavaş ısındılar. Sonra da son hızla bu dalgayı toparlamak için keskinlik yarışına koyuldular.

THKO'nun ve THKP'nin devamcıları, bu örgütlerin ideolojik, politik ve pratik miraslarını ne tam olarak kabul ettiler, ne de reddettiler. En faydacı, en oportünist pozisyonları seçerek, çok kötü bir küçük burjuva keskinlik yarışını başlattılar. THKP'nin devamcısı olma iddiasındaki DY'nin ideolojik konumu bu söylediklerimizi fazlasıyla doğrular. DY, söz olarak Mahir Çayan'ın kesintisiz devrim anlayışını savunur. "Kesintisizler"e hiçbir eleştirisi yoktur, ama pratikte "Kesintisizler"in söylediği hiçbir şeyi yapmaz. Diğer

"Kesintisiz" savunucularının eleştirilerine sadece kitlesel gücünü göstererek yanıt verir. Tam bir demagojiyle, kendisinin doğru çizgide olduğunu iddia eder. Zaman içinde THKP'nin, Mahir Çayan'ın çizgisinin çok uzağına savrulmasına rağmen, THKP'ye en küçük bir eleştiri yöneltme cesaretini gösteremez. DY artık farklı bir çizgidir, ama hala Mahir'in çizgisini devam ettirdiğini iddia eder. Burada sağlıksız olan, DY liderliğininkinden çok, arkasından giden kabarık kadronun durumudur. Bu bir göstergedir. Üstelik yalnızca DY'ye değil, neredeyse bütün eğilimlere dair bir göstergedir. Teoriye ve ideolojiye sakat şekilde yaklaşmanın göstergesidir. Buna göre, teorik ve ideolojik görüşler uygulanmak için değil, rakiplere karşı üstünlük kazanmak içindir.

THKP'nin ve THKO'nun en güçlü devamcıları olan DY ve Halkın Kurtuluşu (HK), gazete adlarıyla siyasal faaliyete başladılar. DY orta yerde THKP/C dururken, bu adı hiç kullanmadı. "Partileşme süreci" dedikleri anlayış, herhangi bir siyasal değerlendirmeden önce, asıl olarak THKP'ye sahip çıktığını iddia ederek başka bir siyasal çizgi izleme oportünizmine kılıf oldu.

HK'nın yaklaşımı daha kıvrımlıdır. HK, 1975 yılında hidayete ererek utangaç Maoculuğunu dillendirmeye başladı ve giderek en keskin Maoculukta demir attı. Maoculukla hiç ilgisi olmamasına rağmen, açık bir oportünizmle THKO'ya sahip çıkmaya devam etti. Bir süre, THKO'yu Marksist-Leninist bir örgüt olarak değerlendirdi. Sonra, THKO'nun "küçük burjuva maceracı" bir örgüt olduğunu ilan etti. Mao'nun ölümü üzerine, gazeteleri "Yolundan dönersek lanet olsun bize Başkan Mao" manşetiyle çıktı. Kısa bir dönemde, kelime anlamıyla bir gecede, topluca hidayete erdiler ve Başkan Mao'yu anti-Marksist, hatta karşı-devrimci ilan ettiler. Bütün bunlar, bir yere kadar, mücadelenin dönemeç noktaları ve sert savrulmalar olarak görülebilir ve böyle eleştirilebilir. Ancak HK'nın yaşadığı zikzaklar bunun çok ötesindedir. Daha sonra siyasal mücadelesine TDKP olarak devam eden bu çizgi, yazdığı tarih değerlendirmesinde, hala hem THKO

döneminde, hem 1975-77 arası Maoculuk döneminde, hem de TDKP döncminde kendisinin Marksist-Leninist çizgiyi temsil ettiğini, dahası biricik doğru çizgi olduğunu iddia etmektedir.

İki kitlesel akım olarak DY ve HK, aynı kulvarda olan diğer eğilimleri de belirlemiş, hatta arkalarından sürüklemiştir. Yukarıda belirttik: 71 çıkışının öncesi yoktur. Daha önce, devrimcilik adına benzeri pratikler tasarlanmamıştır bile ve bu yanıyla, 71 geçmiş bir birikime, tecrübeye dayanmaz. Bir yükseliş ve mücadele döneminin pratiği buraya varmıştır. 71'in devrimci örgütlerinin yepyeni sözleri vardır ve yepyeni işler yapmışlardır. Bu özellikleri, 71'in hatalarını ve eksikliklerini arka plana itmiştir. Hataları değil, bu cüretleri önce gelir. 71'in devrimci değerlendirmesi böyle olmak zorundadır. Aynı suda iki defa yıkanılamayacağı kesindir, ama Türkiye Devrimci Hareketi aynı şeyleri iki defa yaşamıştır. 12 Eylül, bütün farklılıklarına rağmen, on yıl sonraki 12 Mart'tır. Bu tarihlerin bir tarafını oluşturan burjuvazi için, bu iki tarih birbirini tamamlamaktadır. Burjuvazi açısından, 12 Mart'ın eksik bıraktıkları 12 Eylül'de tamamlanmıştır. Devrimci hareket açısından ise, 1974-80 dönemi sadece tekrardır. Bu teze itiraz eden, hareketin bu iki dönemdeki nitelik farkını ortaya koymak veya 74 sonrasının 71'e ne kattığını, 71'in hangi teorik ve pratik eksiklerini tamamladığını göstermek durumundadır. 71'e sahip çıkmak devrimci ve ileri bir tavırdır. Onu olduğu gibi devam ettirmeye çalışmak ise sürüklenmedir. 71'in ders çıkarabileceği bir öncesi yoktur. Sonrakiler içinse 71 bir gerçektir. Devamcılar tıpkı mirasyedi gibi davranmıştır. 71'de hata olan sonrasında günahtır.

1971 devrimciliği ve 12 Mart yenilgisi ciddi olaylardır ve bu ciddiyete uygun şekilde değerlendirilmelidir. Ancak 71'i tekrar etmeye veya aynen devam ettirmeye kalkışanlar gayriciddidir. 71'in doğru şekilde değerlendirilmesi, esas olarak yenilginin hemen sonrasında çok önemliydi, ama bu yapılamadı. 71 çıkışı, ileri ve geri yanlarıyla devrimci bir muhasebenin konusu olamadı. 71'i sol sapma olarak eleştirenler onun devrimci yanını görmediler. 71'in devrimci bir çıkış,

daha da önemlisi devrimci bir kopuş olduğunu görenler, onun ağır hatalarını ve eksiklerini göremediler.

Devrimci hareket 1971'den öğrenemedi. Ondan doğru sonuçlar çıkaramadı. Öğrenilmeyince, onu tekrar etmek kaçınılmaz hale geldi. Tekrarı imkansız olduğu için de 12 Eylül kader haline geldi. 12 Mart yenilgisiyle hesaplaşmak ne anlama geliyor? 71 çıkışı hem Türkiye zorbalarına bir savaş ilanı ve bu yanıyla büyük bir devrimci cüret, hem de çok kötü bir yenilgidir. Bu yanıyla, savaşmak isteyenlerin, savaşın ne demek olduğunu kavramaları gerekir. Daha doğrusu, savaşı ciddiye alınaları gerekir. 12 Mart ve 71 devrimciliğiyle hesaplaşmak, reformcu düzen solcularının değil, savaşmak isteyen devrimcilerin görevidir. Devrimci savaş iddiasında ciddi olanlar bundan kaçamazlar.

12 Mart'ta niçin yenildik? Dahası, nasıl bu kadar hızlı ve kolay yenildik? Bu sorulara verilecck cevaplar mücadelenin sonraki dönemleri açısından çok önemliydi. Kiminle aşık atıyorduk? Düşman kimdi? Bu yenilgiden en azından bu soruların cevabını öğrenmeliydik. Bundan sonra mücadele nasıl bir seyir izleyecek? Halk kitlelerinin durumu, düşman güçlerinin durumu... Bu sorular üzerinden uzun boylu bir muhasebe yapılmadan çıkılacak yolun aynı veya benzer bir yere çıkacağı neredeyse kesindir ve maalesef böyle olmuştur. 71'in devamcıları, bu soruları ve sorunları görmekten uzak oldukları için aynı mukadderattan kurtulamamışlardır. Devamcılar, maalesef 71'e yalnızca övgü dizmekle yetinmiştir. 71, devamcılarından daha çok halka mal olmuştur ve övgüye hiç ihtiyacı olmadığı açıktır. 12 Eylül'e kadar, dağa taşa sürekli "Kurtuluşa kadar savaş", "Yaşasın halk savaşı" sloganları yazıldı. 12 Eylül'deyse, sadece tek tek direnenlerin, çatışmalarda ölenlerin sıktıkları kurşunlar vardı. Örgütlü olarak tek kurşun atılmadı. 12 Eylül'de görüldü ki, bu sloganları yazanlar, kitlelerin, kendilerinin ve savaşın anlamını hiç kavramamışlar.

71 devrimciliğinin karakteri küçük burjuva devrimciliğidir. Bu, "işçiler az, aydınlar çok" gibi bir mantıktan değil, bahsedilen örgütlerin teorik, siyasal, örgütsel tutumlarından

kaynaklanır. Burada söylediklerimizin, devrimci harekette dönem dönem depreşen ve giderek birçok yapıda kalıcılık kazanan sınıfçı eleştirilerle ilgisi yok. Hareketin küçük burjuva karakterinin görülmesi ayrı, küçük burjuva maceracılığı ve "Sınıfı göremediler" eleştirileriyle reformizmin yüceltilmesi ayrıdır. Böylesi dönemler çok öğreticidir ve dersleri kulaklara küpe olur. Nasıl öğrenilirse öyle kalır.

71, halen kurtulamadığımız birçok hastalığın da kaynağıdır. Örgütler arası çatışmaları da içine alan ilkesiz rekabet, grupçuluk, bölünme, teorinin küçümsenmesi, yüzeysellik, ülke gerçeklerinden ve halk gerçekliğinden kopukluk, dışarıdan devrim stratejisi ithal etmek, bunu örgüte ve siyasal faaliyetlere yansıtmak... Bunlar ve bunlara eklenebilecek birçok yanlış ve alışkanlık, 71'den kalma hastalıklardır. Nitekim sonrasında, tüm bunların ağır bedelleri olmuştur. Herkes tuttuğu konumu ve bulunduğu yeri esas almıştır. Ayaklanma diyen gerillayı, gerilla diyen diğer mücadele yöntemlerini rcddetmiştir. Yasa dışı çalışan yasal mücadeleyi küçümsemiş, yasal çalışanlar gizli faaliyetten ölümüne korkmuştur. Devrimin can alıcı sorunları ve ödevleri karşı karşıya konulmuştur. Her örgüt bu görevlerin bir yanını öne çıkarmıştır. Bundan dolayı tek ayaklıdır, eksiklidir. Gerçek savaş gelip çattığında, 12 Eylül'de, herkes olduğu yerde çakılıp kalmıştır.

TKP Tasfiyeciliğinin Piyasaya Çıkışı

1975 dünyada önemli bir dönemcçtir. Bir anlamda, sosyalist blokun çöküşten önceki son atılımıdır. Büyük Vietnam mücadelesi başarıya ulaşmış, ABD ciddi bir yenilgi almıştır. Portekiz'de faşizm yıkılırken Sovyetçi PKP devrimin başını çekmektedir. Bunun sonucunda, Afrika'daki Portekiz sömürgeleri olan Angola, Mozambik ve Gine-Bissao'da Marksist gerilla hareketleri iktidar olur. Dünyadaki diğer gelişmelerle, Sovyetler Birliği'nin prestiji çok yükselir. Filistin mücadelesi başta olmak üzere, birçok benzeri mücadele politik olarak Sovyet etkisine girer.

1975 yılı ortalarında, bu rüzgarı arkasına alan mülteci TKP sahneye çıkmıştır. TKP, bu dış rüzgarın yanında, içerideki

iki gelişmeyle beraber hızla yükselmeye başlar. Birinci beslenme alanı CHP kuyrukçuluğudur. Başta sendikalar olmak üzere, bütün kitle örgütlerine devrimciler hakimdir. Örgütlerin tabanıysa, yükselen CHP ve Ecevit rüzgarının etkisi altındadır. TKP, CHP'ye "ulusal güç birliği" önerir. DİSK içinde yükselen devrimci birikimden korkuya kapılan sendika bürokrasisi, bunu can simidi gibi görür ve Kemal Türkler ekibi bir gecede "komünist" olup TKP ile işbirliği yapar. DİSK'teki bu avantajı TKP iyi kullanır. 12 Mart yenilgisi, aynı dönemde, solda sağlıksız bir işçiciliği güçlendirmiştir. TKP önce DİSK'te, sonra buradan kazandığı "işçi sınıfı partisi" prestijiyle tüm demokratik mücadele örgütlerinde, CHP desteğiyle hızlı bir tasfiyeciliği başlatır. Bilinçli olarak, tüm siyasi faaliyetini CHP ile aynılaştırarak sürdürür. CHP'nin desteğiyle, sonradan kardeş parti olarak birlik yapacağı TİP dahil, tüm devrimci kesimleri süreç içinde DİSK'ten tasfiye eder. DİSK'in TKP dönemi, DİSK'in bitişinin başlangıcıdır. Aynı zamanda, işçi hareketindeki bir dönemin kapanışıdır. TKP, böylece kendi tasfiyesinin de yolarını döşemiş olur. Nitekim en güçlü göründüğü dönemde, diğer devrimcileri tasfiye etmek için yükselttiği CHP eliyle, DİSK'ten tasfiye edilir.

CHP kuyrukçuluğunda ve tasfiyecilikte TKP'nin bıraktığı boşluğu DY doldurmuştur. Her iki akım da kulvarlarında köşe taşları konumundadır ve 1960-70 arasındaki devrimci birikimi elbirliğiyle CHP'ye taşımışlardır. DY, pragmatizm ve sol lafazanlıkla arkasında topladığı devrimci ve radikal birikimi, olabilecek en oportünist politikalarla düzenin içine çeker. TKP'nin tasfiyeciliği yalnızca işçi sınıfı ile sınırlı kalmadı. TKP, diğer kitle örgütlerinde de aynı uğursuz rolü oynadı. Gizli komünist parti edasıyla kitle örgütlerini ele geçirdi ve bunun için devrimcilere karşı CHP'lilerle ittifak yaptı. Aslında ittifaktan öte, komünizm maskesiyle CHP'lileri bu örgütlerin yönetimine taşıdı. İdeolojik ve politik olarak, CHP'yi desteklemeyi temel politika haline getirdi. DY, aynı rolü devrimci ve radikal gençlik kesimlerinde, sol lafazanlıkla oynadı. DY 12 Mart yorgunudur. Yükselen radikal birikimin itmesiyle, inanmadan

ileri fırlar. Sözü ayrı, özü ayrıdır. Söylediklerine inanmaz. 71'in devrimci yönde ilerletilmesinin önünde engel olmuştur. TKP gibi açık CHP kuyrukçuluğu yapmaz. Keskin sloganlar atar, ama CHP'nin kuyruğundan ayrılmaz.

Özetle, TKP ve DY, 12 Eylül'de uzlaşmak için ne gerekiyorsa yaptılar. DY soldan gençlik içinde, TKP sağdan sendikalar ve kitle örgütlerinde gelişen devrimci birikimi barajladı. Devrimci hareketin etrafındaki kitlelerin ana gövdesini bu iki eğilim kontrol etmekteydi. Bunlar arasında fazla fark yoktu. Birbirlerinin ters yüzü gibiydiler. Her ikisi de Batıcı, laik cenahta yer alıyordu. Modernist ve Aydınlanmacıydılar. İki eğilim de söylediklerinden farklı şeyler yaptı. Biri devrimci, diğeri komünist değildi. DY gençlik içinde belirleyiciydi ve boşluğunu İGD dolduruyordu. TKP işçi kesiminde hakimdi ve boşluğunu DY dolduruyordu. Aydınlar her ikisinde de belirleyici ve yoğun şekilde bulunuyordu.

Onların Arnavutlukçu cephedeki izdüşümü, sonradan TDKP olan HK'dır. HK'yı da DY gibi, dipten gelen dalga ileri itmiştir. 12 Mart yorgunudur ve onun sağlıksız ürünüdür. Kendi kulvarında TKP ve DY'ninkine benzer roller oynar.

DY ile ilgili teorik, ideolojik ve politik eleştirilerimizi yukarıda belirttik. Ancak DY, buraya kadar söylenenlerden ibaret değildir. DY tartışmasız Türkiye'nin en yaygın ve kitlesel hareketidir. Coğrafi olarak olduğu gibi, toplumsal olarak da yaygın ve kapsayıcıdır. Türkiye'nin her tarafına, en gerici yörelere kadar yayılmıştır. Türkiye muhafazakarlığının kalelerinde, gericiliğin merkezlerinde, Anadolu'nun ücra köşelerinde DY vardır. Aleviler içinde olduğu gibi, Sünni kesimler içinde de yayılabilmiştir. Devrimci hareket içindeki en Türkiyeli harekettir. Yaygınlığının sebeplerinden biri bu özelliğidir, ama aynı zamanda, belkemiksizliğini de buradan alır. Bizim uzun zamandır yaptığımız Türkiyelilik, yerellik vurgularımız bundan farklıdır. Türkiye gerçeklerini kavrama, Türkiye halkını tanıma ile Türkiye halkına benzeme birbirinden farklı olgulardır. Bir toplumu değiştirmek için onu tanımakla ona benzemek gibi...

1976-80 arasında süren anti-faşist mücadelenin ana omurgası da DY'dir. Kitleselliğinin ikinci kaynağı bu mücadeleci yanıdır. Sivil faşistlere karşı mücadelede militan ve coşkuludur. Ama devlet karşısındaki tutumu için aynı şey söylenemez. Bilinçli olarak devletle karşı karşıya gelmekten kaçınmıştır. Sivil faşistlere karşı mücadelede kazandığı kitleselliği ve prestiji kendi soluna baraj örmek için ustaca kullanmıştır. 71'i sahiplenerek geri kaçmış, bunu sivil faşistlere karşı mücadeleyle perdelemiştir. Hem daha ileri devrimci görevlerin ve hazırlıkların yapılmasını engellemiş, hem de kendi dışında bu görevlere soyunanları yanlışa zorlamıştır. Marksizmle ilişkisi yüzeyseldir, ama dogmatik değildir. İdeolojik olarak pragmatisttir. Bütün bunlara rağmen, DY saflarında sayıları bine ulaşan devrimci militan şehit düşmüştür.

TKP(R) Dönemi

Bu gelişmeler TSİP'i dışarıdan ve içeriden sarsmaya başlar. Yasa dışı yapısı dağılmış olan merkez, bu koşullarda, bir yandan yasa dışı zeminini inşa etmek için, öbür yandan, mevcut örgütlü ilişkilerini koruma ve siyasal faaliyetini devam ettirme zorunluluğuyla kongre topladı ve Şubat 1975 tarihli bir bildiriyle TKP(R)'nin kuruluşunu ilan etti. Bu gelişme, aynı zamanda adı konmamış birliğin sonu oldu. Önce Doktorcular TSİP'ten ayrıldı. Zaten ayrı bir hizip olan GSB'ciler, gençlik örgütüne ve etkili oldukları teşkilatlara çekildiler. TKP(R), ilk olarak TSİP içindeki ilişkilerini merkezileştirdi.

TKP'nin yurt dışından yayın yapan radyosu, TKP(R)'nin polisin kurduğu bir ajan örgüt olduğunu ilan etti. Bu, başta hareketin tümü tarafından şiddetli bir tepkiyle karşılansa da, etkileri kısa zamanda ortaya çıktı. TKP'nin saldırıları sonucu, önce harekete TİP'ten katılanlar çeşitli bahanelerle TKP(R)'den ayrıldı ve TSİP içine çekildiler. Sonra, onları başkaları takip etti. Zaman içinde, TSİP yöneticilerinin çoğu TKP(R) ile aralarına mesafe koymaya başladı.

TKP, ilk birikimini TSİP çevresinden derlemeye başladı. Sovyet desteği veya SBKP'nin TKP'yi tanıması, TKP'nin DİSK'teki atağı ve bunlara ek olarak, TSİP merkezinin kararlı

bir tavır koyamaması, TSİP tabanının hızla TKP'ye kaymasına sebep oldu. Aynı dönemde, "enternasyonal ilişki" adına, elçilikler devreye girerek TSİP yöneticilerini kuşatmaya aldılar. 1976 yılında diğer örgütler de şu veya bu biçimde sahaya indi ve siyasal ortam hızla ısınmaya başladı. Tamamen siyasal çaresizliğin bir sonucu olarak, TSİP ve TKP(R) Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın görüşlerini Marksizm dışı ilan eden bir eleştiri yayınladı. Bu, TSİP içindeki TKP'ye dönük eğilimlerinin önünü açtı. TKP, hareketi polis ve ajan örgütü ilan etmesine rağmen, TSİP yöneticileri TKP ile birlik amacını sürdürdü. Bu süreç, TSİP yönetimindeki çoğunluğun TKP(R)'yi feshetme kararı almasıyla sonuçlandı. "R"nin işlevsizliği dahil, fesih gerekçesi olarak söylenenleri tartışmak bile gereksiz. Tam da TSİP II. Kongresi'nde bir yöneticinin söylediği gibi, "R, TSİP içinde bir urdur. Habis bir ur..." TKP ile birlik yapabilmek ve Sovyet ilgisine mahzar olabilmek için bu urun kesilip atılması gerekmekteydi. TSİP bunu yaptı ve bu "ur"dan kurtuldu. Bu sayededir ki, en sonunda muradına ererek TKP ile birleşti. TKP, kendisiyle birleşenlerle birlikte, kısa zamanda kendisini mevta durumuna sokup tümden tasfiyeyi gerçekleştirdi.

Buraya kadar söylenenlerden sonra, kısa başlıklarla, bir TSİP değerlendirmesi yapmak gerekiyor. Tekrar edersek... TSİP, 12 Mart yenilgisi döneminde, yeni ve birlikçi bir eğilim olarak doğdu. Doğuş koşullarının etkisiyle, ikili bir anlayışı, hem 12 Mart darbesine karşı devrimci bir direnişi, hem de geriye kaçış eğilimlerini içinde barındırdı. 1974 yılı itibariyle, Türkiye'de temel Marksist kavramların yayılmasında etkili oldu. CHP'ye karşı sosyalizmin bağımsızlığına titizlik gösterdi. Bunlar ve ilave edilebilecek başka artılarıyla birlikte, TSİP, Türkiye Devrimci Hareketinde sağ ve reformcu bir eğilimi temsil etmektedir. Devrimci ve direnişçi yanları zayıftır. Türkiye'deki yerli damarlara yaslanmasına rağmen, Avrupa merkezci ve modernisttir. Bundan dolayı, sistemdeki yarılmada laik kesimlerin etki alanında kalmıştır. Dr. H. Kıvılcımlı'dan koparak tek özgün yanını da kaybetmiş ve reformist kanadın sıradan, etkisiz bir parçası haline gelmiştir. Bu özelikleriyle,

1974-75 yıllarında önüne çıkan fırsatı değerlendirememiş, kendisine yönelen büyük birikimi heba etmiştir. 12 Mart sonrasındaki coşkulu ve radikal yükseliş, az çok kararlı bir tavırla karşılanabilseydi, sonrasındaki kör gidiş engellenebilir, yeni ve farklı bir süreç başlayabilirdi.

Konsolidasyon Dönemi

TKP(R)'yi feshetme kararına karşı çıkanlar 1977 sonlarında TSİP merkez yönetiminden atıldı. Gençlik örgütü SGB'nin ana gövdesi, TSIP'in neredeyse bütün etkili il yönetimleri ve üyelerinin çoğunluğu ayrılmıştı. TSİP'te yalnızca öğretmen örgütlenmesi içindeki kadrolar kalmıştı ve TSİP, daha sonraki tüm faaliyetini bu kesime yaslanarak sürdürdü.

TKP(R), kopuştan hemen sonra, kapsamlı bir durum değerlendirmesi yaparak tüzük ve program tartışmalarına başladı. Örgütün 12 Mart'tan 1977'ye kadar geçen dönemdeki konumuna ilişkin, kabaca şu tespitler ve değerlendirmeler yapıldı: "Devrimci teori olmadan devrimci pratik olmaz." Teoriye önem verilmemiştir... Bu tespitin gereğini yerine getirmek için, başta Türkiye tahlillerine yoğunlaşılarak, program hazırlığına girişildi. Asıl hata, yasa dışı, ihtilalci bir parti yaratamamak olarak değerlendirildi. Türkiye Devrimci Hareketine radikal ve reformist küçük burjuva devrimciliğinin hakim olduğu ve işçi sınıfına dayanmak, fabrikaları temel almak gerektiği belirlendi. Bütün faaliyetler şu iki hedefe bağlandı: Teoride devrimcileşmek ve Leninist yeraltı örgütünün sanayi proletaryası temelinde yeniden inşası. Bir yanıyla taktiği aşan, stratejik boyut kazanan bu hedefler için, literatürde çeşitli yerlerde geçen "konsolidasyon" taktiği benimsendi. Bu dönem konsolidasyon dönemi olarak adlandırıldı. Konsolidasyon, klasik komünist partilerde ve Lenin'de, örgütsel ve ideolojik pekişme, sağlamlaşma olarak ve özel dönemler için kullanılmaktadır.

Konsolidasyonla birlikte, gençlik hareketi dışında, bütün pratik faaliyetlerden çekilindi. Sadece kendisini dayatan zorunlu faaliyetler sürdürüldü. Karar çekilme yönünde değildi,

ancak uygulama buraya varmıştır. Sakatlık, tercüme bir kelimeyle (konsolidasyon) yola çıkmakla başladı. Hayalcilik, daha kötüsü devrimci örgüt inşasını sınıf mücadelesinin dışında gerçekleştirme arayışı söz konusuydu. Yasa dışı devrimci bir yapı için teknik ve taktik ustalık gereklidir. Ciddi bir hazırlık süreci de zorunludur, ama bunlar yeterli değildir ve devrimci bir örgüt, asıl olarak bunların üzerinden değil, pratikte kararlı ve dişe diş bir mücadeleyle yaratılabilir. Devrimci mücadelede dönem dönem geri çekilmeler olabilir ve bunlar, gereken yerde, doğru biçimde değerlendirildiğinde, büyük sıçramaların dayanağı olur.

Konsolidasyon şöyle bir mantığın üzerine oturmuştur: Türkiye'de devrim mücadelesi çok uzun ve sert geçecektir. Fabrikalarda temel kazılacak, devrimci teoriyle silahlanılacak, düşmanın sökemeyeceği ve uzanamayacağı bir yer altı örgütü inşa edilecek ve bu temellere dayanılarak büyük bir çıkış yapılacak. Ancak dönem buna uygun değildir. 1977, bütün toplum kesimlerinin Türkiye tarihindeki en hareketli yükseliş dönemidir. Varlık yokluk anlamında, bütün güçleriyle kavgaya atıldığı bir dönemdir veya bu dönem, bütün örgütlerin örgüt denilebilecek bir kitleselliğe kavuştuğu, kadrolaşmasını hızlandırdığı, pratik mücadelede ve kitle ilişkilerinde olabildiği kadar ustalaştığı ve ileri fırladığı bir dönemdir. Bir anlamda, Türkiye'deki devrimci örgütler bu dönemde (1976-77) yeniden kuruldu denilebilir. Biz bu dönemde, yeraltında sağlam bir örgüt inşa etme hayaliyle uğraşmayı başa aldık.

Bu temel yanlışa rağmen, konsolidasyonun kazandırdıkları da küçümsenecek boyutlarda değildir. Program ve tüzük taslakları yayınlanıp tartışılmıştır. Türkiye'de devrimin yolu ve sınıfların mevzilenmesi, devrimin karakteri ve ittifakları üzerine uzun tartışmalar yapılmıştır. Tartışma konularından biri de Kürdistan sorunudur. Bu tartışmalar sonucu, Dr. H. Kıvılcımlı'nın da etkisiyle, Kürdistan'ın sömürge olduğu 1978 yılında karar altına alınmıştır. Türkiye Devrimci Hareketinde, yalnızca Kurtuluş Sosyalist Dergi çevresi bu tespiti daha önce kabul etmişti.

Anti-Faşist Mücadele ve Sorunlar (1976-80)

Aynı dönemde anti-faşist mücadele keskinleşmiş ve bütün Türkiye sathına yayılmıştır. Türkiye, bir boydan bir boya, devrimciler ve faşistler olarak saflaşmıştır. Büyük şehirler başta olmak üzere, taşra vilayetleri, ilçeler, hatta birçok yerde köyler iki kampa ayrılarak çatışma alanına dönmüştür. 12 Mart sonrasında devrimci hareketin her alanda hızla yükselmeye ve kitleselleşmeye başlamasıyla, MHP de saldırıya geçmiştir. 12 Mart öncesinde olduğu gibi, çatışma MHP tarafından açık devlet desteğinde yürütülmüştür. Faşist saldırılara karşı direnmek ve karşı saldırıya geçmek, doğruluğu veya yanlışlığından önce, varlık yokluk sorunuydu. Hemen her adımda, her alan ve bölgede tüm devrimci faaliyetleri ezmek, yok etmek üzere saldırıyorlardı. Silahla ve gözü dönmüş bir kan dökücülükle saldırıyorlardı. Bu yalnız kör bir saldırı değildi. Siyasal olarak düşünülüp kararlaştırılmış ve stratejik bir hedefe, sokağa hakim olmaya yönelik bir saldırıydı. Bu anlamda, karşı koymak, karşı saldırılar örgütlemek, sokağı faşizme terk etmemek, devrimci mücadele açısından zorunluydu. 1974 sonrasındaki keskin ve sert anti-faşist mücadele, devrimci hareketi kitleselleştiren ve militanlaştıran en önemli faktördür.

Bu tespitler yapıldıktan sonra, 1974-80 arasındaki anti-faşist mücadele çeşitli yönlerden devrimci bir eleştiriye tabi tutulmalıdır. Bu dönemdeki anti-faşist mücadele üzerine, 12 Eylül sonrasında çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır. "Genel olarak devlete değil, sivil faşistlere kilitlendik" diyen ve bu yanıyla solda durur gibi gözükenlerden tutalım, "Faşizmi yenecek olan işçi sınıfıdır. Faşistlerle düello etmektense, sınıf örgütlenmeliydi" diyen sağ eleştiricilere kadar, tüm eleştirilerin haklı yanları olabilir, ama bunların hem pratik bir değeri yoktur, hem de sorun daha kapsamlıdır. Bir anlamda, bugünkü tecrit durumunun önemli bir sebebi burada yatmaktadır. Devrimci hareket hem sokakları faşistlere terk etmemeli, hem de kendisini belli alanlara sıkışmaya zorlayan tuzakları bozabilmeliydi.

Türkiye oligarşisi, yükselen devrimci harekete karşı, Türkiye emekçilerini etkileyen iki gelenceksel akımı, İslam'ı

ve milliyetçiliği örgütleyerek başarılı bir yönetim göstermiştir. Başarısı bununla sınırlı kalmamış, toplumsal mücadeleyi karşıt kamplarda saflaştırılarak kendini hakem pozisyonuna sokmuştur. Sokaklarda birileri çatışırken asıl düşman bu çatışmalardan azade bir yerde duruyor. Üstelik kendisini bu kör dövüşünü engelleyecek tek alternatif haline getiriyor. Çatışmanın bir tarafı olan devrimci hareket, bu durumun politik anlamını doğru algılatmak için yapması gerekenleri hiç kavramadığından, devlet bu adımla kendisine karşı gelişebilecek tüm toplumsal-siyasal akımları felç etmiş ve kendisinin vazgeçilmezliğini, devrimci hareketin arkasından gelenler dahil, toplumun geniş kesimlerine benimsetmiştir.

Devrimci hareketin Batıcı, modernist kimliğinin ve yeni şekillenmekte oluşunun getirdiği zaafların da etkisiyle, İslamiyet ve milliyetçilik ekseninde örgütlenenler kitlelerle daha kolay ve daha derin bağlar kurdular. Sermayenin ve devletin desteğinin bunların gelişmesindeki rolü unutulmamalıdır. Devrimci hareketin sürekli sert saldırılar altında olması, eşyanın tabiatı gereğidir. Ancak bütün bunlar, asıl sorunun devrimci hareketin eksikliklerinden kaynaklandığı gerçeğini unutturmamalıdır. Kitleler önünde mücadeleye girmeye başlayan devrimci harekete karşı, sistem ideolojik ve politik bir adım atmıştır. Yükselen sınıfsal ve anti-emperyalist uyanışa karşı, yoksulların bir kesimini örgütlemiş ve onu karşı-devrimci bir konuma getirmiştir. Bunun için, tarihsel ve toplumsal derinlikleri olan İslam ve milliyetçilik eğilimlerini kullanmıştır. Bunda da oldukça başarılı olmuş ve geniş yoksul kesimlerini sistemin çıkarları için savaşan, kendilerine yabancılaşan güçlere dönüştürmüştür.

1960'lara gelirken devrimci hareket yeniden doğdu. Türkiye egemenleri, hareketin karşısına bizzat yoksulların içinde örgütlediği siyasal İslam'ı ve siyasal Türkçülüğü çıkararak şu anda kendi sistemini de zorlayan iki temel akım yarattı. Bir MHP'yi yarattılar, bir de şimdi AKP'ye dönüşen akımı yarattılar. NATO politikaları, yeşil kuşak politikaları doğrultusunda, emperyalizmle beraber bu iki kitlesel siyasi

akımı yarattılar. Bu temel bir şeydir. Bu iki akım da bizim yenilgimizin üzcrine kurulmuştur. Altmışların ikinci yarısında, Erbakan da, Türkeş de yeni piyasaya sürülmüştü. Arkalarındaki devlet ve scrmaye desteğine rağmen, hemen hiç bir alanda devrimci güçlerle boy ölçüşecek durumda değildiler. Evet, fiziki olarak ağır bir kırım yaşadık, ama temel yenilgimiz bu değildir. Kesilen sakal daha gür çıkar. Devrimci hareketin asıl yenilgisi ideolojiktir. Bugünkü kahrolası yabancılaşmanın altında bu yatıyor. İdeolojik mücadeleyi toplumu değiştirme olarak, burjuva ideolojileriyle mücadele olarak anlamadığımız, başka türlü anladığımız için, bizim boş bıraktığımız alanları bu akımlarla doldurdular.

1974 sonrasında, başat mücadele alanı hale gelen anti-faşist mücadele, devrimci hareketi hızla kitleselleştirirken daha hızlı ve daha büyük boyutlarda tecrit ediyordu. Mevcut tecrit durumu ta o zamanlardan ve yanlış saflaşmadan kaynaklanmaktadır. Bugünkü öldürücü sonuçlarını, o zamanın sıcak mücadelesinin içinde maalcscf fark edemedik. Faşizme ve MHP'ye karşı mücadele, bir yanıyla Alevi-Sünni saflaşması üzerinden yürüdü. Devlet ve MHP, o gün için bunun böyle anlaşılmasını kendileri açısından uygun gördüler. Devrimci hareket bu durumu fark etmedi. Fark etmiş olsa bile, bu durumu bozmak için bir taktik veya politika geliştirmedi. Tersine, kötü bir faydacılıkla, kolay olanın peşine takılıp sürüklendi. Hatta örgütler arası rekabet ve güç olma yarışı temelinde, Alevileri örgütleme kolaycılığını sonuna kadar kullandı.

Geçmiş anti-faşist mücadeleyi, Alevi-Sünni çatışması olarak veya yalnızca bu eksende yürüyen bir çatışma olarak görmek yanlıştır. Daha geniş bir eksene oturduğu açıktır. Sünni kesimlerden de anti-faşist mücadeleye katılan oldukça önemli bir kesim vardır. Bu gerçek, devrimciler uygun politika ve taktikler geliştirebilselerdi, egemenlerin yansıttığı Alevi-Sünni çatışmasının aşılabileccğini göstermektedir. Maalesef devrimciler, asıl olarak Sünni emekçilere dönük, Batıcı, Aydınlanmacı anlayışlarından kaynaklanan, önyargılarından ve sol içi rekabette kolay güç toplama mantığından

kurtulamayarak, devrim mücadelesinin uzun vadeli görev ve sorumluluklarını kavrayamayarak, bu yanlış saflaşmaya hizmet etmiştir. Anti-faşist mücadele, Alevilik-Sünnilik çelişkisi temelinde yaygınlaştı. Devrimcilerin cumhuriyetçi, Batıcı, burjuva ve aydın orta sınıf kimliği de bunu derinleştirdi.

12 Eylül öncesindeki anti-faşist mücadele, bir anlamda devletin hakemliğinde veya kontrolünde, yoksul Türk ve Sünni kesimlerle çatışma gibidir. Daha doğrusu, Türkiye toplumunun ana gövdesini oluşturan Türk ve Sünni kesim, 1974-80 arasındaki sert çatışmaları böyle okumuş ve bilincine böyle kaydetmiştir. 1974 sonrasının anti-faşist mücadelesi, devrimci örgütleri kitleselleştirirken, aynı zamanda köy, kasaba ve büyük şehir varoşlarını dolduran kitleleri sağ, İslamcı, muhafazakar eğilimlere itmiş ve onları daha fazla kitleselleştirmiştir. Solu, toplumun ana gövdesini oluşturan Sünni emekçilere yabancılaştırmıştır. Başka sebeplerle birlikte, bugünkü tecridin arkasında bu hatalar yatıyor. Geçmiş yaşanmış ve bitmiş olmuyor. Denildiği gibi, bütün yanlışları ve tortularıyla yaşayanların omuzlarına yükleniyor.

12 Eylül'e Doğru Devrimci Hareket

TKP(B)'nin yanlış konsolidasyon taktiğinden çıkması 1979 yılını buldu. Bu dönem boyunca, çabalar asıl olarak bir yeraltı örgütünün inşasına harcandı. Doğrularla yanlışların iç içe olduğu bir süreç yaşandı. Pratikte bütün örgütlerin yaptığı gibi, legal olarak rahatlıkla yürütülebilecek bir yığın iş, mücadelenin zor ve ileri aşamalarına hazırlık amacıyla, yasa dışı şekilde, gizlilik temelinde yürütüldü. Yarı legal koşullarda kolayca yapılabilecek yayın dağıtımı, iletişim, basım, kurye vb. faaliyetler dahi çok sıkı bir gizlilik içinde yürütüldü. Bu, kadro israfı, zaman kaybı, daha kötüsü konformizm ve bürokrasi yarattı. Ama bu dönemde yapılanlar, bize 12 Eylül sonrasında uzun süre, 1987'ye kadar yaşayacak, matbaa dahil, yayın ve dağıtım ağını da sağlamıştır. 1981 sonunda gerçekleşen yoğun operasyonlar sebebiyle Ortadoğu'ya çıkış kararı aldığımızda, birçok kanal kullanılabilir durumdaydı. Türkiye'nin kara, hava ve deniz sınırlarından kolayca giriş çıkış yaptık. Zor durumda

olan istisnasız tüm devrimcilerle bütün olanaklarımızı paylaştık. Yüzlerce devrimciyi faşist cuntanın elinden kurtarıp yurt dışına çıkardık. Ek olarak, 12 Eylül döneminde, neredeyse kesintisiz şekilde yayınlarımızı çıkardık ve örgütlü siyasal faaliyetimizi sürdürebildik. Sayılan bu faaliyet ve olanakları, büyük oranda konsolidasyon taktiğinin kazanımları olarak görmek gerekir.

Konsolidasyon döneminde, siyasal faaliyetimizi asıl olarak gençlik örgütümüz SGB üzerinden yürüttük. SGB oldukça yetenekli genç kadrolar yetiştirdi. Anti-faşist mücadelede, bulunduğu tüm alanlarda aktif ve kararlı bir mücadele sürdürdü ve bunun karşılığı olarak, beklediğimizden daha fazla kitle ilişkisi kazandı. Büyük şehirlerin varoşlarında ve sert çatışmaların yaşandığı birkaç taşra ilinde devrimci siyasal faaliyetin ekseni haline geldi. Anti-faşist Çorum direnişini TKP(B) İl Komitesi yönetti, ama kitlesel olarak SGB omuzladı.

Bu dönemler boyunca SGB kimliğiyle tanındık. 12 Eylül'e kadar TKP(B) çok az bilinen bir partiydi. TKP(B) bu dönemler boyunca, yukarıda söylediğimiz alt yapıların örülmesi, siyasal öncülük yapılması ve teorik, ideolojik tartışmaların yürütülmesi dışında, asıl olarak işçi sınıfı içinde faaliyet yürüttü. Hedef olarak seçtiği metal iş kolundaki zamanın en büyük işletmeleri olan Kırıkkale Makine Kimya Endüstrisi'nde, Seydişehir Alüminyum tesislerinde, DDY Fabrikalarında, Afşin-Elbistan Termik Santrali'nde temel örgütler kurdu. Buralarda mücadeleye önderlik etti ve yarattığı örgütlülükler 12 Eylül sonrasında da devam etti. Demiryolları atölyelerinde, hava iş kolunda ve cam sanayinde etkin öncü proleter örgütlenmeler kurarak mücadele yürüttü. Yasal sendikal mücadelede, önemli ve sert direnişlere sahne olan büyük işyeri eylemlerine öncülük etti. Unutulmaz Profilo direnişi bunlardan biridir. Söğüt Seramik Sanayi'nde başlayan direniş ve çatışma, Söğüt Kaymakamlığı'nın ve Emniyet Müdürlüğü'nün işgal edilmesine varmıştır. Söğüt halkının sokağa dökülmesiyle, işgal ilçeye yayıldı. Devreye Bilecik Valisi ve askeri yetkililerin girmesiyle, eylem anlaşmayla ve başarıyla sonuçlandı.

Çok kısa olarak geçtiğimiz işçi sınıfı içindeki çalışmalar, teorik ve pratik boyutlarıyla daha fazla değerlendirilmeyi hak ediyor. Bizim daha sonraki temel yönelimlerimize kavuşmamıza ve geleneksel Sovyetik ayaklanma anlayışından kurtulmamıza bu dönem yürütülen faaliyetlerin büyük katkısı olmuştur. Bu deneyleri yaşamadan, Türkiye Devrimci Hareketinin halen kurtulamadığı, her yenilgi döneminden sonra depreşerek daha da büyüyen, Bolşevizm taklidi işçicilikten kurtulamazdık. Türkiye Devrimci Hareketinin işçi sınıfına ve onun mücadelesine ilgisi son derece ilginç özellikler gösterir. İşçi sınıfının gerçek anlamda sınıf olmaya ve mücadeleye ısındığı dönemlerde sınıfı görmez. İşçi sınıfının gerilediği ve mücadeleden düştüğü dönemlerdeyse, neredeyse tüm sorunların çözümü için adeta ondan keramet bekler. 12 Mart sonrasında, neredeyse bütün örgütlerin değerlendirmelerinde, işçi sınıfına gidilemediği veya sınıftan kopuk olunduğu tespitlerine rastlarız. Bütün örgütler sınıfa gitmeyi ve sınıf örgütlenmesini başa alırlar. Sınıfa dönük bu vurguları, 1976 sonrası DY dahil, bütün örgütlerde görebiliriz, ama pratikleri bambaşkadır. Akan süreç onları kendi eksenine sokar. Herkes gene sınıfın dışında ve sınıftan kopuktur. Tekrar sınıfın hatırlanması için 12 Eylül gerekmektedir. 12 Eylül sonrası, daha kalınlaştırılmış olarak aynı değerlendirmeler yapılır. Örgütler, dönemeç noktalarında, temel yanılgı ve eksiklik olarak işçi sınıfından kopuk olmayı gösterirler.

12 Mart ve 12 Eylül'ü takip eden yenilgi dönemlerinde, devrimci hareketin temel yönelimlerinde işçi sınıfı vurgulu dalgalanmalar oluşmuştur. Bunlar 12 Mart'ta geçici, 12 Eylül'den sonra kalıcı olmuştur. 12 Eylül yenilgisini sınıfa gitmemek olarak değerlendiren aşırı sınıfçı, uvriyerist daralmalar kalıcı olmuştur. Bunlar, Türkiye gibi bir ülkede işçiler dışında devrimci dinamik görmemeye, diğer tüm gelişmeleri küçük burjuvazinin geçici parlayışları sayarak önemsizleştirmeye varmıştır.

Bu eğilim, geçmişin Arnavutluk çizgisindeki örgütlerinde daha belirgindir. Eski radikal söylemlerinden kopamayan bu örgütler, aynı söylemlerle işçi sınıfına yöneldiler. İşçi sınıfında

örgütlenme ve savaş eğilimi olmadığı için, propaganda yapmaktan ve eğitim grupları kurmaktan öteye gidemediler. Bu, kendisine sol görünüm veren her sendikanın yaptığını yasa dışı örgüt üzerinden yapma sakatlığından başka bir şey değildir. Yürüttükleri pratik ayrı, söylemleri ayrı yönlere savruldu. Ekonomik mücadele için işçiler arasında okuma, eğitim, propaganda grupları kurmayı, sendikal yapılar içinde muhalefet yürütme boyutunun ötesine taşmayan bir faaliyeti devrimci yeraltı parti örgütlenmesi ve mücadelesi sandılar. Marksist-Leninist, ihtilalci, komünist olma iddialarına rağmen örgütsel pratik buraya daralınca, aradaki boşluğu dozajı kaçmış yasa dışılık ve radikalizm vurgularıyla kapatmak zorunda kaldılar. Bu da yetmedi ve radikal, şiddet vurgulu söylemlerin boşluğunu demagojik militanlıkla doldurdular. TİKB, TKİP ve MLKP bu eğilimin temsilcileridir. MLKP, politikalarıyla ve pratiğiyle bu eğilimden kopmuştur, ama ideolojik, teorik zeminiyle aynı yerdedir.

Benzeri sorunlar 1992'ye kadar TKP(B) için de geçerlidir. TKP(B), 12 Mart sonrasında, hareketin temel hatasını ve yenilginin sebebini işçi sınıfı sorunu olarak koyarak ve sınıfı örgütlemeyi başa alarak doğdu. Yasal kanadı olan TSİP, dönemin sınıf vurgusu en önde olan örgütüdür. TSİP içindeki ayrılıklar ve bunların sebepleri, işçi sınıfı ve küçük burjuvazi vurgularından kaynaklanır. TSİP'in TKP(B)'den kopması ve konsolidasyon dönemi aynı edebiyatla doludur. 12 Eylül'e ilişkin ilk değerlendirmelerimiz ve 12 Eylül sonrasındaki örgütsel, politik ve teorik yönelimimiz de sınıfçılıkla maluldür. TKP(B)'nin diğer örgütlerden farkı, bu söylemlere uygun örgütsel faaliyettir. Bugün bile birçok devrimci örgütün söylemi, bizim otuz yıl önceki konsolidasyon döneminde söylediklerimizin tekrarı durumundadır. Konsolidasyon döneminin yayınları incelenebilir. Bugün sınıf vurgusu üzerinden yasa dışı mücadele yürüten örgütlerde, bizim otuz yıl önce söylediklerimizin tekrarının ötesinde bir şey bulunmaz. Burada bu tartışmayı derinleştirme olanağımız yok. Ancak bu vurgu, özellikle gizli sendikalar gibi çalışan, bu durumunu sınıf vurgusuyla ve demagojik militanlıkla kapatmaya çalışan örgütlere bir deney aktarımı olması açısından

gereklidir. Burası bir kuyudur ve kolay kolay çıkılmaz. Biz yirmi yılda ancak çıkabildik. Üstelik aynı iddiada olanlardan daha derinlemesine sınıf ilişkileri kurmuştuk. 12 Mart sonrasında, sınıfın bilinen ve hatırlanan en etkili, fabrika işgallerine varan, sendikal mekanizmalardan bağımsız, radikal eylemlerini komitelerimiz örgütlemiş ve yönlendirmiştir. Bu noktada bir tek TKP/ML'yi diğerlerinden ayırabiliriz, ancak burada da durum baş aşağıdır. TKP/ML, tersini söyleyerek faaliyetlerini ağırlıklı olarak işçi mekanlarında sürdürür.

Sınırlı ve dar kalmasına rağmen, 12 Eylül'e kadar ciddi sıçramalar yapabilecek durumda olan asker ve polis içindeki çalışmalarımız, bir deney olarak önemlidir. Askerler arasında, harp okullarında atılan temel kışlalara uzandı. Harcketle ilişkili birçok Teğmen 12 Eylülde tutuklandı. Astsubay örgütlenmemiz birçok vilayette birimler kurdu. 1974-75 yıllarında Astsubay eşleri birçok şehirde kitlesel eylemler yaptı. Bu eylemleri komitelerimiz düzenledi. Bu örgütlenmelerin Çorum direnişine önemli katkıları oldu.

TKP(B)'nin bir diğer olumlu özelliği, Türk ve Sünni kesimden gelen kadrolarının çoğunlukta olmasıdır. Bundan dolayı, Çorum'da direnişe önceden hazırlanılmıştır. Maraş katliamından sonra, Alevi-Sünni gerginliğinin yaşandığı bütün illerde MHP'nin benzeri saldırıları bekleniyordu. Bu sebeple, bu illerde halk ve devrimciler hazırlıklıydı. Çorum saldırısı ise önceden haber alınmıştır. Bunun sebebi, Çorum'da Sünni kesimden devrimcilerin olmasıdır. Sünni kökenli militanlarımız, Sünniler içinde MHP'nin bütün faaliyetlerini izleyerek partiye rapor ettiler. Bu raporlar incelendiğinde, bölge çapında çok büyük saldırı hazırlıklarının olduğu ortaya çıktı ve il örgütü ile parti merkezi, özel bir çalışmayla hazırlıkları yürüttü. Bu, Sünni kesimler içerisinde bulunmanın mücadele açısından ne kadar önemli olduğunu gösteren küçük bir örnektir.

TKP(B) I. Kongre ve Konferansı

1979 yılında konsolidasyon taktiği elçştirilerek mahkum edildi. Zaten daha öncesinde de mücadelenin dayatmasıyla delinmişti. Parti örgütlerimiz birçok alanda konsolidasyonu bir

tarafa bırakıp aktif mücadeleye katılıyorlardı. Aynı dönemde, THKO bölünmesinde Maoculuğa tavır koyan ve sonradan TKEP ismini alan hareketle yürüttüğümüz görüşmeler, siyasal ve örgütsel olarak birlik yapma kararıyla sonuçlanmıştı. Konsolidasyon, bu gelişmelerle beraber zaten aşılmıştı. İki örgüt, yayın organlarını kapatarak birlikte Birlik Yolu gazetesini çıkarmaya başladı. Ortak merkez komitesi ve ortak il örgütleri kuruldu. Türkiye çapında siyasal faaliyet birleştirildi ve programatik görüşler tartışılmaya başlandı. TKEP ile yoğun bir teorik, ideolojik tartışma yürüttük. Ortak siyasal faaliyetler ve teorik tartışmalar, 1980 ortalarına kadar oldukça verimli şekilde sürdü. Bu geliştirici pratiğin karşılıklı kazanımları oldu. Esas olarak, bizim tabanımız şehirli, onlarınki kırsal kökenliydi. Bu doku uyuşmazlığı, birliğin engellenmesinde etkili oldu.

Birlik, üç temel meselede anlaşmazlıkla sonuçlandı. Birincisi, biz siyasal sürece ilişkin olarak, "Faşizm geliyor. Bu, devrimci bir ortam doğurabilir. Sonuç, devrimci hareketin yapacaklarına bağlıdır" diyorduk. Onlarsa, herkes gibi, Türkiye'de halihazırda "devrimci durum" olduğunu savunuyorlardı. İkinci mesele, Kürdistan'ın durumuna, orada örgütlenme sorununa ve Kürt mücadelesinin niteliğine ilişkindi. Bu konularda biz, Kürdistan'ın sömürge olduğunu, orada ayrı örgütlenilmesi gerektiğini söylüyor ve iki ayrı mücadeleyle gelişecek birleşik halk devrimini öngörüyorduk. PKK, bize göre ulusal devrimci bir örgüttü. Onlarsa, "Kürdistan ilhak edilmiş ezilen ulus statüsündedir. Ulusal kurtuluş mücadeleleri dönemi bitmiştir. Ulusal taleplerle yürütülen mücadele, Kürt burjuvazisine hizmet eder. Birlikte örgütlenme esastır" diyorlardı. Bu iki meselenin yanında, devrimin karakterine ve ittifaklar konusuna yaklaşımdaki farklılıklardan dolayı, birlik sürecini ortak bir deklarasyon yayınlayarak noktaladık.

1 Ocak 1980'de, TKP(B) I. Kongresi, bütün faaliyet alanlarından gelen seçilmiş delegelerle İstanbul'da toplandı. Kongrede, birlik çalışmaları gereği söz hakkı olan iki TKEP temsilcisi hazır bulunuyordu. Teorik, siyasal ve örgütsel sorunlara ilişkin yoğun ve verimli tartışmalar yürütüldü, ancak

ciddi güvenlik sorunlarından dolayı gündem tamamlanamadı ve en kısa zamanda bir konferans toplanması kararlaştırılarak kongre sonlandırıldı.

12 Eylül'ün ayak sesleri her tarafta duyulmaktaydı. Bugün bütün örgütler 12 Eylül'ün geldiğini gördüklerini yazıyorlar. 12 Eylül'ü görmemek için kör ve sağır olmak gerekirdi. 12 Eylül bangır bangır geliyorum diyordu. Görenlere ne yaptıklarını sormak gerekiyor. Görüldüyse, niye tedbir alınmadı? Niçin hiçbir hazırlık yapılmadı? 12 Eylül'ü görmeden görmeye fark var. Yürürken yol üstündeki bir taşa takılıp yuvarlanan birinin, taşı önceden gördüm demesinin ne anlamı olabilir? DY 12 Eylül'ü önceden görmüştür ve devrimciler açısından değişen bir şey olmayacağını, on sekiz vilayette uygulanan sıkıyönetimin altmış yedi vilayete sıçrayacağını söylemiştir. Başka bir ifadeyle, "örtülü faşizm"den "açık faşizm"e geçilecektir. Diğer örgütler açısından da durum çok farklı değildir. Hemen hemen tüm gruplar için yaşanan şu gerçekler geçerlidir: 12 Eylül öncesinde, devrimciler arasında, her alanda süren ve şiddeti giderek artan kör bir rekabet vardır. Devrimciler, az çok etkili oldukları sendikalarda tam bir boğazlaşma içindedir. Yönetimlerini kazanabilmek için sendika merkezleri karşılıklı olarak işgal edilmektedir. Mahallelerdeki, örgütler arası çatışma boyutlarındaki yarış, 12 Eylül öngününde durmak bir yana, daha da şiddetlenmiştir. Üniversitelerde ve diğer kitle örgütlerinde durum daha parlak değildir. Yasa dışı faaliyet, kafayı kuma gömmek misali yürütülmektedir. Örgütlerde gizlilik, kendi ilişkileri içinde gizlilik, düşmana karşı alenilik biçimini almıştır. Nitekim sıkıyönetimin ilk aylarında, en iddialı örgütler merkezlerinden, üzüm salkımı misali çökertilmiştir. Asıl sorulması veya tespit edilmesi gereken şey, niçin devrimci bir cephenin kurulamadığıdır. Maalesef, davul zurna çalarak, "hepinizin kökünü kazıyacağım" diyerek gelen düşman bile, Türkiye devrimcilerine güç birliğinin ve ortak bir mücadele platformunun yaratılması zorunluluğunu kavratamamıştır.

TKP(B) Konferansı, bu koşullarda, Haziran 1980'de toplandı. Konferansta somut ve güncel sorunlar başa alınmıştı.

Gündemin temel sorunu, politik koşulların analizi ve buna göre görevlerin, alınacak önlemlerin ve örgütsel tedbirlerin saptanmasıdır. O günlerin hemen her örgütlü yapıda tartışılan gündem konusu, içinde bulunulan dönemin literatürdeki "devrimci durum"a karşılık gelip gelmediğidir. Bizim merkezi kararımıza, yukarıda TKEP ile yapılan birlik tartışmalarını aktarırken değinmiştim. Ama parti içinde ciddi bir kesim "devrimci durum" tespiti yapmaktaydı. Konferansta yoğun olarak bu sorun tartışıldı ve devrimci durumdan önce faşist bir askeri darbenin gelmesinin kaçınılmazlığı, buna karşı genel olarak devrimci güçlerin yapması gerekenler ve siyasal, örgütsel ve pratik görevler karara bağlandı. Hazırlanan faşist askeri darbeye karşı aktif bir direnişin örgütlenmesi için, kitle örgütlerinden siyasal gruplara kadar tüm anti-faşistlerin güç ve eylem birliği yapması gerektiği kararı alındı. Kendi dönemsel taktiğimiz, tüm mevzilerde, direnme temelinde "aktif savunma" olarak belirlendi. Bu taktik, somut örgütsel ve pratik kararlara dönüştürüldü. Partinin yasa dışı temelleri ve silahlı mücadele içindeki birimler güçlendirilecek, silahlanmaya ağırlık verilecek, güçlü olduğumuz bölgelerde ve fabrikalarda kitlesel başkaldırılar için hazırlıklar yapılacak... Bunların yanında, faşist darbe sonrasında çok fazla sıkışma yaşanması ihtimaline karşılık Ortadoğu'ya güç çekme durumu değerlendirildi ve Filistinli devrimci örgütler ile ilişki kuracak sorumlular belirlendi. Sonrasında, bu görev yerine getirildi.

Konferansın toplandığı dönemde, faşist saldırılar kitlesel katliamlara dönüşüyordu. Düşman bize saldırıyor, vuruyordu. Yetmiyor, biz de birbirimizi düşman ilan edip öldürüyorduk. Ancak düşman, Moskovacı, Pekinci, Arnavutlukçu ayrımı yapmıyor, hepimize birden vuruyordu. Mevcut durum devam edemezdi. Bu çatışmalar, sayısız karşı provokasyonlara zemin hazırlıyordu. İdeolojik mücadelenin yerini silahlı çatışmaların alması kabul edilemezdi. Konferans, bu tartışmalar içinde, devrimci hareketin kangrenleşmiş sorunu olan sol içi çatışmaları, Arnavutluk ve Çin yanlıları ile Sovyet yanlıları arasındaki çatışmalar da dahil olmak üzere, mahkum etti.

Arnavutluk'un ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin savundukları ideolojik ve politik çizgilere karşı nücadcleyi sürdürmeyi, Türkiye'dc mücadelc eden Enver Hocacı ve Maocu örgütlerle ise ittifak yapmayı karar altına aldı. Adı geçen örgütler bizc "sosyal faşist" diyerek saldırmasına rağmen, bunların devletle iş birliği yapmadıklarını, tersine devlete karşı kararlı şekilde mücadcle ettiklerini göz önüne aldı.

Bunların sonucu olarak, Çin ve Arnavutluk çizgisindeki beş örgüte (TKP/ML, TKP/ML Hareketi, TDKP, Halkın Yolu, TİKB) anti-faşist mücadelede güç birliği teklifinde bulunuldu. İlginçtir, TDKP, TİKB, TKP/ML Hareketi ve Halkın Yolu, konferansın karar metnini almaktan bile kaçındı. Dört örgüt de, söz birliği etmişçcsine, hemen hemen aynı tutumu sergilediler: "Sizin kararınız bizi bağlamaz. Siz sosyal faşistsiniz. Faşistlere karşı nasıl mücadele ediyorsak, size karşı da aynı mücadelcyi sürdüreceğiz." Bu bir tavırdır ve bu olay, o döncmin örgütlerinin siyasal kavrayışlarının çapını göstermektedir. Faşist askeri darbe kapıda. Maocu-Sovyetçi çatışmasında kan gövdcyi götürüyor. Bu örgütlerse sürcn çatışmayı o kadar içselleştirmiş ki, konu üzerine düşünmekten bile kaçınıyorlar. Sovyetçi tarafın küçük de olsa bir eğilimi dostluk elini uzatıyor. Adı geçen örgütler, karar metnini almaktan dahi kaçınıyorlar. Karşıdaki düşman bile olsa, bu siyasal bir olaydır ve düşman saflarındaki bir çatlama bir kararsızlığı gösterir. Onlar, bu durumu değerlendirme ihtiyacı bile duymadan gelen öneriyi reddediyorlar. Burada hakkını yemeyelim, TKP/ML temsilcisi kararı olumlu bulduğunu ve tartışarak cevap vereceklerini söylemişti.

Konferansımızın en yoğun ve en verimli tartışması Kürdistan sorunu üzcrinde yürütüldü. Konferans bu sorunu somut, pratik görevler üzerinden tartıştı. Uzun uzun tartışılarak kısa bir karar alındı. Özetle: "TC'ye karşı ulusal haklar temelindc başlayacak bir Kürt ayaklanması, önderliğini burjuvazi de üstlense, haklı ve meşrudur, desteklenmelidir." Bugün de savunduğumuz devrimci, enternasyonalist çizgimiz o zaman netleşti. Konferansımızın bu kararı yalnızca enternasyonalist değildir. Aynı zamanda devrimcidir. Devrim yapma iddia ve

sorumluluğumuzun somut göstergesidir. Bu kararla biz kendi burjuvazimizden ve devletten koptuk. Kürt halkının haklarını kabul etmenin yanında, devrim yapma iddiamızı kesinleştirdik. Bu kararla, Kürt burjuvazisinin İran ve Irak'ta olduğu gibi, Türkiye'de de ulusal taleplerle çıkış yapabilme ihtimalini göz önüne aldık. Bunun, bizim de düşmanımız olan TC devletini zayıflatacağına, Türkiye devrimini yükselteceğine inandık. "Burjuva önderlikle de olsa" vurgusunun şu üç anlamı üzerinde durulmuştur: Kürt sorununun önemi ve devrimci bir potansiyel taşıması, burjuva bir ihtimalin varlığı ve bu durumda dahi desteklenmesi.

Daha sonra Kürt mücadelesi devrimci bir önderlikle ve devrimci bir temelde yükselince, onu tereddütsüz, bütün gücümüzle destekledik. PKK'nin Marksist bir hareket olup olmadığı, Kürt işçi sınıfının nerede örgütleneceği gibi sorulardan önce, bir Kürt başkaldırısının Türkiye devrimine yapacağı katkılar ilkesel öncelikli ve bizim yaklaşımımızı bu belirlemiştir. Böyle bir yaklaşım, Kürt ve Türk devrimleri arasındaki eşitsizliklerin ve farklılıkların yaratacağı gerilimleri azalttı. Soruna Türkiye devrimi açısından yaklaşılınca, Kürt hareketinin Marksist olup olmadığı, Kürdistan işçi sınıfını kimin temsil ettiği gibi sorulardan önce, Kürt mücadelesinin Türkiye devrimine katacağı büyük dinamizm kendiliğinden öne çıkmıştır. Başka türlü yaklaşımlara sahip olanlar, kaçınılmaz olarak PKK ile hemen her konuda rekabet içinde olmaktan, PKK'yi sürekli Marksizm terazisinde tartmaktan hala kurtulamadılar.

Konferans toplantımız sürerken Çorum'da ikinci faşist saldırı başladı. Konferansta bulunan Çorum delegeleri, ayrılarak görev yerlerine gittiler. Birinci saldırıdan sonra, zaten merkezi olarak kadro desteği yapılmış ve yeni bir saldırıya hazırlıklı olarak konumlanılmıştı. Birincisinden daha sert olmasına ve arkasındaki devlet desteği artmasına rağmen, saldırı hem militan, silahlı bir direnişle, hem de kitlesel bir karşı koyuşla geri püskürtüldü. TKP(B)'nin 12 Eylül öncesinde örgütsel, siyasal ve pratik mücadele açısından

geldiği düzeyi, konferans kararları ve Çorum halk direnişinde oynadığı rol yansıtmaktadır. Faşizmin Çorum saldırısının püskürtülmesinde TKP(B) bir biçimde etkili olmuştur. Asıl sebep, Maraş katliamının yaşanmış olmasıdır. Bu katliam, Alevi halk yığınlarındaki duyarlılığı artırmıştır. Bu halk duyarlılığına, doğru yaklaşım ve önderlik de eşlik etmiştir. TKP(B), Çorum direnişindeki baskın etkisine rağmen, grupçu bir tutum almamış, birleştirici bir rol oynamıştır. O zamanki sol içi çatışmalar göz önüne getirildiğinde, bu tavır çok önemlidir. Aynı dönemde TDKP de Çorum'da etkin bir güçtür ve daha öncesinde, aramızda yaralanmalarla sonuçlanan birçok silahlı çatışma yaşanmıştır. Halk direnişine bunlar yansıtılmamıştır. Bu tavrın direnişin başarısındaki rolü küçümsenemez.

Konferans kararları 1980 yılı Türkiye'sinin gerçeklerini ve siyasal sürecini hem doğru değerlendirmiş, hem de devrimci biçimde okumuştur. Daha önemlisi, devrimci görevlere ilişkin, mevcut ortamın ilerisinde ve doğru şekilde mevzilenilmiştir. Sürecin faşist bir darbeye doğru gittiğini, ancak devrimci hareket bunu doğru kavrar ve görevlerini yaparsa bunun devrimci bir sürece dönüştürülebileceğini belirlemiş, genel devrimci görevlerin neler olduğunu saptamış ve örgütsel ve pratik olarak yapması gerekenleri kararlaştırmıştır. Kürdistan konusundaki kararın anlamını, sonrasında ve bugün yaşananlar, tartışılanlar ortaya seriyor. Devrimci harekete ilişkin güç ve eylem birliği önerisi, herkesin söylediği, ama boşlukta kalan genel geçer bir tespit olarak kaldı, ama temel bir yarayı, Maocu-Sovyetçi çatışmasına parmak basması ve bunun ilk defa dillendirilmesi önemlidir. Pratiğe ilişkin kararlarımızın açılımı da, somut ve süreci önceden karşılayan muhtevadadır. Konferans üzerinde, "Bakın biz ne kadar doğru kararlar aldık. Nasıl devrimci tavırlar koyduk" demek için bu kadar durmuyoruz. Bu bir anlamda, geçmiş siyasal pratiğimizin muhasebesidir ve gereklidir. Bizim buradaki vurgumuz, aldığımız kararların doğruluğuna değil, ne yapıp yapmadığımıza ilişkindir. Bu sorun bizim için çok önemlidir. Devrimci mücadelede doğru bir yerde durmak çok önemlidir. Genel anlamda, teorik ve siyasal yaklaşımlarda

az çok doğru ve devrimci bir çizgide durmak önemlidir, ama doğru veya yanlış, söylediğini yapmak bundan önce gelir. En temel sorunumuzun bu nokta olduğunu tespit etmek ve bunun üzerine yoğunlaşmak zorundayız.

Konferansın ardından, konferansta alınan kararlar doğrultusunda tüm yapılanmamız yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle konsolidasyonun hastalıkları kendisini açığa vurdu. Konsolidasyon döneminin başlangıcında yeraltına çekilen ve bu durumdan memnun olan bir birikim, "Haydi görev başına" denildiğinde, önce ayak sürümüş, ardından dökülmeye başlamıştır. Tam bu dönemde, daha önceden konsolidasyon döneminin parti yöneticilerine ve çalışma tarzına muhalefet eden ve sonrasında eleştirilerini tüm yapıya yönelterek hizip faaliyetine başlayan küçük bir ekip ayrılmıştır. Konsolidasyona çok sert ve sol bir muhalefet yürüten bu hizip, 12 Eylül'ün hemen öncesinde ve sonrasında, dönemin şartlarından dolayı ağır hasarlara yol açmıştır. Yasa dışı yapıdaki kadro hasarlarından öte, güvenlik sorunu yaratacağı düşünülerek yapılan değişiklikler, zaman ve imkan kayıplarına yol açmıştır. Silahlı çatışmalar başlamış ve durum provokasyonlara açık bir biçim almıştır. Önümüze koyduğumuz hedeflerin büyüklüğüne, bir biçimde kazanmış olduğumuz devrimci sağduyuya rağmen, bu ayrılığın ölümle sonuçlanan çatışmalara varmamasına 12 Eylül'ün yasa dışı koşulları sebep olmuştur. Bu soruna girişimiz, devrimci hareketin 12 Eylül öncesinde sıkıştığı durumu veya ruh halini anlamak açısından önemlidir.

Hem bu sekter hizbin, hem de konsolidasyonun konformizminden dolayı yaşanan dökülmelerin, 12 Eylül'e karşı aldığımız kararların uygulanamamasında etkisi olmuştur. Zaten zayıf olan toplamımız, bu sebeplerle 12 Eylül öngününde biraz daha zayıflamıştır. Bunun en olumsuz etkisi 12 Eylül sabahı görülmüştür. Birkaç alanda, merkezi kararımız doğrultusunda silahlı direniş teşebbüsü olmuş, ama bunlar teşebbüs aşamasında kalmıştır. İstememize rağmen, 12 Eylül'e ilk anda bir fiske dahi vuramamamızın altında yatan gerçekler önemlidir ve ayrıca irdelenmelidir.

12 Eylül öncesinde, yasa dışı zeminlerimizi düzenleme ve bu temelde hazırlıklar yapma dışında, en önemli faaliyetimiz Çorum direnişini eksen alarak yaptıklarımızdır. Çorum'un şehir merkezinde ve köylerinde ciddi bir komiteleşme faaliyeti sürdürüldü. Şehir merkezindeki mahalle komiteleri ile köylerdeki köy komiteleri merkezi bir komitede birleştirildi ve tüm faaliyetler arasında dayanışma bağı kuruldu. Halk kitlelerinin yaratıcılığı ve yönetim düzeyiyle kısa zamanda parlak sonuçlara ulaşıldı. Gerçek bir halk önderliği ve politika yeteneği gösterildi. Faşizmin Alevi-Sünni kışkırtmasını, Sünni ve Alevi köylerdeki korku ve düşmanlaşmayı önlemek için ihtiyar heyetleri kuruldu ve çok olumlu sonuçlar alındı. Bir alanda zayıf olan silah desteğini diğer alan tamamlarken, diğer alanın eksiğini olanağı olan başka yerler karşılar hale geldi. Komitelerin kendi silahlı birimlerini kurması, halkın silahlanması, dahası çocuklarını silahlı birimlere gönüllü olarak katması en üst düzeye vardı. Bir dönem sonra devletin sert saldırıları başladı ve birçok kadro, yoğun biçimde aranır, şehirde veya sabit mekanlarda barınamaz hale geldi. Bunun sonucunda, otuz kırk kadro iki grup halinde dağlık bölgelere çekildi. Sonradan kurulan Silahlı Halk Birlikleri (SHB) adı ilk olarak Çorum'da kullanılmaya başlandı.

Çorum direnişi yalnız bu ille sınırlı kalmadı. İlk olarak faşizmin "Orta Anadolu üçgeni" (Sivas, Çorum, Tokat) oluşturma stratejisinin Çorum ayağı kesin olarak kırıldı. İlk destek ve dayanışma, benzeri bir saldırı altında olan Amasya'nın Merzifon ilçesine yapıldı ve buradaki faşist saldırı püskürtüldü. Asıl olarak, Sivas'taki faşist kuşatmanın kırılması yönünde hazırlıklara başlandı. Sivas'ta diri ve savaşçı bir kadro birikimimiz vardı ve geniş bir bölgede sert bir direniş sürdürülmekteydi. Dağlık bölgedeki silahlı güçlerin bir kesiminin Sivas'a kaydırılması için merkezi bir karar alındı, ancak bu henüz uygulanma aşamasındayken darbe gerçekleşti. Tesadüf, Çorum'dan Sivas'a hareket edecek kadrolar 12 Eylül günü randevulaşmıştı.

Faşist darbeye ve ardından planlı olarak başlayan etkin operasyonlara rağmen, devrimci hareket herhangi bir alanda veya herhangi bir düzeyde ortak bir direniş ve mücadele geliştirememiştir. 11 Eylül'de hala Sovyetçi, Maocu ve Arnavutlukçu kamplar arasında silahlı çatışmalar devam etmektedir. Çatışma bununla da sınırlı değildir. Bu üç kampın dışında kalan DY-Devrimci Sol (DS) ve DY-Kurtuluş arasında da silahlı çatışmalar sürmektedir. Bu tam bir fetret devridir. Birbiri ile çatışmayan yoktur. Birbirlerine en yakın olanlar arasında, daha sert ve kanlı çatışmalar yaşanmaktadır. DY-Kurtuluş çatışması buna örnektir. 12 Eylül'ün hemen öncesinde, anlamsız bir sorunla başlayan çatışmada her iki örgütten ondan fazla devrimci hayatını kaybetmiş, yüze yakını silahla yaralanmıştır. Birbirinden yeni ayrılmış olan TDKP ve TİKB arasındaki karşılıklı misillemelerde kaç devrimcinin can verdiğini bilmiyoruz. Sovyetçiler de birbirleriyle çatışma halindeydi. TKP ile bizim aramızdaki, yaralanmaların olduğu çatışmalar hiç durmadı. Bunun yanında, herkes aynı zamanda daha az devletle, daha çok faşistlerle çatışıyordu.

12 Eylül'ün hemen öncesinde, DİSK'e bağlı bir sendikada yaşananlar ibretlik bir örnektir. Söz konusu sendikada DY'nin, Kurtuluş'un ve bizim yoğun ilişkilerimiz vardı. Sendikanın kongresine hazırlık döneminde, faşizmin eli kulağındayken, öylesine gergin bir ortam yaratıldı ki, o koşullarda biz bu rekabete katılmama kararı aldık. Sendika yönetimini, daha çok sendika bürokrasisiyle sıkı ilişkileri olan Kurtuluş aldı. Bununla birlikte olanlar oldu ve sendika tam bir savaş alanına döndü. Sabah erken kalkan sendika binasına el koyuyor, diğer grup fırsat bulduğunda saldırıp sendikayı geri alıyordu. Bir dönem bu böyle sürüp gitti. Bu duruma 12 Eylül son verdi. Bu çatışmaların devrimci hareketin çevresindeki kitlelerde yarattığı bıkkınlığı, moral çöküntüsünü bir tarafa bırakalım, bu durum, toplumsal boyutta 12 Eylül'ü hazırlayan "Ne olacaksa olsun. Bu durum son bulsun" duygusunun yerleşmesine her şeyden çok katkı yapmıştır. Peki, böyle bir ortama sürüklenenler ne yapabilir? Bu koşullarda elbette herhangi bir güç birliği geliştirmek, ortak

direniş ve mücadele olanakları yaratmak mümkün olmamıştır. Devrimci örgütlerin literatürlerinde güç ve eylem birlikleri, devrimci dayanışma diye bir şeyler varsa, bunlar asıl böylesi dönemlerde gereklidir. Açıktır ki, devrimci hareket bir bütün olarak böylesi bir yetenekten yoksun olduğunu göstermiştir. Gelen büyük saldırı dalgası karşısında herkes kendi başına kalmış ve hiçbir etkili karşı koyuş gerçekleştirmeden faşizmin darbeleri altında darmadumanı olmuştur.

12 Eylül öncesinde tüm örgütler hem yasa dışı zeminleri, hem de bu zeminlerde biriktirdikleri güçler ve yaptıkları hazırlıklar üzerine, dahası silahlı devrim stratejileri üzerine, birbirileriyle söz düzeyinde yarış halindeydiler. Belki farkındaydılar, belki de hiç değildiler, ama 12 Eylül'de somut olarak görüldü ki, örgütlerin ne yasa dışı zeminlerde bir yapıları, ne de olağanüstü dönemlerde kullanmak için en ufak bir barutları vardı. Birkaç ay gibi kısa bir sürede, tüm etkili örgütler merkezden yedikleri operasyonlarla çökertildiler. Kısa zamanda devrimcilerin merkezi yapıları dağılmış, kitlelerle bağları kopmuş, en küçük direniş mevzilerinden dahi yoksun şekilde kendi başının çaresine bakma durumu veya çaresizliği yaşanmıştır.

Faşist diktatörlük 12 Eylül'e çok önceden ve iyi hazırlanmıştır. Devrimci harekete saldırı planlarının aylar öncesinden tamamlandığı anlaşılıyor. İstihbarat, hatta hareket planları önceden hazırlanmıştır. Önem sırasına göre, hangi örgütlere nasıl yöneleceğini önceden belirlemiştir. DS hemen 12 Eylül öncesinde, zaten ağır bir merkezi operasyon yemişti. DY başta olmak üzere, en güçlü eğilimler ilk sıralardadır. Önce DY operasyonu yapılır. Daha sonraki tüm operasyonlarda olduğu gibi, bu operasyon da merkezden başlamıştır. Faşist diktatörlük, yaptığı sıralamaya göre, tüm örgütlere eliyle koymuş gibi rahatça uzanmış ve merkezi operasyonlarla çok etkili darbeler indirmiştir.

12 Eylül Değerlendirmesi

12 Eylül'ün ABD'de tezgahlandığını sağır sultan bile biliyor. AB'nin tavrı da aynıdır. 12 Eylül neredeyse bütün dünyadan destek görmüştür. Sovyetler Birliği ve diğer Varşova

Paktı ülkeleriyle Çin Halk Cumhuriyeti ve Arnavutluk bile 12 Eylül cuntasını desteklemiştir. İçerideki destek cephesi de çok geniştir. Sovyetler Birliği'nin tavrına paralel olarak TKP de bu suça ortak olmuştur. TKP okun sivri ucu kendisine dokununcaya kadar, devrimci örgütler ve halk kitleleri üzerinde estirilen şiddet ve terörün açıkça arkasında durmuş, sıkıyönetim komutanlıklarıyla aynı ağzı kullanan bildirileri radyosundan okumuştur. 12 Eylül darbesini "askersel devirge" olarak değerlendirip onun "sağ ve sol teröristlere" yöneldiğini söylemiştir. Genel olarak, kitlelerin tavrı zaten biliniyor. Başta Alevi kitleler olmak üzere, devrimci hareketin tabanının büyük kesimi de hayırhah bir tavır takınarak veya gizlice 12 Eylül'ü desteklemiştir.

12 Eylül'e dış dünyanın destek vermesinin sebepleri çok fazla yazıldı çizildi. Burada bu konuya girmeye gerek görmüyoruz. İçerideki desteğin sebepleri de aynı biçimde doğru olarak tartışıldı, değerlendirildi, ama bunlar, devrimcilerin tabanının, ezici çoğunluğuyla, 12 Eylül karşısında tarafsız kalmasını veya hemen destek pozisyonuna geçmesini izah etmez. Bu aslında bir bitiştir ve bu bitiş görülemediği için, yeni bir başlangıç gerçekleştirilemeden, bitiş noktasında patinaj yapılmaktadır. Aslında her şey ortadadır ve görmek istemeyenden daha körü yoktur. Bugün de içinde kıvrandığımız, devrimci hareketin temel tarihsel ve yapısal sakatlığı üzerinde tekrar durmak gerekiyor. Parti literatürümüzde bu konu üzerine oldukça fazla materyal bulunmasına rağmen, bir kere daha, devrimci hareketin geleceğini ilgilendiren bu konuya ilişkin özet bir çerçeve çizilmelidir.

Bu sakatlığın kökleri Türkiye Devrimci Hareketinin doğuşuna kadar uzanır. Türkiye Devrimci Hareketi, cumhuriyet burjuvazisinin, Türkiye kapitalizminin ve tabii ki dev bir mekanizma olan TC devletinin çeperinde bütünleşen modernist ve Batıcı kesimlerin içinden çıkmıştır. İçinden çıktığı bu kesimlerin bütün eğilimleriyle bulaşık olarak doğmuştur. Bu kesimler bu sistemin sahibidir ve iktidardadırlar. Türkiye Devrimci Hareketi iktidarın ideolojisinin uzantısı olarak

doğmuştur; emekçi sınıfın değil. Daha doğru bir ifadeyle, iktidar olan kesimle ideolojik ve politik olarak bulaşık şekilde doğmuştur. İktidar olan kesimlerle halk yığınları arasında bugünlere kadar süren çatışmalarda, iktidar kliklerinin tarafında yer almıştır veya geniş halk yığınları bunu böyle algılamıştır. Bu tarihsel bir süreç veya trajedidir. Hala bu yanlış saflaşma kırılamamıştır.

Bu yabancılaşmanın ve bu temelde saflaşmaların başlangıcını Osmanlı İmparatorluğu'nun Batılılaşma dönemlerine kadar uzatabiliriz. Bu, aynı zamanda Osmanlı'nın sömürgeleşme sürecidir. İçerideki boyutu ise, modernleşme, Batılılaşma, yani Batı kapitalizmiyle bütünleşmedir. Cumhuriyet, aynı sürecin yeni koşullardaki devamıdır. Bu süreç, evrilerek bugünkü Türkiye kapitalizmine ve mevcut çürümüş toplumsal yapıya varmıştır.

Batılılaşma veya sömürgeleşme süreci, başlangıcından itibaren, bu toplumu adım adım karşıt iki cephede saflaştırmıştır. Cumhuriyetle birlikte Batılılaşma, yani kapitalistleşme hız kazanmıştır. Ağır bir baskı ve sömürü eşliğinde yukarıdan dayatılan modernleşme ve Batılılaşma çabaları, toplumun ana gövdesini her türlü değişime karşı katı bir muhafazakar atmosfere itmiştir. Kapitalist gelişmenin derinleşmesi oranında, çeperlerinde onun ekonomik ve siyasal hedefleriyle bütünleşen geniş bir toplumsal kesim oluşmuştur. Ekonomik, toplumsal ve siyasal temellere dayanan bu nesnel süreç, son iki yüz yıla damgasını vurmuştur.

Cumhuriyet tarihi boyunca, devletin ve burjuvazinin çeperindeki bu kesimlerle, toplumun sınıfsal olarak emekçi, politik olarak muhafazakar olan ana gövdesi arasında, şiddeti değişse de bir çatışma daima var olmuştur. Devrimci hareket, bu kapışmada asıl olarak toplumun ana gövdesinin karşısında, modernleşmeci, Batıcı ve devletçi kesimlerin yanında yer almıştır. En radikal olduğu dönemlerde bile, ideolojik, politik ve kültürel olarak bu etkiden sıyrılamamıştır. Bu, sakat ama gerçek bir politik saflaşmadır. Ana ekseni ilericilik-gericilik veya İslamcılık-laiklik olan bu kamplaşma, hep sınıf çelişkilerinden

önde olmuş ve onun üzerini örten bir etki yaratmıştır. Sınıfsal çelişkilerin sertleştiği dönemlerde saflar kısmen netleşse de, bu bulanıklık ve belirsizlik hep etkisini sürdürmüştür.

Bu saflaşma, önemli politik gelişmelerde somut olarak görülmektedir. 1950'lerdeki DP iktidarı devletçi kesimlerin önünü kesme hareketidir. Devletçi kesim 1960 ihtilaliyle buna karşılık vermiştir. Aydınlar, şehir orta tabakaları, gençlik, devlette çalışan geniş memur kesimleri ve devlet bürokrasisi 27 Mayıs'ın arkasında aktif olarak yer almıştır. Devrimci hareket 27 Mayıs'ın açtığı yoldan sahneye çıkar. Türkiye kapitalizminin gelişme seyrine uygun olarak, modernleşmeci, Batıcı sisteme muhalif bir aydın kesimi ve bunun besleyicisi olan bir üniversite gençliği oluşmuştur. Uzun yıllardır bastırılan işçi sınıfının değişik kesimleri, çok çeşitli eylemlerle sahneye çıkmıştır. Bu yükselişten aldığı hızla TİP kurulur. TİP'in oy tabanı da bu orta tabakalardır. 1965'ten sonra, eşitsiz gelişim sonucu, hızlı bir radikalleşmeyle devrimci gençlik hareketi devreye girer. Bilinen bu süreç, sertleşerek 12 Mart faşizmiyle sona erer.

12 Mart'tan sonraki yükselişte de, aynı kesimler Ecevit CHP'siyle tarihinin en radikal ve coşkulu yükselişini gerçekleştirir. Bu çok hızlı bir yükseliştir. Bu kesimler adeta son barutunu atar gibidir. 12 Mart'la bastırılan devrimci hareket, hiçbir ciddi muhasebe yapmadan, adeta kaldığı yerden devam eder. Ecevit'in çıkışıyla arasına ayrım koymaz. Devrimci hareket de aynı tabandan beslenmektedir. Ecevit CHP'sine oy veren toplumsal tabakaların gençliği devrimcileşir. CHP, tarihinde ilk defa geleneksel tabanının dışına taşarak muhafazakarlığın etkisindeki emekçi kesimlerden destek alır. Aynı oranda devrimci hareket de geleneksel tabanının ötesine açılır. Bu dönem 12 Eylül'le kapanır.

Sistemin modernleşmesi yönünde yürütülen aydın, orta sınıf muhalefetiyle iç içe gelişen devrimci harcketin tabanı, kapitalist gelişmenin etkileriyle, yaşanan siyasal süreçte ciddi bir dönüşüme uğramıştır. 12 Eylül sonrasında, sistemin hem ekonomik temelinde, hem de siyasal yapısında gerçekleşen

köklü değişimler, bu kesimlerdeki dönüşümü daha da hızlandırır ve onları sistemin içine alır. Asıl olarak siyasal süreçteki keskinleşme, bu geleneksel sol tabanı kendi doğal sınıfsal konumuna itmiştir. Aslında bu süreç 12 Eylül'den önce başlamıştır. Sıcak mücadele ortamında bunalan bu kesimlerin imdadına 12 Eylül yetişmiş, adeta onların can simidi olmuştur. Türkiye Devrimci Hareketini besleyen geleneksel sol taban kurumuştur. Daha doğrusu, yukarıda söylediğimiz gibi, kendi doğal sınıfsal mevzilerine çekilmiştir. Bu bir yaprak dökümüdür. Olmuş bitmiştir. Türkiye kapitalizminin 1950'lerden bu yana yaşadığı gelişmeye uyumlu olarak, bu kesimler kendi mevzilerine, sistemin içine dönmüştür.

Geleneksel sol tabandaki bu yaprak dökümü veya düzene kayma, politik özneler üzerinden de izlenebilir. Solun beslendiği eski kesimlerin bir bölümü, sistem içi, reformcu zeminlere kaymıştır. Ana gövde ise, daha gerilere, kapitalizmi ve devleti savunan katı statükocu ve gerici zeminlere kaymıştır. CHP'nin ve Cumhuriyet gazetesinin geldiği yer bunun göstergesidir. CHP'nin bugünkü durumunun yönetimiyle veya Baykal'la ilgisi yok. Baykal'ı da bu çizgiye getiren, bu kesimlerdeki düzene kaymadır.

Bu süreç gerçekte 12 Eylül öncesinde başlasa da, 12 Eylül önemli bir milattır. 12 Eylül bu bitişin pratik ispatıdır, ama aynı zamanda, bu durumun derinleşmesine sebep olmuştur. Devrimci hareketin 12 Eylül karşısındaki utanç verici tavrının nesnel temeli bu gelişmelerdir. Devrimci hareketin üzerine bastığı toprak bir gecede kaymış, kitle temeli ilk günden 12 Eylül'le uzlaşmıştır. Bu gerçeklik, devrimci hareketin 12 Eylül'deki teslimiyetçi tavrını meşrulaştırmaz. Tersine, devrimci hareket 12 Eylül'ü doğru kavrayıp sonuna kadar kararlı bir direniş göstermemekle, bütün öncülük, önderlik iddialarını bırakarak beslendiği orta tabakaların eğilimine teslim olmuştur. Hala 12 Eylül'den çıkılamamasının nedenlerinden biri budur. Gerçekte kararlı devrimcilik ve öncülük, programlardan, sloganlardan çok, böylesi dönemlerde belli olur. Tarihte, devrimcilerin sınandığı momentler vardır. Bu dönemeçlerde ya devrimci olunur ya

da olunmaz. Türkiye Devrimci Hareketi, 12 Eylül sınavında devrimci olamamıştır. Devrimci hareket, 12 Eylül faşizmine karşı her şeyi göze alarak, elindeki bütün gücüyle sonuna kadar savaşmalıydı. Ancak bu koşulda, geleneksel tabanının en azından bir kesiminin düzene kaymasını engelleyebilirdi. Böylece, her koşulda zaten düzene kayacak olan kesimlerin böylesine gerilere düşmesinin önüne geçme imkanı da doğardı. Devrimci hareket gene yenilirdi, ama bugünkü gibi yerlerde sürünmez, daha onurlu bir yerde dururdu. Tüm devrimci faaliyetlerin değersizleşmesinin önünü alabilirdi.

Bir fırtına geldi, deprem oldu ve bizim altımızdaki toprak kaydı. Bu dönem yaşandı ve bitti. Bu aynı zamanda, bizim eski faaliyet alanlarımızı ve siyaset yapma tarzımızı değiştirmemizi zorunlu hale getirmiştir. Devrimci hareket, ajitasyon, propaganda, eylem, söylem dahil, tüm eski tarzını yeniden gözden geçirmelidir. Zira eski tarz, tümüyle eski kitle zeminimiz üzerinden oluşmuştur. Bir daha o eski asr-ı saadet dönemlerine istesek de dönemeyiz. Eski güzel bahçelerimizde, Türk Solu benzeri zehirli otlar yeşeriyor. Tarihsel olarak oluşup bugünlere gelen ilericilik-gericilik (veya laikçilik-şeriatçılık, Batıcılık-muhafazakarlık...) çatışması temelinde sistem karşıtı bir muhalefetin oluşma ihtimali, tarihi ve nesnel olarak bitmiştir. Çatışma keskinleşmiş olarak sürmektedir, ama artık bu dinamik, sistem karşıtı eğilimlere kapalı olması anlamında tükenmiştir. 28 Şubat sonrasında yaşananlar ve cumhurbaşkanlığı seçimi dönemindeki cumhuriyet mitingleri, bunun somut göstergeleridir. Bu ülkedeki emekçi milyonların öfkesi bambaşka vadilerde birikiyor. Oralarda konuşulan dil dahil, bu vadilerdeki her şeye yabancıyız. Ancak, amasız fakatsız, bugünkü kuşatmayı yarmamızın yolu, bu yeni vadilere açılmaktan geçiyor.

12 Eylül Karşısındaki Çaresizlik

12 Eylül'ün ilk haftasında merkezden ve kadrolardan kayıplar verdik. En ciddi kaybımız, uzun yıllara dayanan Ankara Demiryolu İşletmeleri'ndeki parti biriminin operasyonla çökertilmesidir. On beş civarında parti üyesi ve kırk yuvar

hücre üyesi bulunan birimden birçok yoldaşımız yakalandı. 250 işçi günlerce DAL' da sorgulandı. Yakalanamayanlar kaçak durumuna düştüler. Operasyon direkt bize yönelik değildi. Dışarıdan, başka bir örgütten bize sıçradı. Bu yoldaşlarımızın hemen hepsi ilk dönemin azgın işkencelerine direnerek operasyonları diğer birimlere bulaştırmadılar.

12 Eylül'ün ilk haftasında toplanan merkez komitemiz, darbeyi, halk hareketinin durumunu, devrimci hareketin durumunu, örgütsel tedbirleri ve dönemsel olarak uygulayacağımız taktiği görüşerek karara bağladı. Yukarıda değindiğim, konsolidasyondan beri devam eden örgütsel tedbirler ve konferans kararlarıyla çizilen politik hat gözden geçirildi ve gerekli ilavelerle birlikte örgüte ulaştırıldı. 12 Eylül, "askeri faşist cunta" olarak değerlendirildi ve uzun süreceği öngörüldü. Alınacak acil tedbirlerle, mevzilerin terk edilmemesi, diğer devrimci güçlerle ilişki kurularak ortak direnişin örgütlenmesi ve yasa dışı merkezi yayın organı İşçi Gerçeği'nin aylık yayın faaliyetine devam etmesi karar altına alındı. Merkez komitesi, uzun tartışmaların ardından yurt dışına çıkmamayı kararlaştırdı. Bu yurt dışına çıkmama kararından çok, bir nevi çıkış yasağıydı ve çıkışı mücadele kaçkınlığı gibi gören bir anlayışa vardı. Bu yanlış ve aynı zamanda koşulları tam olarak kavramayan, ham ve duygusal bir karardı. Nitekim bir yıl sonra kendiliğinden delindi.

Merkez komitesinin kararıyla, sonuçsuz kalan güç birliği önerimizi tekrar teklif etmek üzere, DY'nin kapısını çaldık. Henüz merkezi DY operasyonu yapılmamıştı. DY temsilcisi bize yukarıda belirttiğimiz cevabı verdi: "Değişen fazla bir şey olmaz. Sıkıyönetim on sekiz ilden altmış yedi ile çıkarılmıştır." Cuntanın ilk günleriydi. Daha sonra, saldırıların şiddetlenmesiyle, örgütler arası ilişki olanakları bir anlamda imkansız hale gelmiştir. Kim hangi iddiada bulunursa bulunsun, DY'nin tavrı devrimci hareketin geneli için geçerlidir. Bu bir sürüklenme halidir.

Yukarıda belirttiğimiz gibi, 12 Eylülcüler örgütleri güç ve etkilerine göre sıralayarak operasyonlarını sürdürdüler.

Sıra TKP(B)'ye bir yıl kadar sonra geldi. 12 Eylül'ün kitleler üzerindeki etkisini, daha başlangıçta Çorum'da hissettik. Kırsal kesime çıkmış olan kadrolar, kısa zamanda eskisi gibi barınamaz oldular. Eski destek ilişkilerinin yerini, korkudan kaynaklı isteksizliğin, memnuniyetsizliğin aldığını düşündük, ama zamanla bunun başka bir tavır, karşıt bir ruh haleti olduğu ortaya çıktı. Bölgede Alevi nüfus ağırlıktaydı ve dağdakiler de kendi çocukları olduğu için ihbar gibi olaylar yaşanmadı. Aranmayanlar geri dönmek zorunda kaldı. Arananların bir kesimi başka bölgelere kaydırıldı. Çok az sayıdaki kadro, ilişkilerin en sağlam olduğu dar bir alana sıkıştı.

Bu dönem boyunca, Türkiye çapında 12 Eylül öncesindeki kadar yoğun bir faaliyet sürdürüldü, ama daralmanın önüne geçilemedi. Fabrika ve mahallelerdeki faaliyet açıkça tepki toplamaya başladı. Bunlar önemli işaretlerdi, ama bunu algılamamız mümkün olmadı. Bir anlamda, yasa dışı şekilde ve sıkı gizlilik koşullarında, 12 Eylül öncesindeki gibi faaliyet sürdürür duruma düştük. Yeraltı matbaası, yayın dağıtım ağı, kuryelik gibi örgütsel iletişim kanalları kurulmuş ve işler haldeydi. Aynı dönemde hiçbir örgüt benzeri olanaklara sahip değildi. Bu, bizde bazı yanılsamalar yarattı. Adeta, farkında olmadan sıranın bize gelmesini bekler durumdaydık.

1981'in sonlarında çok şiddetli ve büyük bir saldırıyla karşılaştık. Operasyon gene Ankara'dan, il düzeyinde başladı ve bazı kadroların çözülmesiyle Türkiye çapına yayıldı. Merkeze sıçradı ve sınırlı kayıpların ardından, merkez komite üyelerimizin kararlı direnişiyle kesildi. Ama yayıldığı bölgelerdeki alt birimlerde üç ay boyunca devam etti. Başta Ankara, İzmir, Çukurova olmak üzere, birçok bölge komitesi çökertildi. Merkez komitesi, İstanbul il komitesi, Karadeniz komitesi ve diğer merkezi birimler korundu, ama kuşatma ve çember daralıyordu. Merkez komitesi, oldukça sert bir muhalefete rağmen, belirli kadroların Ortadoğu'ya çekilmesini kararlaştırdı. Daha önceden çıkış yolları belirlenmiş ve Filistin devrimcileriyle ilişkiler kurulmuştu. Kısa zamanda, merkez komitesi ve önemli bir kadro Bekaa'ya çekildi. Ülke

içinde MK üyelerinden oluşan örgüt büro kaldı. Örgüt büro, operasyon yemeyen bölgeleri ve operasyondan kurtulan dağınık durumdaki kadroları toparlayarak merkezi faaliyetleri yeniden başlattı.

Bekaa'da Kurulup

Avrupa'da Dağıtılan "Cephe": FKBDC

Devrimci hareketin yaygınlığı ve kitleselliği düşünüldüğünde, operasyonlar tepeden başlamış ve etkili olmuştur. Ama gene de, kadroların bir kesimi kendisini koruyabilmiştir. Operasyonların dışında kalan kadroların bir bölümü kendisini yurt dışına atmak zorunda kalmıştır. Örgütler zamanla yurt dışında, büyük kesimi asıl olarak Avrupa'da merkezileşti. Merkezileşenler, Türkiye ile bağ kurarak ilişkilerini toparlama aşamasına geçtiler. Bazı örgütler ve kadrolar dışarı çıkmayı reddetmiş ve içeride mücadeleyi sürdürme kararı almıştır.

TKP(B), kendiliğinden gidenler dışında, 1983 yılına kadar Avrupa'ya kadro çıkarmadı. Bütün kadrolar Bekaa'ya çekildi. Maocu, Arnavutlukçu gruplar ve TİP, TSİP, TKP hariç neredeyse bütün örgütler Bekaa'da toplanmıştı. PKK, Bekaa'ya 12 Eylül'den önce yerleşmişti ve bu, bilinçli bir karara dayanıyordu. Burası önemli. Zira ilk dönemler, diğer Türk ve Kürt örgütlerinin Bekaa'daki kadro sayısı PKK'ninkinden daha az değildi. Hatta bazıları daha kalabalıktı. DY, bir dönem oradaki en kalabalık hareketti. Aradaki fark şuradadır: PKK yüzünü Kürdistan'a ve devrime, diğer örgütler ise, devrim sözünü kullanmakla birlikte, Avrupa'ya dönmüştür. Nitekim kısa bir zaman içerisinde, örgütlerin hemen hepsi Ortadoğu'daki tüm güçlerini Avrupa'ya taşımıştır.

TKP(B) de tersini söyleyerek aynı kervana katılmıştır. Yurt dışına çıkışı yasaklayan karardan, zorda kalınınca kerhen ve orada hazırlanıp hemen geri dönme şartıyla vazgeçilmesini, Suriye hükümetinin kontrolü biraz sıkması gerekçe gösterilerek atılan bu adım izlemiştir. Sonradan Ortadoğu'ya geri dönülse de, bu adım örgütteki devrimden kaçış eğiliminin gücünü açığa

çıkarıyor. Nitekim Avrupa'ya giden kadroların ezici çoğunluğu bir daha geri dönmemiştir. 1987 yılında Ortadoğu'ya geri dönülür, ama gelenlerin çok azı daha önce Avrupa'ya gidenlerdir.

Ortadoğu'da oldukları dönemde, devrimci örgütler önemli bir adım atmış ve faşizme karşı cephe kurmuştur. Gerçekte 12 Eylül öncesinde atılması gereken adım, ancak iki yıl sonra atılabilmiştir. 1982 yılında, PKK ve DY'nin öncülüğünde sekiz örgüt Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi'ni (FKBDC) kurar. Bu, akim kalmasına rağmen, 12 Eylül'e karşı devrimci hareketin tek iradi adımıdır. İlginçtir, FKBDC Ortadoğu'da kurulmuş, Avrupa'da bozulmuştur. Örgütler Avrupa'ya çekilinceye kadar çalışmalar normal seyrinde yürür. Bulunulan yerin havasından, suyundan değil elbette, ama ortada böyle bir durum var. Avrupa, Türkiyeli "devrimcilerin mezarlığı"dır. Avrupa için mezarlık tabirini daha önce Latin Amerikalı devrimciler kullanıyordu. Yirmi ila otuz bin olduğu söylenen Avrupa'daki siyasi sığınmacı sayısı düşünüldüğünde, mezarlık sözünün hiç de yanlış olmadığı ortadadır.

Ortadoğu'ya ilk açılanlar, Deniz Gezmiş başta olmak üzere, 71 devrimcileridir. Daha sonraki eylemlerinde, bu kısa süreli ilişkinin etkisi olmuştur. Bu kadarıyla bile olsa Ortadoğu'dan öğrenmişlerdir. 12 Eylül sonrasında, binlerce kadro, uzun süre orada kalmasına rağmen, Ortadoğu'dan çok az şey öğrenmiştir. Ortadoğu demek, asıl olarak Filistin mücadelesiyle ilişki demektir. Kim aksini söylerse söylesin, geçmişimizde olduğundan çok daha fazla, geleceğimiz Ortadoğu'nun geleceğiyle iç içe geçmiştir. Türk ve Kürt halklarının kaderi, bölgedeki diğer halkların kaderine bağlıdır. Filistin mücadelesi bizim mücadelemizdir. Devrimciler bu duygudan uzaklaşırken, halkın duyguları daha çok bu yöne akacaktır. Türkiyeli devrimciler, Filistin devrimcilerini anlayamadı ve bu mücadeleden öğrenemedi. Tersine onu küçümsedi. Gerçekte o, ne büyük bir mücadeledir, ne bitmez tükenmez bir direniştir, nasıl kahredici, eşitsiz ve kalleş bir savaştır. Bir halk nasıl bu koşullara inat savaşır? Türkiyeli

devrimcilerin Bekaa'da en yoğun olduğu dönem (1982), İsrail'in en büyük saldırıyı ve işgali gerçekleştirdiği dönemdir. TKP(B), aldığı bir kararla, alandaki bütün kadrolarını savaşa, cepheye göndermiştir. Türkiyeli örgütlerin çoğunluğu maalesef aynı tavrı göstermedi. Tersine, "Biz Türkiye devrimine lazımız" diyerek bu savaşta seyirci konumunda kalabilmeyi kabullendiler. TKP(B), kendi adına tüm Ortadoğu sürecinden çok şey öğrenmiştir. Hatta ondan en çok şey öğrenen örgüt olmuştur.

TKP(B), FKBDC'ye doktriner bir yaklaşımla katılmamıştır. O zaman teorik olarak gerekçelendirilen bu tavır, gerçekte sağcı bir tavırdır. TKP(B) hala klasik komünist parti yaklaşımının etkisindedir. Oluşum döneminden 1992'ye kadar, TKP(B)'de sağcı bir eğilim hep olmuştur ve klasik Sovyetçi gelenekten gelen sağ ayağını hep sağlam basmıştır. FKBDC, Türkiye ve Kürdistan'da silahlı bir direniş başlatmak üzere kurulmuştur. Kürt tarafı, bu programa göre tüm hazırlıklarını yaparak 1984'teki atılımını yapmıştır. Türkiye'de aynı görevleri yapacak olan DY, çok kısa zamanda attığı bu devrimci adımdan pişman olmuştur. Yalnızca geri adım atmakla kalmamış, bizzat kendisinin de taraf olduğu bu ileri adımı yıkmak üzere, karşı çabalara girişmiştir.

1983'ten itibaren, Türkiye devrimcileri Avrupa'ya yığınak yapmıştır. Öyle bir yığılma olmuştur ki, Avrupa'daki örgüt birimleri adeta 12 Eylül öncesine dönmüştür. Türkiye'deki cunta ve örgütlerin hali unutulup, 12 Eylül öncesinin sloganlarıyla, Avrupa'da keskinlik yarışı başlamıştır. Bir dönem, Avrupa'dan devrim yapma hayaline kapılanlar bile olmuştur. Avrupa'ya 12 Eylül çok sonra gelmiştir.

1983'te Ortadoğu'dan çekilmesiyle, TKP(B), neredeyse Türkiyelilerin olduğu bütün Avrupa ülkelerinde faaliyet sürdürür duruma gelmiştir. Türkiye'de örgütlü mücadeleyi sürdürmenin verdiği moralle, Avrupa'daki varlığı giderek güçlenmiştir. 1984 yılında, yurt içindeki üyelerin de katıldığı tam üyeli II. MK toplanmıştır. Bu, yurt içindeki ve Avrupa'daki gelişmelerden dolayı, oldukça moralli bir atmosferde geçen, önemli kararların

alındığı bir platform olmuştur. Üç başlıkta önemli tartışmalar yapılmıştır. Birincisi, Özal ve generaller arasındaki çekişme ve siyasal sürecin nasıl gelişeceği. İkincisi, bir Kürt ayaklanması ihtimali ve bu konuda yapılması gerekenler. O dönemde PKK henüz 1984 atılımını gerçekleştirmemişti. Üçüncüsü, aynı zamanda İslamcı bir ayaklanmanın olup olmayacağı. Bu tarihte, Türkiye'deki on iki ilde ve birçok ilçede komite düzeyinde örgütlü çalışma sürmekteydi. Toplantıda Avrupa'dan Türkiye'ye kadro aktarımı kararı alınmış ve bu uygulanmıştır.

Toplantıda önemli bir tartışma yapılmıştır. İstanbul örgütü, elli altmış üyesi, sınırlı da olsa çevre ilişkileri olan oturmuş bir yapıya sahipti. Bu örgüt üzerinden gelecek hedefleri çizilirken, tartışma TKP(B)'nin genel değerlendirmesine dönüştü. TKP(B)'nin kararsız bir örgüt olduğu, kendine güveninin veya devrim yapacağına inancının zayıf olduğu dile getirildi. Türkiye'deki örgütlülüğün abartılmaması gerektiği ve partinin mücadeleci yanının zayıf olduğu belirtildi. İstanbul örgütünün bir fiskede yıkılacak kağıttan bir şato olduğu dile getirilerek, onun dağıtılıp yeniden yapılandırılması öncrisi sunuldu. TKP(B)'nin kendisine olan güveni, güvensizliği üzerine uzun tartışmalar yapıldı. Bu yaklaşım ve örgütsel yapının dağıtılarak yeniden yapılanması önerisi "defeatist", (yenilgici) bir yaklaşım olarak değerlendirilip reddedildi. Ancak TKP(B), her zaman kendisini tartışabilen bir örgüt oldu.

Mart 1984'te, Paris'te FKBDC'nin çağrısıyla, PKK, DY, TKP/ML, TKP, TSİP, TEP, TKP(B), TKEP, TSKP, KİP, TKP/Leninist dahil yirmi dört örgütün katıldığı bir toplantı yapıldı. Toplantı FKBDC'yi genişletmek amacıyla yapılmıştı. Görünüşte amaç bu olsa da, toplantıda herkesin muradının başka olduğu ortaya çıktı. DY, teorik olarak daha önce başlattığı sosyalizm tartışmaları temelinde, örtük olarak, bu tartışmalar sonuçlanmadan hiçbir devrimci adımın atılamayacağını, atılacak olanların da hiçbir anlamı olmayacağını dile getirerek FKBDC'nin de bittiğini ima etti. PKK, uzun uzun hazırlıklarından söz etti, ciddi bir sunum yaptı. Toplantı tutanakları bir yerlerden bulunabilirse görülür, 84

atılımını ve sonrasında yaşanacakları neredeyse harfi harfine, gerilla savaşı, stratejik savunma, stratejik denge ve stratejik saldırı safhalarıyla ortaya koydular. Orada söylenenler, 1990 ortalarına kadar, temelde gerçekleşmiştir. Bu uzun açıklamalar bazılarına ninni gibi geldi. Oturum aralarında, söylenenlerle alay edildi. Bu uzun açıklamalar, PKK'nin kararlılığını ve önemli çıkışlar yapacağını gösterse de, özellikle mücadelenin ilerideki safhalarıyla ilgili söylenenler, bizim aramızda da çok hayalci bulunarak eleştirildi.

Bu sunumdan sonra söz alan DY temsilcisi, kendi kır gerilla faaliyetleri üzerinden, aslında PKK'nin hazırlıklarının ve söylediklerinin modasının geçtiğini belirtti. PKK, henüz atılım yapmamış olmasına rağmen, hazırlık safhasında çok ciddi kayıplar vermişti. Kürdistan'daki faaliyetlerini daha çok hazırlık düzeyiyle ve mütevazı boyutlarda dile getirmişlerdi. Hedeflerin büyüklüğü ve faaliyetin mütevazılığı, DY temsilcisine üst perdeden gerillacılık propagandası yapma fırsatı verdi. Kendilerinin Karadeniz'den İç Anadolu'ya, Malatya, Sivas ve Dersim'e uzanan havalide, 12 Eylül'den bu yana sayısı iki yüz ile altı yüz arasında değişen gerillayı dağda tuttuklarını anlattı. Buna rağmen buradan hiçbir şey beklemediklerini söyleyince, PKK'ye "Akılı olun" mesajı vermek istediğini herkese anlatmış oldu. Açıkça, dağdakilerin hem kendilerinin, hem de yöre halkının başına bela olduğunu ve dağıtılmaları gerektiğini o zamandan ima etti. Nitekim kısa bir zaman sonra, DY hiç başlatmadığı kır gerilla faaliyetlerine son vererek dağdakileri de Avrupa'ya taşıdı. Muratlar farklı olduğundan, bu önemli platform açıklaması amacının tam tersi sonuçlara hizmet etmiştir.

1984 Kürt Atılımı ve Devrimci Hareket

12 Eylül sonrasında gelişen en önemli olay, PKK'nin 1984'te başlattığı silahlı mücadeledir. PKK, o koşullarda olmaz, olamaz denileni başarmış, bu büyük devrimci cüreti göstermiştir. Bu adımın Kürt halk yığınlarından aldığı karşılık biliniyor. PKK bugün hangi sorunlarla boğuşuyor olursa olsun, 1984 atılımı, Kürt halkı açısından olduğu gibi, Türk halkı ve

Türkiye Devrimci Hareketi açısından da tarihi önemdedir. Bu devrimci gelişme karşısında, Türkiye Devrimci Hareketi tarihinin en geri tavrını göstermiştir. Sınırlı sayıdaki devrimci örgüt hariç, Türkiye Devrimci Hareketinin büyük kesimi PKK'ye cephedcn karşı çıkmış, bir kesimi ise bekle gör taktiğine başvurmuştur.

Devrimcilik ya komple olmak zorundadır ya da yoktur. Devrimcilik, bu anlamda bütünlüklü olmalıdır. Daha önemlisi, sözlerle veya keskin devrim programlarıyla devrimci olunamaz. Somut olaylar, kitleleri etkileyen adımlar karşısındaki tavırlarda devrimci olunur veya olunmaz. Bazı örgütlerin tavırlarının ötesinde, Türkiye Devrimci Hareketinin 1984 Kürt dirilişi karşısındaki tavrı devrimci değildir, devrimci olamamıştır. Türkiye Devrimci Hareketinin Kürt atılımına karşı aldığı tavır ve sonrasındaki pratiği bir bütün olarak masaya yatırılmalıdır. Zira bugünkü ağır sorunların kökleri, o dönemde yapılamayanlarda yatmaktadır.

Kürt mücadelesinin adım adım yükselmesi karşısında, Türk halk yığınlarının akın akın en gerici şoven eğilimlerle, devletin arkasında saflaşmasının sorumlusu devrimci harekettir. Bunun sebebi, devrimci hareketin bıraktığı boşluktur. Aksi bir düşünce, devrimcilik adına ağza alınamaz. Devrimcilik ve devrim iddiası taşıyan hiçbir eğilim, böyle bir savda bulunamaz. Bu, açıkça mücadeleyi, devrimci eylemi suçlamak olur. Bugün maalesef birçok kesim, farkında olarak veya olmayarak, bu sonucun faturasını PKK'ye, yani mücadeleye kesmektedir. Bu mantığı reformistlerin dillendirmesi anlaşılır. Nihayetinde devletlerine kıyamazlar. Ama devleti yıkma iddiasındakilerin aynı mantığı dillendirmesi kabul edilemez. Türkiye'deki gericileşmeyi PKK'nin yanlışlarına bağlayarak Marksistlik, komünistlik taslamak ağır bir oportünizmdir. Marksizme hakarettir. Bu söylediklerimiz, PKK eleştirilmez, yanlışları ortaya serilmez, anlamına gelmez. Bunu böyle anlamak isteyenler, hangi iddiada olurlarsa olsunlar, devrim sorunundan hiçbir şey anlamıyorlardır. Tartışılan konunun farkında bile değildirler.

Türkiye Devrimci Hareketi, 12 Eylül sonrasında Avrupa'daki ilk ortak bildirisini, on bir örgütün imzasıyla, PKK'de yaşanan iç çatışma üzerine yayınlamıştır. Amaç PKK'yi kınamaktır. Hürriyet gazetesi, bu bildiriyi aynı gün ilk sayfasında, "Türkiyeli örgütler PKK'ye karşı birleşti" başlığıyla haberleştirmiştir. Maalesef bu bildirinin altında TKP(B)'nin de imzası yer almıştır. Merkezin bilgisi olmadan, İsveç'teki TKP(B) komitesi bu bildiriyi imzalamıştır.

Bu dönem, bu iç çatışma dolayısıyla, başta DY olmak üzere, Türkiye Devrimci Hareketi ile PKK arasındaki gerginlik artmış ve ölümlere varmıştır. Ölümlerin ardından ilişkiler iyice kopar. FKBDC girişimi de bu dönemde kendiliğinden son bulur. Ortak bir açıklama yayınlanmadığı gibi, hiçbir örgüt de bu girişimle ilgili bir değerlendirme yapmamıştır. Bu tavır, örgütlerin kendi eylemlerine yabancılaştıklarının, kendilerini ciddiye almadıklarının işaretidir. Gerçekte, PKK içinde başlayan çatışma bahane olmuştur. FKBDC'nin bitirilmesi, önemle incelenmesi gereken, hiç de iyi kokular yaymayan bir gelişmedir.

O dönemlerde ortada dolaşan söylentiye göre, Mamak Hapishanesi'nde bulunan DY önderliği, sert bir mektupla, PKK ile böyle bir ilişkiye girilmesini eleştirmiş ve bu ilişkinin derhal kesilmesi talimatını vermiştir. Bugün DY adına konuşmaya başlayanlar, FKBDC girişiminin niçin bitirildiğini açıklamak zorundadırlar. Bu bir namus borcudur. Türkiye'deki faşist cuntayı yıkmak için bir cephe kuruluyor ve DY bu cephenin öncülüğünü yapan iki örgütten biri. Öyleyse, bir, DY bu cepheyi niçin kuruyor? İki, kurduğu cepheyi tek kurşun atmadan niçin dağıtıyor? Devrimcilik iddiasını sürdüren tüm DY'ciler, bu soruların cevabını sorumlulardan istemeli ve halka açıklamalıdır.

Aynı dönemde TKP'nin sahneye çıkması da ilginçtir. 12 Eylül öncesinde hiçbir örgütle görüşmeyen, hatta Sovyetçi gruplarla bile görüşmekten özenle kaçınan TKP, bu dönemlerde etkin bir şekilde ortaklık arayışlarına girmiş ve bütün örgütlerle görüşmeye başlamıştır. Son derece olgun şekilde, geçmişteki hatalarını ve yanlışlarını açıkça dillendiren, devrimcilerin

birliğini savunan bambaşka bir kimlikle ortaya çıkmıştır. Resmi bir yazı ileterek TKP(B) ile de görüşmek istediler. Bu hiç de hayra alamet değildi. Biz bunun yeni bir tasfiyeci girişim olduğundan hiç şüphe etmedik. Nitekim çok geçmeden, bunun Sovyetler Birliği'ndeki emperyalizme teslimiyet ihanetinin başlangıcı olduğu ortaya çıktı. Sonradan yayınlanan belgelere göre, TKP etrafına topladığı örgütleri Moskova'ya götürüyor ve orada SBKP temsilcileri bu örgütlere açıkça kendilerini tasfiye etmeyi öneriyor. Diğer sosyalist ülkelerin çökertilmesiyle yetinmeyen SBKP, aynı tasfiyeyi muhalefette olan sözde komünist partilere de dayatıyor. Onlara kendi ülkelerinde kapitalizmle uyuşmayı, burjuvazileriyle barışmayı tavsiye ediyor. TKP, bu ihanetin gereğini layıkıyla yerine getirdi. 12 Eylül öncesinde başlattığı her alandaki tasfiyeciliği derinleştirerek, etkilediği tüm kesimleri yeni tasfiyeciliğin içine çekti. Bu çabaların sonucu, sol birlik (TKP, TİP, TSİP, TKEP, TKSP, KİP) ve ardından TBKP tasfiyeciliğine varmıştır. İlginçtir, TKP ile sol birliğe giren tüm örgütler, adım adım mücadelenin dışına düşerek tasfiye olmuştur. Zamanla diğer örgütler kendilerini az çok toparlayıp mücadelede yer almaya hazırlanırken, TKP ile sol birlik oluşturan örgütler bu adımları dahi atamamıştır.

TKP(B) II. Kongresi: Türkiyelileşme Çabaları

II. MK toplantısıyla moralli ve iddialı şekilde ülkeye dönen yoldaşların faaliyeti başlayamadan bitirildi. Eylül 1984'te, merkezden başlayan ve çok önemsediğimiz İstanbul örgütünü çökerten büyük bir operasyon yedik. Operasyon, merkezi içine almakla birlikte, merkeze bağlı birimlere uzanmadı. Yayın olanakları dahil, merkezi birimler korundu. Dışarıdan kadro takviyesi yapılarak örgütsel faaliyet kaldığı yerden devam ettirildi, ama artık, aynı tarzdaki faaliyetlerle eskisi kadar çok yol alınıp alınamayacağı sorusu karşımıza çıkmıştı.

1986 yılında, Türkiye'den gelen seçilmiş delegelerin de katıldığı TKP(B) II. Kongresi toplandı. Bu kongre, TKP(B) tarihinde önemli bir dönemeç noktasıdır. Birçok ilkin başlangıcıdır. Kongre ve kongre kararlarıyla, geçmişten

gelen sağcı eğilimlerden kopma ve aynı zamanda, Türkiye gerçeklerine yönelme anlamında, önemli adımlar atılmıştır, ama bunlar, teorik olarak tam anlamıyla bilince çıkartılamamış ve kadrolara, örgütün tamamına mal edilememiştir. Bu kongrenin geçmişten kopuş için ciddi bir adım olduğu, örgütte yarattığı sancıdan da bellidir. Kongre sürecinde ve sonrasında, yeni yönelimlere ayak uyduramayanlar olmuş ve merkezden alt birimlere doğru önemli bir kadro dökülmesi yaşanmıştır. Merkezi kadroların bir kısmı, kongre sürecinde farklılıklarını dillendirerek örgütsel yapının dışında kaldı. Daha büyük bir kesim ise sonradan dökülmüştür.

Kongrenin gündemi çok kapsamlıdır. Burada, ayrıntılandırmadan tartışılan konu başlıklarına değinecek ve genel değerlendirmelerle yetineceğiz. İlk olarak, siyasal süreç, faşizm cephesi, burjuva muhalefet ve kitlelerin durumu üzerinde durularak iki önemli karar alınmıştır. 12 Eylül'den itibaren geçerli olan, faşizm silahlı bir devrimle yıkılacaktır kararımız, somut örgütsel ve pratik kararlara dönüşmüştür. TKP(B) programı, Türkiye devrimini, "yasal-yasa dışı, barışçı-silahlı" tüm mücadele biçim ve yöntemlerini kullanarak, şiddet yoluyla TC devlet mekanizmasının yıkılması olarak formüle etmişti, ama stratejik ve taktik yönelimlerimiz hep işçi sınıfının topyekun ayaklanması temelinde düşünülüyordu. Bu kongrede, "silahlı mücadeleyi başlatma" ve bunun için ayrı bir silahlı örgüt kurma kararları alındı. Aynı zamanda, Türkiye'deki politik atmosfer doğru şekilde değerlendirilerek, yasal mücadelenin olanaklarının genişlediği, daha önemlisi, açık alanda meşru mücadelenin zorlanması gerektiği ve bunun devrimci bir görev olduğu sonuçlarına varıldı. Yasa dışı zeminlerimizi güçlendirmeyi ve bu temeldeki çalışmayı esas alarak, meşru açık alan faaliyetleri için hazırlıklara başlandı ve bunun görevlendirmeleri yapıldı. Ortadoğu'ya dönüş ve merkezin Ortadoğu'da üslenmesi karar altına alındı. Bu kararı ısrarla savunan genel sekreter buna uymayınca, karar tam olarak hayata geçirilemedi, ama parti asıl yönünü değiştirmiş, yüzünü Türkiye'ye ve Kürdistan'a daha fazla dönmüş oldu.

Kürt ulusal mücadelesi, doğal olarak kongrede en çok tartışılan konuydu. PKK'nin yürüttüğü mücadeleyi, başından itibaren, devrimci bir heyecanla karşıladık ve destekledik. Ama "Kürdistan devriminde öncülük Kürdistan işçi sınıfınındır", "İşçi sınıfının partisi tektir. Tüm diğer eğilimler sapmadır" anlayışından kopamadığımız için, kongrede Kürdistan proletaryasının öncü örgütünü kurma kararı aldık. İncelmiş milliyetçi tortuların etkisiyle, kendimizi teorik olarak Ekim Devrimi'ni yapmış Lenin'in partisi sanma budalalığına düşmüş ve solun genclinin hala kurtulamadığı bu sorunu yaşamıştık. Yekitiya Komünista Kurdistan (YKK) bu karar sonucunda kuruldu.

II. Kongremiz, Avrupacı Marksizmden kopma ve Türkiyelileşme yönünde de ilk işaretlerin görüldüğü, en azından sözcükler düzeyinde Türkiye gerçeklerinin ağzımızdan çıktığı bir platformdur ve bu açıdan da önemlidir. Zira bunun devamı gelmiştir. Kongrede, İslam, Müslümanlık, Alevilik gibi Türkiye toplumunu kıvrandıran, siyasal ve sosyal hayatın yakıcı sorunlarını çok boyutlu şekilde tartıştık ve bunları kararlara dönüştürebildik. Dönüştürebildik diyorum, çünkü bu hiç kolay olmadı. Bildik kalıplar temelinde, şiddetli bir muhalefetle karşılaştık. "Marksist partide dinin, İslam'ın, Aleviliğin yeri yoktur. Komünistler mezheplerle uğraşmaz" eleştirisi geldi. Yeni görüşlere muhalefet edenler, sınıf esası, sınıftan kopma, materyalizmden vazgeçme gibi gerekçeler öne sürüyorlardı. Sert, ama geliştirici bir tartışma yürütüldü. Gerçekte, Marksizm cilası altında, geleneksel Türk aydınının devletçi, tekçi Kemalist tepkileri dillendiriliyordu. Buna rağmen, Müslümanlara ve Alevilere yönelik ayrı ayrı kararlar aldık. Alevilerin ezilen mezhep olduğu belirtildi ve buna karşı demokratik haklar için mücadele çağrısı yapıldı. Bugün bu sorun biraz daha aşılmış durumda, ama o zaman bunları dillendirmek, oldukça cesur ve devrimci bir adımı ifade ediyordu.

Alevilere dönük devrimci faaliyet yürüten örgütlerin yönelimlerindeki sağlıksız yönler ve sakat yaklaşımlar hala

aşılmış değil. Zamanında bizim söylediklerimizi ibretlik mezhepçi sapma olarak eleştirenler, şimdi Alevi demeklerinde yönetime gelebilmek için birbirleriyle çatışıyor. Alevilerin mezhep ayrımı temelinde, aşağılanmaya karşı örgütlenmesine zinhar sapma diyenler, şimdi oraları mesken tutmuş durumda. Bu faaliyetlere, hiçbir tartışma yürütmeden, tam anlamıyla faydacı biçimde adapte oldular. Bu konuda yolu devlet açtı. Kürt mücadelesinin yükselmesiyle, Alevilik teşvik edildi ve müsamaha gördü veya demeklerin, cemevlerinin önü açıldı. Aleviler buralarda örgütlenmeye başladı. Bu kurumlar canlandı ve "mezhep sapması", "sınıfın bilincini bulandırma" gibi eleştiriler unutuldu. Bu, sağlıksız bir durumdur. Asıl mezhep sapması buradan çıkar ve zaten bu durum sürüyor.

Türkiye'de en çok tartışılan konular, en az anlaşılan, kavranan konulardır. Bu toplumsal hastalığın soldaki tezahürü, en çok eleştirilen yanlışlara en fazla düşmektir. Devrimci örgütler, birbirlerini en fazla burjuvazinin kuyruğuna takılmakla, burjuvaziden medet ummakla eleştirir ve suçlar. Ama somut politika alanına gelince, kaşarlanmış Türk burjuva siyasetçileri bir iki demokrasi lakırdısı etmeye görsün, en keskin, hiç taktik güdüsü kazanmamış, her tür ittifakı reddeden kesimler bile, bu sınıf düşmanlarına olmadık misyonları yüklemekten kaçınmaz. Özal'da keramet bulanları bir kenara koyalım. Geniş bir kesim, kırk yılın gerici, faşist iş birlikçisi Süleyman Demirel'den demokrasi beklentisine girdi. Demirel'in "konuşan Türkiye" demagojisine başlamasıyla, DY ve HK, buradan demokratik gelişme kanalı açılacağı hayallerini dillendirmeye başladı. Daha önce, Ecevit'in "Arayış"ını da aynı çevreler heyecanla karşılamıştır. Bu eğilim, burjuva siyasetçilerine konulan siyaset yasaklarının kaldırılmasının gündeme geldiği dönemde ayyuka çıktı.

12 Mart sonrasında Ecevit'in piyasaya sürülmesi gibi, 12 Eylül sonrasında da, demokrasi mücahidi olarak Demirel piyasaya sürülmüştür. Türkiye egemenlerinin yönetme yeteneği müthiş gelişkindir. Muhalefetin hiçbir alanını boş bırakmaz, ya tutarsa korkusuyla orayı da doldurmaya çalışırlar. Burada,

piyasaya sürme deyimini kurulmuş zembereck gibi veya devreye sokulan bir elin ilgili özneyi görevlendirmesi biçiminde anlamamak gerekir. Siyasetin aktörleri, doğal yetenekleri ve alışkanlıklarıyla, kendi meşreplerine uygun olarak siyaset sahnesine girerler. Temsil ettikleri sınıflarla her zaman ve her konuda anlaşmaları gerekmez. Başlangıçtaki çelişik, aykırı yanlar zaman içinde hizaya sokularak sistem normal seyrine döndürülür. Devrimci hareketin körlüğü buradadır. 1950 DP olayından bu yana, gerici burjuva siyasetindeki her kıpırdanma Türkiye Devrimci Hareketinde heyecan yaratır.

Devrimci Harekette 11 Eylül Beklentileri

12 Eylül sonrasında devrimci eğilimler ezilmiş olduğu için, piyasaya önce reformist sol çıktı. TKP, TİP, TSİP ve Doğu Perinçek daha 1985'te yasal dergiler çıkarmaya başladılar. Onları şimdi TKP olan Gelenek dergisi takip etti. Devrimci örgütler, ancak 1986 sonlarında yasal siyasal faaliyetlerine başlayabildiler. İlk yasal yayını DS çıkardı. Daha sonra, TKP(B), yasal yayın faaliyetine gençlik dergisiyle başladı. Ardından, siyasal dergimizi yayınlamaya başladık. 1986-87 yıllarında, gençlik hareketinde, geçmişi andıran bir yükseliş yaşandı. Üniversiteler yeniden siyasetin ve devrimci faaliyetin merkezleri olacak gibi görünüyordu. Ardından, işçi hareketi benzeri bir canlanma gösterdi. 12 Eylül sonrasındaki ilk büyük grev Netaş'ta başladı. Netaş grevi sola bir milat gibi göründü. Bu greve olmadık misyonlar yüklendi. Netaş grevini kamu işyerlerindeki işçilerin kitlesel ve dalga dalga yükselen eylemlilikleri takip etti. 1 Mayıs eylemlilikleriyle devrimciler tekrar sokaklara çıktılar. Bu durum, devrimci hareketi yanılsamalı bir biçimde, kaldığımız yerden devam ediyoruz havasına soktu. Hatta bazı dergiler "Yeniden başlıyoruz" manşetleri attılar. Halbuki köprülerin altından çok sular akmış, geçmişi tekrar yaşamak imkansız hale gelmişti.

1986-87'lerde başlayan canlanma, kesinlikle 1974 sonrasındakinden çok farklıydı. Ama gene de küçümsenmemesi gereken bir başlangıçtı. En başta, siyasal çatışmanın ekseni başka yöne kaymıştı. Cumhuriyet tarihinde ilk defa bastırılamayan

bir isyan yükselerek devam ediyordu. Devlet, yüzünü ve dikkatini Kürt isyanına dönmüştü, ama bunu yaparken bu tarafı boş bırakmadı. 12 Eylül'den bu yana siyasal sistemini yeniden düzenlemiş ve onu her türlü sistem karşıtı sızıntıya kapamıştı. Özal eliyle, düzen karşıtı sızmalara açık, geleneksel siyasal sistem allak bullak edildi. Özal eliyle yapılanları, sol hala tam olarak kavramış değil. Boşuna sermaye Özal'ı "devrimci" ilan etmedi. Bütün çabalara rağmen, burjuva siyaset bir daha eski kanallarına döndürülemedi. "Dört eğilim"i bileştirmesi, "orta direk" sloganları, ekonomik ve toplumsal yaşamın olduğu gibi, siyasetin de mecrasını değiştirdi. Düzeni yoksullaşma sonucu doğacak tepkilere karşı sağlamlaştırdı. Geleneksel muhafazakarlığın etkisinde olan ve Batıcı finans kapital iktidarına karşı çıkan kitleleri bu kesimlerle barıştırarak, aralarındaki çelişkiye rağmen onları sistemin içine oturttu. Bir anlamda, laik sermaye iktidarlarıyla halk kitleleri arasındaki yabancılaşmayı yumuşattı. Geçmişte mücadele ederek hak arayan kesimlerin politik bilinci bile sistem içinde çözümlere geriletilmişti. Artık, sokağa çıkan kitleler, geçmişteki nin aksine, yanı başlarına gelen her muhalefetin peşine takılmıyordu. Daha önemlisi, devlet mekanizması devrimci faaliyetleri önceden karşılayabilecek ustalığa ve yetkinliğe kavuşmuştu.

Asıl olarak, devlet kendisine yönelen tehdidi geç de olsa kavramış ve bütün ideolojik, politik stratejisini baş tehdidi karşılayacak hazırlıklara göre çizmişti. Türkiye'de yaşanan yükseliş ve kitle canlılığı da buna dahildi. İşçi sınıfı, 12 Eylül öncesindeki örgütlü mücadeleyle kazandığı tüm haklarından olmuş ve bıçak kemiğe dayanmıştı. Siyasal ortam, artık toplumu boğar hale gelmişti. 12 Eylül sonrasında kapitalizmin Anadolu çapında yaygınlaşmasıyla ve dünyadaki ekonomik koşulların olumlu seyriyle birlikte, ekonomik bir rahatlama oluştu. Düzen, baş tehdidi göz önüne alarak, kitlesel işçi hareketine kesenin ağzını biraz açtı ve bunu zamana yayarak tepkileri yumuşattı. Burjuva siyaseti de, Alevi demekleşmesi de, işçi hareketi de, bunlara ek olarak, reformcu bir sol kanal da, Kürt tehdidi göz önüne alınarak bir biçimde rahatlatıldı. Düzen ciddi bir savaşa

hazırlanırken, hem arka cephesini, hem ön cephesini, hem de çatlak ve zayıf noktalarını tahkim etti. Siyasal ittifaklar yaptı. Sistemi zayıflatacak kesimlerle barıştı. Hatta radikal devrimci muhalefeti de hesaba katarak, ona siyasal bir taktikle yaklaştı. Radikal hareketi yasal alanlara iterken, asıl olarak onun Kürt devrimiyle yakınlaşmasını engellemeye dönük adımlar atıyordu. 1991 Özal affı, bu adımların tamamlanmasıdır ve çok etkili olmuştur.

74 yeni bir başlangıçtı. Devrimci hareket, bu fırsatı göremedi ve çok kötü harcadı. 86 ise, aynı derecede olanaklar sunmasa da, önemli bir açılıma dönüştürülebilirdi. Düzen, yukarıda saydığımız uzun ve ciddi politikalara hazırlanırken, devrimci hareket bütün bunları adeta seyrederek onun işini kolaylaştırdı. "Yeniden başlıyoruz" sloganlarıyla kaldığı yerden devam edeceğini sandı ve gerçekten bunu yapmaya çalıştı. Düzenin zayıf karnını hiç görmedi. Hiç o tarafa bakmadı. Türkiye'de yükselen kitle hareketine, kitlelerin politik ve ideolojik atmosferine aldırmadan, onlara 12 Eylül öncesinin propaganda ve ajitasyonlarıyla yaklaştı. Bunun doğal sonucu olarak, kendi dışında gelişen gençlik hareketine, memur örgütlenmesine, mahallelerdeki birikime ve işçi hareketine, 12 Eylül öncesini aratan grupçu bir rekabet temelinde yöneldi. Devrimci örgütlerin etkisinin az olduğu ilk dönemlerde, birlikte ve ortak bir ruhla yürüyen yeni canlanma alanları, devrimci örgütlerin devreye girmesiyle beraber paramparça oldu ve kendi içinde didişerek tecrit olmaya gitti.

Sistem her şeyiyle Kürt devrimine karşı dönmüşken, devrimci hareket PKK'nin hatalarını, Marksist olup olmadığını, Kürt işçilerin nasıl örgütleneceğini tartışıyordu. İki siyasal tavır söz konusu. Hangisi kendi iddiaları bakımından tutarlı? Devlet mi, devrimciler mi? Buraya en ileri tavırları aldık. Buna PKK'yi karşı devrimci ilan edip bu tavrını uzun süre devam ettiren azımsanmayacak sayıdaki örgütü eklediğimizde, ağzını her açışında devrimden ve iktidardan bahseden devrimci güçlerin bunları ne kadar anladıkları ortaya çıkar.

TKP(B)'de İç Mücadele ve Bölünme

II. Kongre, siyasal faaliyetimize büyük bir ivme kazandırdı. Parti örgütlülüğü canlandı ve yaygınlaştı. Sendikalardaki ve diğer kitle örgütlerindeki ilişkilerimiz canlandı. İlginçtir, YKK ana partiden daha fazla rağbet gördü. Kürdistan'da fazla bir adım atılamadı, ama Antep, Maraş, Adıyaman yöresinde ve özellikle Çukurova'da YKK etrafında azımsanmayacak ilişkiler toplandı. Gençlik alanında, döneme göre hızlı bir gelişme yaşandı. Açık siyasal alanda faaliyetlerimiz arttı. Silahlı mücadeleye hazırlanmak için Ortadoğu'da üslendik ve genç militanlardan oluşan azımsanmayacak sayıdaki kadroyla kamp faaliyetimizi başlattık.

Bu gelişmeler dışarıdan bakıldığında oldukça önemli görülebilir, ancak beklenen sonuçları alamadık. Başta genel sekreterimizde olmak üzere, parti önderliğinde bir tür büyüklük kompleksi ortaya çıktı. Silahlı mücadele vurgusu, geç kalma kompleksiyle demagojik militanlık düzeyine yükseldi. Partideki ve kadrolardaki tüm sorunları silah ve şiddet propagandası çözecekmiş gibi bir ruh hali ortaya çıktı. Ortadoğu'daki kamplarımızı kurmaya başladığımız dönemde, genel sekreterimiz Hürriyet gazetesi muhabirine "Bin kişilik silahlı gücümüz Suriye sınırında hazır bekliyor" diye demeç verdi. Hürriyet bu demeci manşetine taşıdı. Durumu bilenler, söylenenlerin devrimci propagandayla ilgisi olmadığını gördü ve bu tavrı sert biçimde eleştirdiler. Bu ve benzeri gelişmeler parti içinde hoşnutsuzluk yarattı. Buna rağmen, atılan adımlar ve faaliyetimizin az çok gelişme göstermesi, sorunları geriye itti.

Mevcut merkez yönetimi, hareketin ilk şekillendiği dönemden beri çok az değişmişti. Çoğunluğu 12 Mart öncesinde devrimci mücadeleye başlamış, belirli bir deneyimi olan kadrolardan oluşuyordu. Her birinin belirli yetenekleri ve gelişkin yanları vardı, ancak kolektif bir irade olma ve tecrübelerini örgüte, kadrolara taşıma noktalarında ciddi zaaflar yaşıyorlardı. Bu zaaflar ve uzun yıllar süren birliktelik, bir yanıyla birbirine benzeşmeye ve bu da kolektif kör noktalara sebep olabiliyor. Örgüt ve kadro sorununda, hep bir tür körlük

yaşadık ve bu geriliğimiz halen devam ediyor. Eski Bolşevik ayaklanmacı örgüt modeli ve mücadelesinden yeni bir tarza geçiyorduk. Bunun örgütte ve kadrolarda yarattığı gerilimler, yukarıda belirttiğim kolektif irade eksikliğinin biriktirdiği sorunların üstüne binince, kendimizi bir anda sert bir örgütsel ve ideolojik krizin içinde bulduk. Merkez veya örgütün asıl karar verici kesimi, uzun süredir yurt dışında bulunmanın etkisiyle Türkiye'deki örgütten kopmuştu. Türkiye'de önümüze çıkan olanakları da, biriken sorunları da kavramaktan uzaklaşmıştı. 1984'teki ve sonrasındaki operasyonlarda, deneyimli ve örgüte hakim kadroların yakalanması, bu kopukluğu daha da büyütmüştü.

Örgüte gençlikten azımsanmayacak sayıda katılım olmuş ve bu taze damar, geçmiş devrimci birikim üzerinden devrimcileşmişti. Bu yeni kuşak başka bir iklimde yetişmişti ve devrimci heyecanıyla, romantizmiyle örgüte geliyordu. Eski devrimci birikime ve kültüre hayrandı, ama kendi yetiştiği ve taşıdığı kültürle vardı. Hem eskinin değerlerini, söz dışında, bulamadı, hem de hazır olmadığı sert bir mücadelenin içine girdi. Böylece, hızlı bir hayal kırıklığıyla geriye savruldu.

Merkezdeki güven bunalımı, yukarıda bahsettiğim abartılı demeçle başlamıştı. Bu, zaten yetersiz olan kolektif yönlendirmeyi iyice zayıflattı. Örgütsel, ideolojik, politik sorunlar, Sovyetler Birliği'nde kullanılmaya başlayan yeni söylemlerle birlikte teorik olarak tartışılmaya başlandı. 1988'e geldiğimizde, merkez örgütten kopmuş ve siyasal faaliyet, oturduğu alanlardaki yerel birimlerin yönlendirmesine kalmış durumdaydı. Merkezi yönlendirme ortadan kalkmıştı. Bu koşullarda, 1980-87 arasında kazandığımız genç devrimcilerin büyük kesimi heba edildi. 1988'deki tam üyeli MK toplantısında, örgütsel kriz, kişisel sürtüşme üzerinden patladı. MK, gündemin bütün maddelerini tartıştı, ama krizi çözemedi. Parti içinde açık tartışma kararı alındı. Bütün üyeler merkezde başlayan tartışmalara katılıp istedikleri konuda eleştiri yapabileceklerdi. Bu tartışma metinleri, merkez yayın organı Militan'da yayınlanacaktı. Bu tartışma ve eleştiri sürecinin

sonunda, kongrenin toplanacağı ilan edildi. Bundan sonraki faaliyetimizi, ister istemez bu tartışma belirledi.

Genel sekreter, tartışmayı son derece düzeysiz ve bütün partiyi şok eden bir yazıyla başlattı. Yazı, kendine dönük bir güzellemeye ve karşısına aldıklarını yerden yere vuran kişisel bir olumluluk-olumsuzluk çetelesine veya hesap defterine benziyordu. Bu saldırı manifestosu, dozu kaçmış bir demagojik militanlık söylemiyle sarmalanmıştı. Yazı, "Türkiye'de devrim, Ortadoğu'da zelzele yaratmak istiyoruz" tarzı bir üslupla başlıyor ve Hürriyet gazetesinde çıkan demece benzer abartmalarla devam ediyordu. Yazıda, karşı tarafın bunları yapmaktan aciz olduğu, hatta bunlara karşı durduğu iddia ediliyor ve bu iddia belden aşağı vuruşlarla desteklenmeye çalışılıyordu. Bu başlangıç, gerçekten de şok etkisi yarattı. On beş yirmi yıldır neredeyse hiç böyle tartışmalar yapmamış, birbirlerine karşı belgelere geçen kişisel eleştirilerde bile bulunmamış insanlar, bir anda böylesine düzeysiz ve devrimci olmayan bir tartışmanın içine yuvarlanıyorlardı. Bu, partimiz için bir şoktu ve aynı zamanda bir alarm niteliği taşıyordu. Söz konusu yazıyı, yirmi yıldır tüm faaliyetlerimize birinci derecede yön veren parti genel sekreterimiz yazmıştı. Ona söylenecek her söz, farkında olalım veya olmayalım, her birimizi ve bütün partiyi yaralayacaktı. Bu durum, tüm devrimci geçmişimizi derin şekilde sorgulamayı zorunlu kılıyordu. Buna rağmen, bu yemeği veya söz konusu olan neyse onu yemek zorundaydık. Hedef alınanlar, sorunu olabildiğince siyasal, ideolojik zeminlere çekmeye çalışsalar da, yer yer aynı düzeye düşmekten kurtulamadılar. Tartışmanın bu boyuta varmasında, belli ki bizim de ağır sorumluluklarımız vardı. Her şeye rağmen, bu açık, aleni bir tartışmaydı ve bu yanıyla, devrimci bir zeminde yürüdü. Tartışmaların yer aldığı merkez yayın organımızı parti içine hapsetmedik. Onu diğer devrimci örgütlere kendimiz açtık. Bu tartışmaları teşhir ederek, bizim düzeysizliğimiz üzerinden, kendilerine kolayından devrimci bir konum biçenler oldu. Burada açık olarak belirtelim ki, hiç tartışamayanlar bizim düzeyimizin çok gerisindedir ve

maalesef onların geriliğinin çaresi de yok. İlk yazılardan sonra, demagojik militanlık gösterileri dışında, tartışma normal seyrine oturdu.

Tartışmalar sürerken, kitle faaliyeti sürdürdüğümüz açık alanlarda sık sık tevkifatlar ve operasyonlar yedik. Daha sonra, İstanbul komitemize ve kamplarda eğitim devrelerini tamamlayıp eylem hazırlığı yapan SHB birimlerimize ağır darbeler indirildi. Bu darbeler, gençlik dışında, açık alandaki siyasal faaliyetimizi büyük oranda daraltti. Gençlik faaliyetleri de, büyük oranda kendi kendine yürür hale geldi. 12 Eylül'den itibaren sınırlı da olsa sürekli çeşitlenerek büyüyen hareketin ivmesi, tam olarak farkına varmasak da tersine dönmüştü.

1987, Gorbaçov'un tezlerinin Türkiye'de yoğun şekilde tartışıldığı dönemdir. TKP(B) içinde de bu tezler yoğun şekilde tartışıldı. "Lenin'in ideallerine dönmek", "Ekim'in bayrağını yükseltmek" gibi sloganların arkasına sığınılarak Sovyet sisteminin çürümesine yöneltilen eleştiriler, sınırlı itirazların dışında, genel olarak heyecanla karşılandı. Gorbaçov'un ve onun eleştirilerinin en hararetli savunucusu genel sekreterimizdi. Çok geçmeden, Gorbaçov, kapitalist-emperyalist sistemin ekonomik ve teknolojik başarıları demagojisiyle, üstü kapalı olarak emperyalizm övgülerine başladı. Emperyalizmin bütün pislikleri örtülüp başarıları göklere çıkarılırken, sosyalist ülkelerin sorunları üzerinden sosyalizm yargılanmaya başlandı. Stalin eleştirileri üzerinden, proletarya diktatörlüğü dahil, Marksizmin temel tezleri ağır suçlamalarla mahkum ediliyordu. Gelinen bu aşamaya rağmen, genel sekreter ve beraberindekiler Gorbaçov savunusuna devam ettiler. Bu sorun, dünyadaki devrimci hareketlerin tümünde tartışıldı. Herhalde TKP(B) Genel Sekreteri'ninkine benzer bir durum hiçbir yerde görülmemiştir. Genel sekreter, ultra sol, demagojik bir silahlı propaganda savunusuyla bağnaz bir Gorbaçovculuğu sonuna kadar birlikte sürdürdü. Hatta, TKP(B) kongresinde azınlığa düşüp delegelerin üçte birini arkasından sürükleyerek bir hafta içinde Devrimci Komünist Parti'yi (DKP) kurduktan sonra da, bu garabeti kararlıca devam ettirdi. Belki de dünyada

silahlı mücadeleyi savunan Gorbaçovcu tek garabet DKP'dir. Emperyalizmle uzlaşma, iç içe geçme ve teslimiyet olarak eleştirilen, burada da durmayarak sistem yıkıcı bir ihanete dönüşen Gorbaçov tezleri, Türkiye'de silahlı devrimi savunan bir partinin ideolojik ekseni haline geldi.

Bunları Gorbaçov'la veya içimizden çıkan DKP ile ideolojik mücadele yürütmek için yazmıyoruz. Zira artık Gorbaçov da, DKP de yok. Daha önemlisi, "Bakın, DKP ne kadar yanlış, bizse ne kadar doğruyuz" demek amacıyla da yazılmıyor bunlar. Tersine bu, TKP(B)'nin buraya kadar eleştirerek savunduğumuz konumuna rağmen, nasıl bir ortama savrulduğumuzun resmidir. DKP gökten inmedi. Bir gecede birilerinin büyü yapmasıyla bu noktalara savrulmadı. DKP'ye öncülük eden, bizim yirmi yıllık genel sekreterimizdir. Beraberindekiler, o tarihe kadar birlikte mücadele ettiğimiz yoldaşlarımızdır. DKP'nin bütün artıları onlarındır, ama tüm yanlışları aynı zamanda bizimdir. Buradaki DKP eleştirileri, aynı zamanda öz eleştirimizdir. DKP savunduklarıyla bir garabet olabilir, ama o bizim içimizden çıkmıştır.

TKP(B) III. Kongresi, 1989'da Yunanistan'da toplandı. Kongrenin bütün belgeleri yayınlandı. Tartışmalar çok gergin bir havada başladı. Temel tartışmaları iki başlıkta toplayabiliriz. Birinci başlığı, Marksizm, devrimci yenilenme ve Gorbaçov tezleri üzerinden Stalin'i de kapsayan tartışmalar oluşturuyor. İkinci başlıktaysa şu konuların bulunduğu söylenebilir: Silahlı mücadele, PKK ile ilişkiler, örgüt ve örgüt içi sorunlar. Genel sekreter, kongre öncesi bizi Stalinci ilan etmişti. Tartışmanın gelişimi, bazı yoldaşlarımızı katı bir Stalin savunusuna itti, ama çoğunluk, Gorbaçov eksenindeki bir Stalin tartışmasını veya eleştirisini çok yanlış bulmuştur. Stalin'e yönelik temel eleştirilerimiz hangi düzeye varırsa varsın, Stalin'e Gorbaçov tezleriyle, sınıf düşmanlarımızla aynı noktadan atış yapılamaz. Stalin eleştirisi devrimcilerin iç sorunudur ve bu, halk kitlelerine karşı sorumlu olduğumuz bir konudur.

Tartışmanın gerginliğiyle, gündem düzgün şekilde izlenemedi ve tartışılan konular iç içe geçti. Genel teorik

sorunlar tartışılırken Kürt sorununa, gençlik sorununa, silahlı mücadelemizin sorunlarına ve tabii örgüt içi sorunlara kaymalar oldu ve bu temelde atışmalar yaşandı. Tartışma konuları üzerine söylenecek fazla bir şey yok, zira üçüncü gün yapılan bir oylama sonucunda azınlığa düşen genel sekreter ve ekibi kongreyi terk etti.

Kongre çoğunluğunun bizimle kalması bir zafer değildir veya olsa olsa Pirus zaferidir. Partinin genç ve diri tabanı kaybedilmiştir. Yukarıda anlattığım türden, dünyada görülmeyen ve herhalde bir daha da görülemeyecek olan bir ideolojik keşmekeşin arkasından sürüklenmişlerdir. Demagojik militanlık prim yapmış, deneyimsiz ama diri kadrolar ikna edilememiştir. Bu kongrenin haklı veya doğru tarafı yoktur. Zira bu sakat bir bölünmedir ve bunu engellemeyen herkes suçludur. Burada, kongre çoğunluğuyla birlikte davranan ve bölünme sonrası birlik için getirdikleri önerilerle inisiyatif koyan yoldaşları anmak gerekiyor. Bu yoldaşlarımız partinin bölünmemesi için devrimci bir tavır sergilediler, ama sonucu değiştiremediler.

Bu kongre, bir anlamda TKP(B)'nin bitişidir. 12 Mart'a karşı direniş temelinde devrimci niyetlerle ortaya çıkan, yirmi yıl boyunca inatla, iradeyle, şehitler vererek sınıflar savaşının her alanında düşe kalka yürümeye çalışan, devrimci harekette sınırlı da olsa, pratiği zayıf da kalsa birtakım ilklere, açılımlara imza atan ve bütün bu süreç boyunca ağır hatalar yapsa da günah işlemeyen, devrimci hukuku veya devrim ahlakını titizlikle savunan bir birikimin hak ettiği bir son değil bu. Böyle bir sonucun birinci dereceden sorumlusu kongre çoğunluğudur.

Kongre, o zamanki ruh haletiyle, bölünmenin ağır maliyetini tam olarak göremedi, ama Türkiye Devrimci Hareketinde yaygın olarak rastlanan, "Safraları attık. Arındık. Çelikleştik. Yolumuza daha güçlü şekilde devam ediyoruz" havasına da kapılmadı. Uygulanamayan gündeme devam edildi. Yukarıda bahsettiğimiz demagojik militanlıkla kararlı bir ideolojik mücadeleyi ciddiye almamamız büyük bir hataydı. Bunun, kadro kayıplarımızdan daha ciddi zararları

da oldu. Düzgün bir ideolojik mücadele veremeyince, sürüklenmek veya rekabete kapılmak kaçınılmaz hale geldi. Bu atmosfer kongre kararlarımıza yansıdı ve biz, tarihimizde –genel sekreterin yukarıda belirttiğimiz çıkışları hariç– hiç olmayan abartılı kararlar aldık. Bunları uygulayamayacağımız açıktı oysa. O döneme kadar, kendini abartma hastalığından olabildiğince uzak durmuştuk. Sorunlarımızı, ajitasyonu yükselterek, sahte hayaller ve dünyalar yaratarak çözmeye hiç kalkışmadık. Söylediklerimizi yapmayı, yapamayacaklarımızı söylememeyi esas aldık. Bunlar, kararlarımızın yanlış olduğu anlamına gelmiyor. Bunların, hedefler olarak değil, yapılacak görevler olarak anlaşılmasına itiraz ediyoruz.

Kongrenin devamında, daha çok örgütsel sorunlar, silahlı mücadelenin sorunları, YKK üzerinden Kürt sorunu ve PKK ile ilişkiler sorunu öne çıktı. Marksizmin sorunları, daha doğrusu sosyalist sistemde yaşanan gelişmeler ve bunlar karşısındaki tutumumuz, ayrıntılı olarak tartışılmak üzere kongre sonrasına bırakıldı. YKK ne yapacaktı? Bir grup yoldaş, daha sonra atmak zorunda kalacağımız adımı kongrenin gündemine taşıdı. Haklı ve doğru gerekçelerle, bu örgütün feshedilmesini ve üyelerinin Kürt mücadelesine veya TKP(B)'ye katılma konusunda serbest bırakılmasını önerdiler. Bu öneri, uzun tartışmaların ardından reddedildi. SHB'nin güçlendirilmesi ve bu temelde neler yapılacağı tartışıldı. Silahlı eğitim için belirli kadroların kampa alınması ve Türkiye'de üslenmiş olan silahlı birimlerin yeniden düzenlenmesi kararlaştırıldı. Kongre, somut durumumuzdan kopuk politik bir sloganla, "ikinci cepheyi açma" kararına vardı. Kongre bildirisini, bazı gazeteler "TKP(B) Türkiye'ye savaş ilan etti" başlığıyla verdiler. Karara göre, YKK, Kürdistan'da süren savaşa katılacak, TKP(B) de Türkiye'de silahlı savaşı başlatarak "ikinci cepheyi açacak". Türkiye Devrimci Hareketi, bu geçikmiş devrimci görevi yerine getirmekle yükümlüdür, ama TKP(B) böyle büyük bir adımı atacak durumda değildi.

Kongrenin ardından, delegeler ve seçilen yöneticiler Türkiye'ye döndü. Biri İstanbul il komitesini dağıtan, diğeri

SHB'nin asıl hazırlıklı kadrolarını ve ilişkilerini götüren iki büyük operasyonla, keza bölünmeyle kayıplar verilmişti. Ve bütün yasa dışı birimler, şu veya bu biçimde bölünmeden doğan sorunlarla karşılaşıyordu. Bir tarafta bunlar varken, diğer tarafta "ikinci cepheyi açma" kararı duruyordu. Bölünmede, gençlik ezici çoğunluğuyla DKP'de kalmış, SHB birimleri ise ikiye ayrılmıştı. TKP(B) örgütleri darmaduman haldeydi. Türkiye'ye dönen merkezi kadroların güvenli biçimde üslenmesi bir yana, doğru dürüst barınacak yerleri dahi yoktu. Bu koşullarda faaliyete başlanarak hızla toparlanıldı. Asgari örgütlülük ve merkezileşme sağlanarak siyasal çalışmalar başlatıldı. Askeri alanın alt yapısı güçlendirilmeye çalışılırken, aynı zamanda İsrail'e ve bazı devlet birimlerine yönelik bombalama eylemleri yapıldı. Devletin buna cevabı sert oldu. Peş peşe yapılan operasyonlarda şehitler ve ağır kayıplar verildi. Bu kayıplar sonucunda, geri çekilme bir zorunluluk haline geldi. Siyasal çalışmalarla kadrolaşma, kadroların askeri eğitimi, alt yapının güçlendirilmesi ve kendi içimizde başlattığımız tartışmalar belirli bir aşamaya gelince, IV. Kongre'nin toplanması kararlaştırıldı. Kongre öncesinde yürütülen tartışmalar, "Türkiye Devriminin Sorunları" başlıklı bir broşür olarak yayınlandı. Bu broşür, Türkiye çapında, bütün alanlarda ve birimlerde tartışıldı. Bu tartışmalar üzerinden yerel birim kongreleri yapılarak IV. Kongre'nin delegeleri seçildi. IV. Kongre, Temmuz 1992'de İstanbul'da toplandı.

Kürt Devriminin Yükselişi ve Devrimci Hareket

Kongrenin toplandığı dönemdeki siyasal atmosferi ve devrimci harekette öne çıkan gelişmeleri, biraz önceye giderek, satır başları halinde değerlendireceğiz.

1984 yılında TİKB ve DS'nin Metris Çezaevi'nde başlattığı ölüm orucu direnişi, dört devrimcinin şehit düşmesiyle sonuçlandı. Bu eylem, tüm cezaevlerinde giderek yükselecek olan uzun ve sert direnişlerin habercisi oldu. Aynı zamanda, 12 Eylül'e karşı ilk toplu başkaldırı, içeride devrimci tutsaklardan, dışarıda tutsak yakınlarından geldi. Bu gelişmelerde etkili olan DS, 1990 başlarında atak yaptı. 1986 yılında çıkardıkları yasal

dergi ile başlayan DS atağı, gençlik harekcti, mahallc dernekleri, sokak eylemlilikleri ile adım adım ivmc kazanarak, dönem açısından öncmli bir örgütlülük vc cylcm düzcyine yükseldi. Bu gelişmeleri, iyi seçilmiş, hedefi doğru vc döncmin kaldırabileceği başarılı; silahlı eylemler takip etti. Merkezlerde başlayan açık siyasal çalışmalarını hızla Anadolu'ya yaydılar ve silahlı eylemlerinin hedefleri ve yaygınlığı arttı. Bir dönem boyunca, kayıp vermeden gerçekleştirilcn bu başarılı silahlı cylcmler DS'ye dönük militan bir taban yarattı vc umutları artırdı.

Her yükselişin bir inişi olmak zorundadır diye bir kural yok, ama gelişmenin bedeli olduğu açıktır. Bu bedelden kaçılamaz. Devrimci mücadele bedcl ödenmeden yüksclemez. Bedel öderken mücadeleyi her alanda geliştirerck bir üst düzeye sıçramak gerekir ve bu cşik her aşamada karşımıza çıkar. DS'nin başlatarak bir dönem sürdürdüğü gelişme böylesi bir eşiği aşamadı ve geriye püskürtüldü. DS'ye ve bahsedilen dönemdeki faaliyetlerine birçok elcştiri yöneltilebilir. Burada, başka bir boyuttaki asıl yanlışına değinmek gerekiyor. DS'nin en temel yanlışı, Kürt devrimini omuzlayan PKK ile rekabet içinde olmasıdır. Bu, DS'nin silahlı savaştaki kararlılığını da, devrim iddialarını da zayıflatan bir tavırdır.

DS'nin çıkışı dışında, en önemli sıçramayı PKK yaptı. Gerilla savaşını kitlesel serhildanlara sıçrattı. Kürdistan il ve ilçelerinin hemen hepsinde kitleler sokağa döküldü. Devlet, bu gösterilere silah kullanarak ve kan dökerek karşılık verdi. Yetmedi, "topyekun savaş konsepti"ni devreye soktu. Kayıplar, sokak infazları yaşandı. Çeteler devreye sokuldu. Görülmedik bir terör, şiddet ve kan dökümü, bütün Türkiye'ye ve Kürdistan'a yayıldı. Binlerce Kürt köyü ve mezrası yakıldı, yıkıldı, yerle bir edildi. "Topyekun savaş" Türkiye Devrimci Harekctinin radikal silahlı örgütlerinc, özellikle PKK'nin yanında duranlara da yöneldi.

1990'ların ilk yarısında çok önemli bir dönemeç yaşandı. Bu dönem, Türkiye'de son derece ciddi kırılmalar oldu. Sömürge Kürdistan gerçeği, Türkiye'yle iç içe geçmeyi ifade eder. Bu iç içelik, iki yakada devrimin eşitsiz gelişmesi sonucu zorlandı.

Kürt mücadelesinin başladığı yıllarda, Türk emekçi yığınları oldukça hayırhah bir tavır aldılar. Türkiye'de yaşayan herkes, Türk emekçi kitlelerinin nasıl bir süreçten geçerek adım adım Kürt karşıtlığına savrulduğunu kavrayabilir. Bunun için uzman olmaya gerek yok. İlk başlarda, hatta 90'lara kadar, Türk emekçi yığınlarının bazı kesimleri Kürdistan'daki gelişmeleri endişeyle karşılamış olabilir, ama kesinlikle düşmanlık yoktu. Halbuki bu yıllar, savaşın ve kayıpların en yoğun olduğu dönemdi. PKK eylemlerinin en şiddetli olduğu ve o çok eleştirilen sivil kayıpların en çok yaşandığı dönemdi. Bu dönemde karşıtlığın hayırhah bir seviyede olduğu, Türkiye ilerici sol kamuoyunun ve örgütlü siyasal kesimlerin tavırlarından da bellidir. İlk kurulan HEP'e Türkiye'nin her yanından katılım olmuştur. HEP, İç Anadolu'da bile örgütlemiş ve kitle ilişkileri kazanmıştır. Aynı dönemde, Türkiye üniversitelerinden PKK'ye, sayısı binleri bulan yoğun bir Türk katılımı olmuştur. Bugün cüzzamlı görmüş gibi Kürtlerden kaçan ÖDP ve TKP, yasal Kürt partileriyle blok kurarak ortak çalışma yapmak zorunda kalmıştır. ÖDP yasal Kürt partileriyle seçimlere katılmıştır. Bu partileri Kürtlerle ortak çalışmaya, sol kamuoyundaki genel hava zorlamıştır. Genel olarak Türkiye ilerici ve sol kamuoyu, bahsedilen dönemde eleştirileriyle birlikte, Kürt mücadelesini desteklemiştir. Türk halk kitlelerinin bu tavrı, eylemlerin başlamasından 90'ların ilk yıllarına kadar sürdü. Tüm bu dönem boyunca, psikolojik savaş ve dezenformasyon, etkili bir karşı mücadele yürütülmeden tek taraflı olarak sürdü. Burada, İslam, Türkçülük, demagojik anti-emperyalizm, yoksulluk dahil her şeye başvuruldu. PKK, bütün bunların müsebbibi olarak gösterildi. Bu yoğun ideolojik bombardıman, uzayan savaş ve Türkiye tarafındaki boşluk, adım adım toplumsal cinnet düzeyindeki Kürt karşıtlığına vardı.

İsteyen, tüm bu yaşananlardan PKK'yi sorumlu tutabilir. Yanlış eylem çizgisini yerden yere vurabilir. Bu konudaki eleştirilerin haddi hesabı yok. İsteyen silahlı eylemlerini, isteyen uzlaşmacı çizgisini, isteyen Marksizmden sapmasını, isteyen milliyetçiliğini dilinde dolayabilir. İsteyen, ABD'nin çizgisinde kullanılan örgüt, diyebilir. Son zamanlarda,

kendisine komünist diyenler içerisinde de, Türk egemenleriyle aynı dili kullananlar artıyor. Ancak şunu sormak gerekmez mi: Kendisine devrim yapma görevi yükleyenler ne yaptı? PKK hepten yanlış da olabilir. Sonuçta bağımsız bir örgüttür. PKK'nin yanlışları, hataları eleştirilemez diye bir kural yok. Devrimci bir örgütün, kendi devrimci bilinciyle PKK'yi eleştirme hakkı olduğu gibi, PKK'nin de kendisini savunma hakkı vardır. Tartıştığımız sorun bu değil.

Türkiye Devrimci Hareketi, 1984'te başlayan isyanın bir biçimde kendisini de içine alacağını görmedi. PKK'nin hatalarıyla, yanlışlarıyla uğraştı. Başından beri, PKK'de kendisine ters yanlar buldu. Ona soğuk durdu. Bunu elbette inanarak, doğrusunun bu olduğunu düşünerek yaptı. İdeolojiler böyledir ve bu çok ideolojik bir yaklaşımdır. Bir yandan bakarsınız ve bu tavrı devrimci duyarlılık olarak görürsünüz. Başka biri başka gözle bakar ve aynı tavrı orta sınıf duyarlılığı, halka uzaklık olarak görür. Bir başkası egemen sınıflardan kopamamak olarak anlar. Bunlardan hangisinin doğru olduğunu tartışmak, meleklerin cinsiyetini tartışmak gibidir. Bu konuda, isteyen on beş yıl dönc döne Marksist teorik tahliller yapabilir. Taraftarları ikna olsa bile, yukarıdaki şıklardan hangisinin doğru olduğu hususunda bir milim yol alamayız. Ama pratik buz gibidir. Otuz yıldır PKK bir şeyler yapıyor. Türkiyeli devrimciler onu eleştiriyor. Adına ne denirse densin, Türkiye Devrimci Harekctinin PKK karşısındaki mesafeli duruşu ve Türkiye tarafında yapması gerekenler konusunda bıraktığı boşluk, kendisini yutar hale gelmiştir. Bugün Türkiye sokaklarından semaya yükselen şoven haykırışlar, bu boşluğun bize dönen bedelidir. Linççi kalabalıklar, cesetlerin üzerinde türkü söyleyerek tepinenler, bu boşluğun ürünüdür. Bu savaşın kendi savaşı olduğunu kabul etmeyenler, hadi bunu anlayışla karşılayalım, bu savaşın kendisini de içine çekeceğini kavramayanlar, bu bedeli ödemek zorundadır. Bugün İsrail'de Filistin'e sahip çıkanların sesi bile daha çok duyuluyor.

Sorunu bir başka açıdan irdeleyelim. PKK değil de başka bir örgüt, burjuva milliyetçi bir Kürt örgütü, Kürdistan'ın

bağımsızlığı için Türkiye devletine karşı ayaklanmış olsaydı, Türkiye Devrimci Hareketi nasıl bir tutum almak, ne yapmak durumundaydı? Türkiye Devrimci Hareketi, burjuva milliyetçi çizgiyi doğal olarak eleştirebilir. Buraya kadar bir sorun yok. Ancak, eleştirinin ötesine geçilerek, bu harekete direkt karşı çıkılabilir mi? Hem Marksizm-Leninizm iddiasını sürdürüp hem de böyle bir tavır alınabilir mi? Yoksa, devrimci tavır, gerekli görülen eleştirileri sakınmadan, bu mücadeleyi, Türk emekçi yığınlarının da düşmanı olan, Türkiye Devrimci Hareketinin de yıkmak için mücadele ettiği devlete karşı ortak bir mücadeleye dönüştürmek midir? Türkiye'deki devrimci örgütlerin ezici çoğunluğunun, geçmişteki Kürt isyanlarına karşı aldığı tavırlardan dolayı TKP'ye neler söyledikleri belgeleriyle ortadadır. Devrimci örgütler, ya TKP'ye yönelttikleri bu ağır eleştirileri geri almalı ya da bugünkü konumlarını gözden geçirmeliler.

Türkiye ve Kürdistan devrimlerinin eşitsiz gelişmesi, sorunu ağırlaştırdı. Türk emekçi yığınları, süren savaştan ciddi şekilde etkilenmeye başladı. Sorunun giderek büyümesi ve buna karşılık, kısa veya orta vadede hiçbir çözüm olanağının ufukta görülmemesi, Türk emekçi yığınlarındaki endişeyi derinleştirdi. Hayırhah tavır ilelebet devam edemezdi. Sorunun ağırlaşması ve çözümsüzlüğün derinleşmesi, toplumda gelecek endişesini ateşledi. Hayırhah tavır mutlaka aşılmak durumundaydı. Ya yükselen Kürt devrimi Türkiye tarafına da sıçrayacak ya da Türk emekçi yığınları bir noktada bu kaostan ürkecekti. Hiçbir toplum kendisini direkt etkileyen ve giderek kaosa sürükleyecek olan olayları uzun süre seyirci kalamaz. Kaldı ki, Türk emekçi yığınları hiç de azımsanmayacak bir süre boyunca hayırhah tavrı sürdürmüştür. 1984'ten 90'ların ilk yarısındaki bir tarihe kadar, bu durum devam etmiştir. Bu dönemler boyunca Türkiye tarafında bir kırılma, bir çatlama olamayınca, adım adım devletin ve kendi egemenlerinin çözümüne ikna olunmuştur. Bu çözüm değil, en güçlü olandan yana yıkılarak görünürdeki en olası çözüme yatmadır. Bu

dönemler boyunca yapılamayanlardan ve eksik yapılanlardan dolayı da PKK'yi sorumlu tutmak, Türkiyeli Marksistlere özgü hastalıklı bir tavırdır.

92 Platformu

Kongrenin atmosferini doğal olarak yukarıda belirtilen sorunlar belirlemiştir. Ancak kongre bunun ötesine geçerek Türkiye devriminin tarihsel sorunlarını tartışmış ve bu konuda kararlar almıştır. Devrimci hareketin can alıcı sorunları üzerine alınan bu kararlar, bizim tarihimiz açısından dönüm noktasıdır. Kongrede yirmi gün boyunca tüm temel sorunlar tartışılmıştır. Tartışmaya kendi tarihimizden, Türkiye komünist hareketinin tarihinden başladık. Komünist hareketin tarihsel eğilimlerini, dönemeç noktalarını ve kendimizin buradaki yerini tartışarak kararlar aldık. Türkiye komünist hareketinin TC'yi kuran egemen sınıfların bir eğilimi olduğunu, halkçı ve devrimci yanının zayıf olduğunu belirterek, bundan dolayı, onu başarısız ve bitmiş bir hareket olarak değerlendirdik ve yeni bir halkçı, emekçi doğuşun zorunlu olduğuna karar verdik.

Türkiye Devrimci Hareketi, tarihinde dönem dönem halka ve emekçilere dönük önemli adımlar atsa da, doğuş koşullarından dolayı, yüzü asıl olarak Batı'ya, Batıcı Türk egemen sınıflarına dönük olmuştur. Bu ağır günahın en belirgin tezahürü, aslında Türkiye devrimi olarak doğan Kürdistan devrimine mesafeli durmasıdır. Kürdistan devrimine mesafeli durmak, gerçekte Türkiye devrimine mesafeli veya kararsız yaklaşmak demektir. Türkiye Devrimci Hareketi, asıl olarak Türkiye halkı ile doku uyuşmazlığı içindedir. Türkiye halkının tarihsel ve kültürel birikimine, Batıcı egemen sınıfların bakış açısıyla yaklaşmaktadır. Tarihsel ve toplumsal olarak Türk halkının kimliğini biçimlendiren Türklüğe ve İslamiyet'e yabancılığı çok derindir. Türkiye Devrimci Hareketi, asıl olarak Türk kimliğine uzaktır. Bundan dolayı PKK'ye mesafelidir. Bugünkü cinnet dereccsindeki şovenizmin etkisiyle kavranması güç olsa da, PKK Türk halkına, Türkiyeli devrimcilerden tartışmasız daha yakındır veya yanlış anlaşılmamak kaydıyla belirtilirse, daha Türk'tür. Türkiye Devrimci Hareketi,

Kürt gerçeğinden önce, Türk gerçeğine yaklaşımda egemen ideolojik ve kültürel kalıplardan kopamamıştır.

Bu temel gerçekleri irdeleyen kongre, iki önemli karar tasarısını kabul etti. TKP(B) II. Kongresi'nden beri gündemimizde olan din sorununa genel ve özel çerçeveler çizdi. Genel olarak Marksizm ve din konusuna veya dine devrimci yaklaşım nasıl olmalıdır sorusuna ilişkin görüşler ifade edildi. Özel olarak İslamiyet ele alındı ve devrimci hareketin İslamiyet'e yaklaşımının sakatlığı ortaya konuldu. Devrimci hareket, Sünni Müslümanlığa Batılı misyoner kafasıyla bakıyordu ve Aleviliğe yaklaşımı da sakattı. Özetle, Sünnilik ve Alevilikle ilgili görüşlere de bu kararda yer verildi.

Sovyet sisteminin çökmesiyle, bir anlamda onun yanlışlarının eleştirisi temelinde varlık bulan Troçkizm de çökmüştür. Bu, Troçkizmin hiç doğru yanının olmadığı anlamına gelmiyor, tersine, yerli yerine oturması, ayrı bir "izm" olmaktan kendiliğinden çıkması anlamına geliyor. Türkiye'de Troçkist eğilimler bu dönemde canlandı. Direkt Troçkizm olarak değil, bütün hataların sosyalist devrim teorisini kavramamaktan kaynaklandığını iddia eden teorici bir sapma olarak canlandı. MDD'den başlayarak, demokratik devrim tezinin bir türlü doğru zemine oturtulamamasının bundaki payı önemlidir. Türkiye gerçeklerine tam bir yabancılaşmadan başka bir anlamı olmayan sosyalist devrimcilik, gerçekte TİP'in teorik olarak otuz yıl sonra hortlamasıdır. Sosyalist devrim vurgusunu öne çıkaranlar, bir nevi Marksizm-Leninizmi damıtma işi yapıyorlar. Marksizm-Leninizmin kara kaplılarına bakarak bugünü ve bugünün sorunlarını açıklamaktan çok, kendilerini rahatlatmış oluyorlar. Marksizmin dünyada ve Türkiye'de şiddetli bir çatışma içinde olan halk kitlelerinin mücadelesinde neden etkili olamadığını değil, niçin olamayacağını anlatıyorlar. "Tesadüf müdür yoldaşlar" diyen Stalin'i anmanın tam yeridir. Türkiye'nin en hızlı sosyalist devrimcileri (TKİP ve TKP) Kürt sorununda Marksist söylemlerle oyalanarak ve Kürtlerin Marksist olamayacağını savunarak, yer yer devletin ağzıyla konuşuyorlar.

örgüt, siyaset ve mücadele sorunlarına ilişkin bizim için yeni yaklaşımlar getirilmiştir. Bunların içinde en önemli olanı, Türkiye devriminde şiddet sorunudur ve bu, tüm örgütsel ve siyasal faaliyetin eksenine oturtulmuştur. Ancak bu bizim için yenidir. Benzeri metinler, daha önce başka örgütlerce yayınlanmıştır. Kongrenin bu yöndeki kararları daha önceki görüşlerin tekrarı değildir. Ancak örgüt ve silahlı mücadelenin ele alınışında başvurulan bazı kavramlar Mahir Çayan'ın kullandığı kavramlardır. Bunların kullanıldığı yerlerde M. Çayan'ın anılmaması yanlıştır.

TKP(B) sürecini, çubuğu biraz da fazla bükerek, devrimci ve olumlu yanlarını görmeden, devrimci yönelimi zayıf, sağcı bir tarih olarak değerlendirdik. TKP(B), YKK ve SHB'nin bitişini ilan ettik. YKK'nın konumu III. Kongre'de tartışma konusuydu. O zaman fesih önerisine asıl karşı çıkanlar, YKK yönetimi ve kadroları olmuştu. Hatta TKP(B)'nin, kendi kurmuş dahi olsa, bağımsız bir örgütü feshetme yetkisinin olup olmadığı tartışılmıştı. Buradaki kararımız fesih yönünde değil, iki örgütün tümden ayrılması ve kongremizin YKK'ya kendisini lağvederek üyelerini PKK ve TKP(B)'ye katılmakta serbest bırakmasını önermesi şeklinde oldu. Bu karara uyan YKK önderliği, kendisini feshetti. Ancak bu, YKK önderliğinin büyük bölümünün kaçış eğilimine bir kılıf oldu ve doğan boşluğu kullanarak, zaman içinde mücadelenin dışına düştüler. Üyelerinden PKK'ye katılanlar oldu. Çok az bir kesim bize geri döndü. SHB, içinde bulunduğumuz koşullardan dolayı, ayrı bir örgüt olarak devam etmemeli, parti silahlı mücadeleyi bizzat kendi önderliği altına almalı ve buna uygun şekilde yeniden örgütlenmelidir, denildi. Geçmiş sağ geleneğimizin kimliği haline gelmiş olan TKP(B) adı değiştirilerek kesin bir kopuş gerçekleştirilmelidir görüşü ifade edildi. Bu öneri sert bir muhalefetle karşılaşmasına rağmen, kongrede mücadeleye TDP adıyla devam etme kararı alındı. Kongre, TKP(B)'nin fesih, TDP'nin kuruluş kongresi olarak kabul edilmiştir.

Kongre, "Kürdistan devrimi Türkiye devrimidir" tespiti temelinde, yükselen Kürt devrimini Türkiye'ye taşımayı,

Türkiye devriminc sıçratmayı, döncmsel olarak acil ve öncclikli görev olarak tanımladı. Bu kolay değildi, ama boş bir hayal de değildi. En temel ve kahredici eksiklik, bizim zayıflığımızdı. Biz yalnızca Kürt mücadelesini desteklemek için değil, Türkiye devrimini somut bir gerçekliğe dönüştürmek için bu zorunlu ve kendisini dayatan göreve cüret ettik. Hiç hayal kurmadık. Kendi gerçekliğimizden kopmadık. Yola çıkarken, gücümüzün, güçsüzlüğümüzün, girdiğimiz yolun nelere mal olacağının, ne tür bedeller ödemek zorunda kalacağımızın bilincindeydik. İçinden geçtiğimiz dönemin bütün sorunlarını, yapılması gerekenleri öne alarak tartıştık. Kongreyi kader kongresi olarak değerlendirdik. Emekçi Türk halkının adım adım Kürt düşmanı bir atmosfere sürüklenmesini durdurmak için mücadeleden başka bir yolumuz yoktu. Döncmin koşulları ne kadar alcyhimize olursa olsun, yanlışımız mücadeleye atılmak değil, kötü biçimde ve kolayca yenilmektir.

Kongrenin teorik, ideolojik, politik platformu, eksikleri ve hatalı yanları ile beraber, tartışmasız döncmin en ileri ve devrimci platformudur. Bunların iddianın ötesinde bir anlamı olduğunu tartışmak durumundayız. Tartışmak durumundayız, zira bu döncmin en ileri platformu söylediklerini yapamamış, bütün enerjisiyle ve gücüyle yüklenerek ağır bedeller ödemiş ve dağ fare doğurdu demesek de, çok kısa sürede geri püskürtülmüştür. Her türlü zayıflığı ve eksikliği, ancak döncmin dayattığı görevlere soyunarak aşacağımızı bilerek, kendimizi bu görevlerle bağladık. Bu yolda şehitler verdik, ağır bedeller ödedik ve kısa sürede yenildik. Bütün bu sürecin geç kalmış muhasebesi, eleştirisi ve özeleştirisi yapılmak zorundadır. Bu dönemin tüm sorumluluğu parti önderliğinindir.

Kongre, somut bir plan ve görev bölümü ile taktik ve stratejik hedefleri netleştirdi. Bir yıllık hazırlık dönemini ayrıntılandırarak silahlı mücadeleyi başlatma kararı aldı. Buna göre, silahlı mücadele, bir yıllık hazırlığın ardından, kırsal kesimler önde olacak şekilde şehirlerdeki gerilla saldırılarıyla başlayacak, giderek günlük mücadele rejime karşı şiddet eksenli bir biçim alacak, halk örgütleri kendilerini

savunabilecek şekilde örgütlenecek ve mücadelede kalıcı olmaları sağlanmaya çalışılacaktı. Bu tarz, bütün yasal çalışma alanlarında, kitle faaliyetlerinde eksen haline getirilecek ve tüm siyasal faaliyet, Türkiye devrimini hedefleyen iktidar yürüyüşümüze tabi kılınıp onu destekleyen ve güçlendiren bir rotaya sokulacaktı.

Burada kongrenin bileşimine değinmek gerekiyor. Daha önceki bombalama, kamulaştırma gibi eylemlerimizden sonra üzerimizde estirilen devlet terörü, kalın eski kadroların bir bölümünü de siyasal yapının dışına düşürdü. Kongre çoğunluğu gençlerden, bir kısmı son dönemdeki çalışmalarda ileri çıkan yeni kadrolardan oluşuyordu. Kongrede de tecrübeli kadrolardan örgütün dışına düşenler oldu. Yakalananlar da eklendiğinde, bunların toplamı önemli bir yekün oluşturuyor. Kongre sonrasında yola çıkan öncü kadroların büyük çoğunluğu yeni kadrolardır. Bu durum, baştan belirli avantajlarla birlikte, önemli zaafları da beraberinde getirmiştir. Yukarıda belirttiğimiz merkezi kadrolardaki kolektivite eksikliği üzerine düşünmüş olmamıza rağmen, bu sorun başka bir biçimde karşımıza çıkmıştır. Hedef ve alanların genişliği, görevlerin ağırlığı ve deneyimli kadroların yokluğu, yeni siyasal ve örgütsel yönelimlerimizin örgütün bütününe ve siyasal çalışmanın bütün alanlarına yayılmasını, kadro eğitimini, siyasal çalışmaların tümünün merkezin yönlendiriciliğine, denetimine alınmasını çok zorlaştırmış ve daha baştan istenmeyen boşluklar oluşmaya başlamıştır. Bu tehlikeli boşluk giderek büyümüş ve daha sonraki önemli zaafların temeli haline gelmiştir.

Bu sorunlara rağmen, hızlı ve moralli bir pratiğe girişildi. Kongre kararları temelinde, hızlı bir pratik sergilendi. Eskiden beri siyasal faaliyetimizin olduğu tüm bölgelerde, kısa zamanda yeni tarza göre örgütlenilerek çalışmaya başlandı. İç Anadolu ve Doğu Karadeniz'de, açık alan faaliyetlerinin yanında, kır gerillası için lojistik ve alan çalışmalarına öncelikli olarak başlandı. Lise ve üniversitelerde, büyük şehirlerin kenar mahallelerinde, işçi ve memur kesimlerinde beklediğimizin çok üstünde, canlı ve yoğun bir karşılık bulduk. Parti önderliğinin

güvenli şekilde konumlanması, mevcut gücü zorlayarak önemli sayıda kadro ve savaşçı adayının medya alanlarına taşınması ve oradaki eğitimlerinin başlaması, açık alan faaliyetlerinin yeni tarza göre örgütlenmesi ve bütün bunların lojistik olanaklarının yaratılması... İlk başlarda, her şey beklediğimizden de kolay olacak gibi görünüyordu.

Burada bir tespit yaparak devam edelim. Kongrede, devrimci hareketin düşmanı tanımadığından ve bunun sonuçlarından uzun uzun bahsetmiştik. Tabii kendimizin bu sorunu kavradığını varsayıyorduk, ancak kazın ayağı hiç de öyle değildi. Başka bir değerlendirmemiz, devrimci hareketin kendine dönük propagandasının nasıl sakat bir anlayışa dayandığıydı. Bunun bir yanıyla durumunu kitlelere karşı abartmaya, diğer yanıyla düşmun karşısında açık vermeye, örgütsel güvenliği tehlikeye atmaya dönüştüğüydü. Tabii bunu da aştığımızı varsayıyorduk. Bu hataları eleştiriyorduk, ama aynı biçimde tekrar etmekten kurtulamadık.

Kongre kararları, ajitatif şekilde, tam bir savaş ilanı olarak kamuoyuna duyuruldu. Hatta bir yıllık hazırlık faaliyeti bile, genel hatlarıyla düşmana ilan edildi. Karşılığını, çok geçmeden ciddi bir kuşatma ve ardından operasyon olarak aldık. Kısa zamanda, adım attığımız her alanda, daha önce yaşadıklarımızla kıyas kabul etmez bir ablukaya alındık. İlk darbeleri, yeni ilişkilerin kuşatılması, yıldırılması ve örgütsel ilişkilere sızma şeklinde hissettik. Bulunduğumuz hemen her alan ve her birim kuşatıldı. Ajanlaştırma, olmazsa yıldırma, o da olmazsa tevkifatlar ve işkenceler devreye sokuldu. Birçok yerde, yeni kurulan ilişkiler özelinde aileler devreye sokuldu. Olmadı, yerel faşist unsurlar üzerimize salınarak kuşatıldık. Bir anlamda, 92 süreciyle, şimdiki linççi kuşatmayı biz o günlerden itibaren yaşadık. Açık alan çalışmalarımızın kuşatılmasıyla, gelişme eğilimi geri püskürtüldü. Bir dönem sonra, açık alanda her kesimin yürüttüğü sıradan yasal çalışma bize kapatıldı ve tüm açık alan faaliyetlerimiz, liselerdeki dahil, hiçbir yasal gerekçeye dayandırılmadan yasa dışı örgütsel çalışma karşılığı gördü. Bu durum kadrolarda yılgınlık yaratmadı, ama kitlelerle

ilişkilerimiz ciddi şekilde barajlandı. Bir anlamda, açık çalışma yürütemez duruma geldik. Bu bir şikayet veya mazeret olamaz. Çıkılan yol bunları kaçınılmaz olarak önümüze çıkaracaktı. Biz kendi elimizle bunu erkene almış olduk.

Kısa süren kuşatmanın ardından, açık ilişkilere saldırı başladı. Selam verdiğimiz herkes ağır ceza maddeleriyle yargılandı. En sıradan ilişkilerimiz örgüt üyeliğinden hapse atıldı. İlk eğitim devresini tamamlayan kadroların çoğunluğu kırsal alanlara gitti. Kalanlar şehir merkezlerine döndüler. Yeni savaşçı grupları eğitim alanlarına gönderildi. Bu aşamada, beklemediğimiz anlarda peş peşe sert ve ağır darbeler aldık. Bir yıllık hazırlık için belirlenen pratik hedeflerin önemli bir kısmı tamamlanmıştı, ama yeni atılımı başlatan parti önderliği, yönlendirici kadrolar ve kırsalda üslenenler hariç, savaşçılar esir düşmüş olarak... Günlük siyasal faaliyeti yönlendirmekte bile zorlanıyorduk, ama diğer yandan, önemli sayıda kadro üslenmek üzere kırsal kesime çıkmıştı.

Zor bir durumla karşı karşıya kaldık. Kendimizi, önderliğimiz ve kadrolarımız dağıtılmış, siyasal çalışmamız kuşatılmış olarak savaşın içinde bulduk. İç Anadolu ve Karadeniz'e üslenmek üzere yola çıkmış azımsanmayacak sayıdaki savaşçının bölgesel alt yapısını hazırlamak ve lojistik ihtiyaçlarını karşılamak gibi zor görevlerle karşı karşıyaydık. Ağır kayıplara rağmen, yılgınlık, karamsarlık içine düşmeden, koşullara göğüs gerdik. Tevkifatların yarattığı boşlukları, çok genç ve tecrübesiz yoldaşlar tereddüt etmeden doldurdu. Siyasal faaliyetlerimiz, zorlanarak, zayıflayarak da olsa sürdü, ama üzerimizdeki kuşatma hiç gevşemedi. Giderek daha da ağırlaştı. Operasyonlar birbirini izledi.

Kırdaki savaşçılarımız, PKK gerillalarıyla birlikte Kuzey Kürdistan'dan yola çıktı. Savaşarak, yaklaşık bir yıl sonra İç Anadolu'ya ve Karadeniz'e ulaştılar ve oralarda üslendiler. Bu uzun yürüyüşte, değişik tarihlerde çeşitli çatışmalar yaşandı ve aralarında merkez komitesi üyesi Rıza Satılmış'ında olduğu birçok yoldaşımız Kürdistan dağlarında şehit düştü. Merkezde yediğimiz ağır darbeler kırdaki savaşçılarımızı

zorlasa da, onlar kararsızlığa düşmeden yollarına devam ettiler. Üslendikleri alanlarda, başlangıçtaki yetersiz hazırlıklar ve operasyonla kopmuş düzensiz ilişkiler dışında dayanakları yoktu. Lojistik ihtiyaçlarını ve zorunlu ilişkilerini kendileri karşılamak ve oluşturmak durumunda kaldılar. Bu, kaçınılmaz olarak, savaşçıların operasyonlarla direkt karşılaşmasını getirdi. Bunu, savaşçıların bir kısmında görülen yorgunluk ve moralsizlik izledi. Kaçarak şehirlere inenler olduğu gibi, teslim olanlar da oldu. Bu koşullara rağmen, inatla yerleştikleri mevzileri terk etmediler. Karadeniz'de, PKK, TDP ve TİKKO ortak eylemler yaptı. Bu güçler arasındaki sıcak dayanışma hep sürdü. Savaşçılarımız, 2000 yılında PKK güçlerinin Güney Kürdistan'a geçmesinden sonra çok zorlandılar, ama direnebilecekleri son noktaya kadar direndiler. Son savaşçılarımız 2005 yılında kırdan çekilmek zorunda kaldı.

92 Sonrasının Değerlendirilmesi

92 kuruluş platformu, teorik ve pratik düzeyiyle, bugün de uğruna savaşacağımız hedefleri anı hatlarıyla doğru tespit etmiştir. Yukarıda, 1992 öncesinde Türkiye'nin içinden geçtiği süreci değerlendirdik. Türkiye ve Kürdistan'da devrimin eşitsiz gelişmesi, siyasal yaşamı felç etmiş ve Türkiye'yi toplumsal ve siyasal olarak çok ciddi bir eşiğe getirmişti. Türkiye devleti, tarihinin en sert, en ağır bunalımını yaşıyordu. Nitekim bugün, kendileri "Galibâ kaybediyoruz" korkusuna kapıldıklarını söylüyorlar. Bu süreci, "92 topyekun savaş konsepti" ile karşıladılar. Sonrasındaki gelişmeleri yaşadık, biliyoruz. Devlet, kendisine yönelen baş tehdidi kavrayıp diğer bütün faaliyetlerini bu baş tehdide göre belirleyerek, politik ve askeri cephesini doğru yönde kurdu. Bütün iç ve dış ilişkilerini buna göre düzenleyerek, Türkiye tarafındaki tüm sorunları buna göre tasnif ederek, kendi iç çelişkilerine ve zayıf da olsa, sistemle muhalif tüm kesimlere bu doğrultuda yönelerek, "topyekun saldırı"yı başlattı. Bu saldırının kaderi, Türk emekçi yığınlarının bu kirli savaşa ikna edilip edilmemesine bağlıydı.

Savaşın bugün geldiği düzeyde, devletin tek bir alanda kesin ve tartışılmaz bir başarısı vardır. Askeri, politik,

diplomatik vb. hiçbir alanda başarı kazanamamıştır. 1984'ten bu yana dünya ve bölge gericiliğinin açık desteğini arkasına almasına rağmen, savaş bütün Kürdistan'da, yaşanılan bütün zorluklara karşın, halen devam etmektedir. Reel anlamda, devletin hiçbir alanda kesin bir zaferi yoktur. Devlet, tek bir alanda kesin bir zafer kazanmıştır. O da Türk emekçi yığınlarını yanına çekmesidir. Şimdilik, kesin üstünlüğüyle sonuçlanan tek muharebe budur ve buradan aldığı destekle yoluna devam etmektedir.

Bu zafer, Türkiye Devrimci Hareketine linç saldırıları olarak dönmektedir. Savaşın bundan sonraki kaderi de, Türkiye emekçilerinin bundan sonraki tavrını kilitlenmiştir. Kendi egemenlerinin haksız savaşına kilitlenen Türk emekçi halk yığınlarının, kendi davaları için dövüşmeyeceği açıktır. Bir anlamda, Türkiye devrimi, Kürt devrimine kilitlenmiştir veya Türkiye devriminin kilidi de Kürdistan'dadır. Bu, siyasal olarak olabilecek en olumsuz durumdur. Türk egemenlerinin en büyük avantajı, devrimcilerin en büyük dezavantajıdır. Bu durumun siyasal ortamı nasıl zorladığı ortadadır. Devrimci hareketin tabanı ve yakın çevresi dahi, ulusalcı denilen dalganın etkisine girmiştir. Bu, doğal olarak gelişmektedir. Kitlesel olarak büyüyen dalga, çevreyi sürüklüyor, kendisine siyasal platform arıyor, direkt devlet güdümlü bir görüntüyle değil, "ulusal sol" bir renkle ortaya çıkıyor.

90'ların başları bu bakımdan önemliydi. Türkiye Devrimci Hareketi, bu dönemde toplumsal ortamı doğru okuyamamış, politik süreci dışarıdan izlemeyi yeğlemiştir. Bu tavrıyla da, bugünkü durumu bir biçimde hazırlamıştır. Şimdi siyasal alanda söylenilen her şey, atılan her adım, Kürt düşmanı dalgaya çarparak geri dönüyor.

92 platformumuz bu süreci doğru okumuş ve buna karşı konumlanmıştır. Türk egemenlik sisteminin topyekun saldırısını cepheden karşılayan devrimci bir tavır almıştır. Biz başından itibaren, Kürt özgürlük mücadelesini kendi mücadelemiz olarak kavradık. Kürt yoksullarının direnişini, Türkiye emekçilerinin sınıf savaşı ve sömürüden, yoksulluktan

kurtuluşun özgün biçimi olarak anladık. Her zaman buna uygun politik tavırlar aldık. TKP(B) döneminden beri, PKK ve Kürt sorunundaki tavrımız, solda sürekli eleştiri konusu oldu. "Kuyrukçuluk", "gücün peşine takılma", "kimliksizlik" gibi bir yığın saldırının hedefi olduk. Bir sürü yerde, Türkiye Devrimci Hareketinin zayıflığının sebepleri arasında gösterilen "kuyrukçuluk" ve "Kürt milliyetçiliğinin peşinden sürüklenme" tutumları eleştirilirken örnek olarak adımız anıldı. "Güce tapma", "kuyruğa takılma" eleştirilerini hiçbir zaman ciddiye almadık. Bunlara cevap vermedik. En güçlü olan devlettir. Biz açık ki, devletin, Türk egemenlerinin kuyruğuna takılmadık. Kürt yükselişini haklı ve devrimci bir dava olarak gördüğümüz ve Türk emekçilerinin de kurtuluşlarını aynı yoldan yürüyerek kazanabileceklerine inandığımız için, "topyekun savaş" ilan edildiğinde, emekçilerin yanında safımızı aldık. 92 tavrımızın aslı, esası budur.

Dünya ve bölge gericiliğinin de dahil olduğu, amansız bir çatışma yaşandı. Çok büyük güçlerin kapıştığı bu çatışmada, kısa zamanda kötü biçimde yenildik. Hiç tereddütsüz, "Galiptir bu yolda mağlup" diyoruz. Ancak yenilgimizin sorumluluğunu şartlara havale etmiyoruz. Bu oportünizmdir. "O momentte zayıftık. Başarı şansımız yoktu. Bu maceraya atılmamalıydık. Hata yaptık" mantığı oportünizmdir. Partinin 92 yönelimi doğrudur. Yanlış, parti önderliğinin bu dönemi yönlendirememesidir. Yenilginin ve yenilgi sonrası sürecin bu kadar uzun sürmesinin sorumlusu parti önderliğidir.

Yanlış ve hatalı olan 92'de girdiğimiz yol değildir. İçimizden ve dışımızdan gelecek, bu yöndeki eleştirilerin zerre kadar değeri yoktur. Kendi dünyamıza çekilip temel çatışmanın kenarında kalarak, kendimizi korumaya alarak, görüntüde bugünkünden daha iyi bir konumda olabilirdik. Düşmanın hışmını bu kadar üzerimize çekip, bu kadar ağır bedeller ödemezdik. Böyle düşünenler olabilir, ama bu, devrimci bir muhasebe değil, bakkal hesabı olur. Bugün içinde bulunduğumuz konum ne kadar geri olursa olsun, yaşadığımız sorunlar ne kadar ağır olursa olsun, tersi bir tercihte

bulunduğumuzda olacağımız konumdakinden, tartışmasız olarak daha devrimci ve ileri adımları atabilecek durumdayız. Türkiye devriminin uzun yolunu düşündüğümüzde, geriye çok az şey kalmış olsa bile, kazanımlarımız kayıplarımızdan çok daha büyüktür. Yenildik, ama büyük bir deney yaşadık. Boyutları, çapı ne olursa olsun, kendi deneylerimizi ciddiye almak ve onlardan gereken dersleri çıkarmak zorundayız.

Geçmişimize, bugüne, sorunlarımıza eleştirel yaklaşmak zorunludur. Dönem itibariyle, eleştirel yaklaşımı kötümser yaklaşımlardan ayırmak zorlaşmıştır. Devrimci ortamın kuşatılmış hali, karamsar eğilimleri besliyor. Döneme kötümser şekilde yaklaşmak, geçmiş hatalardan daha öldürücü sonuçlara yol açar. Geçmişe reddiyeci kötümserlik kadar, geçmişi benimseyen kötümserlik de öldürücüdür. "Her şey çok iyi, çok doğruydu, ama yapamadık. Şimdi, daha güçsüz düştük, hiç yapamayız." Yaşananların ardından, dillendirilse de dillendirilmese de, hafızaların derinliklerinde buna benzer eğilimlerin oluştuğu açıktır. Bu, çok anlaşılmaz değildir, ama bu tarz eğilimlere direnmek, onları yenmek zorunda olduğumuz açıktır. Bunun yegane yolu, devrimci eleştiriyi ve öz eleştiriyi derinleştirmek ve bunu büyük bir eğitim hamlesine dönüştürmektir.

Lenin'in ve Plekhanov'un 1905 yenilgisi karşısındaki tavırları öğreticidir. Plekhanov, yenilgi sonrasında "Silaha sarılınmamalıydı. Bir daha asla" diyor. Lenin ise, ilk bozgunda yüz geri etmiyor. Aksine, "Yeterince silahlanamadığımız için yenildik. Daha çok silahlanmalı ve silah kullanmakta ustalaşmalıyız" diyor.

1995 yılına gelindiğinde, durumumuz yukarıda tarif ettiğimiz gibidir. Parti merkezi ve örgütleri dağıtılmış, siyasal faaliyetimiz daralmış, bütün ilişkilerimiz kuşatılmış ve kırda üslenen savaşçılarımız her türlü destekten yoksun kalmıştır. Bu koşullara inat, siyasal çalışmalarımızı uzun süre sürdürdük. Yerel çalışmalarımızı, 92 kararlarımız doğrultusunda, kırdaki faaliyetlerimizi temel alarak yeniden düzenledik. Devletin toleranslı yaklaşımının da etkisiyle, Alevi hareketi hızla

örgütlenmeye ve demekleşmeye başlamıştı. Yükselen Alevi duyarlılığına yasal bir yayınla destek verdik ve derneklerde yer aldık. Bu gelişmenin politik yönelimine ve muhtemel sonuçlarına ilişkin görüşlerimizi açıkladık. Daha başlangıçta, harekcti bekleyen tehlikeleri ve yapılması gerekenleri, bütün Alevi platformlarında tartışmaya açtık. Alevi yükselişinin bugün karşılaştığı sonuçların büyük çoğunluğuna o zamandan dikkat çektik. Bu konuda söylediklerimize bakılabilir. Devletin ve Alevi burjuvaların bugünkü yönelimleri genel hatlarıyla orada yazılıdır. Gazi direnişi, asıl olarak, Alevi duyarlılığının Madımak katliamı ve sonrasındaki bazı gelişmelere karşı patlamasıdır. Bu direnişi efsane haline getirenlerin, direnişin başlamasında hiçbir rolü yoktur. İkinci gününde katılarak, direnişin kararlılığının yükselmesinde olumlu bir rol oynadılar. Gazi direnişinde bir etkimiz olamadı, ama ikinci gün direnişin İstanbul'un değişik bölgelerine yayılmasında ve Gazi'ye destek verilmesinde etkin rolümüz vardır. Ümraniye, Alibeyköy ve Avcılar'da başlayan destek direnişlerinin başlatıcısı ve yönlendiricisi, yönetiminde yer aldığımız demekler ve bu derneklerdeki militanlarımızdır. Gazi direnişi önemlidir, ama sonrasındaki destek direnişlerinde, politik bilinç tartışmasız daha öndedir. Ümraniye protestosunda beş kişi ölmüştür. Diğer bölgelerde de sert çatışmalar oldu. İstanbul'un her yanında, Gazi'ye destek için kitlesel yürüyüşler düzenlendi. Bütün bunların içinde ve yönlendirilmesinde yer aldık, ancak merkezi boşluktan dolayı, bu eylemlerin propagandası yapılamamıştır.

Karadeniz bölgesinde, bir bölge gazetesi çıkararak, özel bir çalışma başlattık. En yoğun kuşatma ve operasyonlar bu bölgede gerçekleşti. Yerel gazete çevresinde, Samsun'dan Artvin'e kadar, bütün sahilde canlı ilişkiler kurduk. Trabzon'daki ilişkilerimiz, ilçelere ve köylere uzandı. Nefes aldırmayan kuşatmaya rağmen, uzun süre direndik. Bölge çapında, gözaltılar, operasyonlar hiç eksik olmadı. Onlarca genç hapsedildi. Büyük çoğunluğuna, hiçbir gerekçe göstermeden ağır hapis cezaları verildi. Ege ve İç Anadolu'daki çalışmalarımıza da aynı yöntemlerle saldırıldı. Bir süre sonra, bu alanlarda

adım atamaz hale geldik. Merkezi yönlendiriciliğin zayıflaması ve bu alanlara hiç müdahalede bulunamaması, düşmanın işini kolaylaştırdı. Her türlü yöntemi rahatça uyguladılar. Saldırılar son derece bütünlüklü ve planlıydı. En başta, yoldaşlarımızı ve çevremizdekileri kazanmayı esas aldılar. Bunun için bütün yolları denediler. Bunun sökmediği durumlarda, ajanlaştırmayı, yerel sermaycyi ve sivil faşist tehdidi devreye soktular. Bunlar da yetmediğinde, operasyonlar gündeme geldi. Büyük şehirlerdeki çalışmalarımız da operasyonlardan nefes alamadı. 90'ların sonlarına geldiğimizde, yasal yayın çıkaran örgütsel yapı, hemen hemen bütün alanlarda, sınırlı kişisel ilişkilerin dışında neredeyse hiç faaliyet yürütemez durumda düştü. 2000 yılına kadar bu durum devam etti.

2000 yılında, merkezi karar olmadan, dışarının inisiyatifiyle yasal yayın faaliyeti geçici olarak durduruldu. Daha sonra bu durum kalıcı hale geldi. Bu dönemden sonraki tüm faaliyetlerden dışarıda inisiyatif kullananlar sorumludur. En ciddi hatalar bu dönemden sonra yaşandı. Yapılmak istenenlerde, yeni kanallar açma çabalarında da ciddi savrukluklar olmasına rağmen, asıl yanlış parti hukukunun göz ardı edilmesidir. Siyasal hareketimiz, başlangıçta bazı sorunlu dönemler geçirse de, uzun yıllardır iç hukukunu devrimci prensiplere oturtmuş, bütün faaliyetini tüzük ve merkezi platformlar üzerinden yürütmüş ve bunu bir gelenek haline getirmiştir. Zor koşullara rağmen, tüzük gereği kongre ve konferanslarını toplamıştır. 2000 yılında, bu gelenekten vazgeçilerek yanlış bir yönelim başlamıştır. 2000 yılı beklenmeden, her koşulda toplanması gereken kongre veya konferans, yeni bir yönelime girerken dahi toplanmamıştır. 2000 sonrasındaki pratiğin eleştirisinden önce, örgütsel platformların devre dışı bırakılmasının hesabı, bu sorunun muhataplarından istenmelidir. Ancak sorumluluk, kolektif olarak herkesin üzerindedir. Yanlış yapanlar kadar, bu yanlışa müdahale etmeyenler de sorumludur. Bu temel yanlış, daha sonraki bütün gelişmelere damgasını vurmuştur. Zorunlu olan, parti hukukunun emrettiği platformların oluşturulması bir yana, düzensiz ve işlerliği bozulmuş örgütsel yapının asgari

düzeyde toparlanması görevleri de görmezden gelinmiştir. Bir anlamda, "araba atların önüne koşulmuş", örgütsel yapının toparlanması es geçilerek ideolojik ve politik alanda yeni yöntemler deneme ve yeni kanallar açma çabasına girilmiştir.

Türkiye Devrimci Hareketinde teoriden tehlikeli bir uzaklaşma yaşanıyor. Teorik tartışmalar, bir anlamda unutulmuş gibi. Oysa teori tartışarak gelişir. Dr. H. Kıvılcımlı, gerçek veya teori denilecek teori, "er meydanında güreşerek" rüştünü ispat edebilir, der. Teorik ve ideolojik kazanımlarımızı bütün kesimlerle tartışmak, 92 platformunun ileri ve devrimci olduğunu iddia ettiğimiz birikimini devrimci ortama açmak istedik. Bunun için, ortak bir platform yaratarak katılabilecek herkesle teorik ve ideolojik sorunları tartışmaya çalıştık. Devrimci hareketin grupçu yapısından dolayı, bu çaba, bireysel katılımcılar dışında, örgütlü yapılardan ilgi görmedi. Dergi kısa bir süre boyunca ve düzensiz şekilde çıkabildi. Gene de, döneminde oldukça etkili ve çok ilgi çeken bir platform oldu.

Asıl önem verdiğimiz, günlük politika yapma tarzının yenilenmesi çabalarıdır. Devrimci hareketin en ciddi açmazı, sıkıştırıldığı tecrit çemberini kıramaması, daha da bu konuda en küçük bir adım atmaktan dahi kaçınmasıdır. Yukarıda vurguladığımız "toprak kayması"na rağmen, ısrarla günlük politik faaliyetlerini 12 Eylül öncesinin tarzıyla sürdürmekte ve daha kötüsü, bugün sistemin içine çekilmiş olan kesimlere yönelik politika yapmaktadır. Bu fasit dairenin dışına çıkmak veya bu daireyi kırmak sözle veya istekle olamaz. Mutlaka yeni araçlar denenmelidir. Bu sebeple, kitlelere seslenecek yeni bir yasal yayın çıkarıldı. Bu, mevcut devrimci yayınlardan farklı bir biçime ve içeriğe sahipti. Devrimci yayınlar, büyük oranda, yıllardır kendilerini tekrar etmekten ve özel bir kesime seslenen özel araçlar olmaktan kurtulamadılar. 12 Eylül'den bu yana, siyasal alanda büyük fırtınalar, tayfunlar yaşandı. Çok temel kırılmalar, çok önemli ters yüz olma durumları yaşandı. Eskiden muhalif, hatta radikal muhalif olanlar devlete ve sisteme döndü. Devletin yanında olan kitlesel bir muhafazakar kesim, sisteme karşı potansiyel muhalif haline geldi. Alternatifsizlikten dolayı

bu kesimler harekete geçemiyor. Eski tarz ve yöntemlerle, bu kesimlerle buluşamayız. Günlük devrimci propagandayı solun eski tabanına değil, sistemden canı yanan herkese yayabilecek, sisteme karşı olan herkesle ortak bir mücadeleyi kurmaya hizmet edecek bir gazete hedeflendi. Maalesef bu da başarılı olamadı.

2000 sonrasında bazı yeni açılım kanalları aranmıştır, ama buna ideolojik-politik anlamda yeni bir yönelim denilemez. Devrimci hareketin durumu ve bazı örgütsel, pratik sorunlar üzerine tartışmalar yürütülmüş olmakla birlikte, esasta yapılmaya çalışılanlar 92 perspektiflerimiz doğrultusundadır. Teorik dergide yapılan bazı değerlendirmeler, bildik "birlik" çağrıları veya birliği hedefleyen görüşler olarak okunmuştur. Bu algılama hem yanlıştır, hem de doğru... Yanlıştır, zira bunun, "Örgütler dağınık ve güçsüz. Birlik yapılmalıdır" mantığıyla uzaktan yakından ilişkisi yoktur. Gerçi bu da bir adımdır ve "aynılar aynı, ayrılar ayrı yerde" prensibi gerçekleşirse iyi olur. Ancak bugün bunun çok uzağındayız. Devrimci hareket birlik yapma yeteneğini kaybetmiştir... Doğrudur, çünkü birlik en devrimci hedefimizdir ve bugün bu ancak ideolojik netlik temelinde gerçekleştirilebilir. Bizim için ideolojik temel 92 platformudur veya bu platformun geliştirilmiş halidir. Her türlü birlik anlayışımızın çerçevesi budur. Bugünkü gerçeklikte, başka türlü bir birlik arayışımız veya anlayışımız yoktur.

2000 sonrasındaki eksik ve hatalı yaklaşımlar, örgüt, kadrolar, devrimci eğitim vb. alanlarda da yaşanmıştır. Önümüzdeki dönemde bu konular daha ayrıntılı olarak irdelenecceği için, burada bunlara sadece satır başları olarak ve dönemin sorumlularının eleştirisi anlamında değinilecek. Örgütsel anlamda en temel yanlışa yukarıda değindik, ancak hatalar bu kadarla sınırlı değildir. Bu alan tümden kendiliğindenliğe terk edilmiştir. Kadro ve eğitim sorunları örgüt sorunundan ayrılamaz. Bir anlamda, bunlar örgüt sorununun alt başlıklarıdır. Kadro çalışması terk edildiği gibi, genel anlamda kadroların eğitimi de ihmal edilmiştir. 92 platformunun açılımı eksik bırakılmış, genel tespitlerin

ötesinde geliştirilmemiş ve tüm ilişkilere mal edilmemiştir. Ancak bu hiçbir şey yapılmadı anlamına gelmemeli. 92'den bu yana geçen zamanda azımsanmayacak açılımlar yapılmış, teorik açılımdan örgüt bahsine, pratik sürecin değerlendirilmesi üzerine uzun ve ciddi tartışmalar yürütülmüştür. Fakat yaratılan birikim, ilişkilerimize ve devrimci kamuoyuna açılamamıştır. Bütün bunlardan sorumlu olanlar, parti kamuoyu önünde hesap vermelidir.

Dr. H. Kıvılcımlı'nın Etkileri

TKP(B)'nin ve devamındaki hareketin önemli farklılığına başlangıçta değindik. Hareketimiz, bilinen örgütsel geleneklerin devamı olmadığı gibi, herhangi bir gelenekten koparak da oluşmamıştır. Türkiye'de bütün örgütler, TİP, MDD, TKP, Doktor geleneklerinin zaman içinde farklılaşmasından doğar. Hareketimiz Dr. H. Kıvılcımlı'dan etkilenmiştir, ama Doktorcu eğilimlerden biri değildir. Nitekim Doktorcu bir örgüt olarak tanınmaz. Tamamen özgün koşullar sonucunda bir araya gelen farklı eğilimlerin birliğinden doğmuştur. Bu yanıyla özgündür. Özgün olması, devrimci hareketin genelinden apayrı bir özellik değildir. Bir geleneğe yaslanmadığından, daha rahat davranabilme, yeni arayışlara yönelebilme, kendi içinde az çok tartışabilme özellikleri kazanmıştır. Bir birliktelik sonucu doğduğu için birlikçidir. Grupçu değildir. Bünyesinde Sünni kesim ağırlıkta olduğu için, Türkiye toplumunu tanıma noktasında daha avantajlıdır.

Tek tek devrimci örgütler, tarihte bir çentik bile olamayacak kadar önemsizler, ama buna rağmen, kendi tarihlerinin esareti altında yaşıyorlar. Gerçekte gruplar dünyasının abartılı şekilde efsaneleştirilmesinden öteye gitmeyen gelenek sahiplenmesiyle, örgütler sadece kendilerini geçmişe, geçmişin küçük bir parçasına zincirlemiş oluyorlar. Tek tek grupların birikimi koca bir yoksulluk, Türkiye'nin devrimci birikimi, her şeye rağmen büyük bir zenginliktir. Bu esaretten kopmanın, zincirleri kırmanın nesnel koşulları oluşmuştur. Kim hangi abartılı efsanelerle kendi geleneğine bağlanırsa bağlansın, yaptığı kendini zincire vurmak olur. Doğru yaklaşıldığında

büyük bir güç olan geçmiş, Türkiye devrimcileri için kendini geçmişe mahkum etme işlevi görüyor. Devrimci hareketin bütün parçaları için, kendi söyledikleri ve yaptıkları esastır. Hiçbiri geniş güçleri kucaklama yeteneğine sahip olmadığı gibi, bu gerekliliğin farkında bile değildir. Diğer devrimci güçlerin yarattığı olumlulukları benimseme veya kendisinin kılma yetenekleri yoktur. Hareketimiz, doğuş koşullarından dolayı, hazır bulduğu bu avantajını güce dönüştürememiştir.

Hareketin doğuşunda Dr. H. Kıvılcımlı'nın görüşleri etkindir. 1976 yılında, TKP(B) Merkez Komitesi'nin aldığı bir kararla başlayan tartışmaların sonucunda Doktor'dan kopulmuştur, ama bu sorunlu bir kopuştur. Doktor'un görüşleriyle devrimci bir hesaplaşma temelinde değil, baştan savma bir eleştiriyle onların üzerinden atlayarak gerçekleşmiştir. Daha doğrusu, yetersiz, basmakalıp ve Avrupa merkezci bir bakış açısıyla Doktor'un üzerinden atlanmıştır. Tamamen politik bir sebeple, Doktor'dan kurtulmak istedik. Bu, bir yanıyla, bindiğimiz dalı kendi ellerimizle kesmek gibi bir şeydi. Gerçekte, tarihsel teorik mirasla koptuk. Bu yanlış tavrın belirleyici etkileri olmuştur. Doktor reddedilmiş, ama etkisi hep sürmüştür. Hareketin teorik birikiminde bu çelişkiler çok belirgindir. Hareket, başlangıçta herhangi bir teorik faaliyet içinde değildi. Buna ihtiyaç da duymamıştır. Doktor, neredeyse tüm konularda görüşleri olan bir devrimcidir. Bu bir bakıma hazırcılığı doğurmuş, teorik çalışmada oluşan boşluk, sonrasında bir anda doldurulamamıştır. Hareketin teoriyle ilişkisi hep sorunlu olmuştur. Bu tümden olumsuz bir sonuç değildir. Bu durumun ikili bir etkisi vardır. Hareket, bir yandan, uzun bir dönem teoriyi yeterince ciddiye almamıştır. Öte yandan, Türkiye'de çok köklü olan dogmatizmden uzaktır. Dogmatizmden kurtulmak, teoriyle ilişki kurmanın olmazsa olmazıdır. Teoriyle bu tür ilişkilenme, hareketin ideolojik ve politik yaklaşımlarında açıkça görülebilir. Birçok konuyu Türkiye'de ilk dillendiren harekettir. Marksizme hakimiyeti zayıftır, ama tartışmasız, Marksizmle devrimci bir ilişki içindedir.

TKP(B), eğer Doktor'la hakkını vererek ciddi bir hesaplaşmaya girebilseydi, teoriden kopukluk, teorik yüzeysellik bu derece derinleşmezdi. Bu, Türkiye Devrimci Hareketinin geneli için de geçerlidir. Türkiye Devrimci Hareketinde klasik teorik miras bir yerde duruyor. Onunla ancak iman düzeyinde sıkı bir ilişki kuruluyor, ama amel olarak bunun hiçbir etkisi görülmüyor. Teoriyle kurulan bu tarz bir ilişkinin en zaaflı yanı, yerele, kendi ülkesine şablonlarla yaklaşmaktan kurtulamamaktır. Türkiye Devrimci Hareketinin pratiğine Marksist teori yol göstermiyor. Marksizm, boyunlara asılan bir "muska" derekesine düşürülüyor.

Dr. H. Kıvılcımlı'nın devrimci olan yanı, Türkiye'nin özgüllüklerine yaptığı vurguydu. Soyut kelam etmiyor, Türkiye'de devrim yapmayı **gerçekten** isteyenlere zengin bir hazine sunuyordu. Türkiye **gerçeklerini** anlama çabasını, bunu kabul etmesek de, Doktor'dan **devraldık**. Dine yaklaşım, tarih bilinci gibi temel konularda, **Aydınlanmacı**, Batıcı sol localardan koptuk. Türkiye gerçeğine **dönerek**, Türkiye tarihinde ne varsa aramaya koyulduk. Alevilik, **Türkmenler**, İslam, Osmanlı, Türklük... Bu konularda derinleştik. Bazı tespitlerde Doktor'la ters **düştük**, ama onun açtığı **yoldan** yürüdük. Baba İshak'tan Bedrettin'e, Celali, Türkmen **ve** Alevi ayaklanmalarıyla, kısacası tarihteki tüm halk **ayaklanmalarıyla** ilgilendik. Teorik olarak **İslam** dinine ve İsmailiye ile Hasan Sabbah'a yoğun şekilde **yöneldik**. Bütün bunlardan öğrendiklerimizi edinmeye çalıştık.

Doktor'un Sovyetler **Birliği'ne** ve reel sosyalizme açık bir eleştirisi yoktu. Ama **sınırlı** Stalin eleştirileri bizim için yeterliydi. Net ve kararlı şekilde Sovyetçi kampta yer aldık. Sovyetler Birliği'ni dünya devriminin kalesi olarak gördük ve buna iman ettik. Enternasyonalizmi sosyalist kampı savunmak olarak anladık. Buna rağmen, Sovyet tezlerini eleştirmekte hiç tereddüt etmedik. Türkiye devrimi üzerine görüşlerimizi oluştururken Sovyetler Birliği ne diyor diye hiç düşünmedik. "Kapitalist olmayan yol", "barışçı geçiş" gibi zırvalara hiç aldırmadık.

En keskin iç çatışmalar döneminde, Çin Halk Cumhuriyeti'ni ve Arnavutluk'u sosyalist ülkeler olarak kabul ettik. Politikalarını eleştirdik, ama bizim gibi düşünmedikleri için sosyalist olmadıkları kanaatine varmadık. Mao'yu ve Maoculuğu çok yönlü biçimde eleştirdik, ama Çin Devrimi'ni ve Mao'yu devrimci saflardan silmek gibi bir saçmalığa düşmedik. "Maocu bozkurtlar" deyimini hiç kullanmadık. Sert çatışmaların yansıması olarak saflarımızda zaman zaman boy veren bu yöndeki eğilimlerle mücadele ettik.

Doktor'un Stalin eleştirilerinden sosyalist yasallığı ve devrimci eleştiriyi yüksekte tutmayı anladık. Örgüt içi sosyalist hukuku başa alarak, kişi, organ veya örgüt fetişizminden kurtulduk. Saflarımızdaki devrimci eleştirinin ve örgütsel hukukun temel kriterleri olarak, kongre ve konferansları esas aldık. En önemlisi, öz eleştiriyi ve halka karşı açık olmayı devrimci bir silah haline getirdik.

Enternasyonalizm anlayışımız dönemin yanlış geleneğinden etkilendi, ama katıksız enternasyonalist bilincimizi hep canlı tuttuk. Bunu, Türk ve Türkiye gerçeğinden kopmadan yapabildik. Kürt ulusal sorunu konusunda Doktor'un "sömürge" tespiti yaptığını biliyorduk. Altını doldurmamız için bu kadarı yetti.

Türkiye Devrimci Hareketinde olmayan böyle "özgün" arayışlara, bize gökten vahiy geldiği için girmedik. Çok yetenekli, öngörülü olmamızdan veya Marksist birikimimizin derinliğinden dolayı da bu sonuçlara varmadık. Böylesine geniş bir bakış açısının kapılarını bize Dr. Hikmet Kıvılcımlı açtı. Bizi, kuru, donuk kavramlardan kurtarıp Türkiye'nin, Kürdistan'ın ve İslam dünyasının gerçeklerine taşıyan Doktor Kıvılcımlı'nın öncü fikirleridir. Bugün de, bu sorunlar Türkiye Devrimci Hareketinin kıvrandığı krizin anahtarlarını içinde taşımaktadır.

Örgüt Sorunu

Türkiye Devrimci Hareketi, örgüt sorununa uç noktada dogmatik yaklaşır. Örgütü fetişleştirir, ama en ciddi başarısızlığı da örgüt sorununda yaşamıştır, yaşamaktadır. İdeolojik, politik

konulardaki eksikler ve yanlışlar zaman içinde hayat tarafından bükülerek bir rotaya girmeye zorlanıyor, ama örgüt sorununda Bolşevik taklitçisi yaklaşım öldürücü etkisini sürdürüyor. Devrimci hareket, ne yazık ki, Türkiye'yi devrime götürecek örgüt nasıl bir örgüttür ve bunun yerel renkleri nelerdir, sorularını dahi sormamıştır. Genel olarak örgüt sorununda ve özel olarak devrim örgütü konusunda, bütün yaşananlara ve uzun bir tarihe rağmen, hala yolun başındadır, çünkü sürekli başa dönmek durumunda kalmıştır. Siyasal örgüt alanında, kitle örgütlerinde olduğundan daha başarısızdır. Yasalcılar da, yasa dışı örgütlenmeyi temel alanlar da başarısızdır.

Yasa dışı örgütlenme ve devrimci şiddet, Türkiye devriminin olmazsa olmazlarıdır. Türkiye Devrimci Hareketinin radikal kanadı, kırk yıldır kendisini bu iki alan üzerinden tarif etmesine rağmen, en büyük başarısızlığı bu alanlarda yaşamıştır. Yasa dışı bir yeraltı örgütüne hiç yaklaşılamadı. Kırk yıldır, sistemin avucunun içinde var olmaya çabalayarak, hep başa dönmek zorunda kaldı. Silahlı mücadele adına yapılanlar, sınırlı sansasyonel çıkışlar dışında, yığınlara politik hedef gösterebilen bir düzeye hiç ulaşamadı. Hep yarım, sonuçsuz, sürdürülebilirliği şüpheli olarak kaldı. Siyasal hedeflerle hiç buluşamadı. Hep örgütsel eylemler olarak anlaşıldı. Asıl kötüsü, muazzam bir şiddet ve terör üzerinde oturan sistemin terör ve bozgunculuk propagandasını kıramadı. Aksine, buna çanak tutan bir düzeyde kaldı.

Yasa dışı, kalıcı devrimci örgütün yaratılamaması ve devrimci şiddetin, silahlı mücadelenin gerçek rolünü oynayamaması, devrimci harekette ciddi tasfiyeci sonuçlar doğuruyor. Bu görevlerde yaşanan müthiş beceriksizlikler, ağır hatalar, ciddi hukuksuzluklar, hiçbir gücün yapamayacağı boyutlarda büyük tahribat yaratıyor, reformcu liberal eğilimlerin değirmenine su taşıyor. Reformcu, liberal düzen solculuğunun, özel bir çaba göstermesine gerek kalmadan, bu taraftaki beceriksizlikleri alt alta yazması yetiyor.

Harekетimizin en zayıf yanı, örgüt ve örgütsel alanla ilişkili tüm sorunlardır. Her dönem yeniden başa dönme,

geleneğin bir özelliği haline gelmiştir. Genel olarak örgüt ve özel olarak devrimci bir yer altı örgütü yaratmada hep ağır sorunlar yaşanmıştır. Örgüt sorunu, önderlik, kadro, çalışma tarzı, eğitim gibi sorunların bütünüdür. Harekete, bütün bu alanlarda kendiliğindenlik hakimdir. Önderlik sorununda, ileri ve devrimci değerlerle geri ve aşılması gereken anlayışlar iç içedir. Türkiye'de görülen, tartışmadan azade otoriter önderlik geriliği aşılmıştır. Sorgulanamayan, otoriter bürokratik yapıların alternatifi liberal bir örgütsel işleyiş değildir. Devrimci mücadele son derece hassas dengeleri gözetmek zorundadır. Yasa dışı sert mücadele ortamında, bu dengeler büyük bir titizlik ve dikkat gerektirir, çünkü doğru ve yanlış birbirinin tamamlayıcısı veya doğal uzantısı gibidir. Devrimci savaş örgütünde disiplin, kurallar zorunludur, ama dengesi kaçtığında devrimci iradeyi ve yaratıcılığı öldürür. Yaratıcılık ve inisiyatif adına kurallar atlanırsa, liberalizm ve laçkalaşma başlar. Harekette kurallardan ve disiplinden çok, öz disiplin diyeceğimiz bilinçli, gönüllü inisiyatif hep önde oldu. Bu, olumlu ve devrimci yanımızdı, ama kolektivite eksikliği ve kuralların aşınması, örgüt yaşamında liberalizmi hakim kıldı. Özgür yoldaşlar topluluğu olma hedefi, keyfiliğin ve kuralsızlığın ağır bastığı bir sürece evrildi. Devrimci iç hukuku yüksekte tutma çabası, devrimci sorumluluğun vazgeçilmezi olan hesap sorma, hesap verme bilincini geriletti. Eleştiri ve öz eleştiri vazgeçilemez devrimci araçlardır. Eleştiri ve öz eleştirinin olmadığı yerde devrimci bir faaliyetten söz edilemez. Bütün bunlar devrimci bir denge üzerinde yürümediğinde, boşluğu liberalizm doldurmaktadır. Harekette doğrular veya devrimci metotlar ve araçlar, liberal eğilim ve uygulamalarla iç içe olmuştur. Bütün bunların sonucunda, hareketimizin devrimciliği ve devrimci örgüt yapısı sorunlu oldu. Bu ağır bir sonuçtur, ama gerçektir

12 Eylül sonrasında, Türkiye Devrimci Hareketinde, üzerinde durulması gereken iki gelişme yaşanmıştır. Birincisi, 1986-87'den başlayarak 90'ların başlarına kadar süren DS eylemliliğidir. DS'nin bu dönemdeki faaliyetlerini yukarıda

kısaca değerlendirdik. Burada, eksik kalan önemli bir sonuca işaret edeceğiz. DS'nin üç dört yıl boyunca sürdürdüğü eylemler, beklenenden daha fazla ilgi ve sempati toplamıştır. DS, kendisine yönelenlerin çok küçük bir kesimine ulaşıp politik ilişkiler kurabilmiştir. 90'ların başlarında yaşadığı ağır kayıplar ve sonrasında ortaya çıkan iç çatışmalar buna engel olmuştur. DS'ye yönelen militan ve mücadeleci eğilim, bu gelişmelerin ardından sönümlenmiştir. Gene de, DS, azımsanmayacak bir potansiyeli toparlayabilmiştir. O dönemlerde, DS'nin ideolojik ve örgütsel çizgisini eleştirdik. Eylem çizgisinde ve taktiklerinde ağır hatalar gördük. Yaşanan iç çatışmayı, kazananı olmayacak, devrimci olmayan bir durum olarak değerlendirdik. Bu eleştirilerimizden dolayı gerginlikler yaşadık... DS süreci, yapılan bütün hatalara rağmen, Türkiye'de silahlı mücadelenin her koşulda bir alanı ve tabanı olduğunu açık şekilde göstermektedir.

İkinci gelişme, ÖDP deneyidir. Bu pratik, Türkiye Devrimci Hareketini anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır. ÖDP deneyi, esas olarak, devrimci hareketin evrimini yansıtması açısından önemlidir. ÖDP, 12 Eylül öncesindeki sol hareketin ezici çoğunluğunu çatısında toplamıştır. Ana gövdeleriyle ÖDP'ye katılanların toplamı düşünüldüğünde, bu tespitin yanlış olmadığı görülür. DY, TKP, Kurtuluş, TİP, TSİP, TKEP... ÖDP'ye istisnasız diğer bütün geleneklerden bireysel katılımlar olmuştur ve bu da önemli bir yekun tutar. DY ve TKP, 12 Eylül öncesinin neredeyse iki zıt kutbu gibidir, ama benzer bir tasfiyeci rol oynamışlardır. 12 Eylül öncesinde hiçbir gücün, koşulların dayattığı ortak direniş görevleri dahil hiçbir zorunluluğun bir araya getirmediği bu iki tasfiyeci eğilim, 12 Eylül sonrasında ÖDP'de bir araya geldi. Zıt kutuplar bir araya gelemez, gelmemeli diye bir kural yok, ama ilginçtir, genç tasfiyeci bir zeminde bir araya geldiler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇLAR

Bazı Tespitler

• Tarih kimin haklı, kimin haksız olduğunun çetelesini tutmaz. Bu büyük kapışmada Türkiye oligarşisi büyük bir zafer kazanamamıştır, ama iktidarını koruma ve devam ettirme başarısı göstermiştir. Bugünkü toplumsal çöküntü pahasında da olsa, oligarşi için bu gerçek bir zaferdir. Türkiye toprakları üzerinde yükselen ilk büyük devrimci toplumsal başkaldırıyı ezmiş ve dağıtmıştır. Dahası, ideolojik ve politik olarak toplumsal yaşamın kenarına itmiştir. Bu mücadelede en çok milliyetçiliği ve İslamiyet'i kullanmıştır.

• Kullanan kullanılır. Bu, fizik kanunu gibi bir şey. İslamcılık ve milliyetçilik de bu ilişkiden belli artılarla çıkmıştır. Her iki kesim de devlet, toplum ve sermaye alanlarına geniş ve büyük yığınaklar yapmıştır. Gerek, gördükleri siyasal destek, gerek devlet ve bürokraside kadrolaşma, gerekse de sermaye birikimi açısından, zaman zaman düzenin sahiplerini tedirgin edecek düzeylerde güç toplamıştır. Bu güçler, ideolojik ve politik olarak hiçbir dönem sistemle alternatif olmasalar da, iktidardan pay isteyecek boyutlara gelmişlerdir. Bu durumda da bildiğimiz siyasal süreçler yaşanmış ve kapışma kaçınılmaz olmuştur.

• Bunlar, sisteme alternatif yaratmaya değil, ona eklemlenmeye çalışan hareketlerdir. Buna rağmen, sınırları her zorladıklarında hizaya sokulmaları icap etmiştir. 28 Şubat ve sonrasında yaşananlar, siyasal İslam'ın hizaya sokulması süreçleridir. Şimdiki milliyetçilik gündemi, bu gelişmelerin daha zayıf başka bir boyutudur.

• Türkiye egemenleri bu işte ustalaşmış, ama daha önemlisi, karşıt tüm eğilimleri birbirilcriylc düşmanlık temelinde var olabilir hale sokmuştur. Toplumsal siyaseti öylesine bir şizofreniye, yok oluşa vc cüccleşmcye sokmuş, onu öylesine daraltmıştır ki, Türkiye'dcki siyasal kitlcler, karşıt böcekleri yemekten, böcekleşmekten vc zamanı gelince karşıt böceklere yem olmaktan başka türlü bir var oluşu düşünemez hale gelmiştir. Bu iş, hep böceklerin alcyhine, devlet ve finans patronlarının lehine işleyen bir yapıya kavuşmuştur.

• Bu durum, hangi toplumsal, sosyolojik gelişmelerin sonucudur? Bunu kuranlar ve uygulayanlar kimlcrdir, hangi güçlerdir? Amiyane tabiriyle, tezgahı sağlam kurmuşlar. Adeta piyasanın görünmez eli gibi, bütün Türkiye'yi parmaklarında oynatıyor, bir işaretleriyle hop kaldırıp hop oturtuyorlar. Her toplum kesimini istedikleri gibi manipüle ediyorlar. Ara tabakalardan çaresiz milyonları, vıcık vıcık dizilerle, sayısız iğrençlik içeren şov programlarıyla uyuştururken, daha genç ve öfkeli milyonları "Vatan elden gidiyor" temalı şov programlarına hapsediyorlar. Her türlü muhalefeti karşıt kutuplarda karşı karşıya gctircrek, bu kirli sistemin krizini yönetiyorlar. Geçmişin sert muhalif uçlarını bile kendi gündcmleri etrafında toplamayı başarıyorlar. Böylece, yaratılan çatışmaların tüm sonuçlarını kendilerine devşiriyorlar. Solumsuları sağ tehdidiyle, İslamcıları laiklerle, milliyetçileri liberallerle, devrimcileri faşizm tehlikesiyle istedikleri gündeme, kendi gündemlerine hapscdiyorlar. Bütün bunları yapan görünmez bir el yoktur. Türkiye'deki çarpık kapitalizmin gücü, bu siyasal mekanizmalardan geliyor. Bütün bu yapının arkasında bin yıllık devlet geleneği yatıyor. Gene de bir görünmez el aranacaksa, bu, artık görünür hale gelen emperyalizmdir. Bu böyle olduğu içindir ki, günümüzde emperyalizm gerçeği kavranmadan hiçbir gerçek sorun kavranamaz, anlaşılamaz. Ama emperyalizm de, bu yapı olmadan yapamaz. Bu yapı üzerinden faaliyet yürütür.

• Sol da kullanılmıştır. Siyasal mücadelede vcya tam ifadcsiyle sınıflar savaşında bclirlcyici olan, siyasi görüşler

ve bu temelde geliştirilen taktiklerdir. İrade ve niyetler gerçek manzarayı göstermez. Solun kullanılması, ideolojik ve siyasal tutumlarla ilgili bir durumdur, niyetlerle değil. Sol, her şeye rağmen, Türkiye'de en temiz kalan kesimdir. Bunun göstergesi ödediği bedellerdir. Ağır bedellerinin bir yanında, devrimci kararlılık ve irade gibi yüksek değerler vardır, ama bunlar gözümüzü perdelememelidir. Bu, çok uç noktada körlük yaratan bir durumdur. Ağır bedellerin diğer yanında, ağır hatalar vardır. Bu hatalar, düşmana yarayan, bizi değil onu güçlendiren hatalardır. Bunları görmeyip ağır bedeller pahasına yalnızca direniş, inat, irade görürsek, kendi gerçekliğimizi kavrayamayız. Kendi gözümüze perde çekeriz. Bu, siyasette öne çıkarsa, ki şimdi tüm devrimci odaklarda çok güçlüdür, bizi tümden siyasetsizliğe çeker ve boşluğa düşürür. Gadre uğramış yenik insanın tepkiciliğine, yani reaksiyonerliğe götürür. Daha kötüsü, provokasyonlara, düşman tahriklerine, yani rakibin taktiklerine açık hale getirir. Giderek siyasal ve entelektüel birikimimizi tümden öldürür. Politikalar, ilkeler değil, duygular ve rakibin propagandası bizi yönlendirir hale gelir. Büyük bir adanmışlıkla kavgaya girsek bile, başkaları için dövüşür duruma düşeriz. Kendi yarattığımız değerler, sınıf düşmanlarımız tarafından bize karşı kullanılır. Bizim kan pahasına, can pahasına açtığımız yollar ve yarattığımız potansiyeller, tümüyle düşmanın silahları haline gelir. Devrimci hareket en çok anti-emperyalizm yapmıştır. Ama günümüz Türkiye'sinde, Amerikan karşıtları bizi düşman, ABD tezgahında kotarılan milliyetçiliği ise anti-Amerikancılık olarak görüyor.

• Kopuş, belirli bir ideolojik sistematiği terk etmek ve yerine, yeni kavramlar temelinde yeni bir sistem kurmakla olur. Biz kopuşu eski kavramlarla ve eski sistem üzerinden gerçekleştirmeye çalıştık. Yeni şeyler söyledik ve bunları geniş alanlara yaymaya çalıştık, ancak yönelimimizi sistemli görüşler ve politikalar olarak netleştiremedik.

• Türkiye'deki yenilenme politikaları, istisnasız şekilde sivil toplumculuğa, liberal demokrasiciliğe ve emperyalizme

teslimiyete dönüşmüştür. Pratikte, mücadelenin dışına düşmekle ve devrimcilikten kopmakla sonuçlanmıştır. Biz bu kalıbın dışında kaldık. Hem devrimci yenilenmede ısrarcı olduk, hem de devrim iddiamızı somut bir eylem programı olarak ortaya koyduk.

• Bizim kendimizi de dahil ederek eski devrimciliğe yönelttiğimiz eleştiriler, tabii ki, o Marksist ve devrimci zeminde durduğu için değil, dövüşemediği içindir. Dövüşmek istediğini söylüyor, ama dövüşmüyor veya öyle bir biçimde dövüş alanına çıkıyor ki, dövüşemiyor. Yeni devrimcilik, bu kapanı kırmak, büyük bir savaşı başlatmak ve bunu halk gücüne dayanarak sürdürülebilir düzeye kavuşturmak zorundadır.

• Halk kitlelerinin hoşnutsuzluğu, bir dönem sisteme yöneldi. Kitleler güçlü bir değişiklik arayışına girdi. Devrimci hareket bunu kalıcılaştıramadı. Bu başarılamayınca değişim isteği söndü veya düzen içi kanallara aktı. Bunun için toplumdaki egemen ideolojilerle hesaplaşmak gerekiyordu. Devletin toplum içindeki temel dayanakları bu yerici ideolojilerdi. Bunların çözülmesi, devletle yoksullar arasındaki görünmez ilişkilerin ve bağların kopartılması anlamına geliyordu.

• İşçi hareketi kendiliğinden eylemleriyle çok büyük kazanımlar elde etti. İz bırakan tüm eylemler tabanın dayattığı eylemlerdir. 15-16 Haziran da bu kategoridendir. Türkiye işçi hareketi, kendiliğinden eylemciliğiyle devrimci ve ürkütücü bir güç haline geldi. İşçi hareketi 1970'e kadar sert ve uzlaşmazdır, ama sosyalizm ve benzeri politik bilinci çok geridir. Durdurulmaz bir biçimde yükselir, kitleselleşir. 1975 sonrasında işçiler arasında sol bilinç yaygınlaşır, sendikalar güçlenir, ama gittikçe işçi hareketinin sistem için ürkütücülüğü yok olur. TKP'nin kontrolündeki DİSK, güya "komünistlerin" yönetimine geçmiştir. Böylece, sistem için daha kontrol edilebilir ve bundan dolayı, daha kabul edilebilir bir konuma yükselir.

• Bu durum işçi hareketinde çok belirgindir. Türk-İş'in 1963 yılında düzenlediği Saraçhane Mitingi'nde, açların kara öfkesi, eylemin düzenleyicilerini de ürkütecek boyutlarda

ortaya çıkmıştır. Sınıfın yasal hakları kırıntı düzeyindedir, ama oradan yansıyan kara öfke, Ankara'nın devlet bürokrasisi gibi, İstanbul'un burjuvalarını da ürkütmüştür. İşçi eylemleri, sonrasında da çok sert protestolarla, işgallerle sürmüştür. 15-16 Haziran, bu geleneğin son büyük patlamasıdır. Tufeyli Türk sermayedarları bundan öylesine korkmuştur ki, 1970 sonrasında sermayelerinin büyük kısmını yurt dışına kaçırmışlardır. 1974 sonrasında işçi sınıfına sol bilinç taşındı. On binlerce işçi sosyalizm için eğitim seminerlerinden geçti. On binlercesi, şu veya bu düzeyde, siyasal örgütlerle ilişkiye geçti. Kitlesel olarak sol ve devrimci gösterilere katıldı. Bütün bu süreçten geriye, öfkesi sönmüş, sistem için tehdit oluşturmayan, geçmişteki korkutuculuğunu hissettirememeyen, terbiye edilmiş bir hale döndü.

• Türkiye'de devrimci hareketin halkla doku uyuşmazlığı veya yürüttüğü siyasal faaliyetlerin son tahlilde sistemin kanallarına akışı, ağır bir çarpılmadır, ama gerçektir. Bu sonuçlar, yalnızca bugünkü gerilemeye dayanılarak ileri sürülmüyor. Türkiye'deki sol veya devrimci bilinç ve örgütlülük, dar kadrolar çeperinde bağnaz, keskin bir ruh hali oluşturuyor. Kitleler arasında işe, tersine, yumuşatıcı, yatıştırıcı bir rol oynuyor. Kitleler, devrimci örgütlenmelerle ilişkiye girdiklerinde, bir nevi terbiye oluyorlar. Yıkıcı özelliklerini kaybederek yumuşuyorlar. Onları götürülen sol bilinç, bu öfkeli ve yıkıcı kitleleri teskin ediyor. Onları düzenin uysal parçaları haline getiriyor.

• Devrimci mücadelenin bir tarihi var. Bu tarihten ders almamız zorunlu. TİP, tarihimizin bir parçasıdır. Hem de önemli bir parçasıdır. TİP'in sert şekilde eleştirilmesi, harekete kattıklarını görmezden gelmeye sebep olmamalı. TİP, sosyalizmin ulusal çapta meşruiyet kazanmasının öznesidir. TİP, devrimci mücadelenin parlamenter mücadele alanında hala aşılamayan deneyidir. Şu deney kalmıştır TİP'ten: Türkiye'de, her koşulda yasal zeminlerde hak aramakta inat eden geniş bir kesim, önemli bir halk tabakası vardır. Parlamenter mücadele zemini, bu kesimlere uzanacağımız bir kanaldır. Eşitsiz

gelişme sonucu, zorunlu olarak, yasal zeminlerde ısrar eden geniş kesimler hep olacaktır.

• Solun üzerine oturduğu anadamar, orta kesimler olmuştur. Şimdi bu kesimler yok. Bundan sonra devrimcilik buradan yürümeyecek. Zorunlu olarak, sınıfsal zeminler öne çıkacaktır. Bu, eski kesimlerin tümden hedefimiz dışına düştüğü anlamına gelmez. Tersine, Batıcı, Aydınlanmacı değerler üzerinden, Kemalist ve cumhuriyetçi diyebileceğimiz kesimlerin bir kısmı devrimci saflara gelebilir. Hatta bu, bir dönem için zorunlu bile olabilir. Ama kesin olarak, Türkiye'deki devrim mücadelesinin ana omurgası bu kesimler üzerine inşa edilemez.

• Sol, Kürt ve Alevi temele daraldı. Bundan kurtulmalı. Toplumun ana gövdesiyle zıtlaşma büyüyor. Türkiye'de Batıcı, laik kesimin ana gövdesi Aleviliktir. Aleviliğin kendisini muhafazakar, sağ Sünni İslam'a yakın kesimlere ve bu temeldeki siyasal eğilimlere uzak hissetmesi normaldir. Batıcı ve modern kesim içinde olması da normaldir. Ama iktidar ve devrim mücadelesi veren bir hareket aynı zeminlere basarak yürüyemez.

• Köylülük bir dönem canlandı. Üretici mitingleri ve toprak işgalleriyle sesini duyurdu. Önemli bir kitle olarak sola yöneldi. Bu birikim sağlamlaştırılıp siyasallaştırılarak sonrasına taşınamadı. Sol, bunu kendine tam olarak mal edemedi. Yoksul köylülüğün baktığı bir taraf olamadı. Yoksul kırsal kesimlerde sol artık hiç yok. Aleviliğin olduğu yörelerde belli ilişkiler var, ama bu kesimler, yoksul köylülüğün sorunları üzerinden değil, ezilen mezhepten olmaları temelinde solla ilişkileniyorlar.

• Türkiye'deki devrimci örgütler, uzun yıllardır "güç ve eylem birlikleri"nden söz eder. Peki, kim bu konuda başarılı bir örnek hatırlıyor? Bu ülkede onca şey yaşandı. Birçok kritik eşik geçildi. Çok sert saldırılarla karşılaşıldı. Peki, Türkiye Devrimci Hareketinin olumlu bir ortak mücadelesini hatırlayan var mı? Örgütlerin güç ve eylem birliğine ihtiyacı yok mu? Güç ve eylem birlikleri devrimci siyasal faaliyetin alanı değil mi? Güçlerin birleştirileceği hedefler yok mu? Mücadele, lokal alanları mı ilgilendiriyor? Hadi mücadelenin henüz o aşamaya gelmediği

gibi bir gerekçeyi kabul edelim. Peki, kitle örgütlenmelerinin böylesine sistemin kontrolüne geçtiği bir döneminde, hiç olmazsa oralarda ortak mücadele programları ve alanları yaratılamaz mı? Herkes kendisine "yavru" bir gençlik örgütü oluşturuyor. Hadi bunun geleneksel anlayışın ürünü olduğunu kabul edelim, ama artık, yapabilen her örgüt kendisine "yavru" sendikalar kuruyor. Örgütlerin sendikası oluyor. Bu nerede görülmüş? Bu, kumda oynamak değil de nedir?

• Türkiye Devrimci Hareketinde eleştiri, öz eleştiri geleneği hiç olmamıştır. Bu kadar uzun bir geçmişe ve bugün bulunduğumuz konuma rağmen, herhangi bir konuda, öz eleştiri de içeren bir eleştiri hatırlayan var mı? Yukarıda değindik, Maoculuk-Sovyetçilik çatışmasında kan gövdeyi götürdü. Bu konuda ağzını açan var mı? Bu sususş niye? Bu kardeş kavgası niye başladı, niçin bitti? Niçin gözümüz dönmüşçesine birbirimizi öldürdük? Üstelik bu kan davasını biz değil, 12 Eylül bitirdi.

• Politik yönelimler ajitasyon alanına girmez. Devrimci ajitasyonun alanı, zamanı ve yeri ayrıdır. Politik yönelimlerde ajitasyonun yeri olsa da, bu, söylemi daha anlaşılır kılmaya ve örneklerle geliştirmeye hizmet eder. Politik yönelimler, devrimci taktiklerin alanına girer. Bu ölçü kaçırılırsa, artık söz konusu olan ciddiyetsizliktir, kendi kendini ciddiye alamamaktır. Bunlar devrimci politikanın ve taktiklerin abc'sidir. Politik yönelimler belirlenirken, taş gibi gerçeklikler ortaya konulmak zorundadır. Zorundadır ki, kimse istediği yana eğip bükmemesin. Politik yönelimler gerçeklerden koptu mu, bütün siyasal faaliyet boşluğa düşer. Sınıf mücadelesi veren, ciddi ve gerçek siyasal örgütlerde böylesi yanlışlar ağır sonuçlar doğurur. Bizde böyle olmuyor. Hemen her kesim, politik gerçeklerin yerine kendi kurgularını koyuyor. Bu kurgular her defasında gerçekliğin duvarına çarpıp tuzla buz olmasına rağmen, hiçbir şey değişmiyor veya söz konusu örgütün yöneliminde, politikalarında, dönemsel hedeflerinde, daha önemlisi, bu yanlışlığın sorumlusu olan liderliğinde hiçbir değişiklik olmuyor. Hiçbir tartışma yaşanmıyor. Hiç fırtınalar

kopmuyor. Bir değerlendirmeye dahi ihtiyaç duyulmuyor. Tersine, tam gaz ajitasyonla, daha parlak sloganlarla, aynı durum büyük bir pişkinlikle devam ettiriliyor.

• Daha devrimci görünmek adına, kafadan politik öngörülerde bulunuluyor. Yasal yayınlarda, çıkan broşürlerde devrimci hareketin açmazları, tıkanışı, tükcnişi net olarak ortaya konuldu. Herkesin mücadele yükseliyor· dediği 90'ların başlarından beri, biz mücadelenin gerilcdiğini, kitlelerle devrimci güçler arasında anlaşılmaz duvarlar oluşmaya başladığını, devrimci güçler, içinde bulunduklan durumdan köklü bir kopuşla çıkamazlarsa, durumun daha da kötüye gideceğini, kitlelerin düzene karşı beslcdikleri umutların artacağını vcya çaresizce düzen içi çözümlere yöneleceğini söyledik. Bu tablo ancak devrimci güçler tarafından tersine döndürülcbilir tespitimize uygun olarak, devrimci hareketin temel sorunlarını aşmayı hedef aldık.

Taktiğe İlişkin

Var olan yerleşik tüm ajitasyon, propaganda ve eylem tarzlarından kopmak... Durup bir nefes almak... Gündelik rutin faaliyetten kopmak... Günlük devrimci siyasal faaliyet vazgeçilmczdir, ancak mevcut haliylc süren faaliyetler etkisizdir. Bunlar işlevsizdir ve sistemin bekasına hizmet eder durumdadır. Radikal, yasa dışı sokak cylemleri ve silahlı çıkışlar buna dahildir. Bunlar zaten oldukça azalmış durumda, ancak artmaları da durumu değiştirmez. Mcvcut faaliyetler, esas olarak düzenin gündemine bağlı, egemcnlerin politikalarını takip eden durumdadır.

Günlük siyasal faaliyetin etkisizliği iki yönlüdür. Bunlar karşı tarafta hiçbir etki yaratmıyor. Ne kitleler üzerinde etkili oluyor, ne de egemen iktidar gücünü zayıflatıyor. Egemenlerde moralsizlik yaratıp onları tereddüde düşürmüyor. Onların sömürücü ve zorba yüzünü teşhir eden bir rol oynamıyor. Tersine, birçok durumda, yürüttüğü baskı ve terör politikalarına meşruiyet kazandırıyor. Bizim saflarımızı güçlendirip beslemiyor. Kitlelerde güven, sempati, destek yaratmıyor. Bundan dolayı, militanları, kadroları moral ve motivasyon

yönünden güçlendirmiyor. Örgütlere güç taşımıyor. Onları sağlamlaştırıp pekiştirmiyor. Aksine, içten içe tasfiyeciliği besliyor.

Siyasal duruş biçimimiz açısından da aynı sorunlar irdelenebilir. Öyle bir kimlikle ve öyle bir tarzda duruyoruz ki, düşmanın bütün ataklarından etkileniyoruz. Ona hiçbir zarar veremiyor, fiske dahi vuramıyoruz.

Devlet, mevcut vuruş tarzlarımıza karşı oldukça deneyimli, hazırlıklı. Daha önemlisi, kendisini maddi ve manevi anlamda sağlama almış durumda. Halkı ezen bu düşman "makine", etrafında bizim şimdiki tarz ve araçlarımızla asla delemeyeceğimiz güçlü bir zırh oluşturmuştur adeta. Ataklarımız, bu yapıyı diri tutan, besleyen, onu toplum karşısında meşrulaştıran bir biçim almıştır. En radikal eylemlerimiz bile ya devlete sinek ısırığı gibi geliyor ya da az çok etkili olduğunda, geniş kesimlerin daha gerici ve saldırgan biçimde devletin yanına geçmesine sebep oluyor.

Rutin işlerimiz, güncel siyasal faaliyetlerimiz, rutini besleyen veya rutine bağlanmış siyaset yapma tarzımız, tümüyle iktidarın siyasal gündemine bağlanmış durumdadır. Bu hem alan olarak, hem de tarz olarak böyledir. Onların belirlediği alanlarda ve onların istediği tarzda yürünüyor. Bu çok tehlikeli bir sakatlanmadır ve asıl tehlikesi bunun farkında bile olunmamasıdır.

Çaresizlik, ufuksuzluk, siyasal öngörülerin kaybedilmesi, grup dünyalarını rekabet temelinde var olma çabasına kilitlemiş ve bu da onları, haliyle psikolojik olarak düşman tahriklerine ve yönlendirmesine açık hale getirmiştir. Tahriklere çok çabuk kapılınıyor ve hemen atağa geçiliyor. Bu durum, hemen her önemli gelişmede yaşanıyor. En tipik örnekleri cezaevlerinde yaşananlardır. Bunun temel sebebi, hedeflerin kaybolması ve bu zeminde, devrimci taktiklerin yok olmasıdır. Döneme ilişkin taktiksizlik tek bir sonuç doğurur. Sürüklenme, üstelik düşmanın istediği yönde...

Bir bilanço yapmak, kırk yılın dökümünü çıkarmak istenirse, ölçülerimiz neler olmalıdır? Devrimci gelişmenin

ve başarının kıstasları nedir veya bunlar neyle ölçülmelidir? Başlangıç noktamız 1965 sonrası, özel olarak da 1971 devrimciliği olmak durumundadır. 1968 başlangıç olarak alınırsa, ortaya düz bir devamcılık ve sürekli bir gerileme çıkar. 71'in en önemli yanı, eski aydın geleneğinden kopuş ve halka doğru dönüştür. 71, Batıcı, laik etkilerden uzak olmasa da, yüzünü kaynağa, yoksullara doğru döndü. İdeolojik ve politik yanlışlarından, doğrularından önce, 71'in halka dönüş yönü önemlidir ve mirası budur. Daha sonrasında, üstüne tek bir taş konmasa da, tüketilemeyen miras budur.

Gerçeği olduğu gibi teslim etmek zorundayız. Mevcut devrimci örgütleri kuranlar, 71'in arta kalanlarıdır. 12 Mart mağluplarıdır. İdeolojik, teorik ve politik olarak geridirler. Geri kaçmaya meyillidirler. Buraya kadar somut örnekleriyle açıkladık: Dipten gelen dalgayla ileri fırlatılıyor, ama ideolojik gerekçelerle geri kaçıyorlar. Hiçbir alanda ve görevde kararlı ve sebatkar değiller. Her alanda savrulmalar yaşanıyor. Ama buna rağmen, kimse savaş sloganlarını dillerinden düşürmüyor. Uzun zamandır, ortada savaş için atılan hiçbir ciddi adım kalmamış, ancak devrimci yayınlar ve örgütler savaş sözcüğünü ağızlarından düşürmüyorlar. Küçük, güdük pratikler büyük bir savaş ajitasyonuyla yansıtılıyor. Bu, savaşla oynamaktır.

71, en olumsuz koşullarda silaha sarılmaktır. Sonuna kadar direnişte inattır. Silahlı mücadeledeki ciddi yanlışları ve acemilikleri, ilk ve yeni oluşundan dolayı toplumsal olarak tolere edilmiştir. 71'in yaratıcıları, bugün de kahramanlar olarak her kesimde yer etmiştir. Sonrasında 71'i kat kat aşan eylemliliklerin geldiği düzey ortadadır. Sonrasında silahlı mücadele adına yapılanlar, artık bu devrimci metodun yanlışlığını savunan politikalara hizmet eder duruma gelmiştir. Devrim kaçkını her türden oportünist eğilim, bu alandaki ağır hatalar ve ciddiyetsizlikler üzerinden, bu devrimci aracı inkar işinde fazla zorlanmamaktadır.

71 devrimciliği, ideolojik ve politik hatalarına rağmen, devrimciliği devlete karşı kararlı bir tavır olarak geliştirmiştir. Aradan geçen bunca zamana ve yaşananlara rağmen, Türkiye

Devrimci Hareketi hala devleti karşısına almakta kararlı değildir. Bu, asıl olarak idcolojik bir sorundur. Bu konuda, Batıcılık, Aydınlanmacılık bir bağdır. Laikçilik başka bir bağdır. Kemalizm de öyle. Bu bağlar, asıl olarak "geri", "cahil" milyonlarca emekçiden uzaklaşma ve egemenlere yaklaşma, bilinçli veya bilinçsiz şekilde onların safında olma anlamına gelmektedir. Bu etkilerle dcvlete karşı sert eylemlere kalkışıldığında, kitleler bunu kcndilerine dönük bir saldırı olarak anlıyor. Halkçı olamamanın böylesi ağır sonuçları oluyor. Dcvrimci, kavgacı değil, bozguncu, dışlayıcı bir kimlik...

71 sonrasında legal, parlamcntcr hayaller büyümüştür. Ama buna rağmen, parlamcntcr mücadclcdc TİP'in başarısına bile yaklaşılamamıştır. Devrimciler, kırk yıllık tarihlerinde ne toplumu boğan temel sorunlara müdahalc cdcbilmiş, ne de kitlelerin yakıcı taleplerini etkin şckildc karşılayabilmişlerdir. Bu anlamda başarılı olan, toplumsal bir etki yaratan hiçbir eylem hatırlanmıyor. Devrimci gruplar, kcndi iddialarını gerçekleştircmedikleri gibi, toplumsal olarak kendiliğinden ortaya çıkan dinamikleri birleştirmc vc ilcri taşıma yeteneği de göstercmcmişlerdir. Tersine, bu dinamiklere kendi bölünmüşlüklcrini taşımış ve parçalayıcı, dağıtıcı bir etki yaratmışlardır.

1965-80 arasında aydınların, gençliğin, orta tabakaların, işçi ve emckçilerin ileri kesimlcrinin Türkiye sathında yükselttikleri başkaldırının içinden doğan devrimci hareket, bir duvara gelmiş ve dayanmıştır. 1965-70 arasında on binlcri kucaklayan hareket, bir darbeyle bıçak gibi kesildi. 12 Mart öncesinin bu kitlcselliği, bir anda birkaç yüz kişinin dcvlctle kapışmasına dönüştü. 12 Eylül öncesinde, sayısı milyonları bulan bir kitle kcndi içindc boğaz boğaza çatıştı. 12 Eylül sonrasındaysa, on binlcrcc kişiylc daha kötü bir boşluğa düşüldü. Bu panoramada nercyc bakacağımız öncmli.

Bu yazıda bunlar tartışılmaya çalışıldı. Tcorik, örgütscl, politik taktiklcrin analizinden öncc, devrimci harekctin gcnclinc ilişkin, bütün bunları da kcscn sonuçların çıkarılması

hedeflendi. Bu yazı, kapsamlı bir tarih çalışması yapma iddiasıyla kaleme alınmadı. Devrimci hareketin, göz önünde olan, ama üzerine konuşulmayan genel sorunları esas alındı. Temel sorunlarla ilgili görüşlerimizi de belirttik.

Kuran hakikatleri gibi mutlak doğrularımız yok. Kimseyi bunları kabul etmeye zorlamıyoruz. Sadece tartışmayı teşvik ediyoruz. Bütün grupları, Türkiye Devrimci Hareketi üzerinden kendi tarihleri ile hesaplaşmaya çağırıyoruz.

Ocak 2008

Kamil Yıldız

Tarihimizin Devrimci Muhasebesi

Bir Politik Akımın Eleştirel Değerlendirmesi

Türkiye Devrimci Hareketi birikmiş ve ağırlaşmış çok yönlü sorunlar yaşıyor. İsteyen bu sorunlar yokmuş gibi davranarak kaldığı yerden devam edebilir. Büyük çoğunluk isteyerek veya istemeyerek bu mantıkla yoluna devam etmeye çabalıyor. Bu çaresizliktir.

Arkamızı döndüğümüzde, var olan bir nesneyi artık görmeyiz, ama var olan gerçeklik değişmez. Teorik ve siyasal sorunlar da biz arkamızı döndüğümüz için ortadan kalkmaz. Sadece kendimizi kandırmış oluruz. Geri döndüğümüzde, gerçeğin duvarlarına çarparız.

Yaşam her canlıyı zaman zaman böylesi çarpmalara mahkum eder. Ancak bunların tekrarlanması tehlikelidir. Sürekli duvarlara çarpmak bir dönem sonra sersemletir, başka türlü düşünmeyi ve davranmayı imkansız hale getirir. Hızla bu noktaya doğru itiliyoruz. Sorunlarımıza daha fazla arkamızı dönemeyiz. Tersine, zaman kaybetmeden, sorunlarımızın üzerine üzerine giderek büyük bir mücadeleyi başlatmak zorundayız.